

LIVIU REBREANU

J A R

R O M A N

EDIȚIA II-a

EDITURA „ADEVERUL“ S. A.

J A R

DE ACELAȘ AUTOR:

- GOLANII, nuvele și schițe, Editura „Cartea Românească“.
- MĂRTURISIRE, nuvele și schițe, Biblioteca „Căminul“.
- CALVARUL, povestire, Editura „Viața Românească“.
- CADRILUL, comedie în trei acte, Editura „Viața Românească“.
- ION, roman în două volume, Editura „Cartea Românească“.
- NOROCUL, nuvele și schițe, Biblioteca „Universala“.
- NUVELE ALESE, Colecțiunea „Scriitorii Români Contemporani“, Editura Literară „Casa Școlilor“.
- PĂDUREA SPÂNZURAȚILOR, roman, Editura Cartea Românească“.
- PLICUL, comedie în trei acte, Editura „Cartea Românească“.
- ADAM ȘI EVA, roman, Editura „Cartea Românească“.
- APOSTOLII, comedie în trei acte, Editura „Cartea Românească“.
- CIULEANDRA, roman, Editura „Cartea Românească“.
- CRAIȘORUL, roman, Editura „Cartea Românească“.
- METROPOLE, Berlin-Roma-Paris, Editura „Cartea Românească“.
- IȚIC ȘTRUL DEZERTOR, trei nuvele, Editura „Cartea Românească“.
- RĂSCOALA, roman în două volume, Editura „Adevărul“, S. A.

LIVIU REBREANU

J A R

R O M A N

alb
1934

EDIȚIA II-a

Livia Rebreanu Vasilescu

EDITURA „ADEVERUL“ S. A.

D(1937)

lotac: Universitară

BUCUREȘTI

60584

entat

724160

*S'au tipărit din ediția aceasta douăzeci volume pe
hârtie Van Gelder Zonen, numerotate I—XX.*

B.C.U. Bucuresti

C724160

COPYRIGHT BY LIVIU REBREANU

OCTOMBRE

1.

Casa avea subsol și parter și o fișie de curte asfaltată cu poartă de fier împletit spre stradă și în fund cu grădiniță. Zugrăvită de curînd galben-cenușiu, culoare despre care Rosmarin aflase dela un arhitect prieten că e mai durabilă și rezistă bine la intemperii, se deosebea de celelalte clădiri din Strada Transilvaniei prin fațada încărcată abundant cu ornamente de gips. Ferestrele subsolului, deopotrivă de late cu cele dela parter dar numai pe jumătate de înalte aproape atingînd nivelul trotuarului cu marginile de jos, trecătorii curioși ar fi putut observa ce se petrece înlăuntru dacă doamna Rosmarin n'ar fi avut grije să tapeteze geamurile interioare cu hîrtie imitînd sticla lăptoasă.

Dintre camerele subsolului, amîndouă la stradă, una era a bunicii, iar cealaltă sufrageria de toate zilele pe care Mircea și Liana o porecliseră în derîdere „living room”, fiindcă de fapt familia mai mult aici își trăia traiul: aici mîncau, afară de cînd aveau mosafiri străini, aici se odihneau și tăifăsuiau și plănuiau toată ziua, în jurul bătrînei mese rotunde cu vre-o duzină de scaune ieftene vopsite roșu sînge. Bătrînul Rosmarin aici își făcea siesta după amiezile, cel puțin o oră, pe divanul din colț, după ușa, care a fost patul lui Mircea înainte de a-și fi luat garsoniera în oraș și mai era și acuma cînd se întîmpla, destul de rar, să mai doarmă acasă. Baremi d-na Rosmarin, gospodină renumită de harnică și de energică, numai aici se simte cu adevărat la largul ei, alături de bucătăria mare, luminoasă unde este loc destul și pentru culcușul servitoarei Tinca. Ese din sufragerie în gangul larg cît holul de deasupra și iată în dreapta bucătăria cu ușa veșnic închisă, ca să nu se împrăștie în toată casa mirosul de mîncări, iar în față pivnița, împărțită în compartimente anume pentru lemne și legume. Camera bunicii comunică, firește, cu sufrageria, dar are eșire și spre gang chiar în dreptul scării de beton ce urcă la parter cu trepte blînde și cu platformă de odihnă la cotitură. În peretele din fund al

platformei e ușa de serviciu pe unde însă umblă obișnuit toți ai casei, intrarea principală, prin marchiza de sticlă albastră din curte, fiind întrebuintată numai cînd vine lume străină.

Petrecîndu-și viața mai mult în subsol, familia Rosmarin făcea economie de lumină și de căldură, ba mai cruța și mobila cea bună de sus. Singură Liana, și mai ales de vre-o doi ani, de cînd a intrat în Universitate, s'a apucat să strice vechea rînduială retrăgîndu-se din ce în ce mai des în camera ei, să citească sau să mediteze. Camera Lianeii, decretată de ea ca atare, era însuși salonul dela parter, cu mobila bătrînească atît de bine păstrată de părea nouă-nouță, cu pianina și gramofonul, (aparatură de radio avea în hol un loc mai bun), cu divanul plin de perne, cu micul biouou feminin în colțul dintre două ferestre și turnanta cu cărți. Rosmarin a avut destule discuții cu fata, din cauza asta, mai avea și acuma, dar în zadar. Cine să se înțeleagă cu tinerii din vremea de azi? Și încă Liana e fată bună și cuminte, nu ca altele de seama ei...

Parterul era împărțit ca și subsolul. Deasupra sufrageriei de toate zilele se afla salonul, alături de sufrageria cea bună cu masă lungă de stejar pentru douăsprezece persoane, scaune de piele cu speteaza înaltă, bufet

și servanță moderne, joase și, pe pereți, câteva naturi moarte, pînze originale, cumpărate dela Alcalay mai ieftin decît reproducerile. Deasupra pivniței era dormitorul cu patul dublu de nuc, vechiu, solid, cu dulapuri și scrinuri, cu ușa secretă la odaia de baie. Patul venea cu căpătîiul la zidul dinspre scară și cu picioarele spre ferestrele ce priveau în curte. Calcanul clădirei vecine, ridicată pe locul lor vîndut în ajunul războiului, împiedeca acuma soarele să le bată în geamuri dimineața, ca odinioară... Cît ținea jos gangul, aici se întindea holul (bătrîni îi ziceau tot antreu, cum apucaseră de mult), avînd în fund camera de debara, separată numai printr'un perete fals, și în capătul cellalt, eșind pînă în mijlocul curții, marchiza cu ușa de sticlă sgrunțuroasă și cîteva trepte spre stradă.

Era veche casa, poate de vre-o cincizeci de ani, clădită de răposatul Nae Popescu pe terenul și din zestrea bunicii. Fusesse fără subsol, numai cu pivniță și trei camere, cele două din față și alta unde se găsește azi scara de serviciu, o casă simplă, în formă de L. Deabia mai tîrziu, cînd au început să prindă cheag și mai cu seamă cînd unica fată, Didi-na, s'a făcut de măritat, s'a gîndit bătrînul că ar fi bine să transforme căsuța așa încît la nevoie să poată adăposti un ginere. Cum zi-

durile erau foarte solide, a chibzuit c'ar fi mai economicos să transforme parte din pivniță în odăi de subsol, să adauge din nou doar o cameră și antreul și astfel să aibă tot ce trebuie. A lucrat fără arhitect și l-a costat mai scump decît dacă ridica alt rînd de case, că loc aveau pe-atunci destul. Pe urmă, peste alți cîțiva ani, după ce Didina a devenit d-na Rosmarin, a trebuit să mai facă o modificare, anume să astupe intrarea în subsol, exterioroară, pe lîngă marchiză, pe o scărișă întunecoasă, pe unde curgea apa ca într'un rezervoriu cînd ploua tare, și să construiască scara cea mare din dos, legătura sigură între jos și sus, între înlăuntru și afară.

Cît a trăit bătrînul Popescu, om harnic, încăpățînat și autoritar, el se culca în dormitor împreună cu Frusina, iar Rosmarin cu Didina dormeau jos unde șade acum bunica cu Bebe, nepotul cel mai micuț. Războiul, cum a răscolit toate în toată lumea, a sfărîmat și a răsturnat toate rosturile casei. Nae s'a prăpădit în refugiu, la Iași. N'ar fi fost nevoie să plece din București, fiind trecut de șaizeci de ani, dar fusese cam fricos și-i intrase în cap că nemții au să-l spînzure în Piața Palatului fiindcă i-a înjurat în gura mare, înainte de-a intra noi în luptă, și chiar s'a certat urît pe chestia asta cu un bulgar care îndrăznise să-l contrazică. Rosmarin, ca func-

ționar al statului, a fost evacuat cu ordin, luîndu-și nevasta și pe cei doi copii, Liana numai de șase ani, iar Mircea abia mai răsărit de cum e azi Bebe. Astfel Frusina a rămas singură să-și păzească și casa, și bruma de avere ce se mai agonisise. În mijlocul tuturor nenorocirilor a avut cel puțin norocul de i s'a dat în cvartier un ofițer neamț de omenie prin a cărui protecție a putut salva tot, încît n'a lipsit nici un cuiu cînd s'au întors din pribegie, ba a mai făcut și cîteva îmbunătățiri, bunăoară asphaltarea curții aproape pe gratis. Atunci s'a obișnuit Frusina să doarmă în subsol, lăsînd sus pe neamț în toate camerele. Pe urmă ea, văduvă, a rămas jos, iar sus s'au instalat soții Rosmarin.

2.

Alexandru Rosmarin era acru și ursuz. În cei șaisprezece ani, cît au viețuit împreună, și-a însușit numai apucăturile tiranice și izbucnirile de mînie ale socrului său, dar nimica din jovialitatea-i sgomotoasă care întreținuse în casă în general o atmosferă de voioșie. Totuș pe Rosmarin însuși răposatul l-a ales de ginere, dintre mai mulți pretendenți. Di-

dina era numai fată de negustor, fără carte (tocmai bine silabisea în „Universul” lui Cazavilan crimele și întâmplările din toată lumea), fără franțuzească și fără fasoane, dar singură la părinți, frumoasă picătură și cu o zestre bunicică; dacă n’ar fi fost decît casa, care fatal îi revenea, și încă însemna ceva, chiar pe vremea aceea. Rosmarin era, și atunci, funcționar la Finanțe, firește, mititel de tot. Popescu a pus ochii pe el părăindu-i-se mai așezat și fără pretenții exagerate ca ceilalți care cereau pe șleau să le numere atîtea mii de lei. Rosmarin n’a făcut caz de bani. Iubea cu adevărat pe Didina și mai mult suspina. Pe-atunci era simpatic la înfățișare și atît de sfios că bătrînului îi era frică să nu-i facă de rîs neamul bărbătesc. Măritîndu-și odrasla cu un funcționar, negustorul se simțea mîndru și în plină ascensiune pe scara socială. Atunci, ca și totdeauna, funcționarul era idealul românului doritor de traiu bun cu muncă puțină. Funcționarul înseamnă doar omul care în fiecă lună primește sigur și anticipat o leafă, tune-fulgere-trăznească, fie criză fie belșug, care lucrează mai nimic și totuș se ridică mereu în grad dacă e deștept, care are avantajii în toate și pretutindeni, iar la bătrînețe rămîne și cu pensie pînă la moarte.

Mai tare s’a înrăit Rosmarin în ultimii ani

de cînd trăia neconținut sub amenințarea ba să fie scos la pensie înainte de termen, ba să-l treacă în cadrul auxiliar, ba chiar să fie suprimat din serviciu pur și simplu pentru vre-un motiv oarecare, și motive se găsesc destule dacă vor să găsească cei mari. A-vea cincizeci și opt de ani din care treizeci și doi în serviciul statului. N'avea carte. Spunea totuși, la nevoie, fără alte precizări, că a făcut patru clase de liceu. În statul său personal dela minister nu se găsea nici un certificat de studii, numai declarația lui că actele i s'au prăpădit în timpul războiului. Cînd a început el cariera biurocratică nu se căutau slujbașii după numărul claselor absolvite, ci după obraz și după propteaua cu care se înfățișau. Pe el l'a recomandat și l-a numit un deputat de pe vremea aceea, Dumnezeu să-l odihnească în pace. Fiindcă avea scris frumos și a fost supus și harnic, l-au păstrat pînă s'a învechit, iar pe urmă nu l'a mai putut clinti nimeni din pricina vechimii și a drepturilor cîștigate. Dealtfel știind să se poarte cu superiorii, a dobîndit renumele de funcționar destoinic și a ajuns să fie socotit aproape indispensabil și în orice caz un stîlp al breslei. La avansări însă nu l'a ajutat norocul suficient. Au trecut peste dînsul și buni și răi, unii cu mai multă carte, alții cu protecții mari. El a luptat numai cu munca

și plecăciunile. După războiu pe urmă au năvălit cei cu licențe și diplome peste diplome. Atunci s'a resemnat de tot, mai ales cînd a fost făcut totuș subdirector. Mărturisea tuturor că el n'are ambiții, că se dă bucuros la o parte ca să lase loc tinerilor, că e rîndul lor acum să lupte și să se ridice. În sine-și însă se credea profund nedreptățit. Cu experiența lui bogată, ar trebui să fie azi director general. Administrația țării nu se face cu diplome; practica te unge funcționar adevărat. Lumea și-a pierdut cumpătul, de-aceea merge din rău în mai rău. Mereu ne organizăm și ne reorganizăm de nici nu mai poți ști ce va aduce ziua de mîine. Cînd credea să mai iea cel puțin o clasă, să-și îmbunătățească pensia, s'a pomenit retrogradat șef de serviciu păstrîndu-și titlul și salariul de subdirector. Uite, se plîngea, recunoștința statului pe care l'a slujit o viață de om, cu cinste.

Se gîndea la pensie, neavînd încotro, dar o dorea mai tîrziu și cît mai mare. Gîndul îl înspăimînta fiindcă îl obliga să se întrebe ce va face cînd nu va mai merge în fiecare zi la biurou? Va sta toată ziua pe acasă să încurce pe Didina, sau va bate trotoarele pentru a-și trece timpul? Uneori își zicea că are să activeze în politică. Indată ce își va fi regulat drepturile la pensie, se va înscrie într'un partid (la liberali negreșit, căci națio-

nali-țărăniștii s'au purtat mizerabil cu funcționăria), va vorbi la întruniri, va ajunge senator și va pretinde vehement reorganizarea țării pe baze sănătoase prin întărirea statutului funcționarilor și sporirea lefurilor. Despre planurile acestea și altele similare nu cuteza însă să vorbească decît cel mult cu nevastă-sa care era deplin convinsă de superioritatea lui. Nici măcar față de copii nu se desțînua, mai ales față de copii; obraznici cum sînt, ca toți copiii de azi, ar fi în stare să-l ia peste picior și să-i aducă aminte că niciodată n'a legat în lume nici trei fraze, necum un discurs.

A fost întotdeauna foarte econom și casnic. Nu i-a prea plăcut să-i vie mosafiri și nici el nu s'a îmbulzit la alții cu vizitele. Păstra relații tocmai atîtea cît să nu zică oamenii că e sălbatec. Acuma, de cînd Liana e domnișoară mare, a trebuit să se mai schimbe lucrurile. Fata nu poate fi ținută subt obroc. Trebuie să iasă, trebuie să primească. Azi-mîine poate să se mărite. Ea ține mai mult la Universitate, e studentă eminentă, numai bile albe, peste un an va avea și licența în buzunar. În vremurile acestea, cînd pînă și sergenților de stradă li se cer studii, nu strică să aibă și fata o diplomă, măcar ca o rezervă pentru orice eventualitate. Deși cariera cea mai sigură pentru fete tot măritișul rămîne, dacă neme-

resc un bărbat bun. Liana nu admite înțelepciunea asta, firește. Ea vrea o profesiune, banul ei din munca ei, să poată fi totdeauna independentă, chiar de s'ar mărita. N'ar suferi, zicea, să ajungă la cheremul nimănui. Femea trebuie să fie egala bărbatului, nu sclava lui... Rosmarin zîmbea de cîte ori o auzea vorbind așa. Era convins că viața are să-i ajusteze teoriile. Căsnicia bazată pe independența soților e sortită să se destrame tot atît de repede cum s'a încheiat.

Bătrînii nu se amestecau în micile sindrofii ale Lianeii. Veneau aproape săptămînal prietene de-ale ei, ici-colo și băieți, vorbeau, dansau după gramofon, se mulțumeau cu un ceaiu, prăjituri, dulceață, ce se găsea. Nu însemnau vre-o cheltuială simțitoare, nici vre-o altfel de încurcătură. De cele mai multe ori Rosmarin nici nu trecea pe sus, în salon, unde n'ar fi făcut decît să jeneze pe tineri prin prezența sa. Însăși Didina deabia se arăta și numai ca să nu-și închipuie, mai cu seamă fetele, că părinții se dezinteresează de rosturile Lianeii... Alceva erau sindrofiile mari cu invitați anume, bătrîni și tineri, ca aceea care se pregătea pentru mîine și din pricina căreia toată casa, de vre-o săptămîină, trăia într'o continuă și plăcută agitație. Asemenea petreceri dădeau două, cel mult trei

pe an și de reușita lor atârna oarecum onoarea familiei.

O importanță cu totul deosebită avea sindrofia de întâi Novembre. Era ziua Lianeii, aleasă de ea acum trei ani, când a intrat în Universitate și în lume. Cea dintâi a fost și cea mai strălucită: au avut și lăutari, au servit și puțină șampanie și s'a prelungit pînă spre dimineață. Pe-atunci criza nu bîntuia încă atît de cumplit ca azi.

Pentru sindrofia de mîine Rosmarin părea mai înfrigurat ca toți. Iar circulau, de un răstimp, vești grave despre primeniri de funcționari și, fiindcă el se socotea mereu amenințat, voia să-și asigure oarecare propteli în minister, ca să fie cel puțin prevenit, de s'ar întîmpla vre-o nenorocire. De aceea a poftit cîteva persoane simandicoase cu care să se sfătuiască și dela care să afle nou-tăți. Pe chestia invitațiilor însă se ciocnea cu Liana care privea petrecerea aceasta ca o proprietate a ei și căuta să reducă pe bătrîni. Chiar la dejun a fost o discuție destul de animată, încît Rosmarin s'a enervat rău că o fată inteligentă și cu pretenții nu e capabilă să judece mai serios viața. S'a culcat amărît, a dormit două ore și s'a deșteptat bosumflat și obosit. În cameră nu era decît Didina. Liana plecase cu Tinca să facă acumă cumpărăturile căci mîine e Duminică

și băcăniile cele mari sînt închise. Bebe eșise cu bunica la un cinematograf. Rosmarin se învîrti puțin prin casă, apoi își luă pardesiul căptușit, bombănind:

— Ia să mă mai mișc și cu nițel că somnul ăsta m'a amețit de tot...

— Du-te, dar să nu stai mult că-i răcoare, să nu răcești! zise Didina fără să ridice nasul din socotelile pieței cu care se lupta în fiecare după-amiazi.

Bătrînul mai zăbovi prin curte, examinînd cîte ceva, eși în stradă, merse pînă aproape de Cișmigiu și apoi se întoarse repede acasă. Se însera, se lăsase într'adevăr răcoare și mai ales umed, încît îi era frică să nu răcească, fiindcă răcea îndată și făcea cîte-un guturaniu care-l chinuia trei-patru zile obligîndu-l să tragă țuică pe nas pînă se îmbăta deabinelea.

Tinca sosise între timp încărcată. Pe Liana o lăsase pe Calea Victoriei să mai tîrguiască unele mărunțișuri. Masa era plină de pachete. Didina le desfăcea, pe rînd, le cerceta, le admira, le prețuia. Rosmarin își trase un scaun și începu să ciugulească ba din șuncă ba din brînzeturi, pînă ce femeea îl dojeni:

— Astîmpără-te, Alexandre, că doar nu ești copil.. Ori dacă ți-e foame să-ți aducă Tinca un tacîm, să mănînci ca oamenii!

— Ce foame? făcu bătrînul cu gura plină,

continuînd după o pauză, ca să schimbe vorba: Dar Mircea n'are de gînd să mai dea pe-acasă?... El vine mîine ori nu vine, baremi să ştim?

Parcă întrebarea ar fi izbit-o în punctul cel mai dureros, d-na Rosmarin răspunse cu imputare:

— Mă mir că mai şi întrebi cînd numai tu eşti de vină că băiatul ăsta s'a stricat în așa hal. Tu ai fost moale şi ai crezut că eşti bun şi acuma uite...

Rosmarin se simţi ofensat, se înţepeni pe scaun şi zise demn ca să-şi mascheze supărarea:

— Tineretul de azi nu e ca pe vremea noastră, Didino, nu uita! Dacă n'ar fi el stricat din firea lui, s'ar simţi şi n'ar face ce face. Un vlăjgan de douăzeci şi opt de ani împliniţi trebuie să aibă ruşine. Eu la vîrsta lui eram înсурat şi cu copil, nu cu garsoniere!

— Copilul trebuie învăţat şi cioplit şi cînd e mic, şi cînd e mare. Tinerii pot să greşească, d'aia-s tineri, dar părinţii sînt datori să-i oprească dela rele şi să-i îndrepte pe calea bună.

— Nu te-am pomenit pe tine niciodată să vorbeşti ca o femeie bătrînă şi cuminte — făcu Rosmarin mai apăsător, totuşi mereu calm fiindcă era şi servitoarea de faţă. Pe deoparte îmi reproşezi că nu-l muştruluiesc, pe de

altă parte imediat sai cu gura cînd îi zice ceva...

Discuțiile asupra acestui subiect, începute acum zece luni după ce Mircea și-a luat locuință în oraș, nu se mai sfîrșiau. Se simțeau profund umiliți că fiul lor, fără să fie căsătorit, nu stă în casa părintească. A fost școlar leneș și numai bătrînul știe cît s'a căciulit pînă l'a trecut dintr'o clasă în alta ca să nu-și piarză bursa și apoi pînă i-a obținut un loc de funcționar la Interne pe cînd era încă în Universitate. N'a dat nici un ban în casă, dimpotrivă l'au mai ajutat ei de multe ori deși știau că-și cheltuește leafa cu femei și în petreceri. Drept recunoștință le-a făcut rușinea cu garsoniera de se minunează toată lumea cum se cade.

— Dacă băiatul nostru pentru care ne-am sacrificat atîta, nu poate fi cu noi nici într'ozile ca asta, atunci ce să mai zic și eu, dragă Alexandre? murmură d-na Rosmarin oftînd de amărăciune.

Bătrînul însă observă batjocoritor:

— Ce să te mai miri de Mircea dacă însăși mama ta tocmai acum se găsește să meargă la cinematograful!

— Lasă, omule nu fii așa de hain cu biata matîna că știi bine cît nu-i place dumneaei să hoinărească pe străzi, că-i bătrînă și bolnăvicioasă... Dar dacă nu scapă de Bebe? Ori

mai bine să fi lăsat copilul să pătească cine știe ce pela cinematografele astea de cartier?

3.

— Să aștept, domnișoară?

— Dacă-ți face plăcere...

— Mult?

— Pînă mîine dimineață, cred. Sînt acasă la mine, aici!

Văzînd mutra uluită a tînărului, Liana izbucni într'un rîs sgomotos. Totuș numai după ce intră în curte și închise poarta, continuă:

— Da, da, uită-te bine la numărul casei... Strada Transilvaniei, 33!... Și acuma îți mulțumesc că m'ai urmărit cu atîta perseverență și m'ai adus acasă. Cel puțin mi-ai ținut de urît, deși eu nu ți-am răspuns pînă aici. Bună seara!

Dispăru în fundul curții fredonînd ironic și aproape alergînd parcă i-ar fi fost frică. Părinții îi auziră pașii grăbiți coborînd pe scară și glasul băiețesc care lălăia în tactul treptelor o melodie svăpăiată. Năvăli pe ușă cu o vociune care risipi atmosfera mocnită din cameră :

— Uf! Sînt ostenită de nici nu vă văd!...

Tincuțo, iea repede pardesiul și blana și du-le sus!... În Piața Palatului s'a agățat de mine un cavaler și nu m'a slăbit pînă acasă! Ce m'a pisat! Și numai prostii! Păcat de el c'altfel era băiat nostim... Ce zici, mămicule scump, ți-a plăcut ce-am tîrguit?... Superbe lucruri, nu-i așa? Și n'am cheltuit peste prevederi, ba încă mi-am luat ceva și pentru sufletul meu...

Mamă-sa o sorbea din ochi de dragoste și admirație. Rosmarin clipea mișcat, aprobîndu-i fiecă cuvînt. Pînă și Tinca, deobicei posacă, avea un zîmbet pe fața-i lătăreață. Liana era răsfățata casei mai mult chiar decît Bebe. Baremi bunica o diviniza mai ales pentru inima ei fără pereche de bună și de simțitoare.

— Cum să nu se ție boerii după d-voastră, domnișoară, dacă sînteți așa de frumoasă! zise deodată Tinca, întrerupînd cuvintele Lianeii.

— Ei, și tu acum! murmură Didina cu o imputare satisfăcută.

Rosmarin surîdea în vreme ce Liana striga vesel:

— Sînt frumoasă, Tincuțo?

Bătu din palme și se răsuci cu pași de dans împrejurul camerei parc'ar fi auzit o mare noutate. Apoi, după ce Tinca eși cu haina și blana, se așeză la masă, începînd să examine-

ze cu amănuntul cumpărăturile, explicînd fiecare lucru în vederea zilei de mîine.

Era obișnuită să primească complimente și totuș îi făceau plăcere ori dela cine veneau. Pe stradă bărbații întorceau capul după ea ca și cînd ar fi răspîndit o vrajă irezistibilă. Figura ei de fetiță mirată și nevinovată, cu părul blond natural, cu obraji puțin bucălați, cu nasul mic obraznic, nu o prea distingeau din mulțimea de femei drăgălașe care dau străzilor bucureștene, altfel puțin remarcabile, un aspect atît de simpatic. Ochii ei însă fascinau prin culoarea lor albastră închisă cu reflexe violete, adumbriți de lungile gene blonde ca într'un cuib de aur. În privirile lor scăpăra curiozitatea inteligentă, un etern semn de întrebare, și, mai ales în momentele de uitare de sine, o pîlpăire stranie, o melancolie tulburătoare ca un avertisment ascuns. Avea gura sensuală arcuită cu buzele pline și totdeauna foarte vopsite. Pentru că încolo nu se farda deloc, excesul de roșu cheltuit pe buze părea o sfidare care atrăgea atenția subliniind vioiciunea ochilor. Sveltă, cu talia mlădioasă, cu o degajare băețească în mers și în mișcări, fără rigiditatea calculată a femeilor cochete veșnic atente să nu-și deranjeze frumusețea îndelung îngrijită, îi ședea bine orice făcea precum îi venea bine orice îmbrăca. În vocea ei groasă con-

trastînd cu obrazii de păpușă, vibrau inflexiuni moi, mîngăioase, cu nuanțe ironice.

— Mămicule, să știi că am trecut pela coafor și ți-am luat oră și ție pentru mîine dimineață la zece! Mergem împreună! Vreau să fii ca o regină la ceaiul nostru, să le bați pe toate cucoanele, să nu fie nici una mai frumoasă și mai cochetă ca tine!

Didina surîse răspunzînd cu o modestie firească:

— Parcă de mine e vorba... Eu sunt bătrîna, mi-am trăit traiul. Tu să fii, și voi...

— Ba să mă ierți, cucoană! interveni Rosmarin. Ce bătrîna?... Are dreptate Liana, perfectă dreptate! Păpușă să te faci mîine, că poți și ai cu ce!... Dacă domnișoara e așa de frumoasă, cu cine seamănă, cu mine?

— Liana seamănă cu matîna, c'o ții minte și tu cît era de frumoasă...

— Și tu parcă aveai vre-un cusur? stărui bătrînul.

— Uite ce galant e tata! se bucură Liana. Bravo, tată! Așa-mi place și așa-ți stă bine, nu mohorît și acru și...

Camera, pentru economie, era luminată de un singur bec electric, destul de puternic, atîrnînd din tavan deasupra mesei într'un abajur mare de mătase roză. În soba de teracotă, cu ușița deschisă, mocnea un rest de jăratec care însă nu mai dogorea.

— Mi se pare că s'a stins de tot focul — zise Rosmarin ca și cînd ar fi vrut să oprească o alunecare a gîndurilor.

D-na Rosmarin dădu să se scoale, dar Liana sări:

— Lasă, mămicule, că eu sînt tînără !

4.

Peste vre-o oră se auzi un sgomot în odaia bunicii unde era întuneric și ușa dată la perete.

— A sosit matîna! spuse Liana. Cum or fi intrat de nici nu i-am simțit?

Bunica cu nepotul se furișaseră în casă într'adevăr ca niște vinovați, să mai amîne, dacă se poate, izbucnirea furtunei. Prevăzuse bunica și spusese lui Bebe pe drum: „Acuma să vezi iar scandal și gălăgie!... Dacă nu mă ascuți deloc și mă ții acolo să vezi de două ori filmul!”

— Ce-i cu voi, Bebe, de stați pînă noaptea pe străzi? începu Didina, supărată.

— Ce să fie, mămico ? strigă copilul îmbufnat, vrînd să pareze astfel avalanșa de dojeni. Am fost la cinema și am stat pînă s'a isprăvit programul ! Și gata !

— Nu zău, mamă, că și d-ta te întreci cu firea! continuă Didina. Copilul n'are minte, că-i copil, dar d-ta ar trebui...

— Apoi dumneaei ce-i pasă că n'are nicio grije! adăogă Rosmarin.

Morala se deslănțui întreagă asupra bunicii care, obișnuită, tăcea și se desbrăca prin întunerec, așezându-și la locul lor, haina, pălăria, jerseul, fularul. Bebe, răsfățat și sigur de imunitate, căuta să le ție piept trântind ici-colo câte-o obrăznicie pe care, firește, nu o lua în seamă nimeni, că doar e copil.

Avea acuma peste șaptezeci de ani bunica. În ultimul timp slăbise și parcă scăzuse. Se ținea totuș bine, nu bolea și muncea în menaj la toate alături de Didina și de Tinca. Pe fața-i albă și uscată cutele fine în jurul ochilor și la colțurile gurii păreau urmele unui suris înviorător. Dealtfel și azi când zîmbește se înșeninează casa. Se vorbea despre frumusețea ei de odinioară ca de o minune, adăogîndu-se totdeauna că a fost atît de cinstită încît nici gurile cele mai rele n'au putut scorni nimica pe socoteala ei.

De cînd a rămas văduvă și trăește dela copii, cu toate că averea și casa sînt ale ei, zestreă părintească, a devenit paratrăznetul tuturor discuțiilor în familie. Asupra ei își descarcă toți necazurile, căci ea e liniștită și mai bine lasă să treacă dela dînsa decît să întindă

cearta. În privința asta îi seamănă perfect Liana care la fel are oroare de țigănie.

Rosmarin i-a zis la început mamă, ca și Didina; numai la supărare îi zicea și azi soacră, iar la toane bune coană Frusino, ca lumea străină. Când Mircea, în primii ani de copilărie, a botezat-o „nica”, toți au numit-o pe urmă așa pînă ce Liana a prins a-i spune mămică de s'au luat și ceilalți după ea. Însfîrșit acum familia îi zicea matînă, cum i-a zis Bebe cînd a fost mai mititel în loc de mamă bătrînă, numele de mămică rămînîndu-i Didinei.

Bunica era totuș confidenta intimă a tuturor, chiar a Tincăi. Blajină, ascultînd cu bunătațe, păstra cu sfințenie orice secret și nu purta niciodată vorbele dela unul la altul. Pe Liana a iubit-o mai mult dintre toți nepoții și dacă se ruga Atotputernicului să-i mai dăruiască zile de trăit era numai ca să apuce s'o vază mireasă. Bebe stătea și dormea în odaia ei. Se înțelegeau bine împreună. Vorbea și se sfătuia cu el ca și cu un om mare. Se obrăznicia el deseori și n'o prea asculta, dar alte ori avea drăgălășii față de ea prin care își răscumpăra toate greșelile...

După ce-și potrivea tacticos toate la locul lor, bunica își luă pe umeri o broboadă, să nu răcească, trecu în sufragerie și se așeză binișor la masă. Bebe, bosumflat, își făcea

de lucru într'un colț. Liana, ca să-l împace, îi duse un sandviciu cu șuncă. În semn de protest însă copilul refuză. Abia cu multe mîngăieri și sărutări reuși să-l înduplece. Dealtfel vijelia se potolise, mai ales grație insistențelor Lianeii să nu se mai facă scandal în ajunul zilei ei. Pentru a desăvîrși pacea. Didina zise mai blînd:

— Nu-i de mirare să vă fi cuprins și foamea de atîta cinematograf, fire-ar al naibii, că pe mulți îi mai scoate din minți... Gustă, matîna, și d-ta că și noi am mai ciugulit stînd coala de vorbă...

— Ba eu nu-mi stric pofta înaintea mesii — răspunse bunica simplu. Bune și frumoase lucruri a tîrguit Liana. O să fie un belșug ca la Palat, mîine.

— Așa-i, matîna? zise Liana aducînd și pe Bebe la masă. Și nici nu-ți închipui ce puțin s'a cheltuit față de alte dăți.

— Dar ce film ai văzut, cavalerule, de ți-a sucit așa de rău capul? întrebă Rosmarin cu o jovialitate ce părea totdeauna silită.

Copilul izbucni cu entuziasm:

— Tăticule, ascultă-mă pe mine, trebuie să te duci și tu să-l vezi numai decît! Cel mai strașnic film de aviație, mai tare ca „Escadrila morții”.... O minune, tăticule! I-am și spus matîinii că mai bine mă sinucid decît să nu mă fac aviator!

Bătrînul mormăi cu un zîmbet acrit și aruncînd o privire spre bunica:

— Sigur! Ori aviator, ori șofer, ori lăcătuș...

— Ai să vezi tu cînd voi fi mare! făcu Bebe dîrz. Crezi că atunci o să vă întreb pe voi?

Bunica tăcea. Nu voia să priceapă aluzia lui Rosmarin, ca să nu degenereze discuția ca astă-vară Pe-atunci tot timpul se vorbea în casă numai despre Bebe din pricina examenului de admitere ce trebuia să-l dea la liceul Lazăr și de care le era frică tuturor fiindcă copilul, deși avea certificatul de clasa a patra primară foarte bun, nu știa nimic și nici măcar nu citea, să se pregătească puțin, bizuindu-se doar pe protecția tăticului. Așa într'o zi, rugată de Bebe, matîna și-a exprimat părerea c'ar fi mai cuminte să lase copilul să intre la școala de meserii, că i-ar fi mai drag să învețe lucruri de mecanică decît să buchisească și să-și sfarme mintea cu cărțile, mai cu seamă că, după cum se întorc vremurile, cu atîția bolșevici și cu revoluții și războaie, parcă tot mai sigură e o meserie bună, că oamenii totdeauna vor avea nevoie de haine sau de unelte și meseriașul nu moare de foame, că dacă și voevodul Mihai învață meserie... N'a apucat să termine căci toți au tăbărit cu gura, s'o sfîșie : se vede c'a intrat în mintea copiilor de se gîndește la asemenea

bazaconii; adică familia Rosmarin a ajuns în așa hal încît să-și bage copiii la cizmărie; dar cîți copii avem, Doamne Dumnezeule?... Didina a început să plîngă, a luat în brațe pe Bebe: dragul mamei mic, auzi că să te facem cizmar... Insfîrșit, un tărăboiu grozav și o indignare care se manifestează de-atunci la orice ocazie în reproșuri mai mult sau mai puțin fățișe.

Pe cînd Rosmarin continua controversa, glumeață din partea lui, cu copilul, Didina ridică deodată capul, nedumerită:

— Nu cumva vine cineva?... Parcă am auzit ușa dela scară... Ia vezi, Alexandre, să nu fie cineva străin și să se urce sus, să ne pomenum cu casa prădată!

Pînă să se urnească bătrînul, ușa se deschise și apăru Mircea, surîzător, în pardesiu maron, cu fular alb de mătase, fercheș și pudrat ca totdeauna.

— Uite, domnule, că a catadixit să mai dea și pela noi! făcu Rosmarin. Ei, bravo, mare onoare!

Mircea se simți ofensat, dar se stăpîni și, îmbrățișîndu-i pe rînd și apoi desbrăcîndu-se, nonșalant:

— Fiecare cu grijile lui... Am și eu dестule. Dealtfel ce ți se pare așa grozav, că nu-s nici cinci zile de cînd am dejunat aici?

— Cinci zile? urmă tatăl cu indignare po-

tolită. Și adică cinci zile e normal la tine să nu treci pe-acasă? Stai în alt oraș ori te-au năpădit ocupațiile?... Ehe, băiete, oi fi tu mare și deștept, dar ce faci nu-i frumos și nici cuviincios! Noi ca noi, tăcem și te suportăm, dar lumea te vede și te judecă și, fii sigur, nu te judecă bine!

— Pisălog și nedelicat ai rămas, ce să-ți spun! răbufni tînărul. Nici n'apucă omul să intre că-l și trăznești cu morala ta răsuflată! Una două, morală! Dar mai slăbiți-mă frate, cu morala și cu sfaturile! Sînt bărbat și...

Rosmarin întrerupse disprețuitor:

— Bărbați ca tine...

— Evident! Ce să-ți fac dacă tu privești lumea cu ochelarii de acum treizeci de ani? Lumea se schimbă, merge înainte. Altă viață trăim noi decît pe vremea ta. Trecutul a murit. Bat vînturi noi, dorințe noi, obiceiuri noi. Sînt tînăr și vreau să trăiesc! Tu ai vrea să fii bătrîn ca tine!

— Eu aș vrea numai să fii om de treabă! zise Rosmarin.

— Ai un dar să enervezi lumea cum n'am mai pomenit! strigă Mircea începînd să umble de ici-colo prin odaie.

Nimeni nu cutezase să se amestece în ciocnirea neașteptată dintre tată și fiu. Se uitau toți consternați cînd la unul, cînd la cellalt.

Acuma, făcîndu-se o pauză sacadată de pașii lui Mircea, Didina rosti înfricoșată:

— Vai de mine, ce Dumnezeu vă luarăți așa...

— Adevărat! zise Mircea căutînd să se liniștească. Eu sînt de vină că-mi fac sînge rău pentru niște baliverne pe care mi le-a servit de mii de ori cu aceeași delicateță !

Se așază brusc la masă, între bunica și Liana, și întrebă cu altă voce, de o blîndețe încă forțată:

— Ce mai faci, matîna dragă? Bine, voinică, sănătoasă?

Apoi, fără să mai aștepte răspuns, adăogă în general:

— Mai bine spuneți-mi, frate, ce-i cu sindrofia? Ați lansat invitațiile? Au răspuns toți? O să fie destulă lume?

Întrebarea reuși să risipească îndată tulburarea. Liana îi servi prompt o serie de lămuriri complectate copios de Didina și chiar de Rosmarin căruia îi trecuse deasemenea necazul, fiind altfel om bun la inimă și neluînd în tragic mai ales discuțiile familiare.

— Ascultă, Liana, pe Gavrileştii i-ați pofțit? Vin? zise Mircea cu interes.

— Sigur! aprobă Liana. Am vorbit și eu cu Nina și abia așteaptă Dumineca de mîine!

Liana avu un surîs de complicitate. Gavrilescu era subdirectorul personalului în Mini-

sterul Finanțelor. Fetele lui, Angela și Nina, rămase de mici fără mamă, au crescut într'un exces de libertate și le mergea faima c'ar fi stricate. Drăguțe, elegante, cochete, plăceau însă mult tinerilor. Cu Liana se aflau în vizită și prietenie din școală, deși ele n'au terminat liceul. Pe Angela o simpatiza mai puțin, considerînd-o foarte ipocrită. Nici cu Nina nu legase adevărată intimitate pînă la des-tăinuri. Mircea părea că o iubește mai de-mult, poate de un an. Liana bănuia că e vorba de o iubire ajunsă departe și că fratele ei și-a luat casă în oraș în special pentru Nina. Se fereau amîndoi de ea. Cînd l-a întrebat pe Mircea, a răspuns evasiv: e fată nostimă și deșteaptă, îi face curte numai așa, ca la toată lumea. Totuș Nina a rugat-o odată să o ducă la Mircea, să vadă și ea cum se prezintă o garsonieră, fiindcă nu văzuse încă. Au și fost împreună, curînd după ce s'a instalat Mircea, și Nina chiar s'a întins în glumă pe patul lui.

— Foarte bine! Foarte bine! repetă Mircea. Gavrilescu are pîinea și cuțitul în minister, poate să și ajute pe tata la nevoe, nu-i rău să ni-l apropiem!... Sper însă că vor fi destui băieți tineri să nu se plictisească domnișoarele?

— Numai să nu dea ghes prea mult bătrîinii tatii, că n'am scăpat pînă nu i-a invitat pe toți, toată galeria de vechituri! zise Liana uitîn-

du-se rîzînd la Rosmarin, care dădu din cap și mormăi:

— Noi cu bătrîni ne ajutăm, nu cu filfizonii !

— A, să nu uit! se grăbi tînărul. Știi că am invitat și pe Remus Oloman, ziaristul dela *Fulgerul*, trebuie să-l cunoști din nume că scrie mereu articole în pagina întîi și face și literatură... E un băiat foarte simpatic. Vine cîteodată și pe la minister. A primit bucuros. O să sosim împreună și aducem și pe Coralia...

— Admirabil! se bucură Liana. Ce-ar fi să scrie și la ziar despre ceaiul nostru!

Încetul cu încetul toți se înviorară. Incepură a se aprinde speranțele, întîi timide apoi din ce în ce mai cutezătoare. Sindrofia era pretextul unei ample explicații cu viitorul. Conul de lumină de subt carcasa abajurului îi apropia mai mult și parcă le cernea pe capete o pulbere de argint dîndu-le înfățișarea unor naivi conspiratori împotriva destinului. Glasurile se înmuiau, se îndulceau, se contopeau într'o armonie de încredere mare. Și Tinca, în bucătărie horea cu foc în cîntec de pela ei, trăgănat și plin de dor. O chema Floarea, dar Didina i-a schimbat numele cînd a angajat-o fiindcă avusese mulți ani pe una Tinca și se obișnuise cu ea. Era ardeleancă, de pe lîngă Sibiu, și a venit la București să

slujească numai ca să-și strângă puțini bani și pe urmă să se întoarcă acasă să se mărite. Didina o auzea acumă cîntînd dar nu se indigna, cum ar fi făcut altădată, ci se gîndea înduioșată: „Săraca! Cine știe ce-o fi și în inima ei!”

Din obișnuință Rosmarin ofta mereu, dar pe față și în cuvinte îi flutura adierea fericirii. Explica elocvent cum își va apropia definitiv pe Gavrilescu. Dacă-l are sincer de partea lui, poate fi complet liniștit. Gavrilescu învîrtește toate chestiile de personal. Directorul nu-i iese din cuvînt niciodată. Ce zice Gavrilescu e sfînt. Și ce lucru mare pentru el să declare ritos directorului și comisiei și, la nevoie, ministrului: „Rosmarin, trebuie să rămîie pe loc. N'a atins limita de vîrstă și chiar cînd va atinge-o, nu ne putem lipsi de dînsul. E un funcționar excelent... Dimpotrivă, ar merita o avansare, fiindcă locuri ar fi și astfel ar avea cel puțin o mică satisfacție pentru serviciile neprețuite pe care le-a adus statului!”

Toți erau de aceeași părere inclusiv Mircea și Liana care altfel credeau și, cu cruzimea lor tinerească, uneori i-o și spuneau direct, că e funcționar mediocru și încurcă degeaba un loc ce s'ar cuveni unui băiat deștept și bine pregătit, cum sînt atîția azi fără slujbă. Mircea spera și el că Gavrilescu îi va acorda

bătrînului o mîină de ajutor, ca să nu-l mai vază mereu tremurînd de frica eliminării, și declară misterios că la urma urmelor Gavrilescu va trebui să se dea pe brazdă. Liana surise. Cît ar fi și ea de fericită să știe pe tatăl său liniștit! Ingrijorarea lui întreținea o permanentă tulburare și amărăciune în casă. Numai așa va putea și ea să-și prepare mai temeinic licența, să termine, să-și găsească un post undeva și pe urmă...

Didina și bunica zîmbeau într'una. Bucuria li se așternuse pe față ca o mască. Mulțumirea lor era să-i vază pe toți mulțumiți. Sbu-ciumarea lui Rosmarin n'o prea înțelegeau. Dacă îi dă o pensie bună, fără să mai mun-cească și să se necăjească, fie și mai puțin decît leafa, de ce se mai sbate? Nu îndrăz-neau să-i spuie lui, să nu-l supere mai rău, dar între ele vorbeau și nu se dumireau. Grija lor mai mare era pentru copii: Bebe să aibă ce-i trebuie și să învețe măcar cît să treacă clasa, Mircea și Liana să se așeze la casele lor, să-și facă rostul în lume. De Mircea totuș se sinchiseau mai puțin. Are slujba lui; cînd îi va sosi ceasul, își va găsi norocul. Băeții se însoară acuma singuri, nici nu mai întrebă pe bieții părinți. Pentru Liana însă aveau de-se momente de panică. Lor, care s'au măritat la optsprezece ani, li se părea că o fată de douăzeci și unu e aproape bătrînă. Liana încă

nu voia să vorbească serios despre căsătorie. Ii plăcea să cocheteze, să fie curtată și avea adoratori prea mulți. Cei cu intenții solide nu cutezau să se apropie de frică probabil că ar fi respinși. Asta era durerea Didinei și din pricina asta a și muștrat-o de atâtea ori, firește înzadar.

Profitînd de atmosfera caldă, Didina aduse vorba și despre viitorul fetei. Mult ar dori ea să aibă Liana norocul să iea un ofițer. Nu există carieră mai bună ca milităria. Nici o țară nu se poate fără armată și armata va fi întotdeauna în fruntea tuturor. Orice criză ar fi, armata trebuie să primească drepturile ei la zi. Iar ofițerul e respectat și primit bine pretutindeni, și la Palat, încît soția unui ofițer e ca o regină. Unde mai pui că are și ordonanță și nu trebuie să se trudească cu servitoarele leneșe și hoațe, cum sînt toate...

Liana asculta, cu ochii în jos, cu coatele pe masă, cu fruntea sprijinită în palma stîngă. În colțul gurii îi juca o frîntură de surîs ironic. Proiectele mamei o amuzau. Tocmai ofițer! Avea oroare de ofițeri. Ii considera proști fuduli, bătăranii și goi. După un răstimp, ca să facă ceva, se ridică în picioare și începu a strînge pachetele care rămăseseră pe masă.

Pe cînd subt abajurul trandafiriu speranțele și planurile pluteau și se legănau ca niște ființe imateriale, alături, în bucătărie,

porni un bocănit metalic aspru și sacadat, asemeni unor lovituri de ciocan. Intîi parcă nu le auzi nimeni. Cuvintele roze se înălțau și țeseau mereu pînza fermecată care învăluia toată încăperea într'o filfiire de visări și taine.

— Tare-aș vrea să-ți facem cît mai curînd o nuntă frumoasă cum n'a mai fost în București ! continua Didina cu o figură atît de încîntată că-și recăpăta parcă toată frăgezi-mea de odinioară. De-ar fi să cheltuim oricît, nu-mi pasă ! Atîta ambiție am și eu !

— O doamne ! oftă bunica deasemenea. Măcar de mi-ar îngădui bunul Dumnezeu să ajung și eu ziua aceea, că mai mîndră mireasă ca Liana noastră nici n'a fost de cînd e lumea lume !

— Și dac'ar vrea Cel de sus să fiu și eu avansat pînă atunci, apoi să știți că mă îmbăt ! zise Rosmarin aproape solemn. Nu m'am îmbăt de nu mai țin minte, dar atunci îmi dau drumul, uite-așa !

Se făcu deodată o tăcere. Liana, în picioare, rămase nemișcată, cu privirea spre becul a cărui lumină îi scâldea fața și-i cernea în păr sclipiri de aur. Inima îi bătea în piept în ritmul bocănitului de-afară, încît loviturile se confundau în auzul ei, cum se confundau și cu șoaptele mamei despre nuntă și mireasă. În suflet însă i se filtra o neliniște, vagă, stranie, pe care n'o putea alunga.

În tăcerea aceasta bocăniturile răsunau atât de puternic și de strident că toți le ascultară cîteva clipe buimăciți ca niște zgomote din altă lume. Pe urmă, desmeticindu-se, avură impresia că li se sfărîmă ceva în suflete și că în cameră s'a lăsat subit un val de frig amorțitor. Însăși lumina parcă slăbise și se spălăcise, devenind aproape cenușie.

— Dar ce bate toanta aia acolo? întrebă Rosmarin cu un glas străin, continuînd apoi din ce în ce mai furios: Tinco!... Tinco!...

În acelaș timp Didina apăsă pe butonul pe-rei ce atîrna subt lampă. Țîrîitul nervos al soneriei se amestecă o clipă cu bocăniturile, încetînd pe urmă amîndouă. Servitoarea se i-vi în prag.

— Ce faci tu acolo atîta gălăgie, fetițo? o întîmpină sever Didina.

— Apoi conîța a spus să pisăm întîii zahărul pentru tort — zise Tinca, liniștit.

— Ce să pisezi? strigă Rosmarin. Ești o toantă!

— Ba, conașule, eu nu-s de vină, că mojarul...

— Mojarul, mojarul! o imită Rosmarin mai mînios. Ce mojar, tîmpito?... Să nu te mai aud, înțelegi?... Nici un mojar!... Nu vreau bocănituri și scandal, ai înțeles?... Ai, eși afa-ră!

— De, conașule, dacă mojarul...

Tinca plecă bombănind, lăsînd în urmă o diră de tristețe. Didina observă, vrînd s'o scu-ze:

— Eu i-am spus să piseze zahărul și nucile pentru tort, dar la șapte, nu acum... E toantă rău, n'ai ce să-i faci!

Apoi, îndulcindu-și vocea, ca și cînd ar fi căutat să reia firul de adineaori, urmă către Liana:

— Ei, ce zici tu, păpușica mamei dulce? Te vedem curînd mireasă?

Dar întrebările ei sunau acum fals și sîcăitor. Liana se enervă:

— Mai lasă-mă'n pace, mămico dragă, cu ofițerii tăi și cu ordonanțele lor! Tu nu observi că ai ajuns ridicolă?... Ia mai bine să mă duc sus !

N O V E M B R E

1.

Fereastra sufrageriei și ușa marchizei erau deschise. D-na Rosmarin poruncise să rămîie așa un sfert de oră, să se facă puțin curent ca să se primenească bine aerul în toată casa. Prima zi din Novembre a fost frumoasă, în-sorită, dar friguroasă parc'ar fi prevestit o iarnă grea. Rosmarin, în jacheta-i neagră, îmbătrînită, rezervată pentru solemnități, se plimba prin hol, înfruntînd vitejește aerul rece ce năvălea înlăuntru, fiind însărcinat să închidă cînd va fi trecut sfertul. Pendula din salon bătuse adineaori șase. Deodată auzi glasuri și pași la poartă. Se zăpăci. Au și început să sosească invitații ? Ei au crezut că pînă la șase și jumătate n'are să vie nimeni... În dormitor, cu ușa închisă, Liana se retrăsese numai acum cîteva minute să se mai exami-

neze puțin în oglinda cea mare, să-și mai adauge eventual un puf de pudră sau o licărire de roșu.

— Aide, unde sînteți? strigă Rosmarin speriat. Voi n'auziți?... Au venit!... Liana! Eși de-acolo să-ți primești mosafirii !

Pînă să apară Liana, afară, pe treptele marchizei, răsună vocea lui Mircea :

— Stai, frate, nu vă alarmați că sîntem noi !

Coralia Ionescu își făcu intrarea în marchiza împodobită cu plante, împrumutate de la d-na Raluca Gotcu, tocmai când ajunsese acolo și Liana.

— Să trăești, scumpa mea, prietena mea cea mai iubită și mai încîntătoare! ciripi Coralia, sărutînd-o pe amîndoi obrazii cu toată atenția necesară ca nu cumva să-și strice pictura buzelor, îndelung muncită, și nici să nu lase vre-o urmă de roșu pe figura Lianeii. Eu îți urez toate fericirile și împlinirea tuturor visurilor tale de fecioară, din toată inima, și tu știi cît îți sînt de sinceră! adăogă pe urmă mai cald, în vreme ce Liana murmura mulțumiri.

Trecură îmbrățișate în hol. Liana îi spunea să nu-și scoată încă mantoul, că hainele cucoanelor le iea servitoarea și le duce în camera bunicii unde stau mai bine și la căldură. Din urmă o chema Mircea:

— Așteaptă o secundă, Liana, să cunoști pe prietenul Oloman !

Remus Oloman, tânăr, curățel, cu ochelarii pe nas, se apropie și sărută galant mîna albă întinsă spre el:

— Sînt fermecat, domnișoară!

Coralia se repezi la Rosmarin să-l hiritisească cu aceeași efuziune, deși bătrînul părea că se posomorește ascultînd-o, obiceiul lui cînd îl cuprindea emoția. Mircea întrerupse abondența verbală a Coraliei ca să prezinte și tatălui său pe Oloman. Pe urmă se retraseră în marchiză să-și lepede pardesiurile. Remus, auzind felicitările insistente ale Coraliei și neștiind ce rost au, se simțea nedumerit și jenat.

— Nu te uita la Coralia! îi spuse Mircea. Așa-i ea, veșnic face exces de zel!

Îi explică scurt cum și-a ales Liana ziua de întîi Novembre pentru primul ei ceaiu din sezon. Totuș Oloman regreta că n'a știut, altfel ar fi putut aduce și el măcar o floare prin care să-și exprime omagiul său modest unei domnișoare atît de adorabile. Avu grija să rostească mai tare regretul și omagiul ca să audă și Liana care se apropiase iarăș de ei.

— Intenția d-tale e cea mai frumoasă floare! zise Liana cu surîsul ei natural și cu o intonație puțin teatrală.

Mircea îi lăsă singuri. Schimbară cîteva a-

mabilități. Liana mărturisi apoi că a citit vre-o trei poezii de-ale lui Oloman într'o revistă, dar activitatea dela *Fulgerul* nu i-o cunoștea; nu caută în ziare decît știrile despre spectacole, politica n'o interesează deloc. El era mai măgulit de versuri; gazetăria o practică pentru pîine; are în cap un roman gata și nu-l poate scrie din cauza gazetei care-i sechestrează toate energiile...

Vorbind, mai mult se examinau. Liana constata în sine că nu prea i-e simpatic. Ochii lui miopi parcă se ascundeau în dosul ochelarelor, la pîndă, cu scăpărări aspre în lucirea artificial onctuoasă. Iși freca mîinile mereu, avea vocea mieroasă și un zîmbet cenușiu în colțurile gurii care-i subția mai viu buzele. Părul castaniu moale, tuns aproape militărește, îi ședea pe cap lins ca o perucă. Ovalul figurii se ascuțea spre bărbie, iar pielea galbenă-sură părea unsă. Insfirșit o expresie în care timiditatea se îmbina cu îndrăzneala, de tinerețe care se silește din răputeri să domine mizeria... Și Oloman era cam stînjenit în fața ei, oricît căuta să apară degajat. Privirea lui rătăcea grăbită dela bucele aurii, răzvrătite în ciuda artei coaforului de a le încātușa cu fierul, pînă la piciorul delicat cu gamba fină și elastică. Brațele ei goale aveau linii băiețești cu carnea tare, iar decoltajul adînc, exagerat poate înadins, lăsa să se întrezăreas-

că conturul sînilor liberi ca niște capace de metal alb, mat, fierbinte. Se uită numai o clipă în ochii al căror albastru calm părea amețitor și își opri apoi privirea pe buzele încărcate de roșu, urmărind mișcarea lor cadențată și ascultînd timbrul glasului, învăluitor ca o melodie de alt, fără să-i mai înțeleagă cuvintele. Ii trecea mereu prin gînd că fata asta are un parfum care te tulbură și-ți răscolește simțurile.

— Sper că vom deveni buni prieteni — zise deodată Liana, ca și cînd i-ar fi pătruns gîndurile. Numai un lucru te rog, foarte mult, să nu-mi faci curte!

— Și eu care tocmai chibzuiam cum să încep! rîse puțin atins Oloman. Dar cel puțin în taină îmi permiți să te găsesc adorabilă?

— Vino mai bine să te prezint mamei și bunicii!

În ochii tînărului răsări o străfulgerare de ironie.

— Bine a zis cine a zis — se gîndi dînsul — că o femeie frumoasă nu e niciodată prea inteligentă!

Între timp apăruse și Didina, urmată de aproape de bunica și Bebe. Tinca, gătită și ea și dichisită, alergase să închidă fereastra sufrageriei și aștepta să ia haina Coraliei. Stăteau în mijlocul holului, iar Coralia le vor-

bea despre Oloman lăudîndu-l cît e de talentat, ce frumos cîștigă și ce viitor strălucit are.

— Ei, ce-ți spuneam? zise triumfător către Oloman care venea cu Liana. Am avut dreptate?... Ai mai cunoscut d-ta o floare superbă ca Liana?

— N'ai exagerat deloc, domnișoară! Dimpotrivă! răspuse tînărul cu o înclinare ceremonioasă.

Rosmarin, cu mustața gălbenită de tutun, cu figura necăjită, asculta gînditor parc'ar fi meditat asupra unui referat complicat. Ca să se arate politicoș înțrebă și el, cu un zîmbet care-i stătea ca o haină de împrumut:

— La ce jurnal scrii d-ta, dacă nu te superi? C'am înțeles că ești jurnalist?...

— Sînt redactor la *Fulgerul* — pronunță Oloman mîndru, ofuscat că un subdirector de minister nu-i cunoaște numele cu care semnează zilnic în pagina întîii a unui jurnal atît de răspîndit.

— Bun jurnal, n'am ce zice! aprobă bătrînul cu mai mult suflet. Nouă acasă ne aduce ziaristul *Universul*, că s'a obișnuit soția mea cu el din tinerețe. Dar la biurou îl citim cu toții regulat, că numai așa ne mai răcorim inima de hoții ăștia care nenorocesc țara.

— Atunci ați observat numele meu... — insistă Oloman.

— Se poate, dar noi nu ne prea uităm la iscălitură, dacă înjură bine...

Bunica avea rezervat un fotoliu de onoare în salon, între ușa sufrageriei și fereastră. Iși luă locul de-acuma, înconjurată de celelalte femei, lăsînd pe domni să discute politică. Dealtfel Coralia chiar venise cu tolba dolidora de felurite noutăți pasionante. Era colegă de Facultate cu Liana, de doi ani însă nu mai dăduse nici un examen. Fata cea mai mare a unui funcționaraș sărac dela primăria Caracal, a debarcat în București ca să se facă profesoară, să-și scape părinții de grija viitorului ei. Primul an a luptat cu mizeria, a urmat cursurile, și-a trecut examenele. Pe urmă a capitulat în fața vieții. A căutat un serviciu și a devenit secretara particulară a unui director de bancă fiindcă a fost fecioară. Astfel a ajuns să aibă un mic apartament cu chirie, toalete, blănuri și cîteva bijuterii. Pe lîngă directorul bătrîior, care o iubea la date fixe, inima ei tînără dorea și dragoste adevărată. Anul trecut Mircea i-a făcut o curte foarte pasionată după care totuș au rămas buni prieteni... Totdeauna veselă, drăguță cu toată lumea, incapabilă să supere pe cineva, căutînd și reușind să spuie fiecăruia numai lucruri agreabile era o ființă fără dușmani.

— N'ați aflat nimic despre prințesa Elena?

zise ea cu importanță. Cum să aflați dacă jurnalele nu îndrăznesc să scrie ori poate nici n'au voie?... Mie mi-a spus însă o persoană care e intimă cu un om de-al regelui...

Svonurile în legătură cu Palatul stîrneau pretutindeni o curiozitate extraordinară. Povestind cine știe ce năzdrăvănie care circula, Coralia le cuceri interesul într'atîta că nici nu observară sosirea altor doi invitați, locotenentul Mitrofan Tănăsescu și Iancu Petrescu care se întîlniseră chiar în poartă și intraseră împreună în marchiză.

— Mi se pare că sîntem cei dintîi — șopti locotenentul puțin plictisit.

— Atît mai bine — murmură cellalt.

În vreme ce-și lepăda mantaua și baioneta, agățîndu-le în cuier, Tănăsescu își morfolea nemulțumirea de-a fi ratat o intrare triumfală. Era din administrație, cam plăpînd și puțintel ca statură deși purta tocuri înalte. Avea o frizură îngrijită meticulos, cu cărarea în dreapta, linsă și pomădată, mustăcioara spilcuită, eroică, neagră, și o încredere mare în propriile-i însușiri intelectuale pentrucă citea multe ziare și romane și se ducea în fiecare săptămînă la Teatrul Național, încît cunoștea toate piesele din repertoriu. Față de celelalte teatre afecta puțin dispreț estetic socotindu-le prea ușoare pentru dînsul, mai ales că nici nu făceau reducere

militarilor, totuș nu scăpa nici o revistă și știa pe dinafară toate cupletele lui Tănase și romanțele de amor. Pasiunea lui teatrală nu era în legătură cu vre-o aventură de culise. Băiat sărac și calculat, solda îi comanda calitatea iubirilor. Scria însă piese de teatru și avea terminate vre-o cinci, toate istorice în multe acte și tablouri. Iși schișase un plan vast de a dramatiza toată istoria romînilor într'o serie de tragedii care să slăvească virtuțile neamului și să devie breviarul propagandei naționale. Camarazii și cunoscuții știau toți că e autor dramatic și-l stimau. El însuși se admira din plin și se revolta în sine că Teatrul Național nu-și înțelege menirea și nu i-a jucat încă nici o operă. Spunea deseori în lume, cu o modestie care credea că-i șade bine, că în literatură trebuie să ai răbdare pînă pătrunzi și cita pe Ursache, deasemenea ofițer de administrație, care a dăruit Romîniei o piesă nemuritoare... Pentru cariera mondenă însă locotenentul Tănăsescu poseda și darul de-a citi în palmă și de-a ghici totdeauna o mulțime de lucruri în special cucoanelor.

Iancu Petrescu lucra la minister în aceeași cameră cu Rosmarin, ca subșef de birou. De vre-o treizeci de ani, avea înfățișarea posomorîtă și necăjită, cum trebuie să fi fost Rosmarin în tinerețe. Etern înfricoșat de ziua de mîine, etalîndu-și mereu grijile și durerile,

plîngîndu-se neconținut împotriva tuturor, începînd cu lumea și sfîrșind cu soarta, răs-pîndea în jurul său o deprimare care îndepărta pe oameni în loc să-i procure compătimirea rîvnită și necesară ca o merinde. Altfel părea vînjos, bine hrănit, foarte grijuliu de sănătate, negricios, cu sprîncenele stufoase, cu ochii severi implorînd totuș milă. Se simțea umilit că la vîrsta lui și cu studiile lui era numai subșef. Uitase că licența a trebuit să și-o ia la Iași, fiindcă aici a fost respins de două ori, că apoi trei ani a încercat să facă avocatură, înscris în barou și convins de superioritatea cunoștințelor sale juridice, și că abia cînd l'a răzbit foamea s'a gîndit să se facă funcționar, fericit să găsească un locșor de impiecat cu leafă sigură.

Amîndoi erau favoriții bătrînilor, firește în vederea Lianeii. Subșeful se bucura de simpatia lui Rosmarin pe cînd Didina prefera pe Tănăsescu. Bătrînul îl primi cu o efuziune neașteptată din partea lui. Pînă să sosească Liana făcură cunoștință cu Oloman. După salutările de rigoare Iancu Petrescu se trase mai laoparte cu Rosmarin, vorbind despre de-ale slujbei, vătîndu-se de greutățile vieții și compătîmindu-se reciproc.

— Trebuie să te însori, Petrescule, ascultă-mă pe mine! zicea bătrînul cu un ton plin de milă care-i făcea bine și lui și interlocutoru-

lui său. Tu nu ești ca alții. Tu ai nevoie de un cuib, de o îngrijire mai bună, înfine...

Subșeful dădea din cap grav, îngîndurat. Îl preocupa și pe el însurătoarea dela care spera o îndulcire a vieții. Dorea o fată foarte frumoasă, cu bani mulți și cu protecție mare. Se credea simpatice și cuceritor, numai că vrea el, cu o situație socială și perspective de viitor încît să-și poată permite a aspira la o partidă strălucită. Liana îi plăcea deși ea nu i-a arătat niciodată vre-o atenție deosebită. Înțelegea că Rosmarin i-ar da-o bucuroș și era sigur că pe ea ar cuceri-o el repede dacă ar fi nevoie. Dar mai șovăia. Visa ceva mai bun. Rosmarin nu-i putea oferi nici o zestre demnă de așteptările lui, nici mai ales vre-o protecție pentru carieră... Se făcu a nu pricepe aluziile și răspunse parcă Rosmarin n'ar fi avut fată de măritat:

— Desigur! Viața de holteiu ajunge să te enerveze cînd ești om serios și cinstit și muncitor ca mine care nu cunosc decît biuroul și casa... În vremea de azi însă trebuie să bagi bine de seamă căci fetele sînt atît de pretențioase și de stricate...

— Fete bune se găsesc, Petrescule — murmură Rosmarin. Numai să știi să le descoperi și să le alegi dintre cele multe...

Intoarse capul instinctiv după Liana care, în mijlocul salonului, stătea cu palma întin-

să spre locotenentul Tănăsescu, ciripind și insistînd:

— Spune-mi repede cu cine am să mă mărit, dar acuma, înainte de-a veni invitații, ca să nu-mi fie rușine dacă-mi spui ceva rău!

— Duduiță dragă, cum să-ți ghicesc eu rău d-tale cînd d-ta ești ca un crin pe care numai soarele l-a sărutat? zise locotenentul dulce și tare ca să fie auzit și admirat de toți.

— Se vede că ești poet! reluă Liana cu ușoară ironie în glas și cu o privire conspiratoare spre Oloman care se afla lîngă ei. Nu poți scoate o vorbă fără să fie un compliment. Dar vezi că eu nu mă mulțumesc cu complimente. Vreau să-mi spui numai decît viitorul!... Tot, tot!

Remus Oloman surîdea cu o superioritate zdrobitoare. Tănăsescu apucase mîna stîngă a Lianeii, o ridicase puțin și examina atent palma, plecat asupra ei, parc'ar fi vrut s'o sărute. După cîteva clipe însă zise mai încet, aproape suspinînd:

— Ai o mîna delicioasă, domnișoară, cu niște linii foarte interesante care ar merita să fie studiate de un chiromant mai priceput ca mine.

— O, o, alte complimente!

— Deloc! făcu locotenentul și, plecîndu-se mai tare, continuă misterios: În orice caz aș fi în stare să pariez că nu vei fi prea fericită

în iubire sau cel puțin vei avea de suferit din cauza iubirii!

— Iubirea fără suferință nici nu e iubire! observă Oloman sentențios.

2.

D-na Raluca Gotcu fu primită mai ceremonios de toată familia știindu-se că asta o măgulește. Văduva unui avocat cu clientelă și fost senator, a cunoscut timpuri de bogăție și lux. Acuma trăia într'o odăiță cu antreu, în vecini, în mare mizerie. Păstra din epoca ei de strălucire, ca niște trofee glorioase, rămășițe de mobilă și plantele pe care le împrumuta cunoștințelor la ocazii, cum le-a împrumutat azi familiei Rosmarin. Deși clienta fondurilor de milă de pela diferite ministere și eforii, exploatînd cît putea amintirea răposatului, avea o energie mîndră prin care impunea tuturor. Era cam de seama bunicii, dar nu voia deloc să îmbătrînească. Incerca să-și ascundă vîrsta purtînd perucă neagră și fardîndu-se ca o domnișoară încît astfel părea mai bătrînă. Iubea jocul de cărți cu patimă dîrză în speranța că are să se procopsească odată și odată, cu toate că pierdea mereu consumîndu-și uneori chiar pîinea de a doua zi.

— Ai auzit despre Gotcu? întrebă pe Olo-man când îi fu prezentat ca ziarist. Ei, atunci să știi că eu sînt văduva lui Gotcu, uite așa cum mă vezi!... Am ajuns săracă fiindcă bietul bărbatul meu a fost cinstit. Foștii lui secretari sînt azi miniștri, iar văduva lui deabia are cu ce să-și ție zilele. Iacă, asta e dreptatea în România!... Ministrul de finanțe, stăpînul lui Rosmarin, în casa mea și-a făcut ucenicia...

Pînă să isprăvească d-na Gotcu obișnuita-i eșire împotriva nerecunoștinței societății romînești față de oamenii mari ai țării. Liana alerga să primească pe soții Buta care apăruseră în marchiză.

— Vai, ce toaletă superbă! zise Liana îmbrățișînd pe d-na Buta. Și-ți vine admirabil!... Unde ai făcut-o?... La tine, la școală?

Agripina Buta era maestră de rufărie la o școală profesională și soția unui contabil pe care îl disprețuia și-l ținea subt papuc pentru că avea leafă mai mică decît ea.

— Da, scumpa mea — răspunse d-na Buta foarte languros. Îți place? Intr'adevăr, se fac acuma la noi niște lucruri drăguțe de tot. Avem o maestră nouă, eminentă, diplomată dela Paris. Dacă vrei să-ți comanzi ceva... (Continuă deodată cu glas acru, cu fața strîmbată, către soțul ei care se aranja liniștit fără să asculte). Anghele, ține, frate, mă-

nușile și pune-le în pardesiul tău! Nu știi că eu n'am buzunare? Ce Dumnezeu ești așa de nedelicat? (Reveni cu glasul dulce de a-dineaori la Liana). Vai, scumpa mea Liana, cât sînt de fericită că te văd! Nu-ți închipui ce dor mi-a fost de tine! Sînt două săptămîni de cînd...

Era romantică, iubea versurile și visa să fie iubită de un poet. Avea cincizeci de ani, cu șapte mai mult ca Buta, părea însă mai tînără ca el. Iși cheltuia toată leafa pe rochii și parfumuri, băi de aburi și masajii... Cînd cunoscu pe Oloman, exclamă mișcată:

— Ah, Remus Oloman!... Dela *Fulgerul*?... Ce frumos scrii! Ce stil, ce imagini! Cîtă energie!... Vai, ce bine-mi pare că am plăcerea să cunosc un scriitor atît de tînăr și de talentat!

Oloman fu agreabil surprins de explozia aceasta de admirație. Trase cu coada ochiului după Rosmarin care însă continua colocviul cu Iancu Petrescu, aproape indiferent de restul lumii.

— Doamnă, sînteți prea amabilă! murmură tînărul frecîndu-și mîinile.

Agripina îl luă îndată deoparte să vorbească literatură. Era încîntată că avea ocazia să se întreție cu un om subțire care poate să-i aprecieze calitățile intelectuale.

Rosmarin părăsi brusc pe subșeful de biuro și se repezi spre marchiză unde zărise pe Constantin Alistar care tocmai intrase.

— Bine-ai venit, dragă Costică! făcu Rosmarin cu fața inundată de bucurie, scuturînd mîna noului venit și ajutîndu-i înfrigorat să-și scoată pardesiul.

— Bine v'am găsit, Alexandre! zise Alistar cu o privire spre interiorul casei. Aveți lume multă?

— Este, a început să sosească — răspunse bătrînul. Ce bine-mi pare c'ai venit, Costică! Poftim! Poftim!... Liana, vino!... Uite pe Costică!

Alistar sărută pe rînd amîndouă mîinile Lianeii, suspinînd:

— A, tinerețe, tinerețe!... De ce n'am cîțiva anișori mai puțin să-ți pot face curte cu oarecare șanse?

— De ce nu încerci totuș, domnule Alistar? rîse Liana. Ce contează anii? Nu știi că fetele de azi preferă pe bărbații maturi? Iar d-ta care mai ești și neînsurat...

— Ai o fată adorabilă, Alexandre! Adorabilă! zise Alistar radios.

Liana îl luă de braț și-l duse să-l prezinte lumii. Rosmarin se ținea după ei cu aceeași bucurie cenușie. Alistar era director general și fusese numit de curînd directorul mișcării fondurilor. A început cariera împreună cu

Rosmarin, însă a avut și diplome și noroc. Deși aproape de aceeași vîrstă, Alistar părea mult mai tînăr. Se îmbrăca cochet. Veșnic ras și pudrat, păstra o elasticitate în ținută care-i dădea o înfățișare de cuceritor profesional. Ii și plăceau femeile, și mai ales variația. Totdeauna se afla încurcat în vre-o aventură de amor, plîngîndu-se că din pricina lor a rămas burlac. Iși încerca norocul oriunde se ivea prilejul. Chiar acuma venise mai mult pentru Liana decît pentru vechiul său coleg Rosmarin. Prinsese undeva o șoaptă că fata n'ar fi tocmai cuminte și s'a gîndit să arunce o vorbă, iar dacă se nemerește, atît mai bine. O cunoștea de cînd era mică. Frecventa foarte rar casa. Cu doi ani în urmă a văzut-o domnișoară și i-a rămas în amintire, fără speranță.

După ce făcu ocolul camerelor și schimbă cîte-o gentilețe cu toți, Alistar se întoarse la Rosmarin:

— Apropos, să nu uit, Alexandre! Vino într'o zi d'astea pela mine, fie la biurou, fie acasă, că am să-ți comunic ceva confidențial, ceva ce știu că te interesează... Dar nu amîna! Dacă nu poți tu, trimite pe Liana...

— Ba viu eu, Costică, se poate? se grăbi bătrînul. Cum să nu viu. Chiar mîine viu, Costică... Dar de ce nu-mi spui mai bine acuma și mă lași să mă perpelesc? Treceam un moment în dormitor sau în sufragerie și...

— Lasă, monșer, nu putem vorbi lucruri serioase când e atîta lume. Vii mîine și discutăm pe îndelete!

Se duse spre marchiză unde Liana se îmbrățișa cu Nina și Angela sosite atunci împreună cu tatăl lor. Rosmarin îl auzi exclamînd vesel:

— Ce buchet de fete frumoase!

— Ce-o fi vrînd să-mi spuie? își zise bătrînul cuprins de toate îngrijorările. Bine nu, desigur, că de era vorba de ceva plăcut îmi spunea acuma...

Alistar era în relații mai apropiate cu Gavrilescu, mîncea deseori în casa lui și făcea curte fetelor mai în glumă, mai în serios, după împrejurări și fără nici un rezultat cu toate că amîndouă își permiteau față de dînsul toate intimitățile.

— Liana dragă, să știi că am venit hotărîtă să dansez la desperare! strigă Angela. Sper că vor fi destui tineri...

— Din moment ce mă vezi pe mine poți fi liniștită! glumi directorul.

— D-ta ești dansator mediocru! interveni Nina. Numai decît obosești...

— Pe cine nu ești tu în stare să obosești, diavoliță drăguță!

Anibal Gavrilescu își sufla nasul cu zgomot de trîmbiță. Scund, grăsun, avea ochii blînzi și figura luminată de o bonomie comunica-

tivă. Și-a iubit nevasta atît de mult că nici azi, după cincisprezece ani, nu poate vorbi de ea fără să i se umple ochii de lacrimi, mai cu seamă că a murit din facere și se simte într'un fel și el vinovat de pierderea ei. La fel își iubește fetele și le răsfată, permițîndu-le și iertîndu-le orice numai să fie ele mulțumite și fericite. Ele îi răspund cu o dragoste capricioasă, lipsită de respect și nu se sfiesc a-l socoti mai mult prost decît bun.

În vreme ce Mircea se ocupa de Nina, iar Alistar însoțea pe Liana și Angela, Rosmarin conduse pe Gavrilescu la cucoane, străduindu-se să fie vesel și nereușind deloc, muncit cum era într'una de spaima celor ce avea să afle dela Costică.

— Ascultă, Anibalule! strigă d-na Gotcu stînd parcă pe spini în așteptarea pocherului. Astă-seară ești clientul meu! Am o poftă nebună să-ți iau niște franci.

— Coană Raluco, eu sînt gata oricînd, ca cercetașii! declară Gavrilescu sărutîndu-i mîna. Cavalerul d-tale pe viață și pe moarte!

D-na Gotcu îl simpatiza deosebit și glumea cu dînsul și pentrucă era totdeauna vesel, dar mai cu seamă pentrucă juca larg, boerește și nu se supăra cînd pierdea.

— Vezi, ai grije să facem o masă serioasă! insista bătrîna. Iea-l și pe domnul ăsta, cum

îi zice, că i-am scăpat numele, care e cu mișcarea fondurilor...

— Numai să-l lase fetele — se îndoi Didina. Uite cum l-au înconjurat și el cum se răsfată între ele! Coralița nici n'a avut răbdare să-și termine povestea...

— Toate femeile au un miros special pentru mișcarea fondurilor, vorba coanei Raluca — zise Gavrilescu rîzînd cu poftă.

— Bine, bine, dar deocamdată vezi de al patrulea! reluă d-na Gotcu cu gîndul numai la cărți. Caută pe cineva care...

— Ce să mai caut? Luăm pe prietenul Alexandru!

— Fugi de-aci, domnule! Vrei să-mi tragă rău? Nu vezi ce mutră face de parcă l-ar durea măselele?

Toți rîseră, inclusiv Rosmarin. Numai Didina, deși făcea și ea haz, se simțea atinsă că lumea rîdea pe socoteala bărbatului ei și ținu să explice:

— El a fost totdeauna serios și potolit. Așa e firea lui.

Pe urmă Rosmarin rămase cîteva minute singur cu Gavrilescu. Socotea momentul potrivit să abordeze chestia care îl durea, dar nu știa deloc cum ar începe fără să pară lipsit de tact. Insfîrșit Gavrilescu rupse tăcerea întrebînd ca să zică ceva:

— Altfel ce mai noutăți, ce mai faci, Alexandre?

— Apoi noutățile la tine sînt că tu ești tartorul cel mare — răspunse Rosmarin bucuros că astfel Gavrilescu însuși i-a deschis calea. Umblă iar fel de fel de svonuri că la întîi Ianuarie se vor face suprimări și scoateri la pensie...

— După svonuri să nu te iai niciodată! zise Gavrilescu evasiv.

— Nu, firește, dar vorba ceea, unde nu e foc nu iese fum — urmă bătrînul căutînd să zîmbească. Și omul, cînd se știe amenințat, începe să aibă frică și de umbra lui.

— Desigur, desigur — murmură cellalt cu ochii după Nina care, între Mircea și subșeful de biurou, asculta cu mici izbucniri vesele proorocirile ce i le citea în palmă locotenentul Tănăsescu.

— Eu tocmai la tine mă gîndeam să te rog frățeste să ai grije de soarta mea... Nu știi ce-or fi avînd bandiții ăștia cu mine de nu mă lasă să-mi sfîrșesc cariera liniștit? Că eu harnic sînt, priceput sînt de mă cunoaște tot ministerul... Tu poți, dacă vrei, să mă servești. Să le spui, uite cum e cazul cu Rosmarin, de ce să-l nedreptățim pe bietul om...

— Măi Alexandre, crede-mă, zău, n'am nici o putere!

— Spune mai bine că nu vrei să mă servești — zise Rosmarin, abătut, lăsînd capul pe piept. Toată lumea știe că tu învîrtești lucrurile la personal...

— Dacă nu vrei să mă crezi — făcu Gavrilescu deodată mai cald, privindu-l cu ochii umezi. Poate că și eu sînt amenințat, dar nu-mi amăresc inima ca tine. Nici directorul nu are putere. Ministrul cu secretarul general taie și spînzură, pe noi nici măcar nu ne întrebă. Asta e realitatea, Alexandre dragă!

— Barem să fiu prevenit din vreme, să-mi pot căuta vre-un sprijin undeva — bolborosi Rosmarin fără speranță.

— În privința asta să fii sigur, Alexandre, să n'ai nici o îndoială!

Asigurarea era sinceră, dar pe Rosmarin nu-l mai liniștea. În sine își spunea că Gavrilescu ar putea să-l ajute și nu vrea, cine știe din ce cauză. Se eschivează ca să nu-și ia nici un angajament. Parcă ministrul, oricît ar fi de hain, face ceva fără să ceară avizul lui care e cel mai vechiu la direcția personalului și cunoaște pe toți funcționarii? Nu vrea și nu vrea. S'a terminat. Cel puțin a clarificat situația. Instinctul lui nu-l înșeală niciodată. N'a avut încredere în Gavrilescu și s'a ferit de dînsul oricît lumea zicea că e om

bun și săritor. Cine zîmbește mereu, tăinuește ceva în suflet.

— Ce complotați, bătrînilor? întrebă Alistar apropiindu-se de ei mulțumit.

— Ei, despre de-ale vieții — zise Gavrilescu revenindu-și brusc, cu glasul obișnuit vesel și cu veselie în ochi. Tu cu fetele, noi cu necazurile.

Directorul întilni privirea mohorîtă a lui Rosmarin. Surîse și cu un gest de nepăsare:

— Mai lăsați încolo necazurile că viața nu e chiar așa de rea!

Rosmarin tresări. Glasul, surîsul, privirea lui Costică, mai mult decît cuvintele lui, parcă voiau să-i spuie: fii liniștit, Alexandre, e bine. Ii trecu prin minte să-l întrebe acum ce anume are să-i comunice. Se abținu. A refuzat adineaori. De ce să-l mai supere cînd i-a dat a înțelege acum că nu e vorba de nimic rău. Altfel cum i-ar fi propus să meargă fata dacă nu poate el? Dacă ar fi o veste rea, nu s'ar fi oferit să i-o transmită prin Liana. E doar om delicat și simțitor... Se învioră și-și compuse o figură încîntată zicînd:

— De, Costică, de...

În acelaș moment Remus Oloman oprea pe Liana care pornise spre marchiză unde intraseră alți invitați:

— Domnișoară, fie-ți milă de mine și scapă-mă de cucoana cu literatura că mă omoară!

— A, Agripina? zise Liana. Ce nenorocire!... O secundă, să văd cine a mai venit!

3.

— Dragă Liana, noi ți-am adus un mosafir nepoftit! N'am putut scăpa de el, atîta a insistat să-l luăm... Dacă te încurcă, dă-l afară tu ca să se învețe minte, că noi n'am fost în stare!

— Vai, dar îmi face chiar plăcere! Un dansator e totdeauna...

Se întrerupse scurt. D-na Lelița Antonescu intrase în marchiză în timp ce soțul ei, maiorul de cavalerie, încă pe scară, spunea unui ofițer mai tânăr:

— Hai, domnule, treci înaintea că tu ești nou aici, să nu ținem ușa deschisă!

— Numai după d-voastră, domnule maior!

După ce se închise ușa, maiorul Cosma Antonescu zise familiar Lianeii:

— Uite-l, duduia!... Pedepsește-l, iartă-l, fă ce vrei cu el!

— Locotenent Dandu Victor din aviație — se prezintă tânărul, plecîndu-se.

— D-ta? se miră Liana cu un surîs puțin confuz. Cavalerul care m'a urmărit aseară pînă în poarta casei?... Ei, dacă ai venit...

Ii întinse mîna și trecu în hol cu Lelița, lăsînd pe cei doi ofițeri să se desbrace. Maioreasa era tînără, măritată numai de un an, drăguță, deși mai înaltă cu aproape un cap decît Liana și voinică și vînjoasă ca o amazoană. Se potrivea cu bărbatul ei, mare, spătos, umeros. Il iubea nebunește și era geloasă pe toate femeile, convinsă că toate îl adoră și sînt gata să i-l răpească dacă nu-l va păzi bine. Nu se clinea niciodată de lîngă el, fiind în stare să-l însoțească și la cazarmă. Prietenă bună din școală cu Liana, nici în ea n'avea încredere deplină mai ales de cînd Muțu i-a spus odată că fata lui Rosmarin e foarte nostimă. A fost încîntată cînd Dandu a rugat-o să-l iea la sindrofie. Cel puțin Liana va fi mai ocupată și nu se va putea uita la Muțu. Totuș îi plăcea să fie admirată și curtată de bărbați sperînd și nereușind să facă gelos pe Muțu.

Maiorul intră gălăgios, jovial, cum îi era felul. Lelița se agăță îndată de brațul lui. În urma lor, locotenentul aviator, cu un buchet de liliac alb în mîna, se apropie de Liana și-i întinse florile puțin stîngaci:

— Domnișoară...

— Ești drăguț, îți mulțumesc — murmură Liana.

Era într'adevăr încântată. Adora florile, iar liliacul alb era floarea ei favorită. De undă va fi aflat? I-a spus desigur Lelița... Numai el a avut o atenție delicată. Se uită în ochii lui. Negri, sprâncenele pronunțate. O lucire moale, umedă, parcă intimidată... Aseară nici nu l'a văzut bine. Ca să nu o iea drept încurajare. Dealtfel era în civil și hainele civile îl dezavantajau încît părea mai curînd un funcționaraș comercial în căutarea unei aventuri galante. Uniforma albastră-cer îi dădea o înfățișare bărbătească, oricît nu-i plăceau ei în general uniformele.

— Acum trebuie să te prezint, nu-i așa? zise Liana îndată simplu înăbușind în mod natural ușoara emoție stîrnită de bucuria florilor.

Il duse întîi la maică-sa și la bunica. Ele îl observaseră de cînd a intrat.

— Vai, ce frumos liliac!... Dumnealui ți l-a adus?... Foarte gentil! bîigui Didina cu mare satisfacție.

Liana găsi complimentul mamei excesiv. Nu voia ca tînărul să-și închipuiască mai mult decît merita atenția lui.

— Intîi să ne debarasăm de flori — zise ea către Dandu.

Le puse într'un vas. Locotenentul căuta să-i

fie de ajutor. Vrînd totuș să nu-l ofenseze cumva, Liana rupse un fir și și-l potrivea în corsaj.

Didina îi sorbea pe amîndoi cu priviri la-
come :

— Foarte frumușel băiat!... Și ce atent! Auzi, liliac alb acuma, în plină toamnă! Tre-
bue să-l fi costat o groază de parale... Degea-
ba, gentili și bine crescuți ca ofițerii nici nu
sînt alții!

Maiorul Antonescu începuse să povesteas-
că lui Alistar cum a ajuns să aducă la sin-
drofie pe Dandu. Mai înalt ca toți, vorbind
cu glas tare parc'ar fi comandat divizionul
său, cel dintîi în regiment, la o inspecție,
cu un umor comunicativ, se făcea ascultat
de toată lumea. Tineretul se aduna în ju-
rul lor spre bucuria Leliței care era ferici-
tă că Muțu al ei are așa de mari succese
mondene încît toți o invidiază. Remus Olo-
man zîmbea ironic și plictisit că el, persona-
giu cu nume cunoscut de o țară întregă, ră-
mînea pe planul al doilea pînă și față de
Dandu, un ofițeraș cu care se găsea într'un fel
de prietenie de cafenea fără să-l prețuiască
și care aici devine interesant din pricina unei
obraznicii destul de comune.

— Și cum zic — reluă maiorul ca să auză
începutul și ceilalți — ne pomenim după ma-
să, cînd tocmai eram la cafea, cu Victoraș.

„Ce-i cu tine, băiete?” „Am venit, domnule maior, zice, să vă iau la un film foarte frumos...” Noi fuserăm aseară la cinematograful, totuș ne-am fi dus că Leliței îi place grozav și ar fi în stare să vază și cinci filme pe zi dacă am avea timp și bani. Dar, zic, nu se poate, că sîntem invitați la un ceaiu cu prelungire la o prietenă foarte bună a nevestei mele, d-șoara Rosmarin... „Care stă în Transilvaniei 33?” zice el. „Da, în Transilvaniei... O cunoști?” „Nu, dar...” „O fată nostimă de tot” zic eu.

Lelița, parcă mușcată de șarpe, îl strînse de braț.

— Ce-i dragă? se întrerupse maiorul. De ce mă ciupiși?

— Eu? roși Lelița. Ți s'a părut...

— Ei, și din una din alta — urmă maiorul — ne spuse băiatul ce-a pățit, cum s'a agățat aseară pe Calea Victoriei de o domnișoară, cu toate că el nu are asemenea obiceiuri, cum s'a ținut după ea și a pisat-o pînă acasă, cum fata nu răspundea nimic și grăbea mereu pasul, cum i-a închis poarta în nas... În fine!... Intîmplare!... A stat în fața casei, s'a mai învîrtit. „Trebue să aflu, zice, cine-o fi?” Atunci iacă o servitoare. „Cine șade aici?” „Un boier”. „Nu știi cum îl cheamă?” „Ba știu. Rosmarin”. „Rosmarin... Dar o domnișoară nu șade aici?” „Cum nu,

șade și e tare frumoasă. E fata dumnealor”... Ce să vă spun? Rîdeam cu Lelița de ne prăpădeam. Cînd colo, ce se gîndește Victoraș? „Domnule maior, trebuie să repar bătăria asta cu orice preț. Vă rog să mă luați și pe mine la ceaiu, să cer scuze d-șoarei Rosmarin”. C'o fi, că nu se face, că ce-or zice oamenii... Pe urmă Lelița zice hai să-l luăm, că Liana e fată inteligentă și are să facă haz...

Ascultătorii se așteptau la o poantă sau măcar la o întorsătură de rîs. Se risipiră. Singur locotenentul Tănăsescu se crezu obligat, fiindcă vorbise maiorul, să-și exprime admirația printr'o exclamație entuziastă.

— Superb!... Aveți un dar de-a povesti, domnule maior, fenomenal!

— Stai, să vezi acuma alta, mai bună! strigă maiorul Antonescu, umflîndu-și pieptul, ca să atragă iar lumea.

Grupul se refăcea însă acuma în salon în jurul lui Oloman. După decepția cu maiorul, se căuta ceva mai interesant. D-na Buta vrînd să mai intelectualizeze conversația, atacă din nou pe Remus cu literatura. Tînărul se codea. I-a bătut capul destul lingereasa asta în patru ochi cu părerile ei literare. El avea credințe estetice revoluționare, reclama mereu, chiar în articole de umplutură din *Fulgerul*, revizuirea radicală a valorilor, destituirea atîtor genii false de pe soclurile pe

care s'au cocoșat prin indulgența unei critici complice și a publicului nostru fără educație artistică serioasă. Dintre contemporani nu recunoștea decît vre-o trei-patru și încă cu rezerve. Era campionul tinerei generații care va regenera nu numai literatura ci întreaga înfățișare a României.... Cum să vorbească el serios de literatură cînd oamenii nu doresc decît să-și petreacă vremea mai agreabil pînă se va servi ceaiul și va începe dansul sau jocul de cărți ? Totuș, fiindcă adunarea lumii în jurul lui îl măgulea, crezu să aibă mai mult răsunset lăudîndu-și jurnalul *Fulgerul* și pe directorul său Pantelimon Răcaru despre care afirma emfatic că ar fi cel mai bun ziarist, afară de Arghezi.

— Cine? Poetul Arghezi?... O, e așa de drăguț! Întrerupse Agripina siropos. Am citit niște poezii de Arghezi în *Adevărul Literar*, că sînt abonată, și le-am găsit delicioase!

Pe Oloman, arghezian fanatic, astfel de elogiu îl jicnea ca o lovitură de cuțit. Stăpînindu-și însă furia, spuse mai răspicat:

— Da, doamnă, Arghezi e cel mai mare poet, cel mai mare prozator și cel mai mare ziarist dintre bătrîni!

Nemulțumit să fie ascultat numai de Tănăsescu, maiorul se apropia întrebînd:

— Cum ai spus ? Argezi?

— Arghezi! repetă Oloman țîșnind dureros căci Antonescu pronunțase Arjezi, și adăoșă ironic: L'ați citit cumva?

— Nu, domnule — răspunse maiorul Antonescu sfătos și aproape mîndrindu-se. N'am timp de versuri. Cît sînt eu de ocupat! Nevastă-mea citește romane, că ea e liberă... Eu jurnalul, ca să aflu ce se petrece în lume... Apropos, fiindcă vorbeai de ziarști, ascultă-mă pe mine: or fi ei buni și Arghezi al d-tale și alții, dar pe Răcaru nu-l bate nimeni!

— Mă rog, părerile sînt libere — mormăi tînărul deconcertat și intimidat. Dealtfel tocmai dela Răcaru am pornit...

— Răcaru, da, știe să scrie! continuă maiorul fără să se mai uite la Remus, cu o în-suflețire strălucitoare. Scrie, domnule, și înjură de țî-i mai mare dragul. Nu i-e frică nici de rege. Și pe rege l-a luat de cîteva ori, nai fin, firește, dar l'a atins. Și n'a îndrăz-nit nimeni să-l tragă la răspundere. Dacă-i tare?... Incearcă și Arghezi al d-tale să-l imite — degeaba, nu poate scrie ca Răcaru, n'are savoarea lui!... Spun unii și alții că-i necinstit, că-i șantagist, că a făcut avere, moșii și palate din înjurături. Eu nu cred. Sînt calomnii de-ale celor pe care i-a dat în tărba-că!... Eu, dacă aș avea putere, l-aș face prim-ministru! Pe onoarea mea! Numai unul ca

Răcaru ar fi în stare să introducă ordinea și cinstea în țara asta!

Cînd sfîrși maiorul, rămase o lungă tăcere. Oloman rumega în gînd o replică violentă să distrugă definitiv pe cavaleristul idiot care se amestecă și în gazetărie. Chibzui însă că n'ar fi politicos să provoace vre-o altercație. În fond el îi admiră pe amîndoi încît e numai chestie de nuanțe. Și la urma urmelor de ce să se certe el cu oameni străini, simpli burghezi, pentru Arghezi care e mare, negreșit, dar niciodată nu i-a mulțumit pentru atîtea articole arhi-elogioase, ba se face că nici nu le-a citit; pe cînd dela Răcaru mănîncă o pîine și, dacă eventual ar afla că l-a criticat, răzbunător cum e, i-ar face cine știe ce măgărie. Spre norocul lui, d-na Buta interveni dulce:

— N'ar fi mai bine să lăsăm politica și să ne întoarcem la literatură?

— Eu mi-aș permite să propun un intermezzo de dans! zise Dandu timid, uitîndu-se la Liana care încercă să-l potolească:

— Ai răbdare numai cîteva minute! Intîi să luăm un ceaiu și...

Se născu o controversă. Tinerii, în cap cu d-șoarele Gavrilescu, cereau să se amîne mîncarea și să înceapă dansul. D-na Gotcu aprobă cu adaosul însă că ar putea să se învîrtească și un pocher între timp. Didina,

desperată, repeta într'una că imediat se va servi gustarea. Doamnele, care știau din experiență ce înseamnă să grăbești pe o gospodină, cum i se încurcă toate socotelile, sfătuiau pe toți să fie liniștiți și să aștepte ordinele stăpînei casei.

În acest timp locotenentul Dandu intră în tratative laborioase cu Bebe care era însărcinat cu dirijarea gramofonului și a aparatului de radio. Încîntat și emoționat că poate sta de vorbă cu un aviator, micul sportiv dădu drumul unui disc. Peste grupul în controversă se ridică ispititoare melodia celui mai nou tango. Tineretul izbucni în aplauze, acoperind văicăreala d-nei Rosmarin către bunica:

— Of, Doamne, Doamne, uite-așa mi se strică toate rosturile!

Aviatorul alergă spre Liana. Pînă să ajungă la ea, directorul Alistar îi înconjurase talia și pornise în ritmul lent voluptos al dansului.

— Și eu care numai pentru d-ta am corupt pe Bebé! zise Dandu urmărindu-i plouat.

— Ți-am luat-o înainte, căpitane! făcu Alistar triumfător. Norocul meu! Știi, nu e pentru cine se pregătește!

— Du-te acuma și invită pe Angela, repede, să nu ți-o ia altcineva! spuse Liana cu o cochetărie consolatoare.

Locotenentul se retrase. Angela îl primi puțin rece, reproșându-i:

— Vii la mine cînd nu te vrea Liana?... Adică eu sînt manta de vreme rea?

— Nu mă mai amări și d-ta, domnișoară, te implor!

— Ei, fiindcă suferi atît de mult, hai, fie!

În cîteva clipe perechile dansatoare cuprinseseră holul și salonul. Mircea și Nina, care se ținuseră unul de ăltul tot timpul, căutau numai colțurile, pierduți în vraja muzicii și a îmbrățișării. Lelița se legăna în brațele maiorului după ce refuzase pe Tănăsescu: primul dans se cuvine soțului iubit. Cu toate că nu era dansator pasionat, Remus Oloman se agățase de Coralia mai mult de frică să nu fie nevoit să devie cavalerul d-nei Buta pe care dealfel, într'un elan monden, o poftise Iancu Petrescu. Numai Mitrofan Tănăsescu rămăsese stingher și umbra de colo pînă colo, surîzător, bătînd discret cu degetul parc'ar fi fost un maestru de ceremonii. Un moment se opri lîngă d-na Gotcu și zise ca să facă un spirit:

— Coană Raluco, nu vă tentează acest tango divin?

— Nu, domnule, pe mine nu mă mai tentează decît pocherul! răspunse înțepat bătrîna.

Constantin Alistar respira parfumul Lia-

nei și-și dădea seama cum se ametește din ce în ce mai mult. Spusese câteva cuvinte convenționale, ea răspunsese la fel, iar acum întorcea capul să vadă dacă toată lumea e mulțumită.

— Sînt așa de tulburat astă-seară — murmură deodată Alistar cu o voce schimbată, puțin sugrumată și aproape nefirească pentru dînsul. Simt c'aș fi capabil să fac orice nebie de dragul d-tale!

Liana ridică ochii spre el, uimită. Privirea ei era calmă, cu o mîngăiere firească. Pe urmă se învălui într'un surîs ușor care începu să fluture și pe buzele foarte roșii întredeschise parcă într'un suspin.

— Îți pare rău că te-am despărțit de aviatorul d-tale? întrebă directorul după un răstimp, fără să-și poată smulge privirea din ochii ei.

— Al meu! murmură Liana cu glasul băețesc disprețuitor. Nici nu-l cunosc decît de o jumătate de oră... Mai al meu ești d-ta, dac'ar fi așa, care mă răsfeți de cînd eram mică!

4.

Bebe nu se mai putea mișca de lîngă gramofon. Dansatorii n'aveau răbdare nici cît trebuia să întoarcă sau să schimbe discurile.

Bufetul bogat, aranjat cu atâtea emoții de d-na Rosmarin în sufrageria mare unde proiectase să servească pe toată lumea, în reprize, la masă, avea multă căutare, negreșit, dar într'o dezordine care ar fi întristat inima oricărei gospodine ambițioase. Nici măcar bătrînii nu s'au așezat la masă, să guste din toate și astfel să procure Didinei bucuria scontată, ci s'au întins la cărți, nemai scăpînd de stăruințele d-nei Gotcu, și acolo a trebuit să-i servească Tinca, la întîmplare, cum ajungea și ea, singură la atîția oameni și fiecare cu gusturi diferite. Cei tineri baremi luau singuri ce poșteau, înghițeau repede, continuau dansul, reveneau la bufet — și nu încetau să complimenteze pe gazdă ce lucruri delicioase le-a dat și ce mulțumiți sînt. De Bebe a trebuit să aibă grije bunica, altminteri ar fi rămas nemîncat. I-a dus ce știa ea că-i place lui mai mult și copilul s'a regalat perfect, fericit că are un rol atît de important încît toți îi strigau:

— Bebe, mai pune un tango!... Bebe, pune foxul de adineaori!... Bebe...

D-na Rosmarin totuș nu se putea consola că n'au mers lucrurile cum trebuie într'o casă serioasă, oricît bunica îi spunea mereu:

— Lasă că e foarte bine! E belșug și toți mănîncă și petrec cum nu se poate mai plăcut!... Nu te mai necăji de pomană!

Invitații noi soseau. Dansatorii sporeau. Se putu alcătui a treia masă de pocher. Constantin Alistar făcu o nouă încercare să-și cedeze locul. D-na Gotcu protestă energic. Îl luase cu forța la cărți și acuma nu-i mai dădea drumul fiindcă pierdea și voia negreșit să se refacă. Directorului nu-i plăcea jocul de cărți, iar astăseară în special îl detesta. Se uita mereu la cei care dansau, vedea pe Liana când cu unul când cu altul, îi întâlnea câteodată privirea și ea îi surîdea chemîndu-l parcă.

— Fii atent aici, frate! îl admonesta d-na Gotcu furioasă cum era totdeauna când pierdea. Lasă-i în pace pe tineri că d-ta nu mai ești de seama lor!

Pe Alistar îl supărau asemenea cuvinte tocmai pentru că erau rostite cu ton de glumă și cei dimprejur făceau haz.

— Ce-s eu de vină, madam Gotcu, dacă d-ta nu cunoști jocul și pierzi? replica el invariabil provocînd rîsete discrete.

D-na Gotcu se enerva mai rău și că îi zicea „madam”, dar mai ales de învinuirea că nu știe să joace când ea avea convingerea că e cea mai strașnică pocheristă.

— Dacă aș avea eu norocul d-tale știu că mi-ar merge bine — mormăia dînsa cu dispreț.

De două ori s'a ridicat dela masă Alistar,

să se mai destindă, punînd pe Rosmarin să-î țină locul. Nici n'apuca să schimbe o vorbă sau să angajeze un dans că d-na Gotcu îl și striga revoltată pe Rosmarin care juca și prost și cărpănos...

Liana își dădea toate silințele ca toți invitații să se simtă cît mai bine. Avea cîte-un cuvînt amabil sau un surîs pentru fiecare deși aviatorul se ținea după ea ca umbra.

— Mai ocupă-te și de celelalte, domnule locotenent — zicea Liana cu o imputare drăguță. Eu am obligații față de toată lumea și nu pot sta numai cu d-ta!

— Te iubesc! izbucni Dandu cu privirea arzătoare și cu glas înăbușit, aproape mînios.

— Bine, știu, dar... — rîse fata evitîndu-i privirea și vrînd să interpreteze ca o glumă declarația lui.

— Numai pentru d-ta sînt aici, restul lumii mi-e indiferent! urmă aviatorul greoiu parcă și-ar fi smuls vorbele din străfunduri ferecate.

— Mai bine nu veneai pentrucă eu nu pot...

Răspunsul sună aspru ca și cînd ar fi dorit să extirpeze rădăcinile unei ispite. Dandu nu mai spuse nimic. Fie că n'a auzit replica, fie că nu vrea s'o înțeleagă. Dealtfel nu era vorba-reș. Dansa bine dar nici nu deschidea gura. Se învîrtea cu privirile în gol

sau cu ochii închiși parc'ar fi plutit în altă lume.

— Mă gîndesc ce-am discuta noi doi dacă am fi condamnați să stăm o zi întreagă împreună? îl întrebuse Liana ironic în cursul unui tango, mai adineaori.

— Nimic. Ne-am iubi! a răspuns tînărul clar, înfigîndu-și privirile aprinse în ochii ei.

Dansînd încolăcea brațul peste mijlocul ei și o strîngea atît de tare că Liana își simțea sîinii striviți pe pieptul lui. În acelaș timp pe spatele decoltat palma lui fierbinte uscată se plimba ca o mîngăere ascunsă care nu-și găsește locul. Liana îl tolera la început de jenă, făcîndu-se că nu observă nimic. Se degaja încetișor din strînsoare. El însă nu-i dădea răgaz și nu se sfia. Avea în figură o încăpăținare neobișnuită care-i înăsprea trăsăturile altfel delicate. Micșora și încetinea pașii dansului, pierzînd ritmul. Dansul devenea un pretext de îmbrățișare prelungită.

— Ai sburat vreodată? o întrebă el brusc, oprindu-se de tot și ținînd-o mai strîns îmbrățișată.

— Nu...

— Vrei să sbori cu mine?

— Bucuros, dar acuma a trecut sezonul...
La primăvară, poate...

Dandu tăcea. Liana simțea c'ar mai fi vrut să zică ceva. Pe urmă, în loc să mai vor-

bească, îi cuprinse talia cu amîndouă brațele. Liana protestă ofensată:

— Ori dansezi, ori...

Discul însă se termină și muzica încetă. Se desfăcu din îmbrățișarea lui. Se simțea mai mult rușinată decît tulburată. Se duse la mesele de joc. Alistar o privea ca un martir. Se așeză pe un scaun liber, lângă el. Se uită în cărțile lui, apropiindu-se de dînsul și întrebînd :

— Pierzi sau câștigi?

— În orice caz te pierd pe d-ta — răspunse Alistar foarte încet.

Liana nu găsi prompt replica pe care ar fi dorit-o. Recurse la trucul instinctiv al femeii în orice încurcătură față de un bărbat; ridică ochii leneș spre el și surîzînd enigmatic murmură:

— Da?

D-na Gotcu chiar atunci câștigase un pot important și era veselă. Aranjîndu-și banii în grămejoare simetrice, strigă încîntată:

— Rămîi lângă el, Liana mică, să-l mai zăpăcești nițel, că numai așa am să-mi pot scoate ceva din pagubă... Are un noroc colosal!

— Nu vreau să piarză din pricina mea! zise Liana sculîndu-se cu acelaș zîmbet și adăogînd galeș către Alistar: Am să mai viu să-ți văd norocul!

Se depărtă. O neliniște vagă, confuză o urmărea. Văzu pe Oloman singur.

— Te-am neglijat, așa-i? îi spuse cu o izbucnire caldă parc'ar fi găsit într'insul un refugiu. Știu însă că d-ta nu te superi. Nu-i așa?... D-ta înțelegi cât... Numai d-ta ești prietenul meu adevărat!

— Am observat că te-a acaparat de tot a viața — zise tînărul ziarist fără a-și ascunde ironia. Simpatice băiat, nu?

— O, e atît de gol, atît de...! făcu Liana cu un suspin de plictiseală, evitîndu-i însă privirea. Și, întrerupîndu-se, întrebă cu altă voce: Dar cel puțin te simți bine la noi? Dansezi?

— E delicios la d-voastră și am dansat cu toată lumea, deși nu sînt pasionat, afară de d-ta!

— Iartă-mă, te rog! Nu e vina mea dacă d-ta n'ai insistat... Dansul următor e al d-tale! Ești mulțumit?

Iancu Petrescu, urmat la cîteva secunde de locotenentul Tănăsescu, se apropia obeschos:

— Domnișoară, totdeauna sînteți frumoasă, dar fermecătoare ca astă-seară parcă n'ați fost niciodată!

Complimentul, sincer părea totuș bolovănos și fără noimă, mai ales că Tănăsescu nu voia să se lase mai prejos și-l complectă cu

cîteva fraze poetice adaptate pentru ocazie din vre-o piesă de-a lui.

— Mă faceți să roșesc! zise Liana și profită să se reîntoarcă la jucătorii de cărți.

Atunci reîncepu muzica. În pragul salonului o întâmpină Dandu care, fără nici un cuvînt, o luă de talie și porni dansul în aceeași îmbrățișare iritantă. Cînd trecură pe lîngă O-loman, Liana îi auzi glasul resemnat:

— Parcă era dansul meu?

— Următorul, negreșit! spuse Liana roșind. Ce să fac dacă el...

Strînsoarea lui îi înăbușea respirația, dar nu mai protesta și nici nu încerca să se libereze. Invîrtirile o amețeau și o osteneau. Închise ochii, lăsîndu-se la voia întâmplărilor. Deodată îi răsună în ureche vocea lui Dandu, poruncitoare și răgușită :

— Ascultă, fetiço, mult ai să mă chinuești?... Eu nu pot suporta astfel de... Spune-mi, vreau să știu, cînd vii la mine?

— Ce zici? întrebă Liana uluită crezînd că n'a înțeles bine.

Aviatorul tăcu cîteva clipe, apoi continuă mai înăbușit :

— Trebuie să vii la mine!... Spune acum cînd să te aștept! Hai, spune, altfel...

— O, ce-ți închipui d-ta... Se vede că...

Covîrșită de indignare și de rușine, Liana se

smulse din brațele lui și-l lăsă în mijlocul holului. Era atît de zăpăcită că nu-și mai dădea seama ce face. Porni spre salon, se întoarse brusc și intră în dormitor. Două doamne conversau apatic într'un colț, iar mai încolo Nina cu Mircea mai mult se priveau decît vorbeau. Văzînd lumea, Liana bîlbăi ca o explicație:

— Așa m'am încălzit de rău...

Se opri în fața oglinzii înalte de perete. Își văzu figura convulsivă.

— Nu merită un bătăran să mă enervez atîta! se gîndi ea dregîndu-și în neștire fața cu puful mare de pudră.

Pe urmă, redobîndindu-și calmul, reveni în hol. Dandu stătea în acelaș loc, cu brațele atîrnate, cu capul în pămînt parc'ar fi căzut într'o toropeală. Liana trecu în salon fără a întoarce ochii spre el. Se așeză la altă masă, întîmplător lîngă maiorul Antonescu care, asistat de Lelița, pierdea.

— Bine că vii d-ta — mormăi maiorul. Poate să-mi mai alungi ghinionul, că m'am uscat de tot.

Liana nu răspunse și nu observă privirile Leliței, precum nu observa nimic deși părea că urmărește jocul cu mare atenție. Cînd începu iar un tango, își domină un fior. Văzu îndată pe Dandu apropiindu-se și apoi îl auzi,

plecat lângă obrazul ei și simțindu-i respirația:

— Vrei să dansăm, Liana?

— Nu mai dansez, mulțumesc. Mă doare capul! murmură ea fără să-l privească.

Aviatorul se retrase câțiva pași și rămase acolo, perplex. Liana se sculă totuș parcă n'ar mai fi putut sta în acelaș loc.

— Mai vino și pe-aci, Liana, dacă nu dansezi! strigă iar d-na Gotcu de-alături. Vino să mai potolești pe directorul tău că ne-a curățat toate fondurile!

Liana trecu zîmbind. Așezîndu-se zări uitătura dușmănoasă cu care Dandu examina pe Alistar. Pe urmă, după un răstimp, fără a-l mai privi, simți să a plecat. Atunci deveni exuberantă. Incepu să cocheteze mai insistent cu directorul, să-i șoptească o drăgălășie, să se plece peste brațul lui sub pretext să-i vază cărțile... Mai veniră și alții s'o invite la dans. Refuză. Nu mai voia să danseze. Intr'un tîrziu se ridică dela masă. Trebuia să se miște. Aviatorul îi aținu calea, umil:

— Iartă-mă! Am fost nebun...

— Ai fost, bine zici! zise Liana rîzînd exagerat. Deaceea n'am nici să te iert, nici să nu te iert. Mi-e indiferent.

— Cel puțin să mai dansăm! se rugă Dandu.

— A, nu... M'am săturat! declară ea tot rîzînd, dar categoric.

Schimbă cîteva cuvinte cu d-na Buta care o felicită pentru Remus Oloman, un tînăr de rară inteligență și distincție sufletească. Apoi Didina o chemă să-i spuie ceva. O urmărise tot timpul și se bucurase de cum a petrecut cu ofițerul de aviație. A observat însă că de cîtva timp se poartă foarte uricios cu dînsul și ținea să-i atragă atenția că nu face bine înstrăinînd un băiat așa de...

— Nu te mai amesteca, mamă, și în treburile mele cu băeții! i-o reteză Liana enervată. Ce Dumnezeu, ești doar femeie bătrîna!... Știu eu ce merită fiecare și n'am să te consult pe tine!

— Fă cum știi, dar eu ca mamă...

D-na Rosmarin tăcu speriată de atîta supărare, remarcînd în sine că tare sînt nervoși tinerii din vremea de azi și nu primesc nici măcar un sfat bun dela părinți..

În spre miezul nopții invitații începură să plece. Dansatorii oboseți făceau pauze din ce în ce mai mari. Într'un grup, la pian, Angela cînta, acompaniindu-se singură, o romanță. Refrenul îl reluau în cor toți tinerii, cu priviri languroase:

Femeea, eterna poveste,

Nu 'ntreba cine este,

Iubește-o mereu!

Locotenentul Dandu era în acelaș grup. Avea figura descompusă, dar mormăia și el cîntecul, uitîndu-se mînios spre tavan.

Liana, pe o canapea, ședea de vorbă cu Oloman de vre-o jumătate de oră. Discutau estetică, firește. Tînărul poet se silea s'o convingă că toate teoriile pe care le propagă profesorii ei la Universitate sînt definitiv perimate și că generația nouă a început și aici o purificare salutară. Romanța ce se cînta alături era una din cele dragi Lianeii. Auzind-o însă acuma, i se părea de o vulgaritate exasperantă, iar refrenul în special insuportabil. Incerca să n'o asculte și nu putea. Vedea pe Dandu, trîntit într'un fotoliu, și din toate vocile parcă mai lămurit pe a lui o distingea. Era aspră și incoloră. Ii zgâria nervii.

— Insipide sînt și romanțele astea! observă Liana cu un rîs forțat.

— Desigur, fiindcă banalizează poezia iubirii! zise Remus Oloman. Iubirea în sine e totdeauna poezie. Sînt însă atît de puțin cei capabili s'o exprime fără s'o trivializeze!

5.

Ecoul sindrofiei se prelungi multe zile în subsolul casei Rosmarin. Toate întîmplările,

cu amănuntele cele mai neînsemnate, fură discutate pe larg, disecate, răsucite din toate punctele de vedere. D-na Rosmarin era cea mai agitată. Ea începea și încheia desbaterile acestea care o interesau acuma mai mult chiar decât necazurile soțului ei. Bunica îi ținea i-sonul, discret ca totdeauna, să nu supere pe nimeni. Tinca însăși lua o parte foarte activă. Didina o socotea o informatoare deosebit de prețioasă fiindcă ea a putut observa unele lucruri mai bine ca toți. Ici-colo puneă câte-o întrebare și lui Bebe, dar copilul o ținea lanț că aviatorul i-a promis „să-l facă un sbor” Bătrînul Rosmarin, deși cu amărăciunea în suflet — a doua zi, la minister, Constantin Alistar i-a spus absolut confidențial să-și iea măsuri de apărare pentru că se află și el pe lista celor ce urmează să fie trecuți în cadrul auxiliar la întâi Ianuarie — nu voia să tulbure bucuria Didinei. Asculta, se silea să zîmbească, își dădea păreri. El rămînea constant favorabil amicului său Iancu Petrescu. Alții pot fi mai filfizoni, mai palavragii, să te orbească cu spoiala, cu Iancu însă va face căsnicie bună cine va avea norocul să-l iea. Căsătoria cere un bărbat întreg, așezat, grijuliu pentru nevoile vieții, nu svăpăiați care să se gîndească numai la petreceri și nebunii. Pe d-na Rosmarin o sîcîia puțin încăpățînarea lui de-a mai vorbi despre un mic func-

ționar. Ea abandonase și pe Tănăsescu, hotărâtă acum să se facă luntre și punte ca Liana să iea pe Dandu.

— Drăguț ca o cadră și blînd și gentil de n'are pereche — repeta mereu către bunica. Unde mai pui că aviatorii ăștia sînt azi fruntea armatei și cei mai prețuiți, cum erau odinioară ofițerii de cavalerie...

O deziluzie avea însă cu aviatorul. Bine crescut și manierat, cum s'a arătat, de n'a venit cu mîna goală la sindrofie, Didina spera că a doua zi sau a treia să se prezinte la o vizită de etichetă sau măcar să trimită un buchet de flori. Favoritul nici nu s'a arătat. Ca să-l scuze, spunea melancolic și în general că băieții de azi nu mai respectă formalitățile cele vechi și frumoase.

În schimb s'au pomenit a treia zi cu un splendid coș de flori dela Alistar, însoțit de o cartă de vizită pe care scria scurt: „Celei mai fermecătoare”.

— Se putea Costică să nu fie cel mai nobil? mormăi Rosmarin înduioșat.

Imediat după ce aducătorul a fost gratificat cu un bacșiș gras de către Didina, căci Liana nu era acasă, au început drămăluirile asupra semnificației gestului. Au căzut repede de acord că Alistar s'a amoretat nebun de Liana. D-na Rosmarin sublinia că ea a

băgat de seamă toată seara cum i se scurgeau ochii după Liana și nu s'ar mira dacă în curînd ar veni s'o ceară de nevestă. Așa sînt unii bărbați, ezită, cumpănesc, aleg ani de zile de ai crede că burlaci au să moară ș'apoi deodată pică pe o femeie și nu se mai lasă de ea toată viața. Se vede că Liana e născută într'un ceas cu noroc mare. Bunica obiecta timid că directorul ar fi cam bătrîn pentru o fetiță atît de fragedă. Didina se supără:

— Ce bătrîn, mamă? Ce tot vorbești și d-ta fără să gîndești?... Mai întîi un bărbat nu e niciodată bătrîn. Mai ales pentru însurătoare. Dacă-i bun și drăguț, nu-l întrebă nimeni cîți ani are... Crezi d-ta că ei se trec ca noi?... Nu l'ai văzut la ceaiu, parcă era băiatul lui Alexandru, atîta era de sprinten și de țanțos și de drăgostos... Spun sincer, eu nu l'aș schimba nici cu zece băiețoi care nu-s capabili decît să se fandosească și să întoarcă ochii pe dos, vorba lui Alexandru... Dealtfel, n'ai văzut, toate fetele îi dădeau tîrcoale... Unde mai pui că și Liana, ce să ne ascundem, e fată în toată firea, douăzeci și unu împliniți, nu mai e o copiliță...

Liana, cînd se întîmpla să fie de față la astfel de planuri și calcule fastidioase, păstra o tăcere neobișnuită în ciuda d-nei Rosmarin de a-i smulge o preferință sau baremi o părere, fie și contradictorie. Altădată cel pu-

țin se interesa, se necăjea sau își bătea joc de proiectele lor de vânzare, cum zicea dînsa. Acum părea mai străină ca Mircea care, cel puțin cînd era acasă, vibra cu familia. Liana își dădea seama că atitudinea aceasta a ei poate să întristeze pe bieții părinți ori să-i jignească fără nici un motiv. Dar, fără să știe de ce, i se păreau atît de mărunți în preocupările lor, iar ei înșiși atît de meschini și de egoiști încît parcă regreta că face parte dintr'o familie fără nici un avînt sufletesc, pentru care întreaga viață se rezumă la cîteva funcțiuni animalice.

Intr'o după amiază Didina, care se sfătuisese cu bunica, fiind amîndouă îngrijorate de schimbarea fetei, încercă să o descoase cum credea ea mai delicat:

— Draga mamei frumoasă, poate că inimioara ta...

Liana țîșni nervos:

— Mamă, mamă, tare ești tu simplă!... Ii tragi înainte cu inimioara și cu ofițerul și cu directorul, parcă... Ei uite, nu-ți pot face plăcerea să fii „amorezată”, cum dorești tu mereu, de m'ați făcut să-mi fie silă numai cînd aud de dragoste!

Ii păru rău îndată de explozia aceasta care, tocmai prin excesul de violență, putea confirma toate presupunerile. Încercă să-i atenueze efectul schimbînd tonul și continu-

înd convorbirea cu veselie exagerată despre alte nimicuri pînă ce se risipi, ca un fum rău, atmosfera apăsătoare ce o produsese nervozitatea ei nesocotită.

În realitate aceeași întrebare și-a pus-o Liana însăși chiar în noaptea sindrofiei, după ce au plecat invitații și cînd s'a frămîntat ore întregi în pat fără somn, cu toate că era zdrobită de oboseală. S'a convins atunci singură că insomnia și tulburarea sufletească nu pot avea nici o legătură cu întrebarea. Pe Alistar l-a eliminat fără ezitare. Un bătrîn, aproape de vîrsta tatălui ei, prin ce s'o cucerească? Prin giumbușlucurile pseudo-tinerești sau prin eleganța-i îndoelnică cu care epatează pe micile funcționare în subordine la minister și pe pe anume doamne în căutare de subsidii suplimentare? Visa ea uneori să fie iubită de un bărbat în plină maturitate, un om celebru, admirat de toată lumea, un suflet mare, bogat în însușiri superioare... Dar Alistar n'avea, din toate acestea, decît maturitatea și dealtfel nici el nu părea să caute decît o distracție ușoară la care ea putea răspunde la fel, și chiar exagerînd puțin în bătaie de joc. Remus Oloman era mai inteligent, nici nu i-a făcut curte și nici ea nu s'a înfiorat de vre-un farmec deosebit al lui. De ceilalți nu merita să se ocupe. Cunoștințe vechi, clasate demult. Rămînea singur Dandu, care a fost insistent

pînă la bătărie. Ca înfățișare ar fi nesinceră cu sine însăși dacă n'ar recunoaște că e bine. Dar încolo cît e de inferior! Cum să iubească ea asemenea animal? Ar însemna să se înjosească. Iubirea nu poate fi o vulgară chemare a cărnii înfierbîntate.

Explicația tulburării a descoperit-o totuș tot în legătură cu aviatorul. Era regretul că s'a indignat serios și a dat proporții unei bătărie de militar închipuit și fără educație. În loc să iea invitația lui prostească drept o glumă nesărată, care se descalifică singură, și să-l umilească prin superioritatea ei, s'a supărat. Asta nu și-o ierta și cu atît mai mult că supărarea ei a fost spontană, rezultînd din concepția ce i-au infiltrat-o în sînge părinții, de-a amesteca și în chestiile sentimentale ipocrizia bunei cuviințe burgheze. Care fată de azi n'a primit invitații similare, mai mult sau mai puțin străveziu făcute, și cîte n'au acceptat după ce deseori chiar ele le-au provocat?... În adîncul conștiinței și-a dat seama atunci îndată cît e de ridicolă supărarea, dar din mîndrie îndărătnică n'a mai putut să revie și nici cînd aviatorul a plecat n'a fost în stare să împace lucrurile măcar cu o glumă...

A doua zi l-a întîlnit întîmplător pe stradă. El a salutat cu o privire umilă. Ea a răspuns fără voia ei rece parcă abia și-ar mai fi adus aminte că l'a cunoscut. Se înțelese cu Cora-

lia să meargă la un cinematograf. Coralia plecase dela ei împreună cu Dandu și Oloman. Ii spunea acuma că toată vremea au vorbit numai despre ea, că aviatorul o divinizează pur și simplu; le-a declarat foarte serios că el nu poate trăi fără ea, le-a mărturisit ce măgărie a făcut și cum a ofensat-o, și că nu știe cum să repare încît e cel mai nenorocit om din lume. Liana rîdea liniștit:

— Atunci n'are decît să-și vie în fire, fiindcă eu nu mă supăr pentru glume insipide!

— Dar acuma spune-mi adevărat, poți fi sigură că eu n'am să te divulg: tu îl iubești sau cel puțin ți-e simpatic?

— Cum să iubesc pe cineva care e și prost, și gol, și obraznic? întrebă Liana puțin de sus. Tu mă crezi capabilă?

— Cînd iubești se schimbă calificativele, draga mea — zise Coralia zîbind. Defectele dispar toate și devin calități...

— N'am impresia că ar fi cazul! replică Liana. Pentru mine dealtfel problema iubirii rămîne inexistentă. Știi bine că n'am iubit niciodată și nici măcar n'am fost îndrăgostită ca toate fetele la anume vîrstă...

Liana curmă convorbirea. I se părea că, deși sincere, cuvintele ei sunau gol și fals, ca niște enunțări ipotetice.

Abia peste vre-o zece zile întîmplarea îi scoase din nou în cale pe locotenentul Dandu.

Răspunse acum la salutul lui cu o cochetărie provocantă, vrînd astfel să-l îndemne să se întoarcă și să intre în vorbă. Nu s'a întîmplat nimic și Liana își zicea că l'a încurcat, desigur, prin excesul de amabilitate.

După alte două săptămîni Mircea a venit la dejun s'o anunțe că diseară vor merge, o bandă întregă, la cinema și pe urmă eventual undeva unde se dansează. Va trece el cu fetele Gavrilescu s'o iea, numai ea să fie gata, să nu trebuiască să o aștepte.

Se întîlniră în holul cinematografului cu ceilalți între care se afla Coralia și Dandu și Remus Oloman. Inițiativa pornise dela Coralia după îndemnul lui Dandu. Liana îi dădu mîna drăguț ca unui vechiu prieten. În sală se așeză lîngă Oloman. Locotenentul ajunse lîngă Angela, trei bănci mai înainte. Fără să vrea Liana vedea că el abia răspundea la încercările Angelei de a lega o convorbire. Prin întunerec a întors capul de cîteva ori ca și cînd i-ar fi fost frică să nu dispară cumva Liana cu gazetarul.

Restaurant sau bar? Triumfă barul. Dandu se grăbi acuma să ocupe un loc lîngă Liana, cellalt fiind rezervat iar pentru Remus cu care continua o conversație animată și fără sfîrșit. Vorbînd cu Remus, Liana îi aruncă și lui cîte o privire surîzătoare parcă ar fi vrut să-l atragă în discuția lor despre valoarea filmului.

Locotenentul tăcea. Nu pricepea ce se poate palavragi atîta despre un film. Il înfuria insistența gazetarului de-a exemplifica și a lungi vorba, împiedicîndu-l astfel pe el de-a se lămuri cu Liana, căci pe el numai asta îl interesa. Spre fericirea lui, Coralia opri elanul lui Oloman cerîndu-i să o danseze.

— D-ta te complaci în tăcere — îi zise în sfîrșit Liana. Vorbești rar și cu miez! adăogă după o mică pauză, fără răutate.

— Tot mai ești supărată? gemu Dandu desperat.

— Nu, nu! rosti ea blînd.

— Atunci de ce nu dansezi cu mine?

— Ai vrea să te invit eu? surîse Liana. Dar, firește, nu ca...

Tot Mircea cu fetele au dus-o acasă, tîrziu după miezul nopții. Erau foarte veseli. Au petrecut minunat...

Ziua următoare d-na Rosmarin năvăli strălucitoare, cu un buchet de liliac alb la Liana care, deși trecuse de zece, dormea dusă:

— Uite, Liana, ce splendoare de liliac!... Ghici dela cine?

— Vai, mămico, de ce mă sculași? gînguri ea răsfățîndu-se. Mi-e așa de somn!...

Dar după ce deschise pleoapele și dădu cu ochii de flori, i se aprinse pe tață un surîs de fericire pe care înzadar încerca s'o bagateliseze zicînd:

— S'ar fi putut să nu mă trezești tu, mămicule, când e la mijloc un ofițer?

D-na Rosmarin avea o satisfacție de parcă ar fi spălat o rușine personală:

— Un băiat ca ăsta era imposibil să se desmintă!... Liana dragă, ascultă pe mămica ta!

DECEMBRE

1.

Rosmarin se simțea din ce în ce mai oropsit. Treceau zile după zile, intrau în Decembre și nu putea face nici un gest ca să-și asigure soarta. Sfirșitul lunii e data fatală pentru dînsul și nimănuî în casă nu-i pasă. Parc'ar fi un străin. Toată vremea se vorbește numai despre Liana și despre aviatorul ei. Ba a mai primit un buchet de liliac, ba s'a întîlnit cu el... Și Didina nu mai isprăvește cu planurile, iar fata, de unde la început tăcea ori se revolta, acum a o stîrnește mereu cu întrebări: „Mămicule, ce crezi tu, o fi așa?... Cum zici tu, mămicule?” Iar cînd încerca el să pome-nească de durerile lui, toate săreau într'un glas să-i astupe gura.

Insfîrșit într'o zi bătrînul își pierdu răbda-rea și declară ritos că, dacă destinul lui nu interesează pe nimeni și dacă e vorba ca el să fie socotit ca o cantitate neglijabilă, atunci se mută la hotel. Baremi să afle și lumea că la bătrînețe a ajuns străin în casa lui. D-na Rosmarin se cruci:

— Vai de mine, Alexandre, doar n'oi fi ge-los pe fata ta?... N'am mai auzit una ca asta de cînd m'a făcut mama, și sînt femei bătrî-nă.. Ce-ți lipsește, omule? Nu te îngrijim, nu te respectăm?... Ți-e necaz că ne ocupăm de norocul fetei? Atîta poți tu să fii de hain?... Nu e fata ta, Alexandre, pentru numele lui Dumnezeu?

— Fata mea, fata mea! mormăi Rosmarin ursuz. Dar eu nu-s om?... La întîi Ianuarie se poate întîmpla să rămîn pe drumuri, știi bine, că ți-am povestit ce mi-a spus Costică, și pe voi nici capul nu vă doare parc'aș fi un vagabond!

— Nu, mămicule, are dreptate tata! inter-veni Liana duios. Exagerezi și tu cu Dandu și cu toate lucrurile astea fără importanță...

În focul momentului Didina continuă să se revolte contra sufletului acru al unui tată de-naturat. Mai tîrziu însă îi recunosc dreptă-tea și, sfătuindu-se cu bunica, se hotărî să roage pe coana Raluca să se ducă pentru bie-tul Alexandru la ministrul care a fost odini-

oară secretarul răposatului Gotcu și care nu poate să-i refuze un lucru atît de mic. În aceeași seară consultă și pe Rosmarin care îndată se luminează :

— De, bine-ar fi, cum să nu fie, numai să vrea coana Raluca...

D-na Gotcu primi aproape cu bucurie. Ea demult ar fi dorit să facă un gest care să dovedească întregii mahalale cîtă trecere are în lumea celor mari, cu toate că e văduvă și săracă. Mai mult, ceru să meargă cu ea și Liana, să auză cu urechile ei răspunsul ministrului ; în realitate d-na Gotcu se gîndea că o fată frumoasă face totdeauna impresie asupra bărbaților și poate să fie și ea de vre-un folos.

S'au dus cîteva zile de-a rîndul. Ba nu era acolo ministrul, ba era și cerberii dela uși nu le permiteau să pătrundă nici pînă la șeful de cabinet. Atunci Liana și-a adus aminte de Alistar. L-a căutat.

— Ce plăcere să te mai văd! exclamă directorul aprinzîndu-se și sărutîndu-i cînd o mîină cînd pe cealaltă. Credeam că m'ai uitat de tot...

— Dacă d-ta nu mai dai semne de viață? ci-ripi Liana cochet.

— Trebuie să mai vii pela voi, negreșit! făcu Alistar oftînd. Dar slujba asta! Ai văzut cîtă lume în anticameră, pe coridor?

Le întovărăși și le introduse la șeful de cabinet. D-na Gotcu era cam ofensată că directorul abia a băgat-o în seamă. Camera era plină de solicitanți. Șeful, un tânăr fercheș, remarcă frumusețea Liane și, după ce își satisfăcu galanteria prin câteva complimente, îi spuse misterios:

— Ministrul e în conferință cu un director de ziar și mi-a spus să nu-l deranjez. Totuș, pentru d-ta, voi încerca să calc consemnul, ca să nu te plictisești așteptînd, deși mi-ar fi drag să te rețin aici cît mai mult să-mi înfrumusezezi cabinetul... Un moment.

Sbîrnăise soneria. Se strecură discret în-lăuntru. Peste un minut reveni, zicînd triumfător:

— Pofțiți domnișoară... și doamnă!

Ministrul, cu mustața neagră tunsă, cu ochii mici de viezure cu figura oblongă, stătea în picioare lîngă biroul masiv, în vreme ce interlocutorul său se tolănea în fotoliul englezesc de piele brună.

— Doamnele? făcu ministrul privindu-le plictisit.

— Nu mă mai cunoști, Excelență? zise d-na Gotcu apropiindu-se. De-atîția ani de cînd...

— Coana Raluca? exclamă ministrul înviorat. Bată-te să te bată, coană Raluco!... Ce mai faci?... E un veac de cînd nu te-am mai

întîlnit... Ce-i drept însă, n'ai întinerit, coană Raluco!

Ministrul rîse cu un rîs acru, apoi urmă tot prietenos:

— Ei, ce te aduce pe-aici, coană Raluco?... Ia spune!... Şi să ştii dinainte că vreau să te servesc, afară dacă nu-mi ceri parale sau ceva mai imposibil!

— Apoi să vezi Excelenţă...

D-na Gotcu înflori jalba cu toate amănuntele înduioşătoare ce-i treceau prin minte, pomenind de cîteva ori şi pe răposatul care a lăsat-o în grea mizerie dar cu cinstea neatinsă. Ministrul se sili să asculte cu compasiune şi cînd înţelese despre ce e vorba, o întrerupse:

— Bine, coană Raluco... Te-am priceput şi îţi promit să fac tot posibilul să fii mulţumită, d-ta şi protejatul d-tale... Cum îl cheamă?

Pe un bloc, cu creion roşu, însemnă numele, întrebînd iar:

— Ce serviciu?

— De, eu nu cunosc serviciile d-voastră — se încurcă d-na Gotcu. Spune tu, Liana, că tu trebuie să ştii!

— Datoria publică — rosti fata care stătuse deoparte, jenată şi inutilă.

— Domnişoara? întrebă atunci ministrul care o examinase între timp cu priviri curioase.

— E chiar fiica lui Rosmarin! făcu d-na

Gotcu cu oarecare mîndrie. Frumoasă fetiță, nu-i așa, Excelență? Unde mai pui că e și foarte studioasă, gata să iea licența în litere...

— Toate complimentele, domnișoară! zise ministrul învăluind-o cu o privire lacomă și întinzîndu-i mîna. După o clipă, continuă: Așa, coană Raluco și domnișoară.. Să fiți liniștite!...

Apoi se întoarse brusc către domnul din fotoliu și arătîndu-le în chip de prezentare:

— Imi dați voe?... Uite, dumnealui e domnul Răcaru, directorul ziarului *Fulgerul!*... Poate ai vreodată nevoie de presă, coană Raluco... să te adresezi dumnealui! Apropos, Pane, tu ai cunoscut pe Gotcu?... Domnule ce om a fost și cum s'a prăpădit de repede!

Pantelimon Răcaru se ridică alene din fotoliu și dădu mîna cu d-na Gotcu, pe urmă cu Liana pe care o disecase tot timpul cu o insistență lubrică. Era mijlociu de statură și vînjos ca un hamal. Brațele lungi cu mîinile mari atîrnau și se legănau neconținut. Picioarele greoaie se înțepeneau pe pămînt cu un tremur nervos din genunchi. Hainele îi veneau largi pe corp și erau boțite și șifonate parcă s'ar fi culcat îmbrăcat. Capul mare, colțuros ședea solid pe gîtul scurt și gros. Părul negru, lung, ciufulit și încurcat ca și cînd ar fi fost certat cu pieptenele, îi cădea mereu pe fruntea lată, involburată subt care luceau

ochii cafenii, holbați, cu albul aprins de o rețea de vine roșii. Era sașiu și privirile neastîmpărate parcă urmăreau în acelaș timp diferite ținte, încrucișându-se însă într'o expresie tăioasă, pătrunzătoare. Mustața rețezată drept îi descoperea gura vastă carnoasă cu dinții lungi, galbeni. Bărbia fălcoasă, învinețită de ascuțișul briciului, părea totuș veșnic nerasă... Porni să vorbească repezit, adresîndu-se ministrului și uitîndu-se simultan la d-na Gotcu și la Liana. Avea vocea hîrîită și în colțurile gurii frămînta buburuze albe de salivă:

— Cum să nu fi auzit, monșer, despre Gotcu?... Mare talent și mare precursor!... Știi ce zice Leon Daudet despre oamenii de felul lui Gotcu? Zice...

D-na Gotcu plecă satisfăcută și măgulită. Singura nemulțumire, că ministrul nu i-a sărutat mîna, se îneca în noianul bucuriei.

— Ei, domnule, te-am salvat! strigă dînsa triumfătoare către Rosmarin, ajungînd acasă. Să vă povestească fata, eu nu mai spun nimic!

Fu reținută, firește, la masă. Și, firește, tot ea povesti din fir în păr desfășurarea audienței, fără să lase pe Liana să scoată un cuvînt. Familia Rosmarin strălucea și mulțimea pe toate tonurile.

— Ba mai făcurăm cunoștință și cu Răca-

ru, ăl care înjură așa de bine la *Fulgerul!* zise la urmă d-na Gotcu. Interesant bărbat! Și cult și deștept... Nu-i așa, Liana dragă?

Liana avu un fior de greață. Răspunse:

— Da... interesant în felul lui...

2.

Peste câteva zile locotenentul Dandu se prezentă personal cu liliacul de rigoare. Vizita și-a anunțat-o prin Liana. Ii spusese că vrea să-i vorbească mai mult și nu poate pe stradă. Nu-l mulțumeau întâlnirile mai totdeauna întâmplătoare, mai totdeauna de față cu străini. Trăia într'o tortură permanentă căreia trebuia să-i puie capăt.

D-na Rosmarin a vrut să se pregătească, să-l aștepte cum trebuie așteptată o vizită anunțată. Liana se opuse. Are să-i dea un ceaiu și ce se va găsi. Nu dorește să-și închipuiască Dandu că vizita lui i-a scos din fire. Didina nu insistă ca să nu o supere și să fie enervată când va veni băiatul. Era însă sigură că vizita aceasta nu poate fi decît preludiul cererii în căsătorie.

— Însfîrșit! făcu Dandu, respirînd adînc, cînd se văzu numai cu Liana în salonașul cald, în lumina cenușie a începutului de înserare care rotunjia și înmuia lucrurile.

— De ce zici însfîrșit? Ii reproșă drăgălaș

Liana. Nu ți-a interzis nimeni să vii și pînă acum... Cum ai venit atunci, la ceai, nepoftit...

— Atunci a fost o nebunie — zise locotenentul uitîndu-se împrejur parc'ar fi vrut să se încredințeze că sînt singuri. Nebuniile nu merg în toate zilele.

— Da.. poate! murmură fata după o mică pauză. Adăogă apoi mai sigură: Ei, acum stai colea, în fotoliu, și spune-mi ce-ai mai făcut, cum te-ai mai distrat...

Dandu se așeză încurcat, zicînd:

— N'am mai făcut nimic și nu mă interesează nimic... Mă gîndesc numai la tine. Asta mi-e toată ocupația.

— O, o, o,! rîse Liana. Crezi că mă flatezi?... Ziceai că vrei să-mi vorbești, să...

— Nu știu ce să-ți vorbesc — mormăi aviatorul întunecat. Am mințit. Am vrut să fiu cu tine, să te văd, să...

Liana, în fața lui, în picioare, rîse iarăș cu acelaș gîlgăit băiețesc. Făcu o piruetă și întrebă glumind:

— Iată-mă! Iți plac așa?

— Da! zise Dandu apăsător. Și așa și oricum!

Cuvintele, și mai mult glasul lui răspîdeau în atmosfera caldă o tulburare ca un parfum greu. Liana se silea să o împrăștie, schimbînd neconținut subiectul și tonul convorbirii, simțindu-se din ce în ce mai iritată că nu reu-

șește și că trebuie să respire fără voia ei amețea stranie pe care o întreține el inconștient.

D-na Rosmarin apăru atunci ca o salvare, radioasă și gălăgioasă:

— Bine-ai venit, domnule locotenent!.. Ce bine-mi pare?... Ce mai faci?... Mi-a spus Liana că v'ați întâlnit ici-colo și cât ești totdeauna de gentil... Imi pare foarte bine... Dar de ce nu dăduși drumul luminii, Liana dragă? Parcă s'a făcut întunerec aici...

In acelaș glas grăbit bîlbîiră amîndoi:

— Nu...

Iar Liana continuă neglijent, observînd, fără să-l privească direct, cât se bucură Dandu de cuvintele ei:

— E mai agreabil așa, mămicule... Și mai intim. Dealtfel abia a început să se înserezeși...

— Bine, faceți cum vă place vouă! apro-bă doamna Rosmarin mereu cu însuflețire. N'ai oferit nimic domnului, Liana?... Se poate?... Vă trimit eu numai decît un ceaiu fierbinte și bun, să vă încălziți nițel, că s'a lăsat frigul, poate să și ningă. N'ar fi de mirare, sîntem în Decembre și trebuie să vie iarna...

— Mă rog... din partea mea... — bolborosi Dandu încurcat.

— Ce-are a face! Nu e nici un deranj! replică bătrîna. Ei, eu vă las, copii, mă duc să vă prepar ceaiul...

Cînd se închise ușa, locotenentul răsufală ușurat. Liana se simțise jenată de exuberanța verbală a mamei sale și regreta că a destrămat atmosfera de adineaori. Murmură parcă i-ar fi cerut indulgență:

— Săraca mama! Așa e ea, plină de inimă și de...

Se opri dîndu-și seama că vorbele sînt fără rost. Dandu, în picioare, o privea. În privirea lui mocnea o decepție rău disimulată. Liana, ca și cînd l-ar fi jicnit cu ceva fără știrea ei, se crezu obligată să-i spulbere nemulțumirea. Se așeză pe divan, își potrivi două perne lîngă perete să-și razime spatele, își îndoi și-și strînse picioarele acoperindu-le cu poala rochiei, pe urmă îi făcu semn cu degetul, drăguț, chemîndu-l:

— Vino, șezi colea, lîngă mine, frumos, și să vorbim... Adică să vorbești acuma d-ta, fiindcă eu...

— Dacă-mi zici mereu d-ta, cum să... să-ți vorbesc? zise dînsul apropiindu-se.

— Bine, Danduț.. Cum vrei tu! surîse Liana.

Dandu își sprijini spatele de zid, lîngă ea, cu picioarele de-a curmezișul divanului. Umerii lor se atingeau, iar genunchii ei se propteau ușor în coapsa lui.

— Acuma ești mulțumit? întrebă Liana iarăși, după un răstimp, cu glasul puțin voalat.

El nu răspuse. Se uita drept înainte, parc' ar fi fixat un obiect pe peretele din față. Liana, cu fața întoarsă spre el, îi vedea numai profilul figurei, estompat de întunecatul ce invadea treptat odaia. Ii auzea însă clar respirația aprinsă, sufocată. Apoi, în tăcerea care continua, îi simți brațul care se strecorea ușor după spatele ei, cuprinzându-i mijlocul.

— Ei, aide, spune ceva! reluă ea, rupînd liniștea care îi înfășura ca o pînză moale. Ziceai că...

Dandu întoarse încet fața spre ea. Ochiul lui luceau și lucirea avea un tremur. Obrajii lor erau alăturați. O șuviță galbenă din părul ei gîdila fruntea îmbrobonată cu picuri foarte fini de sudoare. Brațul lui îi strîngea mai puternic talia pînă ce gura se plecă brusc pe buzele ei ușor întredeschise, strivindu-le și sorbindu-le respirația. În acelaș timp mîna cealaltă începu să se plimbe pe sîinii ei, întîi cu mîngăeri blînde, apoi din ce în ce mai brutale, fărîmîndu-i și zdrobindu-i cu o patimă sălbatcă.

— Mă doare! suspină Liana fără glas, cu gura înăbușită de gura lui lacomă apucînd cu amîndouă mîinile degetele care-i tortura sîinii.

Izbuti să-și descleșteze buzele din sărutarea dureroasă. Iși aranja febril coafura și cor-

sajul, își întindea rochia pe picioare, apărîndu-se de încercarea lui de a reîncepe. Murmură cu o imputare în care totuș nu punea supărare :

— Asta ai vrut să-mi spui?... O, dacă numai asta...

Se auziră pași în hol.

— Ia vezi, că vine cineva! șopti Liana cu un avertisment de complice.

Intră Rosmarin. El n'ar fi vrut să apară, dar Didina a stăruit că nu se face să fie nepoliticos cu un tînăr așa de simpatic și nici să-i lase singuri atîta vreme. Dându sărise în mijlocul camerei și-și netezea grăbit haina.

— Nu vă deranjați, frate! zise bătrînul cu afabilitatea lui acrișoară. Venii doar să dau bună ziua domnului...

— Nu ne deranjezi, tată, se poate? protestă Liana. Stăteam de vorbă și... Uite, nici nu observarăm că s'a făcut întunec... Ia să aprindem lumina!

Surise către Dandu ca și cînd i-ar fi zis în necaz că s'a isprăvit. Tînărul clipea zăpăcit și de lumină și de prezența bătrînului, care se lăsase pe un scaun pentru conversație.

— Va să zică d-ta ești dela aviație, cu aeroplanelle?... Frumoasă slujbă, dar periculoasă!

— Când te obișnuiești cu pericolul, nici nu mai bagi de seamă — zise locotenentul.

Veni Tinca cu tava încărcată... Și peste o oră, la plecare, Dandu întrebă pe Liana în marchiză:

— Când ne mai vedem?

— Când vrei — șopti Liana.

— Mîine?... Mîine! stăruie el.

— Bine, mîine — spuse Liana, dar se răs-gîndi brusc: Mîine nu!... Săptămîna asta trebuie să-mi văd de Universitate... Duminecă!

Nu voia să pară grăbită a-l revedea...

Didina se sili s'o descoase: ce i-a spus, cum s'a arătat...? Liana zîmbea:

— Nimic, mamă dragă... Ce putea să-mi spuie?... Prostii de-ale noastre... Și dealtfel Dandu e prostuț rău! Trebuie să-i scoți vorbele cu cleștele...

În aceeași seară Mircea dădea de știre solemn familiei că s'a hotărît irevocabil să se însoare cu fata cea mare a lui Gavrilescu. Vestea provocă în casă o bucurie imensă. Toți îl felicitară, îl îmbrățișară. Didina plîngea și rîdea și exclama:

— Dragul mamei, dragul mamei, să-ți ajute Dumnezeu!... Ce fată bună, săraca Nina, și cuminte!... Poate o vrea Dumnezeu ca în curînd și Liana...

Liana o opri rîzînd:

— Incet, mămicule, nu te grăbi!... Pe mi-

ne lasă-mă deocamdată!... Mircea cît s'a gîndit pînă s'a hotărît?...

2.

S'au culcat foarte tîrziu și totuși Liana s'a mai frămîntat cîteva ceasuri pînă să poată adormi. Gîndurile îi fierbeau în minte într'o confuzie obositoare, semne de întrebare fără răspunsuri, și toate se învîrteau în jurul ace-luiaș Dandu. Aci se felicita că a amînat pînă Dumineca viitoare întîlnirea, aci regreta amar și-și făcea imputări: de ce amînarea? i-e frică de el sau de ea însăși? îl iubește? cum să iubească un om pe care abia l-a cunoscut? de ce nu l-ar iubi dacă e mai bine ca ceilalți băieți? dar e mai bine sau e ca toți ofițerii? Se simțea cînd ridicolă că vrea să dea porții de problemă unui simplu flirt, și încă cu un locotenent, cînd totuș o eroină care se chinuește crîncen între pornirea inimii și judecata rațiunii.

A doua zi voia să fie mîndră și nepăsătoare și nu reuși să fie decît nervoasă, morocănoasă. Eși prin oraș mai mult ca în alte zile. Iși dădea seama că dorea să-l întîlnească întîmplător. Se întîlni cu Remus Oloman. Veni vorba despre Dandu. Ii făcea plăcere să audă cel

puțin vorbindu-se despre el, orice, chiar rău. Tînărul îi spunea, ca și Coralia deunăzi, că aviatorul o iubește cu furie:

— Nici n'am văzut asemenea pasiune decît în romane... Cu cine se întilnește numai decît se spovedește, fie prieten, fie o simplă cunoștință. Înțeleg, îndrăgostiții simt nevoia să-și trîmbițeze puțin dragostea, dar și dragostea prea trîmbițată e de calitate inferioară și nu poate să fie durabilă. În orice caz, și în chestia asta, Dandu mi se pare că e tot cum îl știu eu, un mare fleac!

— Nu crezi că exagerezi? protestă Liana. Adică pentrucă mă iubește pe mine...?

— Pardon! — zîmbi Oloman încurcat, observîndu-și gafa. Nu trebuie să-l aperi, fiindcă nu m'am gîndit să-l ofensez... Că te iubește ar fi tocmai o dovadă de bun gust din partea lui. Nu sînt însă tot atît de sigur dacă ar fi și din partea d-tale.

— Eu însă sînt sigură că la fel aș protesta și în favoarea d-tale, dacă te-ar maltrata cineva, fără ca asta să însemneze neapărat iubire! zise repede Liana, căutînd astfel să reducă valoarea protestului involuntar de adineaori.

Un răstimp mai vorbiră tot despre Dandu. Remus insista să-i dovedească cu argumente că ofițerul n'ar fi un partener la nivelul ei, dar pe un ton ușor, să aibă în orice clipă po-

sibilitatea de-a întoarce argumentele în glumă. Liana râdea nervos și aproba din ce în ce mai înfricoșată ca să nu-și trădeze sufletul. Era convinsă în sine că Remus îl bîrfește nu-mai din invidie și-l disprețuia că îndrăznește să se compare cu Dandu...

La Universitate văzu pe Coralia care de cîtva timp se arăta mai des pe culoare, desigur nu pentru cursuri. Nu se putea să nu discute și despre Dandu. Coralia bănuia că Liana are puțină slăbiciune pentru locotenentul aviator tocmai pentru că afecta prea multă indiferență. Incepu să-l laude și observă o lucire de bucurie în ochii Lianeii. Asta o îndemnă să adauge, ca un avertisment discret și amical, că totuș Dandu n'are reputația de-a fi statornic în pasiunile lui și că a auzit vag despre vre-o trei fete de condiție foarte bună cărora le-a sucit capul, a trăit cu ele și apoi s'a plictisit.

— Depinde totdeauna de noi cum se poartă bărbații — zise Liana vizibil nemulțumită. Cel puțin așa am impresia, cu toate că eu n'am nici o experiență în privința asta.

— Firește, mai încape vorbă? încuviință Coralia. Îți spusei numai ca să știi cu cine ai de-a face. Tu ești inteligentă și... Dar nu strică să fii prevenită și... prudentă.

— Îți mulțumesc, dragă — făcu Liana cu o superioritate ironică. Pot să-ți mărturisesc însă cu toată sinceritatea, ca unei prietene sincere,

că Dandu ăsta mi-e tot atit de indiferent ca și alții, mulți, care m'au urmărit cu așa zisa lor iubire... Sînt destul de inteligentă, cum prea bine zici și tu, ca să nu mă încînt așa de ușor!

În sine era indignată de răutatea oamenilor. Coraliei i-e necaz că aviatorul n'a remarcat-o pe ea care nu i-ar fi făcut deloc dificultăți, obișnuită cum este să-și încerce norocul cu oricine. Totuș ceeace i-a spus Coralia o supăra mai mult decît aprecierile lui Olo-man. Nu se gîndise încă la trecutul lui Dandu. Avea credința că ea e prima lui iubire adevărată. Descoperirea că Dandu a mai iubit și pe altele, o întrista. Cine vor fi fost cele trei? Le-o fi iubit el sau l-au ademenit ele cum ar vrea poate și Coralia?...

Acasă, în lipsa ei, se primise un coș de flori și într'un plic, pe o cartă de vizită: „E prea mult pînă Duminecă”. Ii pieri îndată amărăciunea și uită toate răutățile oamenilor.

— Cînd a venit? Cine l-a adus?... Vai ce rău îmi pare că n'am fost aici! Ar fi trebuit să-i scriu două rînduri de mulțumire.

Reciti bilețelul. Avea dreptate Dandu, e prea mult pînă Duminecă. Azi e abia Miercuri. Ce nesocotită a fost cînd n'a lăsat cum a propus el!

Joi și Vineri urmară alte flori, iar Simbătă aduse el însuși un buchet. A venit la întîm-

plare, dacă o găsește bine, dacă nu cel puțin va vedea casa și își va potoli dorul.

— Drăguț chiar de n'ar fi adevărat — zise Liana voioasă, strângînd florile la piept.

Totuș n'aveau ce să-și spuie. Nici Liana nu găsea nici un subiect. Tot ce-i trecea prin minte i se părea fără interes. Intr'un tîrziu vorbi numai ca să zică ceva:

— De cînd nu ne-am mai văzut a început iarna...

— Da — făcu Dandu la fel — și s'a deschis patinajul la Cișmigiu.

Și continuă după o tăcere, ca și cînd i-ar fi venit o idee:

— Îți place patinajul?

— Da, dar mi-e frică de cădere... Am încercat de cîteva ori și...

— Vrei să încerci cu mine?... Eu sînt patinor vechiu. Aș putea zice că sînt un as dacă nu mi-ar fi rușine să mă laud singur.

— In tine cred că aș avea încredere și nu mi-ar fi frică! zise Liana privindul.

Consultară pe d-na Rosmarin care, firește, admise cu entuziasm, completînd că Liana chiar ar avea nevoie de puțin exercițiu, că prea stă mult în casă gîrbovită cu cărțile, că are tot ce-i trebuie încît chiar și mîine ar putea să înceapă, că dealtfel ei îi plac mult sporturile... Dandu se oferi s'o iea de-acasă și s'o aducă

înapoi, făgăduind că într'o săptămână cel mult Liana are să patineze ca un înger...

A doua zi se prezentă exact, neuitînd nici florile, și pe urmă zilnic, la orele fixate, ca un cronometru de precizie. Mergeau pe jos și se întorceau pe jos, fără să vorbească și fără să se privească, uneori ținîndu-se de mîna ca doi copii cuminți. Pe ghiață Liana, la început, țipa și rîdea și se lipea de el, avînd mereu impresia că pămîntul îi alunecă subt picioare:

— Cad!... Cad!... Ține-mă mai bine!... Dan-duț, ce faci?... Nu mă lăsa!

Căutau locurile cu mai puțină lume. Se opreau din cînd în cînd să se odihnească și atunci se priveau rîzînd, cu respirația grea, rămînînd apropiați, ea agățîndu-se de el care îi cuprindea mijlocul și o strîngea ușor. Liana era îmbujorată de frig, deși nu-l simțea deloc, parcă prin atingerea corpului ei de corpul lui s'ar fi creat o lume specială a lor asupra căreia lumea cea mare nu mai avea nici o influență. Ii venea neconținut să strige ca să-și ușureze inima de bucuria care o umplea atît de mult încît ajungea pînă unde se mărginește cu durerea.

— Acuma destul! șoptea dînsa cînd nu mai putea îndura sbuciumarea. Aidem acasă!... Sînt atît de obosită, atît de...

4.

Înainte de Crăciun, într'o zi, plecînd dela Cișmigiu apucară pe alt drum. Liana, înfierbîntată, n'a observat decît cînd s'a pomenit în Piața Teatrului Național așteptînd să treacă în Strada Regală.

— Pe unde m'ai adus ? întrebă ea nedumerită.

— Trecem puțin pela mine, să te încălzești că prea ești înfrigurată — șopti Dandu strîngîndu-i ușor brațul.

Liana își retrase brațul și se deslipi de el ca și cînd s'ar fi trezit brusc din somn. Ii zise apoi îngrijorată:

— Nu, nu, te rog, du-mă acasă...

Fiindcă Dandu ezita și stăruia, Liana urmă puțin iritată:

— La urma urmelor pot merge și singură...
La revedere!

Se întoarse și coborî repede pe Strada Cîmpineanu. I se părea că aude din urmă chemarea lui, dar asta o îmboldea să-și iuțească mersul. Se opri numai la stația de tramvai. Și nu urcă imediat. Credea că are să vie și el. Trebui să iea singură vagonul următor... Acasă minți că o doare capul ca să evite întrebările despre Dandu.

Se simțea zdruncinată în toată ființa ei. A-dică pentrucă a fost drăguță cu el cum n'a mai fost cu nimeni, vrea s'o ducă acasă parc'ar fi și ea vre-una din cele trei de care și-a bătut joc? A avut dreptate și Oloman, și mai ales Coralia. Și ea cum l-a apărât! L-au cunoscut mai bine alții... Iar când a refuzat, cum ar fi făcut orice fată care se respectă, a lăsat-o să plece singură...

— A, nu, e un om rău! își zicea cu tristețe. Cît regret că nu l-am ținut la distanță după prima necuviință!

Cu toate acestea l'a așteptat zilele următoare să vie. Cumpănind mai bine lucrurile, s'a hotărît să nu facă iar atîta caz, ca rîndul trecut, pentru un incident în definitiv fără importanță reală. Invitația lui poate chiar să fi fost bine intenționată. Ea nu și-a dat atunci seama că i-e frig deși îi era, căci pe urmă a dîrdîit pînă acasă.. Mai vinovat, sau mai curînd nedelicat a fost că n'a alergat după ea să încerce s'o împace, cum ar fi trebuit și ar fi fost dator dacă într'adevăr o iubește.

Incepea să-i pară rău că s'a pripit. Își pusese atîtea speranțe în sărbătorile Crăciunului. Proiectase să-l poștească la masă în seara de ajun, să se bucure împreună de pomul pe care voia să-l împodobească mai frumos ca totdeauna. În cele din urmă se găsea mai vinovată pe ea. Ar fi trebuit să se ducă a doua zi la pa-

tinaj, să se întâlnească și nici să nu mai pome-
nească de neînțelegerea aceea. Nu s'a dus, cre-
zînd că va veni el. Acuma nu se mai poate
duce fără să se umilească.

— Nu mai fac nici un pom de Crăciun,
mămicule! zicea ea cînd văzu că i s'au fărîmat
toate socotelile. Nici nu mă simt așa de bine...
Deaceea n'am mai eșit nici la patinaj... Va fi
un Crăciun ca oricare...

Didina se spăimîntă: n'o fi oare bolnavă fata
și nu spune? Să nu se mai trudească cu po-
mul; au făcut în fiecare an pînă acuma, a-
junge... O să petreacă foarte bine și fără pom
de Crăciun. În seara de ajun vor avea la ma-
să și cîțiva mosafiri, firește numai intimi:
d-na Gotcu, care devenise aproape din fami-
lie de cînd a salvat pe Rosmarin, soții Buta,
Iancu Petrescu... Doar Constantin Alistar e
mai străin, dar el s'a invitat singur, probabil
ca să aibă prilej să mai vază pe Liana.

— Mi se pare mie că domnul director s'a
uitat prea adînc în ochii fetiței noastre și a-
cumă dă din colț în colț de dorul ei! zise
d-na Rosmarin răsfașînd-o. Nu se întâlnește
odată cu Alexandru fără să-l întrebe de tine
și să-ți trimită complimente și salutări...

Liana făcu o sforțare ca să se stăpînească
și să-și păstreze zîmbetul resemnat:

— Așa ești tu, mămicule, toate le vezi în
roz...

D-na Rosmarin dorea s'o înveselească cu orice preț și căuta să-i spuie numai lucruri care să-i facă plăcere. Ajunse și la Dandu:

— Ai putea să-l poștești și pe dînsul, dragă Liana!... Eu cred chiar că s'ar cuveni. Numai cîte flori ți-a trimis băiatul și cît de gentil s'a purtat cu tine la patinaj... Ar merita atîta atenție și sînt sigură că s'ar bucura foarte mult!

— Nu, mămicule drag! zise Liana cu o tresărare parcă i-ar fi atins o rană deschisă. Lasă cum ați stabilit voi! E mai bine!... Poate altădată să-l poftim... Acuma ar fi și prea tîrziu...

În seara de ajun familia Rosmarin era liniștită și mulțumită. Lipsea numai Mircea, era invitat la Gavrilescu unde se făcea petrecere mai veselă, cu tineret. Incuviințase lipsa aceasta pînă și Rosmarin care ținea cel mai mult la tradiția de-a avea toată familia adunată de sărbătorile mari. Dealtfel toată lumea știa că Mircea se află în preajma logodnei oficiale cu Nina. Se așezară la masă într'o atmosferă plăcută, cum șade mai bine unor oameni așezați. În capul mesei trona d-na Gotcu care se considera și era considerată protectoarea casei. Firește, a povestit cine mai știe a cîtea oară, să audă și cei ce încă n'ar fi aflat, cum l-a salvat pe Rosmarin, cum a primit-o ministrul și cît a fost de drăguț și de culant, luînd mereu martoră pe Liana.

— Cine are proptele scapă ușor de griji și

de necazuri! observă de cîteva ori Iancu Petrescu uitîndu-se la Rosmarin cu o admirație invidioasă.

Alistar, fără nici o intenție, mai mult ca o explicație, spuse că toate mișcările de personal s'au amînat pînă la întii Aprilie cînd începe noul buget. D-na Gotcu înțelese că direc-rul încearcă să micșoreze valoarea interven-ției ei și se supără:

— Ce are a face dacă s'au amînat? Crezi d-ta că vorba ministrului nu mai e bună pen-tru Aprilie?... Oi fi d-ta director general nu zic, dar dă-mi voe mie să-l cunosc mai bi-ne pe domnul ministru că în casa mea a crescut și...

Liana ședea între Alistar și Iancu Petrescu. Deși inima ei se svrîcoalea și gîndurile îi ră-tăceau aiurea, reușea printr'o încordare de voință să pară fericită, să spuie cîte-o glumă și să asculte altele, să zîmbească și să coche-teze. Numai în ochii mari persista o umbră printre sclipirile umede. Alistar o asalta ne-încetat cu complimente și vorbe dulci în toate gamele, subliniate de aceleași priviri înflă-cărate, în vreme ce cellalt vecin, Iancu Pe-trescu își dregea numai glasul și nu ajungea să plaseze nici una din frazele pe care le pre-gătea ca să se manifeste și el.

După cină d-na Gotcu reclamă un pocher-mic, familiar, doi lei miza, numai așa, pen-

tru uciderea timpului. Cum Constantin Alistar a avut prudența la masă să declare că nu joacă astăseară cărți, partida s'a constituit cu soții Buta și bătrînul Rosmarin, avînd drept chibiț fidel pe Iancu Petrescu. Jucau în sufragerie unde au rămas și după terminarea mesei. Mai tîrziu Liana, plictisită, trecu în salon, în colțul ei, pe divan între pernițele multicolore. Constantin Alistar se duse după ea bucuros ca și cînd Liana s'ar fi retras numai pentru el. Aici, singuri, vorbiră însă despre lucruri mai indiferente decît dincolo, în fața tuturor. Cuceritorul stătea în picioare lîngă divanul pe care se odihnea Liana, își tremura genunchii și nu îndrăznea să reia cascada complimentelor teatrale.

— De ce nu stai jos? întrebă Liana visător. Ți-e frică de mine?

Alistar se așează pe marginea divanului dar convorbirea continua pe aceeași linie. Numai glasul lui devenea mai răgușit și mai sacadat. Intr'un moment, pe cînd buzele uscate rosteau cuvinte depărtate, mîna lui Alistar începu singură să alinte brațul Lianeii, cu un gest reflex peste puțință de a fi stăpînit. Atingerea i se părea Lianeii nesuferită. Ii amintea că tot aici, pe divan a stat acum cîteva zile ultima oară cu Dandu. Iși retrase brațul cu o mișcare leneșă, să nu se observe că respinge o mîngăiere și totuși să se fereas-

că. Peste un răstimp însă Alistar îi luă mâna și spuse cu o voce nouă, limpezită parcă de o emoție sinceră:

— Liana, demult mă chinuiesc să-ți pun o întrebare serioasă, pentru mine chiar gravă... Vrei să-mi răspunzi franc, fără înconjur?

Liana presimțea întrebarea. Altădată ar fi măgulit-o. Acuma o înfricoșa. Murmură cu un surâs incolor:

— Sper că nu e ceva...

— E tot, Liana! reluă Alistar cu o undă de tristețe. E toată viața mea sau ceeace îmi mai rămîne din viață. Deaceea sînt atît de mișcat... Crezi tu, Liana. că ai putea să mă iubești pe mine cu adevărat și numai pe mine?

Liana îi încrucișă privirea. Surîsul îi încremeni pe buzele foarte vopsite care zadar-nic se sforțau să bîlbăie cuvinte mincinoase convenționale. În aer se suspendă o pauză numai de cîteva secunde care însă i se părea nesfirșită. Iși auzi apoi glasul atît de schimbat că abia îl recunoștea:

— Lasă-mă, să mă mai gîndesc, să-mi cercetez mai bine inima!...

— Desigur! Prefer și eu! spuse Alistar cu o ușurare. Doresc chiar să te gîndești bine, să reflectezi, să cumpănești... Eu sînt acuma în vîrstă, ca să nu zic bătrîn — adăogă cu o fluturare amară. Nu mai pot fi atît de egoist

să mă gîndesc numai la fericirea mea și nici atît de mărginit să-mi clădesc fericirea pe o simplă iluzie a mea... Să-mi dai răspunsul cînd vei crede că poți. Nu te voi grăbi. La vîrsta mea nici nu mai șade bine graba. Eu, fii sigură, n'am să-mi schimb hotărîrea. Două luni m'am examinat și m'am frămîntat pînă am ajuns aci. Dacă nu vei fi tu, atunci nu va mai fi nimeni!

Liana își recăpătase calmul. Asculta și se gîndea că vorbele, tocmai cînd sînt mai sincere, par solemne și artificiale ca într'un film sonor. Poate la fel are să i se pară și lui răspunsul ei:

— Deaceea nici eu nu vreau să te mint și dealtfel nici n'aș putea! Trebuie să fiu sinceră și față de d-ta, dar mai ales față de mine însămi!... Eu cred că nimeni nu poate iubi adevărat decît odată în viață. Îți închipui prin urmare cît de serios trebuie să-mi cumpănesc inima înainte de a-ți da un răspuns serios?

— Da și îți mulțumesc, Liana! Voi aștepta! zise Alistar sărutînd grav mîna pe care nu încetase a-o mîngăia.

Vorbiră pe urmă iar despre lucruri străine, evitînd să se mai privească în ochi ca și cînd s'ar fi silit amîndoi să respecte un consemn. Se cercetau însă pe furiș, el sperînd un gest care să arvunească răspunsul, ea comparîndu-l în minte cu alții...

5.

În prima zi de Crăciun, la masă, Mircea povestea cum a petrecut în ajun la Gavrileștii. A fost lume multă, numai tineri. Nina a dorit petrecerea mai gălăgioasă fiind ultimul ei ajun de Crăciun ca fată. A fost și Dandu, și Oloman, și Tănăsescu, au dansat, însfirșit au petrecut strașnic pînă aproape de ziuă... Liana ar fi vrut să puie alte întrebări și s'a pomenit interesîndu-se numai de Nina și Angela. Mircea rîdea:

— Indrăcită fată și Angela! Avea o dispoziție extraordinară... Ea a fost sufletul veseliei... Cred că s'a îmbătat!... Dar voi cum ați petrecut? Bine?

— O, foarte bine! zise Liana cu indiferență. Eu am stat de vorbă cu Alistar, ei au jucat cărți...

Ii venea să plîngă și-și mușca buzele ca să-și înșele nervii.

În ziua a doua de dimineață, veni un coș de flori pentru Liana. Nu era liliac și nici n'avea vre-un cuvînt. D-na Rosmarin, care l'a primit, n'a întrebat dela cine e, dar era convinsă că e dela Alistar. Liana se enervă: de ce nu întreabă să știe cel puțin dacă e nevoie de vre-un răspuns?... Aducătorul era încă în

curte. Didina reveni: nu e dela Alistar, e dela Dandu.

— Va să zică totuș! se bucură Liana. Atunci trebuie să fiu și eu drăguță...

Nu-i trecea prin creeri nici un răspuns care să-i placă. Strică cîteva cărți de vizită. In cele din urmă scrise „cordiale mulțumiri și așteptări”, zicîndu-și:

— E idiot, dar acuma sînt incapabilă să...

In ziua a treia, tot de dimineață, a venit Dandu s'o iea la patinaj. Liana n'a crezut că are să vie așa curînd. A trebuit s'o aștepte să se gătească.

— O fi bună ghița? întrebă ea în momentul plecării.

— Nu știu, n'am mai fost, dar trebuie să fie! zise Dandu.

Reluară calea Cișmigiului tăcuți ca și altădată. Zăpada parcă scrișnea subt pașii lor mai aspru. Liana îl cerceta cu priviri ascunse. I se părea mai tras la față ca după o suferință. Inima i se înduioșa. Iși reproșa că l-a făcut să sufere, gîndindu-se că numai sufletele calde sînt în stare să sufere în tăcere...

In aceeași zi pofti pe Dandu să facă revelionul la ei. Voia să înceapă anul nou cu adevărată bucurie. Se înțelese cu Nina și cu Mircea ca petrecerile celor două familii să se completeze. După miezul nopții, îndată după

masă, tineretul va trece dela Rosmarin la Gavrileştii unde va fi muzică și dans.

Cele câteva zile pînă la revelion trecură ca un vis. Liana era agitată, într'o febrilitate și o emoție ca în așteptarea unui eveniment hotărîtor și inevitabil. Iși simțea inima dornică de porniri generoase, plină de altruism, gata să dăruiască din mulțumirea ei inepuizabilă...

Insfîrșit sosi seara revelionului. Masa era întinsă în sufrageria cea mare de sus. In bucătărie Didina dăscălea pe Tinca să nu facă vre-o poznă, să aibă grijă de mîncări, să nu ardă fripturile... Dealtfel ea va veni să controleze tot înainte de-a începe să servească.

Mai fiind câteva ceasuri pînă să înceapă a veni invitații, familia era strînsă la taifas în subsol. Rosmarin avea un mare regret, că Costică Alistar nu poate face revelionul la ei — apucase să promită în altă parte. Liana își aduse aminte de întrebarea lui Alistar, dar o înlătură ca să nu-și strice buna dispoziție, socotind-o acuma ca o blasfemie față de sentimentele curate care-i stăpîneau inima. Numai din gură spusé și ea că-i pare rău și că e un bărbat foarte simpatic. Venind apoi vorba despre Dandu, femeile se întreceau în laude spre bucuria Lianeii. Numai Rosmarin bodogăni clătînd din cap:

— Bine, bine, bun băiat, nu zic, dar aş vrea să ştiu ce intenții are?... Văd că vine me-

reu pe-aici, din flori nu ne slăbește... O fi vrînd ceva omul și nu îndrăznește?... C'apoi nici așa nu se poate la infinit, că mîine-poi-mîine o să'nceapă șoaptele și vorbele și pentru o fată cum se cade ar fi rușine, că noi sîntem oameni săraci dar cîntea ne-o ținem nepătată...

Liana se roși și se tulbură. Intrebă totuș:

— Și, mă rog, ce-ați vrea voi să facă băiatul ca să vă între în voie?

— Ce face orice tînăr de omenie — zise bătrînul scrutînd-o. Ai văzut Mircea, cînd a socotit că...

— Asta-i adevărat — observă atunci și Didina căreia Rosmarin parcă i-ar fi ghicit gîndurile. Dacă te iubește, draga mamei, și dacă tu îl iubești...

— Dar nu-l iubesc deloc! izbucni Liana deodată. Cine v'a spus că-l iubesc?... Și mai lăsați-mă, vă rog, în pace cu eternele voastre tocmeli matrimoniale! Nu pot vorbi cu un băiat fără ca voi să mă măritați numai decît cu el... Eram așa de bine dispusă și vreți să-mi stricați toată seara!

Izbucnirea și minciuna erau o salvare pentru sufletul ei prea încărcat. Ii era frică mereu să nu-și trădeze fără voie, într'un strigăt de descătușare, sentimentul dulce și amar care începuse a-o tortura cu cît se apropia ceasul sosirei oaspeților. S'a mirat ea însăși

cînd a rostit atît de categoric minciuna și s'a bucurat în sine parc'ar fi făcut o mărturisire publică de iubire...

Dela unsprezece pînă la unsprezece și jumătate a venit toată lumea. S'au așezat la masă cu un sfert de oră înainte de miezul nopții, să-i găsească anul nou cu farfuriile și paharele pline. Liana fixase locurile la masă din vreme. La dreapta ei a pus pe Dandu și la stînga pe Oloman lîngă care urma Coralia și apoi locotenentul Tănăsescu. Pe Mircea, care părea absent și grăbit să plece mai curînd la Gavrileștii, l'a așezat alături de d-na Agripina Buta împreună cu Iancu Petrescu. Numai pe Lelița, ca să-i facă plăcere, n'a despărțit-o de maiorul ei care era în plină vervă politică.

Ultimul sfert de oră al anului vechiu a fost strivit în glume și gustări. Liana a încercat să schimbe cîteva cuvinte banale cu Dandu. N'a putut continua. În ochii lui mocnea un foc care o spăimînta și o moleșea. I se părea că azi e atît de frumos, atît de mare și de puternic încît se temea să nu-i scape vre-o vorbă de adorație în auzul tuturor. Se întoarse spre Remus începînd o convorbire în care ea avea mai mult de ascultat. Ii auzea glasul încrezut, dar abia înțelegea ici-colo cîte-o vorbă. Scaunele erau atît de apropiate încît șoldul ei atingea șoldul lui Dandu și atingerea o înspăimînta.

Subt masă piciorul lui se strecura mereu subt picioarele ei înfășurându-le într'o strînsoare insistentă. Ii trecea prin minte că ar trebui să-și retragă picioarele și că nu e cuminte ce face. Incercă o mișcare și simți că picioarele, în loc să se depărteze, se lipeau mai strîns de ale lui. Atunci întrerupînd disperată pe Groman cu niște întrebări fără sens, întinse brațul spre Dandu să-i facă un semn. Moale și neputincios, brațul alunecă de pe masă în poală. Parc'ar fi atins un dușman degetele se încordară și se înfipseră furios în carnea lui. Gestul o îngrozi și o desmetici. Iși desprinse binișor picioarele din încolăcirea lui, se așeză mai bine pe scaun și, făcîndu-și vînt cu batista mică, întoarse capul spre Dandu și murmură cu un surîs întrebător:

— E așa de cald aici... Nu?... Ar trebui poate să...

Aparatul de radio cînta melodii vesele, variate, la întîmplare, umplutură pentru încheierea anului. Bebe își luase însărcinarea să manevreze aparatul și la momentul oportun să stingă lumina. Deodată o voce speriată de femeie răsună în difuzor:

— Atențiune!... Cînd va bate gongul va fi ora douăsprezece!

Toți se ridicară în picioare cu zgomote de scaune date la o parte. Cîțiva nerăbdători strigară:

— Lumina!... Lumina!

— Lăsați că știu eu! protestă Bebe alergînd grav dela un comutator la altul să facă întunec.

Urmară secunde de încordare. Buta, socotind că a găsit un spirit nou, răcni:

— Doamnelor și domnilor, sărutările sînt oprite pe întunec!

— Noi ne sărutăm și la lumină și pe întunec! replică țanțos maiorul Antonescu. Dar parcă tot mai plăcut e pe întunec... Ce zici Lelița?

Lelița gînguri ca o porumbiță fericită. Cuprinsă de o nouă tulburare și parc'ar fi vrut să se justifice vorbind, Liana exclamă nervos:

— Bine că s'a isprăvit și anul ăsta că a fost așa de...

— Sss!... Sss! o întrerupse furtunos toată lumea. Gongul!

Prima bătaie porni ca un dangăt de clopot. Bebe număra cu glas de cavalerist:

— Una!

Brațul lui Dandu încolăcise talia Lianeii de îndată ce s'a făcut întunec. Cînd începu să bată gongul, Dandu o strînse la piept și-i strivi buzele într'o sărutare sălbatecă. In prima clipă Liana se gîndi ce-ar fi dacă acuma Bebe, ca să facă o glumă proastă, ar da drumul luminii? Gîndul o îndîrji. Cuprinse cu brațele fierbinți gîtul lui Dandu abandonîndu-se în voia plă-

cerii, parcă ar fi vrut să spuie că nu-i mai pasă
de nimeni și de nimic.

Bebe număra solemn:

— Cinci!... Șase!...

IANUARIE

1.

— Șapte!... Opt! continua Bebe implacabil și sigur ca o mașină de calculat.

Incleștarea îmbrățișării era dureroasă și totuș Liana ar fi vrut să nu se sfîrșească niciodată. O dureau crîmpeele de gînduri care-i aminteau că bucuria aceasta se va sfîrși îndată, că nu mai sînt decît cîteva secunde. Clipele numărate de bătaia gongului tainic și de glasul micului frate i se păreau cele mai fericite din toată viața ei trecută și viitoare... Cînd răsună a unsprezecea lovitură brațele ei se desprinseră singure de pe gîtul lui Dandu și buzele se deslipiră suspinînd imperceptibil:

— Destul...

— Douăsprezece! strigă Bebe deodată mai apăsător și adăogînd repede: La mulți ani!

Se făcu iar lumină. Casa se umplu de urări,

de ciocniri de pahare, de strigăte glumețe și de rîsete. Remus îi ură Lianeii s'o vază licențiată în anul cel nou.

— Nu-ți doresc să te măriți încă! urmă dînsul. Ar fi păcat de o fată așa de frumoasă să devie proprietatea cine știe cărui ursuz de bărbat!

Liana mulțumi cu un surîs și se întoarse la Dandu care stătea cu paharul în mîină.

— Iți urez noroc mult și împlinirea tuturor dorințelor! îi zise încet, privindu-l în adîncul ochilor.

— Eu numai pe tine te doresc! răspunse înăbușit aviatorul.

Tinca își începu îndată activitatea cu mare rîvnă. D-na Rosmarin o urmărea din ochi, îi mai făcea cîte-un semn și în acelaș timp îndemna pe toată lumea să se servească lăudîndu-și bucatele cu o modestie care cerea complimente... Numai Mircea era din ce în ce mai nerăbdător, făcînd chiar observații Tincăii, spre dezolarea Didinei, că serviciul e prea adormit și așa n'are să se sfîrșească masa nici pînă la ziuă.

— Ai răbdare, Mircea dragă! zise în cele din urmă d-na Rosmarin amărîtă că-i indis-pune mosafirii. N'ai frică, ajungeți la timp la Gavrileștii !... De ce să ne strici nouă petrecerea?

Mircea bombăni ceva în farfurie, tăcu un răstimp, dar după friptură reîncepu:

— Ei, gata, băieți?... Haidem să mergem că ne-apucă aici dimineața!

— Nu se poate pînă nu ne aflăm norocul din biletele de plăcintă! se împotrivi Liana, spre marea bucurie a d-nei Rosmarin.

Dealtfel Liana se simțea atît de bine că nici n'ar mai fi plecat dacă ar fi rămas și Dandu. Avea o teamă că acolo nu va mai putea fi așa de aproape de el sau că se va întîmpla ceva și are să se destrame farmecul care a urzit o fericire de vis.

Biletele de plăcintă, aduse pe o tavă mică de argint, fură citite de d-na Buta, sentimental și poetic, stîrnind rîsetele de circumstanță. Liana ar fi dorit ceva cu multă iubire și-i eșeau numai lucruri triste, oricît răscolea bilețelele. Cînd lui Mircea i se proroci că are să îmbătrînească burlac, Liana se consolă puțin:

— Toate ies de-a 'ndoaselea... Ce păcat!... Nu-i așa, Danduțule?

Surprins de întrebare, locotenentul rîse, dar numai din gură, fața rămînîndu-i serioasă:

— Ce-are a face!... Astea-s lucruri care...

Intre timp Tinca mai pusese pe masă o mășină de spirt și bucățele de plumb. Cînd văzu Mircea și asta, se sculă dela masă furios:

— Ei, nu!... Dacă ne-om lua după mama, ne găsește aici și Boboteaza!

Totuș mai trebui să aștepte, căci mai ales fețele țineau să-și vadă vitorul în plumbul topit. Ca să arate că e hotărît să plece chiar singur la nevoie, Mircea își luă paltonul și privi îmbrăcat figurile ce se cristalizau din plumbul răsturnat în farfuria cu apă.

— Uite ce coroniță frumoasă i-a dat Lianeii! exclamă d-na Rosmarin. Oare ce-o fi însemnând coronița?

— Ce să însemne coronița la o fată? zise d-na Gotcu. Cununie!

— Se duce, se duce fata! strigă maiorul Antonescu. O să jucăm curînd la nuntă!

Liana ar fi vrut să se uite la Dandu, dar nu îndrăznea de rușine. Dealtfel Mircea curmă conjecturile mai ample cu declarația gravă:

— Dacă nu veniți, eu plec singur!...

— Lăsați-l, frate, că omul așa-i cînd îl cheamă dragostea! făcu d-na Gotcu. Hai, duceți-vă, copii, cu toții, să scăpăm de voi, să ne încercăm și noi norocul! Cine-a pomenit revelion fără nițel joc de cărți?

Tinerii se urniră, zoriți aprig de Mircea. Încărcați într'un automobil, claie peste grămadă, toți cîți erau, în cîteva minute debarcară în Strada Frumoasă unde stătea Gavrilescu. Fură primiți cu urale sgomotoase. Angela, amețită de șampanie, într'un elan de voie bună, oferî tuturor cîte-o sărutare. Liana întoarse ca-

pul îngrozită cînd văzu că într'adevăr se agață și de gîtul lui Dandu...

Casa era plină numai de tineret. Trei lăutari cîntau neobosiți pentru dansatori. Gavrilescu își plimba jovialitatea dintr'o cameră în alta, fericit de fericirea odraslelor sale. Imbrățișă pe Mircea cu efuziune, iar pe Liana o sărută pe frunte, urîndu-i părintește toate bucuriile. În vreme ce Liana mulțumea și-i transmitea salutările bătrînilor, Angela sosi iar valvîrtej și se aruncă în brațele lui Dandu strigînd :

— Hai să dansăm, Victoraș!... Grozav îmi place să dansez cu tine!... Tu ești cel mai bun dansator și te potrivești cu mine ca o mînușă...

Dandu avu o slabă ezitare. Aruncă o privire Lianeii ca o scuză. Angela îi ducea. Disparură în ritmul dansului.

— Sburdalnică și nebunatică e fata asta! zise Gavrilescu încîntat. Ce să-i faci? Așa e tinerețea!... Să petreceți cît sînteți tinere, că pe urmă Dumnezeu știe ce-o să fie!

Cîțiva băieți dădeau tîrcoale Lianeii. Ea alese pe Remus. O revoltă înăbușită îi clocotea în suflet. Purtarea Angelei i se părea o sfidare. Regreta amar că a plecat de-acasă unde a fost atît de fericită. Dacă i-ar fi spus lui Dandu, poate că și el ar fi preferat să rămîie acolo. Se gîndea ce să facă? În orice caz i-ar fi insuportabil să petreacă în casa asta unde, de

cum a trecut pragul, i s'a risipit toată mulțumirea. Dacă nu i-ar fi fost rușine de invitații pe care abia i-a părăsit, s'ar fi întors acasă.

— Ai vre-o neplăcere? întrebă Oloman observându-i schimbarea și mai ales tăcerea.

— Nu — zîmbi Liana. Dar sînt puțin ostentă... Am alergat atîta azi...

Pentru dansul următor veni Dandu, scăpat cu multă dificultate din brațele Angelei. Liana îl scruta ca și cînd ar fi vrut să-i citească în inimă dacă a dansat cu plăcere cu cealaltă. Dandu era încălzit și avea respirația aprinsă. Liana, lipindu-se de el ca de un scut protector, murmură cu buzele aproape de urechea lui:

— Dansează bine Angela?

Nu-i vedea figura, numai glasul i se auzi:

— Aș, nu mă interesează pe mine acum Angela...

Lianeii glasul i se păru dulce și viril și-i oferea o satisfacție. După ce-și gustă satisfacția, îi spuse iar, cu altă voce, de răsfăț:

— Nu-mi place deloc aici, Danduțule... Nu mi-e simpatică nici casa, nici...

— Atunci să mergem în altă parte... Vrei? zise Dandu întorcînd ochii în ochii ei cu o tandrețe care ungea sufletul Lianeii.

— Da! tresări ea bucuroasă ca și cînd ar fi primit o mare dovadă de dragoste. Dar să nu observe Gavriileștii, să nu se ofenseze...

Fiind multă lume și gălăgie, reușiră să se strecoare în vestibul, să se îmbrace și să iasă afară, nevăzuți decît de femeea care făcea serviciul de garderobieră. Dându o ținea de braț. Ajunseră în Calea Victoriei și porniră spre centru. Treceau cu băgare de seamă pe lunecușurile ce întrerupeau zăpada de pe trotoar. Nu vorbeau nimic. Liana își auzea bătăile inimii, și se simțea liniștită și fericită parc'ar fi mers la patinaj. Un vînt aspru șuera cu variații ca un plîns prelung, învolbura praf de zăpadă înghețată, îi împingea din spate grăbindu-i parcă spre ținta necunoscută. Automobile goneau cu mușterii gălăgioși. La Calea Griviții șoferii sgribuliți pe mașinile în stație îi salutară cu întrebări de claxon. Din restaurante răbufnea glasuri încîlcite cu melodii de beție. Rarii pietoni umblau gesticulînd larg și vorbind tare parcă s'ar fi certat. Un bătrîn cu chef, duhnind a băutură, pe trotoarul din fața Ateneului, îi examină curios oprindu-se pe loc, clătînînd din cap și bombănînd apoi:

— Poftă bună la dragoste!

Liana vedea și auzea toate și totuș avea impresia că plutește într'o lume străină, straniu de ademenitoare. Cunoștea strada, casele, magazinele și totuș toate i se păreau necunoscute, ca niște lucruri ireale între care ea sin-

gură trăește real împreună cu omul a cărui atingere îi comunica o senzație de supremă vrajă.

Trecînd pe lîngă Cafeneaua Corso se uitară amîndoi la geamurile luminoase, întrezărind înlăuntru decolteuri de femei, figuri lucitoare de veselie. Liana nu se întreba unde merge, nici nu-i trecea prin minte asemenea întrebare, parc'ar fi avut certitudinea că vor ajunge unde trebuie și cînd trebuie. Observa că în Piața Palatului traversează spre Strada Academiei, dar numai ca în vis, uitînd imediat și fără să recunoască a avea locurile. Pe urmă cotiră pe Strada Regală și pe urmă deodată își dădu seama că s'au oprit. Era o casă mare, cu multe etaje, cu poarta grea de fier forjat ca intrarea unui templu. Auzi glasul lui Dandu, foarte moale și duios:

— Aici stau eu... La etajul al doilea... Ne urcăm?

Liana nu avu nici o ezitare. Obrajii îi erau umezi de firicele de zăpadă topite parcă ar fi plîns fără să bage de seamă. Murmură ca o respirație:

— Da...

Intră pe poartă, în gangul întunecos. Nu-și simțea pașii. Era ușoară ca un fulg în vînt.

2.

Din greșeală și de somn Rosmarin încuiase ușa holului spre subsol și Tinca nu mai putea veni să deschidă Lianeii care suna lung la marchiză. Trebui să se scoale din pat el care abia ațipise.

— Ei vezi, astea nu-mi plac mie, modernismele astea — bombăni bătrînul dîndu-i drumul prin întuneric. Fata să fie fată, nu să umble nopțile cine știe pe unde și să-mi vie acasă la ziuă...

— Așa e noaptea revelionului, tată drag, nu te supăra... N'am venit singură...

Vorbea atît de blînd și de cald că Rosmarin se înmuiă și răspunse îngăduitor:

— Apoi și noi numai adineori ne-am culcat, pela patru, că coana Raluca greu se ridică de la cărți cînd pierde... Acuma nu știu cît o fi ceasul...

În aceeași clipă pendula din sufragerie începu să bată: șase.

— Ai, du-te și te odihnește că trebuie să fii frîntă și tu ! urmă bătrînul cuprins deodată iar de somn și trecînd în dormitor.

— Noapte bună, tată drag! mai zise Liana amintindu-și ca prin vis un cadran cu minutarele indicînd trei fără zece.

În salon era călduț cum îi plăcea ei. Întoar-se comutatorul. În momentul cînd se aprinse lumina, afară se auzi o chemare întreită de claxon și apoi demarajul unui automobil. Liana rămase pironită locului ascultînd semnalul convenit cu Dandu care a așteptat în mașină. Ii trimise o sărutare apăsîndu-și degetele pe buze, sigură că în aceeași secundă face și el acelaș gest.

Se simțea atît de fericită în cît voia să adoarmă cît mai curînd, să prelungească cît mai mult moleșeala vrajei ce o stăpînea. În cîteva minute se găsea în așternutul alb și apoi, înainte ca gîndurile ce se vîltoarau în adîncimile tulburi să aibă răgaz a se limpezi, pleoapele se închiseră singure...

Se deșteptă pela amiazi. Cea dintîi privire îi alunecă pe un mănunchi de trandafiri roșii, așezat frumos de maică-sa, ca să nu-i turbure somnul, pe un taburet lîngă divan. Liana întinse brațul spre flori, le strînse la piept și le sărută cu drag fără să simtă înțepăturile ghimpilor.

—Dela el!... Dela el!... Dragul meu! murmură năpădită deodată de toate amintirile nopții.

Nu i se deslușeau totuș amănunte înșirate și depănate care să se închege și să alcătuiască un eveniment. Era un cristal cu fețe infinite care toate împreună răspîndeau o scînteere fermecătoare. Poate mai tîrziu, cînd timpul va

șterge luciul se va despica în fragmente ceea ce azi e o năvală unică, impetuoasă. Iși amintea numai ochii lui care implorau și porunceau atît de stăruitor că inima ei se topea de o înduioșare fără margini. Și pe urmă transformarea subită a înduioșării într'un extaz de sbuciumare dureros de dulce ca o prăbușire în neființă. Parcă aluneca vertiginos, fără posibilitate de oprire, printr'un vid nesfîrșit, spre o lume nebănuită unde nu se poate ajunge decît purificată de toate aderențele trupești.

Luă oglinjoara ovală de pe mescioară. Avea credința că nici n'are să se mai recunoască, atît de mult se simțea schimbată în întreaga ființă. Văzu însă aceeași figură drăgălașă parcă nimic nu s'ar fi întîmplat. Numai roșul de pe buze era șters, buzele însăși mai subțiate și privirea ochilor mai fierbinte și mai mîngăioasă.

— Cum înșeală și oglinda! se gîndi Liana. Dacă nici bucuria cea mai mare nu lasă urme...

Descoperi pe sînul din partea inimii o pată vînată.

— Asta e gura lui Danduf! își zise cu o înfiorare. Și dinții lui, și... Asta a fost înainte de... Sau nu, nu, după... nu mai știu... E al meu! Numai al meu! Pentru totdeauna!

Siguranța aceasta o socotea ca o biruință uriașă care ar merita să fie trîmbițată lumii întregi, ca să fie invidiată și să-și sporească încîntarea.

Incepu să se îmbrace. Petrecea obișnuit ceasuri în fața oglinzii. Acuma ar fi vrut să stea și mai mult. Trebuia să se facă mai frumoasă, mai nouă și mai ademenitoare, să aibă o surpriză Danduțu cînd va veni s'o iea.

De mîncare n'avea poftă, dar la masă nu tăcu nici un minut. Fericirea ei cerea să se manifeste măcar în cuvinte în care să fie amestecat și el cît mai des. Trecu pe urmă la bunica, să-i povestească amănunte mincinoase despre cum a petrecut azi-noapte, cu o siguranță care o uimea și pe ea. În mai multe rînduri însă se întrerupse, exclamînd cu sinceritate descătușată:

— A, matîină scumpă, de-ai ști cît sînt de fericită ! Dacă ți-aș putea spune!... A început și anul norocului meu, dragă matîină, așa-i?

Dandu veni pe la patru s'o iea la patinaj. Liana aștepta gata. Plecară imediat, ocolind Cișmigiul, să ajungă mai repede în Strada Regală. Din cînd în cînd Liana șoptea ca un copil:

— Vrei?... Vrei, Danduțule?

Aviatorul rîdea mulțumit.

3.

Fericirea Lianeii cu cît se intensifica cu atît devenea mai egoistă și mai ascunsă. I se pă-

rea că adevărat și deplin fericită ar fi numai dacă ar sta permanent lângă el, undeva departe de lume, să nu vadă pe nimeni afară de Danduf și nici pe el să nu-l vadă nimeni afară de ea. Înțelegea acum pe Lelița care căuta să ferească pe maiorul ei de orice atingere străină. Și doar maiorul Antonescu n'avea nici înfățișarea și nici vârsta unui cuceritor. Dandu e altă socoteală. El e bărbatul cel mai frumos, cel mai bun, cel mai dulce din lume. Incît ea poate să fie geloasă și de aerul pe care-l respiră el.

Își amintea cît s'a sbuciumat înainte de revelion să nu-și mărturisească sie însăși că ceeace simțea ar putea fi un început de gelozie. Atunci credea că gelozia e sentimentul care te face ridicol și te înjosește. Azi își zicea, parc'ar fi descoperit o noutate, că gelozia e umbra iubirii. I-a fost rușine de ea pînă în clipa cînd a venit iubirea mare care i-a pus stăpînire pe trup și suflet deopotrivă. Acuma deabia își dădea seama cît de sinceră era cînd spunea că n'a iubit niciodată. Bucuria cea mare a iubirii nu-ți umple inima decît după experiența proprie. Inchipuirea după experiențele altora o falsifică. Pînă ce nu te dăruiești n'ai dreptul să-ți spui că ai cunoscut iubirea.

Totdeauna i-a plăcut să-și examineze faptele: azi însă o făcea cu un fel de frenezie

parcă ar fi refuzat să bîjbîie în întunec tocmai în momentele cele mai fericite. Romanticul l'a considerat o excrescență a inconștientului. Recunoștea totuș că de un răstimp trăește și ea în plin romantism. Il motiva cu argumentul că însăși esența iubirii e romantică. Pretenția generației ei de a practica amorul rece, lucid, ca o simplă distracție ușoară, o privea ca justificarea unei prostituții camuflate. Actul sexual fără substratul pasiunii copleșitoare i se părea o terfelire și trupească și sufletească de care trebuie să te rușinezi în fața oamenilor și mai ales a conștiinței tale. Dragostea ei, dincolo de conveniențele lumești, era curată și senină, și avea atîta gravitate în rostul vieții ei încît toate celelalte preocupări sau dispăreau complet sau se puneau în slujba pasiunii. Ambiția ei de a lua licența în acest an și de a deveni independentă nu mai avea nici un sens. Viața ei nu mai recunoștea decît singura țintă de a iubi pe Dandu. Ajunse curînd să nici nu se mai gîndească dacă și el o iubește la fel. I se părea ceva atît de natural să fie iubită că nici nu mai înțelegea cum a putut trăi înainte de noaptea aceea. Iubirea nu e un tîrg: te iubesc pentrucă mă iubești. Iubirea e o certitudine: te iubesc pentrucă te iubesc. În momentul cînd i-ar fi apărut o îndoială s'ar fi simțit înjosită. Dealtfel două luni cît s'a chinuit și a rezistat,

a simțit iubirea lui ca un torent care sfărîmă toate zăgazurile...

Numai uneori îi fulgera prin creeri întrebarea: unde are s'o ducă dragostea aceasta? O alunga însă ca pe o tentație de a-i murdări comoara cea mai scumpă. Iubirea adevărată nu poate avea nici un scop; scopul în sine presupune ceva utilitar. Nici scop, nici sfîrșit — iubirea e dincolo de timp și spațiu. Maică-sa nu mai îndrăznea să-i spuie direct, dar făcea veșnic aluzii la căsătoria ei cu Dandu. Era și ea sigură că s'ar putea mărita oricînd cu el și se aștepta ca într'o bună zi Dandu, cu felul lui ciudat de a fi, să-i propuie legalizarea iubirii lor. Era hotărîtă să refuze, cel puțin deocamdată. Mai tîrziu, cînd poate pasiunea va deveni o obișnuință, atunci vor avea răgaz să se gîndească și la lucrurile lăturalnice.

Pentru Liana mare parte din farmecul iubirii era tocmai secretul. Avea convingerea, de cînd iubirea nu mai constituia un cuvînt cu rezonanțe goale, ci o practică atotcuprinzătoare, că taina ține de esența dragostei mari. Imbrățișarea e un preludiu care trezește simțurile. În public imbrățișarea își pierde vraja și devine un act convențional ca și strîngerea mîinii. Dacă lumea ar cunoaște legăturile lor, privirile curioase le-ar spiona fiecăre mișcare. Mult înainte de a fi întîlnit pe Dandu, gîndindu-se la căsătorie, își închipuia cu silă ochii

curioși care a doua zi îi vor pipăi corpul cu întrebări mute, îi vor scormoni inima și-i vor pîngări ofranda. Călătoriile de nuntă se fac, desigur, mai cu seamă ca să ferească iubirea tinerilor căsătoriți de publicitatea indiscretă.

Deaceea își ascundea iubirea cu o meticulozitate de care numai femeile sînt capabile, întocmai ca un avar care vrea să se bucure singur de comoara lui. Nici o precauție nu i se părea de prisos. Cînd plecau de-acasă, mergeau împreună numai pînă la Teatrul Național, iar acolo se despărțeau. Dându trebuia să rătăcească pe undeva cel puțin o jumătate de oră și pe urmă să vie. Ea deasemenea făcea cîte-un ocol, examina cu atenție strada, să n'o vază vre-o cunoștință, și urca prudent, parcă ar căuta o adresă. Avea o cheie dela apartament și se strecura înlăuntru ca o umbră. Pînă sosea el, se îmbrăca într'o pijama de-a lui în care se simțea complet fericită ca și cînd împreună cu haina ar fi îmbrăcat și sufletul lui, unindu-se astfel pînă la identificare.

În lume se arăta mai rece cu dînsul decît înainte, interzicîndu-i chiar atingerile ascunse care odinioară îi dădeau fiori. Voia să-și păstreze bucuria întreagă pentru ceasurile cînd sînt singuri. Dându obișnuia să vie zilnic s'o iea de-acasă, sub acelaș pretext că merg la Cișmigiu, la patinaj. După Bobotează i-a cerut să-și rărească vizitele. Era mai bine să-și

fixeze la fiecare întîlnire pe cea viitoare. În oraș trebuiau să se găsească totdeauna ca din întîmplare. Ea însăși intercala pauze ca întîlnirile să fie mai dorite. El nu obiecta nimic. Devenise aproape pasiv, atît era de întreprinzătoare iubirea ei.

Cînd nu se aflau împreună, era bucuroasă să poată cel puțin vorbi despre el. Cînd era singură îl simțea mereu alături, imaginea lui îi juca neconștient în ochi atît de vie încît uneori îi venea să întindă mîinile și să-l îmbrățișeze. Totdeauna căuta să provoace discuții asupra lui, indiferent dacă avea să fie lăudat sau criticat. N'o descuraja nici o critică. Ii făceau bine chiar vorbele care-l ocărau. Nu-i lua niciodată apărarea, ba cîteodată adăoga și ea vre-un cuvînt de hulă, mai ales cînd astfel putea să prelungească convorbirea. Acasă, afară de tatăl ei, care se ținea mai în rezervă în chestiile acestea, toți vorbeau toată ziua despre frumosul aviator fiindcă toți așteptau din zi în zi o vizită cu cererea în căsătorie. Pe Liana o încîntau mult laudele Tincăi, totdeauna aceleași și totdeauna altfel subliniate.

Întîmplările din afară n'o mai interesau. Pentru ea toată lumea era Dandu. Nu participa nici la consfăturile familiei de cît aparent, printr'o prezență trupească, cu toate că aveau la ordinea zilei evenimentul impor-

tant al logodnei lui Mircea fixată pentru mijlocul lunii, cununia urmînd să se facă în Februarie.

Fiindcă Gavrilescu voia să aranjeze o nuntă mare, logodna s'a serbat, fără preot, la o masă la care au luat parte numai cele două familii. Tinerii au schimbat verighetele la șampanie și s'au sărutat, în vreme ce Didina și Gavrilescu strigau lăcrimînd:

— Intr'un ceas bun și cu noroc!

S'au îmbrățișat pe urmă cu toții și au stat la masă foarte tîrziu, Gavrilescu, declara la fiecare cinci minute că vrea să se îmbete și că e singura lui zi deplin fericită dela moartea soției lui iubite. Liana făcea toate sforțările să fie veselă cum se cuvine în asemenea ocazie. Dacă ar fi fost de față și Dandu era sigură că nimeni n'ar fi întrecut-o în voie bună. Aici însă nici măcar nu avea cum să aducă vorba despre el. D-na Rosmarin a aruncat cîte-o aluzie, dar s'a oprit înainte de a fi înțeleasă de ceilalți socotind că n'ar fi cuviincios să bată toba despre lucruri care încă nu-s sigure. Intr'un tîrziu însă, cînd nici nu se aștepta, Angela a întrebat-o:

— Dar aviatorul tău ce mai face ? Il mai vezi ?

— Da, cum nu ! zise Liana. Ne întîlnim des la patinaj. M'a învățat să patinez.

— Foarte simpatic băiat — observă cu un

oftat Angela. Mi se pare că e ceva între voi, hm ? Vă iubiți puțin ?

— Poate chiar mult ! rîse Liana, legănîndu-și cu plăcere capul.

— Spun drept — continuă Angela — dacă nu s'ar ține după tine, grozav mi-ar fi plăcut să-i sucesc capul ! Are o mutră așa de nostimă....

— Din partea mea ai toată libertatea, dragă ! spuse Liana cu o superioritate disprețuitoare.

Iși aduse aminte cum s'a supărat la revelation din pricina Angelei. Ii era rușine de supărarea de-atunci. Se uita la ea surîzînd aproape protector și zicînd în gînd :

— Sărăcuța !

4.

Dintru început i-a încolțit în suflet dorința de a petrece măcar o singură noapte cu Dandu, să adoarmă în brațele lui, să se trezească a doua zi lîngă el, să-l vadă întii pe el cînd va deschide ochii, să respire acelaș aer și să-i asculte bătăile inimii o noapte întregă... Și-a ascuns dorința ca un vis irealizabil. Cum să lipsească o noapte întregă de-acasă ? Totuș dorința se înrădăcina și creștea, devenea o obsesie în jurul căreia i se polarizau toate gîndurile. Ajunse să considere neîmplinirea

ei ca o picătură de otravă care-i amărește fericirea și-i sărbezește farmecul. Nu era pofta de a spori și prelungi în timp voluptatea iubirii. Pentru ea actul sexual nu constituia o țintă. Aceeași senzație de plăcere și tulburare o simțea și când ședea lângă el, sau când îl vedea sau chiar numai când se gîndea la el...

Pela Universitate trecea rar și mai cu seamă ca să-și omoare timpul înainte de vre-o întîlnire. Universitatea și studiul au preocupat-o pînă deunăzi, nu ca o pasiune pentru cartea în sine cît ca o mîndrie de a se prezenta bine la examene și de a dobîndi o diplomă frumoasă. I-a plăcut mai mult să citească literatură. Jocurile fanteziei o amuzau și o transportau în alte lumi. Azi nici nu mai poate citi. Pe fiecare pagină, între toate rîndurile îi răsărea Dandu.

Apropiindu-se sesiunea de examene, își aduse aminte de ele, dar tot pentru el. Subt pretext că trebuie să citească mai intens și că acasă nu are suficientă liniște, ar putea spune părinților că vrea să se pregătească împreună cu Coralia, la ea, și că deci să nu se mire dacă se va întîmpla uneori, când vor sta prea tîrziu, să rămîie să doarmă la Coralia ca să nu mai umble noaptea singură prin oraș. Didina era mai ușor de convins și fu convinsă repede. Rosmarin însă se întunecă au-

zindu-i planurile și tăcu. El nu se împăca de loc cu libertățile pe care și le iau fetele de azi. Nu îndrăznea să se împotrivească direct, pe deoparte ca să nu fie socotit retrograd, (așa cum se purta și totuși copiii îl ironizau dese ori că a rămas cu mentalitatea ante-deluviană), pe de altă parte ca să nu mai provoace tărăboi în casă. Cu Didina discutau ei mereu despre Liana, erau de acord în unele privinți și mai cu seamă a căsătoriei, dar în altele multe se deosebeau profund. Didina credea că azi, cu moravurile ce le-a adoptat tineretul și chiar lumea întreagă, și Liana trebuie să fie mai slobodă, mai cochetă, căci numai așa poate să ispitească pe băeții obișnuiți cu toate libertățile. „Cum s’ar zice, dragoste pe încercate” — bombănea Rosmarin enervându-și soția care adăoga că fetele cumini și pudice și rezervate sînt sortite să rămîie fecioare eterne. De altfel Liana, slavă Domnului, e ca o icoană. Poate chiar că e prea mîndră și rece. Cîți tineri n’au încercat să se apropie și ea, delicat, drăguț, i-a respins? Liana e unică de înțeleaptă și de așezată. Bătrînii mai bine să nu se amestece în chestiile de inimă ale copiilor. A trecut timpul cînd părinții hotărau despre viitorul lor. Acuma n’au alt rost decît să-și dea consimțimîntul, dacă li se cere. Iacă, ofițerul aviator, pilda cea mai bună. Ce bucuroasă ar fi fost ea să

vază pe Liana nevasta unui băiat așa de simpatice. Și Liana totuși l-a îndepărtat. De ce, de ne ce, s'a răcit de dînsul și băiatul a trebuit să-și tempereze asiduitățile. Rosmarin ar fi putut să-i răspundă că tocmai asta i se pare lui suspect, că nu mai dă pe-aici, dar de întîlnit Liana se întîlnește cu el mereu, precum recunoaște și ea. Se abține însă fiindcă aici era punctul nevralgic: Didina știa că Dandu n'a fost îndepărtat, era îngrijorată că nu mai vine și totuși spera în taină că lucrurile vor sfîrși bine, adică prin căsătoria pe care o dorea cu patimă. Interzicea lui Rosmarin să cicălească pe Liana cu obișnuitele-i răutăți și dojeni. Fata devenise de un răstimp extrem de iritabilă. Ea care se stăpînea perfect și nu plîngea niciodată, acum nu putea suporta cea mai ușoară contrazicere fără să-și piarză cumpătul și să lăcrimeze. Sufletul unei fecioare e plătînd și capricios, trebuie înțeles și menajat. Dacă-i face ei plăcere să citească împreună cu Coralia, de ce să nu se ducă? Altele își permit toate fanteziile, de ce să fie ea mai oropsită și cînd vrea să muncească pentru vitorul ei?

Liana plănuise întîi să nu spuie nimic Coraliei. S'a gîndit apoi că ar risca să fie repede dată de gol și de rușine. Coralia venea pe la ei din cînd în cînd și ar fi fost suficientă o întrebare nevinovată a părinților ca să se în-

curce de tot lucrurile. Totuș nu voia să-și divulge secretul nici față de prietena ei. Recurse la o stratagemă. Incepu să bată capul Coraliei să-și continue studiile și mai ales să se prezinte la examen în sesiunea de Februarie. Coralina nici nu mai voia să știe de școală. Se simțea minunat fără universitate, doar cu titlul de studentă care îi sporea șansele și era un paravan. Pînă la urmă și mai mult ca să fie drăguță cu Liana, se lăsă convinsă, iar cînd Liana îi propuse să citească împreună, se însufleși de tot, spunînd că o să se distreze foarte bine.

Liana stătea și acasă mereu cu nasul în cărți, numai ca să pară că lucrează. Se duse de două ori seara la Coralina și rămase pînă pe la miezul nopții, vorbind despre toate și despre Dandu, abia aducîndu-și aminte de cărți. A treia seară se prefăcu că citește. După ora două întrerupse, să plece acasă, zicînd plictisită:

— Și ce urît mi-e să hoinăresc așa tîrziu pe străzi...

— De ce nu rămîi să dormi la mine? stăruie Coralina. Imi faci plăcere că doar sînt singură și ai tăi o să-și închipue că ai rămas aici...

Rămase. Iar peste alte două zile își împlini dorința cea mare. Dandu nu știa nimic. Liana a ținut să-i facă și lui o surpriză. Pe la

șapte, ora cînd obișnuit se despărțeau, îl întrebă enigmatic:

— Ce-ar fi, Danduțule, să nu mai plec deloc de lîngă tine ?

Ofițerul o privi nedumerit. Răspunse șovăind:

— Bine ar fi pentru mine, dar nu știu dacă tu...

— Atunci rămîn cu tine toată noaptea! strigă Liana cuprinzîndu-i gîtul cu brațele. Prima noastră noapte, Danduțule! Numai a noastră, întregă!

— Bravo ! făcu tînărul. Telefoniez la Gambelinus să ne trimită o masă regească, cu șampanie !

O clipă Liana a avut impresia că surpriza ei n'a făcut asupra lui Dandu decît un efect mediocru. Dandu probabil nici nu-și dă seama cîtă șiretenie și cît sacrificiu o costă pe ea rămînerea la dînsul o noapte întregă. Povestindu-i de cînd și cum a pregătit noaptea aceasta, își uită părerea bănuitoare și se simți mîndră de fapta ei ca o eroină de cinematograf. După cîteva clipe de altfel și Dandu a devenit mai exuberant.

A doua zi, acasă, cernîndu-și amintirile nopții, Liana constata că a fost mai frumoasă dorința decît împlinirea ei. I se părea că a dorit mai mult, alt ceva, chiar ceva ce nu se poate realiza niciodată. S'a deșteptat prin în-

tuneric, în patul lui Dandu, cu un sentiment de groază deși nu visase nimic. În primul moment nu și-a dat seama unde se afla. Simțea alături de ea un corp înădușit puțin și auzea un horcăit rar, obosit. Spaima i-a dispărut când s'a dumerit și inima i s'a umplut iarăș de senzația bucuriei mari care o stăpînea de când iubea. Într'un elan de tandrețe subită și de recunoștință, l'a sărutat atunci pe umăr. În secunda următoare, sfărăitul s'a transformat într'un bolborosit, apoi trupul lui s'a răsucit pînă ce a rămas cu spatele la ea... Peste beatitudinea ei sentimentală parc'ar fi căzut un duș de proză. I se părea că a bombănit: „Mai lasă-mă'n pace, frate”. Respinse imediat închipuirea că Dandu ar fi putut rosti asemenea cuvinte, chiar prin somn, dar rămînea faptul că s'a întors cu spatele... În întunerecul camerei străine Liana simțea o tristețe mai chinuitoare ca durerea fizică... Când s'a trezit a doua oară era ziuă. Cum a deschis ochii a întîlnit fața lui Dandușu, surîzătoare și fericită, aplecată peste ea ca un soare de primăvară care șterge repede urmele ploii...

Escapadele nocturne ale Lianeii avură însă curînd un sfîrșit bruscat, cel puțin pentru un răstimp. Bătrînul Rosmarin și-a morfolit nemulțumirea în mormăeli și clătînări din cap, de două ori, de trei ori. După a patra lipsă

a Lianeii de-acasă noaptea, a izbucnit vehement. Nu putea tolera ca fata lui, a unui om cinstit și cu o situație în societate, să umble nopțile haimana. Admitea că lucrează pentru examene cu Coralia, că-i e mai ușor să vegheze citind împreună cu o prietenă decât singură, dar toate acestea le putea face prea bine și acasă. Are la dispoziție salonul cu lumină și căldură unde n'o deranjează nimeni. De ce nu vine Coralia la ea și chiar să doarmă aici, într'o casă onorabilă? De ce să se ducă Liana, o fată cinstită, cu familia și casa ei, la Coralia care nu e tocmai ușă de biserică? Lumea încă n'a prins de veste, dar ce va zice când va afla că fata unică a lui Rosmarin petrece nopțile pe la prietene deochiate?

Întîia eșire a bătrînului s'a întîmplat într'o amiază, la masă, pela sfîrșitul lunii. Liana s'a făcut palidă fără să poată protesta, mai ales că Didina și bunica tăceau, cu nasul în farfurii, ca și cînd ar fi fost și ele de acord cu imprecățiile bătrînului. Într'un tîrziu, parcă deabia atunci și-ar fi dat seama despre ce e vorba, i s'au umplut ochii de lacrimi. Se așezase la masă cu voioșie. Stabilise cu Danduf că diseară va dormi iar la el, a treia noapte. Și acuma se prăbușeau deodată toate bucuriile pe care le aștepta cu atîta nerăbdare... Peste cîteva clipe plîngea cu sughițuri. Didina făcea semne desperate bătrînu-

lui să isprăvească și să lase fata'n pace. Rosmarin însă, în loc să se potolească, se întărită din ce în ce mai rău tocmai din pricina semnelor Didinei. Insfîrșit Liana, cu glas înecat de plîns dar ferm, zise:

— Dacă crezi că prin bănuelile murdare ai să mă terorizezi și să mă oprești de-a munci pentru vitorul meu, te înșeli amar, tată! Sunt stăpîină pe mine și pe voința mea și te anunț că chiar diseară voi merge iar la Coralia să...

Furios, Rosmarin răcni:

— Poți să pleci, dar ia bine seama, aici nu te mai întorci!... Dacă pleci, plecată să fii!

Liana se sculă dela masă, își aruncă șervețul pe scaun și declară dîrz:

— Foarte bine! N'am să mă mai întorc! M'am săturat de casa asta de tortură!

Eși din sufragerie plîngînd cu hohote și se duse sus, în camera ei, zdrobită de durere. Didina cu bunica tăbărîră îndată cu gura pe Rosmarin care însă rămase inflexibil, răcnind neconținut că preferă să n'aibă fată decît să fie de rușinea oamenilor...

Liana era hotărîtă să plece definitiv de-acasă și să rămîie la Dandu. Pînă la ora fixată pentru întîlnirea cu el, cumpănind și chibzuind, i s'a mai potolit revolta. Maică-sa a venit între timp s'o consoleze și s'o povățuiască să fie cuminte și să aibă răbdare, să nu facă vre-o prostie ireparabilă. La ora ho-

tărită a eşit, dar zicîndu-şi că are să se sfătuiască cu Dandu şi să facă aşa cum va spune el, singura fiinţă în lume care o iubeşte. Dandu făcu ochii mari şi deveni locvace. Ii dădea dreptate să fie indignată de tirania bătrînelului şi adăoga că el ar fi cel mai fericit muritor dacă ar putea-o avea lîngă el permanent ca un bibelou fermecător, dar, în interesul ei şi al iubirii lor, e mai bine să fie rezonabilă. Plecarea ei dela părinţi ar provoca un scandal care ar putea avea consecinţe dezagreabile tocmai pentru ea. Să fie deci răbdătoare şi...

Seara la masă, Liana a căutat să facă uitată discuţia dela amiazi. Rosmarin tăcea mormorît. Bebe aduse vorba despre Dandu că deabia aşteaptă să vie primăvara să vază dacă are să-şi fie promisiunea. Liana, ca totdeauna, era încîntată cînd se vorbea despre iubitul ei. Tocmai răspundea lui Bebe că Dandu e om de cuvînt şi, dacă i-a promis, să fie sigur că n'a uitat, cînd bătrînelul îi tăia vorba:

— Nu ştiu ce crezi tu, despre dumnealui, dar mie nu mi se pare om de treabă!

— De ce, tată drag ? întrebă Liana candid şi totuşi cu o strîngere de inimă parcă ar fi ofensat-o direct pe ea. Eu văd că toată lumea care-l cunoaşte...

— Mă mir că mai poţi întreba — continuă Rosmarin privind-o scrutător. Adică tu n'ai

observat că de-un timp iar nu mai dă pe-aiici? Așa se poartă un tânăr corect? Pînă deunăzi nu trecea o zi dela Dumnezeu fără să se prezinte ba cu flori, ba cu o vorbă dulce, de parc'ați fi fost logodiți. Sau unde tu te întîlnești mereu cu dînsul cine știe cum, și se pare că toate merg strună?

— Cînd venea, făceați mutre că de ce vine, acuma e rău că nu mai vine — zise Liana mereu împăciuitor. Dumnezeu mai știe cum să facă și el ca să vă intre în voe.

Didina interveni și ea, dar cu bunătate:

— Aici are dreptate Alexandru, draga mami... Băeții nu umblă să ademenească fetele cinstite cînd au gînduri cinstite...

— Cum mamă — se înfuriă brusc Liana, adică și tu crezi că...? Adică nici eu nu sînt cinstită, eu care sînt cea mai rezervată dintre toate fetele, eu care n'am avut un flirt, care n'am cunoscut decît școala și cartea în vreme ce altele petreceau și se distrau cu băeții și în toate felurile!... Bine, dar sînteți revoltători! Părinți ca voi nu merită să aibă o fată cuminte ca mine care sînt dată ca exemplu de seriozitate pretutindeni!... Dar parcă nu știu eu ce urmăriți voi cu toate aluziile și bănuelile astea? Ehe, proastă mă credeți...

— Dar ce, n'ar fi corect să te ceară în căsătorie dacă te iubește? strigă Rosmarin. Ce, adică tu nu ești bună să fii nevasta domnișoru-

lui, dar ești bună pentru distracția dumnealui ?

— Ce nevastă? Ce distracții? protestă Liana. Ei bine, nu, n'are să mă ceară, nu vreau eu să mă ceară, și punct! Așa-mi place mie, să mă distrez și nimic mai mult!... Acuma sper că ne-am lămurit?

Discuția nu se isprăvi în seara aceea și nici în cele următoare. Liana trepida, se mînia, se indigna, suferea și totuși nu ocolea certurile acestea, ba chiar le provoca parcă i-ar fi făcut plăcere să sufere astfel pentru Dandu. Aproape în fiecare seară se culca plînsă, amărîtă și fericită, simțindu-se o martiră a iubirii.

FEBRUARIE

Nunta lui Mircea cu Nina era fixată pentru a treia Duminică din Februarie. Mai fericit chiar ca fericiții logodnici, Gavrilescu umbla prin nouri și nu se mai gîdea decît cum să facă cununia mai frumoasă, să o ție minte tinerii cît vor trăi și să-și amintească de el, cînd nu va mai fi, că s'a străduit să aștearnă numai flori pe cărarea vieții lor comune, cum spunea dînsul cu o expresie păstrată, în colțișorul cu rămășițe romantice al sufletului său, din cine știe ce lectură străveche. Cu cine se întîlnea numai despre căsătoria Ninei vorbea parc'ar fi fost evenimentul cel mai important din univers. Cu cît se apropia ziua nunții, cu atît mai des trecea pe la familia Rosmarin să se sfătuiască, să stabilească sau să limpezească cutare amănunte. Erau doar atîtea lucruri pe care un singur om, și încă un bărbat, nu le putea pridi.

Încă dinainte de logodnă l'a preocupat mult chestia nașilor. Dorea niște nași care să fie un sprijin și o protecție pentru tinerii căsătoriți și acuma, dar mai ales în viitor. S'a gândit întâi să roage pe ministrul lui să-i cunune fata. Deși ministrul îi arăta multă simpatie, i-a fost frică să nu-l refuze. Lui Rosmarin i-a spus însă că miniștrii prea se schimbă des și de aceea nu-l vrea pe actualul. Atunci Rosmarin a propus pe Costică Alistar, prieten cu amîndoi și om cu mare trecere. O săptămînă s'au frămîntat apoi să-i găsească o parteneră. Au adoptat pe d-na Gotcu, boieroaică adevărată și totuș populară, în stare să sară în foc cînd trebuie să servească pe cineva... Dar rămînea alegerea bisericii, lista invitațiilor, trusoul miresei, bufetul, voiajul de nuntă, atîtea probleme delicate și încurcate, plus chestia apartamentului tinerilor pe care trebuie să-l găsească gata mobilat și aranjat cînd se vor întoarce din luna de miere...

— Dacă ați ști ce e la noi, v'ați cruci! exclama Gavrilescu asudat de entuziasm. Atelier de croitorie, de rufărie, de toate!... Adică ce vă mai spun că doar cusca Didina a fost și a văzut încît n'am cuvinte să-i mulțumesc că se ostenește și mai dă cîte-o mînă de ajutor bietelor fete fără mamă! Degeaba, casa fără femeie e ca o corabie fără căpitan. Om fi și

noi bărbații buni, dar gospodăria numai femeea știe s'o conducă cum trebuie!

D-na Rosmarin se ducea într'adevăr din cînd în cînd cu Liana să se intereseze de pregătirile miresei, zicîndu-și că numai în asemenea ocazie simte o fată lipsa mamei care s'o îndrumeze și s'o mîngăie. Intr'una din aceste vizite familiale avură să hotărască și asupra domnișoarelor și cavalerilor de onoare. Gavrilescu susținea că trebuie să fie douăsprezece perechi, adică cît se poate mai multe, ca să dea mai mare strălucire cununiei. Fetele obiectau că n'ar fi elegant fiindcă azi numai mitocanii mai umblă cu domnișoare de onoare. Ele voiau să renunțe de tot, cocardele și florile urmînd să fie distribuite în biserică invitaților de Liana și Angela, adică numai rude. D-na Rosmarin propuse un compromis care satisfăcea pe toată lumea: Angela și Liana să-și iea cîte-un cavaler, ca să nu rătăcească singure, mai ales în biserică, printre oamenii străini. Nina se bucura că Liana va aduce pe Dandu, socotind că un ofițer de aviație în mare ținută e foarte decorativ la o nuntă. Pentru Angela se gîndeau să invite pe Remus Oloman, băiat subțire, intelectual distins și cunoscut.

Și în casa Rosmarin se vorbea, firește, din ce în ce mai mult despre nunta lui Mircea, deși pentru ei nu prezenta greutăți și danda-

nale ca pentru Gavrilescu. Bătrînul Rosmarin zicea deseori:

— Bine-i să ai băieți, din toate punctele de vedere! N'ai bătaie de cap nici să-l păzești, nici să-l însori, nici să-l înzestreză... Te duci la nuntă ca un mosafir!

Pe cît de nemulțumiți erau odinioară de purtările lui Mircea, pe atît îl lăudau acum toți și-i atribuiău toate calitățile. Bătrînul Rosmarin cel puțin nu mai înceta: că a fost totdeauna băiat serios și harnic, că e funcționar plin de merite și pus pe tabloul de avansări, că are să ajungă departe...

Pentru Liana toate convorbirile acestea erau ace în inimă. În toate simțea apropierea și aluzii la ea și la Dandu, chiar cînd nu erau. Dealtfel pregătirile de nuntă nu împiedicau continuarea aproape cotidiană a certurilor dintre ea și părinți. Fiindcă încetase de-a mai lipsi noaptea de-acasă, controversele culminau într'o întrebare a bătrînului, repetată de zeci de ori încît, auzind-o, Lianeii îi venea să înnebunească:

— Dacă relațiile voastre sînt corecte, de ce nu mai îndrăznește domnul să dea pe-aici?

I-ar fi fost ușor să scape de întrebarea aceasta urîtă. N'avea decît să spuie lui Dandu să vie și el ar fi venit. Dar se încăpățîna în suferință ca și cînd ar fi fost elementul fără

de care iubirea și-ar fi pierdut din vraja ei misterioasă. Niciodată nu i-a pomenit lui despre ce pătimește acasă. Era sigură că el ar suferi mai mult și asta ar fi întunecat bucuria întâlnirilor. Ii părea rău și de des-tăinuirea după prima ceartă când el a fost atît de înțelept și n'a lăsat-o să facă un gest ireparabil. Atunci însă a trebuit să-i motiveze de ce nu mai poate petrece noaptea cu el cum proiectaseră.

După ce se hotărî că Dandu va fi cavalerul ei, Liana îi ceru să vie la vizită, mai mult de frică să nu-i facă bătrînul vre-o mojiicie dacă-l va întîlni numai la nuntă. Cînd îi anunță Tinca sosirea, se produse o mică rumoare în subsol unde se găsea toată familia.

— Ai, du-te de țî-l primește! zise Rosmarin batjocoritor, fiindcă tocmai despre el discutaseră iarăș, dar totuș cu o nuanță de satisfacție.

Liana se prefăcea că nu știe nimic. Alergă sus și-l introduse în salon unde sosi în curînd și Didina, cam înțepată și mirată:

— Vai, domnule locotenent, demult n'ai mai fost pe la noi...

— Bine c'ai venit, dragă Dandule — întrepruse Liana repede — că părinții mei și mai ales tata își închipuiau că cine știe ce orori s'au petrecut între noi și deaceea ne ocolești casa!

Își dădea seama că întreruperea și în special sensul ei e o necuviință gratuită față de părinții ei. A făcut-o însă înadins ca să se răcorească pentru toate suferințele îndurate ca un elev care pîrăște profesorului pe un coleg care l'a sîcîit prea mult și pe care altfel nu se poate răzbuna.

Dandu avu o clipă impresia că a căzut într'o cursă. Surîsul Lianeii îl liniști cel puțin cît să poată bilbăi:

— Vai, doamnă, se poate?... Imi pare rău că... Eu aș fi venit mai des dacă nu mi-ar fi fost frică să vă deranjez...

— Cu Liana știam noi că vă vedeți, dar oricum.... — reluă d-na Rosmarin, fără să termine, supărată puțin de întreruperea Lianeii, dar mai astîmpărată.

— Tocmai! zise și Dandu mai sigur. Cînd e ghiața bună ne întîlnim, natural, la patinaj. Dealtfel Liana e eleva mea și am dreptul să fiu mîndru că a învățat admirabil, aproape să mă întrecă și pe mine...

Mai tîrziu se urcă și Rosmarin, cu figura înăcrită strîmbată de zîmbetul lui ciudat care voia să fie politicos. Și vorbiră cu toții mai mult despre nunta lui Mircea, bătrînii făcînd ici-colo aluzii vagi la datoriiile băieților față de fetele pe care le iubesc, în speranța că ofițerul se va simți și spre disperarea Lianeii

care le tăia mereu vorba ca nu cumva să observe Dandu și să creadă că l'a poftit anume ca să fie maltratată de părinții ei. Dandu însă nu lua în seamă sau nu înțelegea aluziile parcă ar fi intrat întâia oară în casa Rosmarin și chiar aproba sentințele înțelepte ca un om imparțial și cu judecată solidă.

După vizita aceasta, urmată din când în când de altele, certurile cu Liana s'au mai potolit. Neliniștea ei însă creștea zi cu zi. Se simțea neconținut suspectată, înconjurată de primejdii. I se părea că s'a urzit un complot împotriva iubirii ei tănuite. Bănuiala densă, compactă ca o pînză o învăluia și o însoțea pretutindeni, dîndu-i impresia că de-ar întinde mîna ar putea-o pipăi. Secretul o fermeca și o înăbușea.

Trebuia să rărească întîlnirile la Dandu. Era o suferință nouă de care avea nevoie ca să-și întreție martirajul. Iși zicea acum, din experiență, că iubirea fără piedeci nu poate avea farmec. Dacă nu intervine la fiecă pas, în fiecare zi o primejdie nouă sau măcar o mică amenințare, pasiunea riscă să devină o obișnuință banală ca masa la oră fixă care te plictisește.

Spre a abate bănuielile și pentru trecut Liana chemă într'o seară pe Coralia, citiră împreună pînă după miezul nopții, oprind-o să se culce la ea. Părinții s'au putut convinge

astfel că lipsurile ei de-acasă au fost într'adevăr întrebuințate pentru studii, nu cum își vor fi închipuit ei. Peste cîteva zile însă le spuse aproape cu trufie, ca și cînd ar fi crezut că-i pedepsește, că renunță să se mai prezinte în sesiunea asta la examen fiindcă nu s'a putut prepara suficient. Bătrînii au primit declarația fără nici o emoție și fără să-i răspundă cu imputări cum s'a așteptat ea. Pentru ei învățătura fetei era un lux în așteptarea măritișului. Mai mult i-a supărat insistența ei de a rîvni diplome și slujbe în loc de o partidă bună. D-na Rosmarin era convinsă că Liana ar fi demult măritată și la casa ei dacă n'ar fi lăsat-o să-și umple mintea cu atîția gărgăuni de carte. Bunica exprimă gîndurile tuturor cînd îi răspunse blînd :

— Bine faci că nu te mai trudești atîta, Liana, că Dumnezeu poate să-ți ajute și să-ți trimită mîne-poimîne un noroc mai bun.

Liana ar fi avut poftă de ceartă. Cînd zicea că a renunțat la examene, se gîndea în sine că a renunțat la nopțile cu Dandu. Era deci sacrificiul cel mai dureros. Vorba bunicii despre norocul care poate să-i vie îi risipi răutatea și-i îmblînzi inima, aducîndu-i aminte pe Dandu. Zise sentimental:

— Matîna dragă, ce bună ești tu!

Pe Liana o adora toată familia. Micuță, blondă, fragilă ca o jucărie, cu ochii ei mirați

și plini de taine era răsfățata tuturor. Și totuși acuma ea umbla prin viață solitară, într'un fel de vid particular în care nu putea pătrunde nimeni afară de el. Se complăcea atît de mult în situația aceasta încît ar fi dorit să continue pînă la sfîrșitul sfîrșitului.

Precum învățase să-și tainuiască iubirea, tot astfel își ascundea toate sbuciumările sub o mască de surîs exuberant pe care o purta ostentativ acasă ca și în lume. Totdeauna, din discreție mai mult decît din calcul, s'a ferit să-și spovedească cuiva intimitățile. Nici mamei sale nu și-a deschis sufletul complect niciodată. Lucrurile cele mai dragi și pe cele mai chinuitoare le păstra numai pentru ea într'o tainiță fără cheie. Deaceea nimeni nu bănuia tumultul ce clocotea în inima păpușei veșnic zîmbitoare care parcă răspîndea în jurul ei numai bucurie și plăcere de viață...

Familia Rosmarin s'ar fi considerat coborîtă dacă, cu ocazia căsătoriei fiului lor, n'ar fi făcut nimic și s'ar fi prezentat doar la ceremonii și la ospăț ca niște mosafiri indiferenți. După copioase consfătuiri hotărîră ca, în ajunul cununiei, să dea o masă bună și intimă, numai pentru cele două familii cu nașii și cavalerii de onoare. Gavrilescu protestă puțin din gură, dar se vedea că-i place atenția aceasta.

Ca totdeauna Didina era agitată și îngri-

jorată. Inutil însă, căci s'a petrecut foarte bine, într'o atmosferă de intimitate cum rar s'a văzut. Liana, care a distribuit locurile, dintr'un exces de prudență și ca să evite orice suspiciune, n'a așezat pe Dandu lângă ea, ci tocmai în cellalt capăt al mesei, în fața ei. A și explicat, în timpul mesei, că a făcut schimb de cavaleri pentru azi ca să nu se plictisească două zile la rînd aceleași perechi. La dreapta ei ședea Alistar, nașul, alături de Nina, apoi Mircea și d-na Gotcu, iar în partea cealaltă la mijloc bunica, avînd în dreapta pe Gavrilescu și pe Didina, în stînga pe Rosmarin și pe Bebe. Cel puțin dacă nu-l poate avea pe Dandu lângă ea, se va sătura privindu-l neconținut și schimbînd cu dînsul cîte-un gest de încredere discretă.

Ca și la logodnă, sufletul petrecerii a fost Gavrilescu. El spunea glumele și el rîdea mai tare ca toți. A închinat primul pahar în cinstea nașilor, urînd comesenilor să danseze în cîrînd și la nunta lor, fiindcă nașul era burlac și nașa văduvă. Vorbindu-se mai mult despre nași și fini, d-na Rosmarin a pomenit cu duioșie de nașa Lianeii, nevasta unui fost coleg al lui Alexandru, oameni foarte cum se cade și săritori ca frații la orice nevoie. S'au prăpădit amîndoi, săracii, în timpul războiului, în catastrofa dela Ciurea. Ea era străină, poate chiar germană. Ea a ținut mult la numele

Liana, căci Didina ar fi vrut s'o boteze Frusina, ca pe bunica. Dacă ar fi trăit, Liana ar fi avut într'însa o bună prietenă și o protectoare pentru toată viața.

— Nașii trebuie să fie ca părinții! zise d-na Gotcu ca și când ar fi dorit să arate că-și cunoaște datoria. Eu așa știu și așa vreau să fiu! Ce-o face dumnealui — adăogă cu o înțepătură pentru Alistar — îl privește, dar finii mei pot să mă considere de azi încolo ca pe mama lor!

Gavrilescu, de emoție și bucurie, era gata să se repeadă s'o sărute. Tocmai atunci însă Angela a observat cu groază că sînt treisprezece persoane la masă. D-na Rosmarin era nenorocită. Cum de n'au băgat de seamă? Dădu să scoale pe Bebe dela masă. D-na Gotcu se împotrivi:

— Ia lasă copilul în pace!... Auzi! Cine mai crede azi în bazaconii d'astea?

— Exact, nașă dragă! strigă Gavrilescu. Ba dîmpotrivă, eu știu că atunci când sînt treisprezece la masă înseamnă că sînt mulți îndrăgostiți!

Liana, parcă s'ar fi făcut aluzie la ea, aruncă o privire spre Dandu. Văzu că în aceeași clipă se uita la el și Angela cu niște ochi întrebători. Dandu, fiind aplecat puțin spre d-na Gotcu, cu care vorbea ceva, nici n'a observat

privirile fetelor. Dealtminteri Gavrilescu continua rîzînd gălăgios:

— Ce folos de dragoste pentru alde mine și Rosmarin! Bodaproste că ne-a iertat Dumnezeu, că dragostea e pacoste mare pe capul omului... Pot să recomand însă îndrăgostiților fără speranță un leac foarte sigur contra boalei de amor. Iea seama, Rosmarine, că poate să-ți facă trebuință vre-o dată! Alifia de față sfîntă, de mușcă văduvă și de țînțar trăznit te vindecă în douăzeci și patru de ore de cea mai rebelă pasiune!

Liana zîmbea deși glumele lui Gavrilescu i se păreau nesărate. În hohotele ce urmau ochii ei întîlniră ochii lui Dandu care aveau niște luciri svăpăiate. El răspunse cu o ridicare din sprîncene, liniștitoare. Liana înțelegea că vrea s'o liniștească în privința Angelei care se vîra mereu într'însul, îi șoptea mereu cîte ceva la ureche și îl provoca în toate chipurile cu o dezinvoltură pe care Liana n'ar fi cутezat s'o întrebuițeze niciodată nici față de Dandu, nici față de nimeni. Grija aceasta a lui pentru susceptibilitatea ei, o măgulea deși nu dădea nici o importanță schimonoselilor Angelei. Liana era atît de sigură de iubirea lui încît în sufletul ei nu mai încăpea loc pentru rădăcinile geloziei. S'ar fi socotit vinovată față de el dacă n'ar fi avut încredere desăvîrșită în lealitatea iubirii lui ca și în a ei însăși.

Apoi cum ar putea fi geloasă, dacă ar fi să fie, pe una ca Angela, o maimuță cu nasul ca un dop, cu dinții mici într'o gură care rîde mereu cu părul blond păios ? Nici n'ar admite să fie măcar comparată cu ea.

Totuș Liana simțea că, în clipa aceasta îl iubește mai mult pe Dandu ca oricînd. Il vedea mai frumos și ar fi vrut să strălucească mai mîndru peste toți ca un luceafăr. Dealtfel el era foarte vesel astă seară și mai vorbăreț ca de obicei. Arunca din cînd în cînd în discuție cîte-un crîmpeiu de frază care Lianeii i se părea atît de spirituală încît se mira că lumea nu face haz suficient. Intr'un avînt de bună dispoziție Dandu începu chiar să povestească o anecdotă obscenă, dar nu îndrăzni să o sfîrșească, deși Liana și Angela, în acelaș timp, îi cereau să continue...

Altminteri Liana n'a prea participat la conversație. N'o amuzau glumele cu orice preț ale lui Gavrilescu și nici eșirile spirituale ale d-nei Gotcu, care au dat tonul general. A ascultat mai bucuroasă bîrfeala literară a lui Remus și a schimbat cîteva cuvinte cu Alistar, ale cărui priviri o mîngîiau neconținut. e atunci, la Crăciun, cînd i-a pus întrebarea, nu s'au mai întîlnit, fie că întîmplarea a vrut așa, fie că el a evitat înadins. Liana, de teamă să nu-i reclame răspunsul, se ferea să se în-

trețină cu dînsul mai îndelung. Dar spre sfîrșit Alistar i-a amintit, mai în glumă:

— Știi că mi-ești datorare un răspuns, Liana?... Sper că n'ai uitat?

— Dacă d-ta n'ai mai venit să-l iei? zîmbi Liana. Cum era să ți-l dau?... Mi se pare că întrebarea n'a fost prea serioasă...

— Te înșeli! făcu Alistar repede și cu alt glas. A fost și este foarte serioasă. Ai să te convingi. Eu nu renunț așa de ușor, cel puțin la un răspuns!

Spre norocul Lianeii, Gavrilescu interveni cu o nouă glumă, adresată tocmai nașului, încît aparteul lor se rupse. De fapt Liana nu s'ar mai fi codit azi de o explicație cu Alistar. Se simțea capabilă să-i servească un răspuns dubios care nici să n'o oblige neapărat, nici să nu rupă toate punțile, ceea ce odinioară n'ar fi făcut. I-ar fi convenit azi să aibă un pretendent serios ca directorul, fiindcă astfel ar fi putut înlătura mai ușor orice bănueli în privința lui Dandu. Pentru iubirea aceasta se credea îndreptățită să iea asupra-și orice jertfă. Dar asemenea explicație nu se putea debata la o masă gălăgioasă, cu martori. Se va ivi un prilej mai bun altădată, dacă Alistar ține într'adevăr la ea...

Pentru nuntă Liana și-a făcut o rochie nouă. Cînd a îmbrăcat-o și s'a văzut în oglindă a recunoscut că are dreptate maică-sa că va fi mai

frumoasă decît mireasa. Se bucura pentru Dandu. Numai pentru el ținea să fie cea mai frumoasă, să se mîndrească el în sine că e iubit de o fată ca ea. Intr'adevăr și Dandu, venind s'o iea la biserică, a exclamat admirativ:

— Superbă ești azi, Liana dragă! O zîină din povești!... Totdeauna ești frumoasă, dar azi te-ai întrecut pe tine!

— Iți plac, Danduf? murmură ea fericită. Dacă-ți plac ție, mi-e suficient. Pentru mine tu ești mai mult decît toată lumea!

Biserica Amzei era înșesată de invitați și mai ales de curioșii ceremoniilor nuptiale. Dominau, firește, femeile care doreau să vadă cum se înfățișează mireasa. Și, firește, mireasa se făcea așteptată. Mircea, cu un buchet de crini, pîndea agitat în ușa bisericii. La brațul lui Dandu, Liana distribuia, împreună cu cocardele, surîsul ei fermecător cunoscuților și necunoscuților. Intr'un moment auzi lîngă ea un glas de femeie:

— Uite ce pereche frumoasă! Ca mîine o să venim și la cununia lor!

Liana întoarse capul, curioasă. Era o necunoscută. Ii răspunse cu un zîmbet de recunoștință. Necunoscuta, încîntată că a fost auzită, stărui:

— Nu-i așa, domnișoară frumoasă?

Liana se îndepărtă. Dandu n'a auzit nimic și o ducea în altă parte.

Insfirșit, cu întîrzierea reglementară, sosi și mireasa, însoțită de Gavrilescu, asudat cumplit de fericire. Corul mixt cînta un marș nupțial original. D-na Rosmarin conduse pe Nina, care tremura de emoție, s'o închine la icoane. Și apoi începu slujba, celebrată de patru preoți în frunte cu un arhiereu, cum orînduise Gavrilescu pentru a înălța prestigiul și fastul ceremoniei. Liana, agățîn lu-se de brațul lui Dandu, stătea în rîndul întîi, puțin într'o parte, așa încît vedea perfect și pe arhiereu, și pe mirii încadrați de nași. La început asista indiferentă ca toată lumea, schimbînd salutări și surîsuri cu cunoștinți pe care încă nu le observase, auzind împrejur șoaptele și chicotelile privitorilor. Pe urmă ceremonia îi cuprinse atenția din ce în ce mai mult. Glasul grav trăgănat al preoților, răspunsurile corului nevăzut, fumul de tămîie, flăcările lumînărilor, zumzetul înăbușit al mulțimii, apropierea caldă a lui Dandu, toate se topeau într'o senzație stranie de înălțare și coborîre. Iși simțea sufletul rătăcind însetat, sorbind cuvinte sfinte și miresme. I se părea că și ea e mireasă, că slujba a început și mirele lipsește. În inimă i se prelingeau picuri mari de rușine și de spaimă, parcă secretul ei ar fi amenințat din clipă în clipă să se reverse și să o trădeze în fața tuturor oamenilor. Pe buzele ei vopsite dăinuia un surîs, o simplă

manifestare inconștientă ca și căscatul într-o încordare de atenție sau ca rîsul în momentul unui pericol iminent. Ochii ei însă erau plini de desnădejde și scâldați în lacrimi încît nici nu mai cuteza să miște pleoapele de frică să n'o năpădească plînsul. Apoi ca și cînd s'ar fi prăvălit în vis într'o prăpastie fără fund, începu să tremure și se agăță mai tare de brațul lui Dandu, simțind deodată că altfel și-ar pierde cunoștința.

— Ce ai, Liana?... Iea seama!

Glasul lui îi părea străin și totuș mîngăietor. Cu batista micuță ca o aripă albă își înăbuși întîi lacrimile, apoi șopti, căutînd zadarnic o intonație cochetă:

— Nimic... Sînt puțin emoționată... Ceremoniile astea...

Aștepta dela el un răspuns sau măcar un gest discret, nu-și dădea bine seama ce anume. Ochii lui însă alergau de ici-colo, grăbiți, fără vre-o țintă anume, ca și ochii celorlalți, ai străinilor. Liana recunoscuse îndată că exagerează cînd vrea ca sufletul lui să palpite în ritmul sufletului ei, să ghicească în fiecare moment dorințele ei.

Ii rămase totuș, ca o neliniște vagă, așteptarea răspunsului și neliniștea aceasta nu o spulbera nici o încercare a ei de a justifica atitudinea lui Dandu. A urmărit-o toată seara, și în timpul dansului, și la masă, și la gară

petrecînd cu familiile pe tinerii căsătoriți care plecau cu ultimul tren de noapte spre Veneția unde hotărîse Gavrilescu. De cîte ori spunea ceva Dandu, ea căuta în vorbele lui subînțelesuri pe care să le poată tălmăci drept răspunsul așteptat. Il privea mereu atît de ciudat că în cele din urmă el a trebuit să observe și i-a zis cu un fel de imputare:

— Ești așa de curioasă astă-seară că nici nu te mai înțeleg... Ai ceva, Liana?

— Nu. Ce să am?... La o nuntă... — răspunse ea crezînd că înșfîrșit i se va împlini așteptarea.

— Nu cumva ești geloasă, Liana? adăogă deodată Dandu, cu alt glas, ironic, și rîzînd.

— Ooo! exclamă Liana cu o indignare greu stăpînită. Atîta înțelegi tu din...

Îi părea rău de indignare și izbuti să sfîrșească cu tonul lui de ironie:

— Eu să fiu geloasă?... Nu cumva e la mijloc o confuzie de roluri?

Umilit fără să-și dea seama, Dandu își pierdu siguranța și bîlbăi încurcat:

— Fiindcă nu mai știu ce să cred cînd te văd așa de...

Liana nu mai stăruia. Umilința lui o durea. I-a spus de atîtea ori că se consideră inferior, încît ar fi o nedelicatețe să-l înjosească cu ironii cînd el nici măcar nu e vinovat de nimic. Vinovată este ea care îi pretinde

lui să-i aline o surescitare sufletească neclăriră chiar pentru ea însăși.

Peste citva timp Alistar, după un dans împreună, duse pe Liana în colțul unui salonaș rămas gol momentan. Acolo îi spuse îndată că dorește să-i dea o explicație înainte de a-i reclama răspunsul cel vechiu. Ca să netezească puțin calea, Liana i-o luă înainte cu imputări că, după ce atunci a fost atît de grăbit încît aproape să o oblige să răspundă fără a-i da răgaz să-și scruteze inima, a putut totuș sta deoparte săptămîni multe, nepăsător și necurios măcar să o vadă.

— Am avut dreptate să nu iau în serios expansivitatea d-tale de-atunci? urmă ea. Nu e mai bine că am fost prudentă și nu m'am încrezut că mă iubești cu adevărat?

Directorul își recăpătă puțin din aplombul de cuceritor, încît replică zîmbind:

— Apoi aici e toată drama mea, ca să zic așa!... Tu ești sigură și poți fi sigură că vei fi iubită cu adevărat, nu doar de unul ca mine, ci de oricine. Ai și tinerețea, și frumusețea și inteligența care, toate împreună, îți garantează certitudinea. Pe cînd eu trebuie să am îndoieli întîi dacă pot îndrăzni să iubesc o păpușă delicioasă ca tine, fără a apărea ridicol în fața ta și a lumii, iar pe urmă deabia să îndrăznesc a merge mai departe și să întreb dacă ar fi posibil să fiu iubit!

Liana răspunse fără înconjur:

— Nu voi fi ipocrită să-ți spun că situația nu este cum ai arătat, deși ai exagerat-o mult. Dar cu aceeași francheță am dreptul să-ți reproșez că m'ai întrebat pe mine dacă te iubesc înainte de-a fi sigur d-ta însuși dacă mă iubești suficient. Nu-i așa?

Alistar deveni mai elocvent și explică pe larg că, poate din nenorocire pentru el, dragostea lui nu poate fi pusă la îndoială. Recunoștea că poate s'a pripit puțin atunci și că ar fi fost mai cuminte dacă ar fi căutat să-i câștige simpatia, ca să nu zică numai decît iubirea, încetul cu încetul și numai cînd ar fi fost sigur că ea s'a obișnuit cel puțin cu ideea, numai atunci să-i puie întrebarea cea mare. A regretat ulterior gestul. Era prea tîrziu. Poate deaceea nici n'a stăruit să afle răspunsul pe care dealtfel îl cam bănuia. În toate acestea însă a avut o scuză hotărîtoare: că și asiduitățile lui s'ar putea preta la ridicol dacă în prealabil n'ar avea perspectiva succesului. El nu-și poate permite să se ție după ea prin oraș, la spectacole, acasă, ca un tînr care face curte azi Lianeii, mîine alteia, fără a risca să fie arătat cu degetul în derîdere...

Pe cînd Alistar și depăna lămuririle, dădu buzna în salonaș Dandu. Văzînd-o în patru

ochi cu directorul, avu o mică ezitare înainte de-a zice:

— Pardon... Te caut pretutindeni, Liana... Era vorba ca primul tango să...

— Dansăm mai pe urmă, dragă Danduş — surîse ea drăgălaş. Nu te superi?

După ce se retrase ofiţerul, Alistar continuă parcă întristat:

— Vezi?... Cum să lupt eu cu dînsul, de pildă?... Aş putea avea eu îndrăzneala lui, încrederea lui? El nu poate fi ridicol pe oricine ar iubi! Dacă aş fi năvălit eu în casa voastră ca dînsul atunci, ce ar fi zis toată lumea?... Şi el deatunci continuă, stăruie... V'am văzut de atîtea ori împreună la patinaj, alteori la cinematografe...

— A, va să zică nici n'am apucat să-ţi răspund şi ai început să mă urmăreşti? rîse Liana.

— Da, atîta mi-a fost permis, în taină, fi-reşte, fără a mă expune la rîsul nimănui!

Insfîrşit Liana îi ceru să vie totuşi pe la ei, să se cunoască mai bine, să-şi verifice amîndoi inimile. Alistar promise cu adaosul că totuşi nu va abuza de invitaţie, oricît l-ar îndemna inima, fiindcă nici măcar în faţa părinţilor ei nu vrea să apară ridicol.

— Vrei cu orice preţ să-mi smulgi anticipat o declaraţie de iubire! exclamă Liana

zîmbind. Ei bine, nu! Și dealtfel eu cînd iubesc nu fac declarații — ca să știi pentru viitor!

Explicația cu Alistar a înviorat pe Liana și i-a alungat din suflet deocamdată neliniștea rămasă dela biserică. Era mulțumită și de întorsătura ce a intervenit astfel între ea și Alistar, dar mai ales de ezitarea lui Dandu cînd i-a găsit împreună. Niciodată nu i-a trecut prin gînd să-i stîrnească gelozia pentru a-i ațîța iubirea. Surîse cînd Dandu o întrebă mai tîrziu, prefăcîndu-se nepăsător:

— Ce-ți spunea nășicul acolo în *tête-à-tête*? Nu cumva îți făcea curte... Caraghios!

MARTIE

1.

— Remus, te rog... Vreau să-ți vorbesc... Nu, nu aici, pe stradă... Sînt lucruri serioase... Vino pe la noi într'o zi, cînd îți face plăcere...

— Spune cînd vrei să mă primești, Liana, și viu cu drag!... Eu nu mă îmbulzesc pentru că nu vreau să am aerul că-ți fac curte. M'ai oprit, ții minte?

Cînd l-a oprit pe stradă pe Remus Oloman, întîlnindu-l din întîmplare, Liana era hotărîtă să-i spuie tot ca unui duhovnic. Dela nunta lui Mircea secretul iubirii o chinuia ca o povară din ce în ce mai insuportabilă. Acuma toate părerile de odinioară despre necesitatea tainei în dragoste i se păreau nai-vități puerile. Dimpotrivă, își zicea, numai

iubirea vinovată se ascunde. Iubirea adevărată înfruntă lumea, e generoasă și mândră. Nici o plăcere în iubire nu se poate compara cu afișarea ei în fața oamenilor. Așa își explica de ce îi venea câte-odată, când se afla cu Dandu în lume, să strige în gura mare: Il iubesc!... Ne iubim!" — și de ce era atât de fericită când se găsea alături de el pe stradă sau în societate. Rîvnea ca iubirea lor să fie invidiată și astfel să devie mai strînsă. Fără să-și dea seama a așteptat chiar din prima noapte un cuvînt dela Dandu. Dorința, care în biserică i-a copleșit sufletul, a existat permanent într'o formă mai vagă și mai nelămurită. Poate dacă ar fi lăsat-o în voie să se desvolte, s'ar fi concretizat singură. Liana însă a înăbușit-o neconținut de frică să nu-și întineze sentimentul prin aspirații care i se păreau prozaice și vulgare. „Iubesc ca să mă mărit" era o formulă odioasă care ar fi distrus toată poezia pasiunii. Convinsă că dragostea ei era mai mare și mai frumoasă decît toate ce-au existat vreodată între doi oameni care s'au iubit, a vrut să o păstreze investimîntată într'un romantism disprețuitor al convențiilor sociale aplicabile altora, nu însă lor. S'a crezut o eroină fără pereche în istoria iubirilor. Se credea și azi, negreșit, și tocmai deaceea se simțea copleșită. Iubirea îi ridica probleme cu atît mai insolubile cu

cît trebuia să le cumpănească singură, mereu singură. Dorul de spovedanie îi clocotea în suflet și totuș îl comprima cu exasperare. Avea acuma credința că dacă s'ar destăinaui cuiva, i s'ar risipi chinurile. Nu găsea însă nici în sine puterea de a-și deschide sufletul și-i lipsea încrederea că alții ar putea s'o înțeleagă. Zile întregi s'a pregătit să se mărturisească bunicii care, chiar dacă n'ar înțelege nimic, ar fi cel puțin o tovarășă îngăduitoare. Hazardul i-a scos în cale pe Oloman. Atunci i s'a deslușit brusc tot ce era nebulos în subconștientul ei. În secunda aceea, dacă ar fi vorbit, i-ar fi explicat precis, fără reticențe, ce o tortura. Atunci nu s'ar fi sfiit să mărturisească sincer că îl iubește atît de mult încît vrea să-l păstreze pentru totdeauna, să nu-și mai ascundă hoșește dragostea... Pînă a doua zi oglinda sufletului i s'a aburit din nou. Au năvălit temerile și neîncrederea. Nu mai era sigură de nimic înafară de chinul dragostei.

Cînd s'a găsit față 'n față cu Remus, în salonașul unde trăiau toate visurile, unde inima ei își tremura singură speranțele și dorințele, s'a simțit abătută și oropsită parc'ar fi fost în preajma unui sacrilegiu. Privirile tînărului gazetar, subt ochelarii mari, i se păreau indiscrete și pornite să violeze o taină ca pentru un reportaj destinat publicului

avid de senzații. Siguranța lui că va asculta o confesiune o enerva. Regreta că l-a chemat și căuta o minciună plauzibilă pe care să i-o servească drept răsplată că l-a deranjat. Vorbeau lucruri indiferente între timp. Aceeași masturbație spirituală de care Oloman își bătea joc practicînd-o totuș cu o patimă de torționar oricînd se ivea prilejul. Pe Liana discuția aceasta o întărită acuma fiindcă în ochii lui vedea clar curiozitatea cealaltă. Izbucni tocmai cînd se aștepta ea însăși mai puțin, rîzînd cu un rîs prefăcut care n'avea nici un rost:

— Știi că iubesc pe Dandu?

— Știu! răspunse calm Oloman, fără să se mire că l-a întrerupt cînd vorbea cu totul despre altceva.

Liana se zăpăci. Crezuse că declarația ei bruscă are să-l uluiască. Urmă ezitînd:

— A, știi?... Cine ți-a spus?... El?

— Era nevoie să-mi spuie cineva? zîmbi tînărul cu superioritate. Credeam că-mi apreciezi darul de observație, deși aici nici măcar atîta nu se cerea. Toată lumea știe că vă iubiți...

Liana era îngrozită. Va să zică toate sforțările ei de a-și ascunde dragostea au fost zadarnice? Dragostea nu se poate ascunde. Bolborosi cu o sforțare de-a surîde:

— Credeam că-ți fac o surpriză. Imi pare rău că n'am reușit...

— Mărturisirea e totuș o surpriză — zise Remus filozofic. Chiar dacă m'ai fi chemat numai pentru asta și aș fi mulțumit. E o dovadă de prietenie care mă măgulește.

Acum Liana își redobîndi prezența de spirit. Glasul lui i se părea mai sincer decît cuvintele. Părăsi încercările de artificii și zise plină de șovăeli:

— Desigur aș fi vrut să-ți vorbesc despre multe... Dar nu mai știu... Sînt atît de confuză... Mă gîndeam să-ți cer părerea sau poate un sfat sau poate să te rog ceva...

Cuvintele rămaseră suspendate în aer cîteva clipe ca niște nourași de fum. Remus, cu ochii spre tavan, parcă le privea rumegînd un răspuns care trebuia să întîrzie puțin.

— In amor sfîrșitul justifică începutul — murmură dînsul mulțumit de sine că a găsit o sentință. Dealtfel ca în toate cele pămîntești — adăogă repede părăindu-i-se îndată banală. Vrei părerea mea? Ar fi inutilă dacă ar fi cea pe care o dorești și nedelicată dacă ar fi altfel. Așa, prefer să-ți comunic proorocirea mea că veți fi o pereche fericită.

Liana se bucură și zîmbi:

— Proorocirile nu-s mai riscate ca sfaturile?

— Depinde! In dragoste și în anume ca-

zuri, mai puțin. Dragostea care nu sfîrșește la ofițerul stării civile are vicii de formă. A voastră nu poate avea astfel de vicii.

Auzind formulele categorice, Liana iar se zăpăci. Nu se dumirea dacă Remus crede sincer ce spune sau caută să-i stîrnească mărturisirile. Adineaori sufletul ei a fost gata să se deschidă ca un potir de floare sărutat de adierea soarelui. Acuma se închidea mai ermetic. Era sigură că nu trebuie să vorbească mai mult și că de-ar vorbi tot n'ar găsi astîmpărul dorit de inima ei. Spovedania îți ușurează conștiința numai cînd duhovnicul ți-a cucerit încrederea.

Remus Oloman își continua sforțările. Bănuia tot, dar aștepta confirmări. Situația îi încînta vanitatea de scriitor. Era întia oară că o fată frumoasă îi povestea o frămîntare de viață. Asta îl înălța în propria-i stimă. A plecat satisfăcut deși n'a reușit să afle mai mult. Liana l'a rugat să mai vie, oricînd are timp, să stea cel puțin de vorbă. Ceeace înseamnă, își zicea Remus, că confesiunea de-abia a început.

Liana însă era desamăgită ca și cînd ar fi pierdut o iluzie mîntuitoare. Recunosc pe urmă că nici nu s'ar fi putut să fie altfel. Mîntuirea de care e însetată ea nu-i poate veni decît dela Dandu. Ce să caute străinii în iubirea lor?

2.

Totuș Remus Oloman deveni oaspe frecvent în casa Rosmarin. Pentru el Liana era un „caz” asupra căruia voia să-și exercite observațiile psihologice. Viitor romancier, avea nevoie de material luat direct din vârtoarea vieții. Creația literară veridică trebuie să se inspire din trăirea directă, să se altoiască pe viața vie. O fecioară care iubește întâia oară merită totdeauna o atenție specială. Asemenea iubire poate cuprinde în ea virtual o capod'operă precum într'un bloc de marmoră se poate ascunde un monument de artă. Când apare ochiul talentului care să vadă o fațetă a eternului omenesc în iubirea fecioarei sau dalta artistului care să desprindă statuia din marmora informă, opera de artă e gata să se realizeze.

Liana i-a fost dragă dela început, fără interes, ca o păpușă din vitrină. Nu s'a gândit nică un moment să-i facă curte. Nici nu era genul lui (îi plăceau femeile mai planturoase, probabil prin contrast cu sine) și nici nu îl tentau aventurile amoroase platonice. I s'a părut o fată inteligentă cu care se poate sta de vorbă. Mai ales că știa să asculte simpatic chiar când nu pricepea nimic. Prin experiența de dragos-

te pe care o trăia actualmente, Liana dobîndea în ochii lui o nouă valoare, tocmai fiindcă ea o lua în serios spre deosebire de alte fete care practicau amorul multiplu și numai ca o excitație epidermică în care sufletul n'avea nici o participare. Nu mai aștepta dela ea revelații, deși Liana s'a oprit la mijlocul confesiunii. A înțeles, după ce s'a depărtat atunci de ea, că pudoarea firească o împiedică să-și desvăluie complet inima. Poate îi lipsește încrederea în el, poate el n'a știut cum să-i vorbească. Dar nici nu era nevoie de confesiuni integrale. În realitate Liana vorbea prin ochii ei, prin toată înfățișarea ei. Cîte-un cuvînt în-tîmplător exprima cît un fulger în beznă.

Venea la cîte două-trei zile. Pomeneau rar pe Dandu. Discutau mai mult literatură, subiectul preferat al lui Remus. Fiindcă nu se putea realiza în scris, era bucuros să-și expună neconținut planurile operelor viitoare și să distrugă realizările celor care scriau.

Cînd nu găsea acasă pe Liana, se mulțumea să stea la taifas cu Rosmarin. Bătrînul îi făcea impresia unui om cîstit și mărginit pe care l-a trădat viața. Îl interesa ca un specimen de funcționar român cu sufletul fără orizont și înfricoșat de labirintul biurocratic. Printr'o amabilitate care se oprea cu compasiune asupra preocupărilor lui mărunte, Re-

mus i-a cîştigat repede simpatia și încrederea. Rosmarin s'a apucat să-i desvăluiască toate necazurile familiei și pe ale lui în special. De la bătrînul a aflat Remus că părinții ar fi cei mai fericiți dacă Liana s'ar mărita, ca să scape de o grije mare, că au pus multe speranțe în aviatorul Dandu dar că acela nu le mai inspiră încredere, deși se ține mereu de capul fetei, că Liana are o perspectivă strălucită în Constantin Alistar, director general și bărbat solid din toate punctele de vedere, care e îndrăgostit nebun de Liana, a început să-și sporească vizitele, să-i trimită flori și mici cadouri, și că Alistar ar cere-o oficial cu siguranță dacă ea ar fi mai drăguță cu dînsul. Din nenorocire Liana, pe cît e de deșteaptă și de frumușică, pe atît e de capricioasă și încăpățînată.

— Pentru căsătorie desigur că domnul Alistar prezintă o seriozitate importantă ! observă tînărul cu gravitatea necesară.

— Nu-i așa, domnule? exclamă bătrînul transportat, parcă aprobarea l-ar fi ridicat în ochii săi proprii. Ei, poftim de-i spune ei, să vezi cum se irită și cum protestează că ea nu e marfă de vînzare, că afacerile de inimă o privesc pe ea și nu pe noi care sîntem anchi-lozați și cîte altele... Cu fetele de azi nu e chip să te înțelegi, parc'ar fi străine de părinții lor... Și unde mai pui că ar trebui să se mai gîn-

dească și la greutățile vieții. Că eu am ajuns, după treizeci de ani de serviciu de sint ca frunza pe apă...

Era eterna lui groază cu scoaterea la pensie sau poate și mai rău. Intervenția d-nei Gotcu la ministru l'a liniștit, dar nu deplin, deși n'a mai spus nimănui nimica, afară de Didina, ca să nu ajungă la urechile coanei Raluca și să crează ea că e nerecunoscător. El a tot așteptat atunci să-l cheme ministrul sau secretarul general și să-i dea un cuvînt de încurajare, ori măcar în alt chip să se afle în minister că de el nu se va atinge nimeni. Sint și alții în situația lui, cu proptele, despre care știe toată lumea că rămîn pe loc orice s'ar întîmpla. Pe Constantinescu, dela mișcarea fondurilor, care era subșef de biuro, cum l'au făcut acum un an dintr'odată șef de secție, fiindcă e omul regelui, adică cumnat cu un subcomisar dela poliția Palatului? A venit bilețelul dela cine trebuie și n'a mai întreat nimeni nici de statut, nici de vechime, nici de merite, ci s'a făcut... Adevărat că la 1 Ianuarie nu i s'a întîmplat nici lui nimic, dar se știe că au fost amîinate toate schimbările pînă la Aprilie și deci nu s'a făcut o favoare specială pentru el. Acuma se apropie 1 Aprilie și la minister a început iar fierberea. De cînd vine pe-aici mai des, pentru Liana, a stat de vorbă cu Costică Alistar și a aflat că într'adevăr se pregătește o

mişcare vastă de tot. El i-a promis că se va face luntre și punte să-l ajute, dar a adăogat că ultimul cuvînt numai ministrul îl are. Gavrilescu i-a spus la fel. Odinioară l-a crezut și-ret cînd i-a spus că nu poate face nimic. Alistar i-a confirmat că într'adevăr Gavrilescu însuș e amenințat poate mai mult ca Rosmarin. Neavînd altceva, s'a agățat cu desperare de intervenția d-nei Gotcu, căutînd să rămîie convins că ministrul, dacă a promis atunci, își va respecta și acuma cuvîntul. In adîncul său însă își dă seama cît de șubred e sprijinul acesta. Ministrul trebuie să facă cel puțin o sută de promisiuni pe zi. Iși mai poate el aduce aminte după trei luni de un Rosmarin oarecare?

A treia oară cînd i-a ascultat plîngerea, fiindcă bătrînul nu se sătura jeluindu-se și re-lua povestea de fiecă dată cu noi amănunte, Remus, cuprins și de milă, dar și ca să-și arate greutatea, i-a propus să se adreseze directorului său, Pantelimon Răcaru care, dacă îl va nemeri în toane bune, îl va ajuta cu siguranță. E și prieten cu ministrul și-l știe toată lumea de frică, încît o vorbă a lui atîrnă mai greu decît a oricui. Rosmarin s'a îmbujorat de nădejde și a mulțumit tînărului ca unui mare binefăcător. S'a sfătuit și cu familia care l'a încurajat. S'a hotărît să se ducă chiar a doua zi la Răcaru, însoțit însă de Liana care l-a cu-

noscut în cabinetul ministrului așa că ea poate prea bine să-l introducă. Liana a refuzat cu îndârjire. Ii era silă de Răcaru și nu vedea ce rost ar avea ea acolo, afară de o umilință inutilă. Toate insistențele au rămas zadarnice.

— De ce nu te introduce mai bine și mai cu folos chiar Remus? zise Liana în cele din urmă. Ar fi și mai natural din moment ce el a venit cu ideia.

Rosmarin i-a dat aici dreptate, dar a și adăugat că el nu cutează să-i ceară băiatului și asta. Atunci Liana, ca să-și arate bunăvoința, s'a însărcinat să-i vorbească ea. Oloman s'a cam buimăcit Răcaru își tiraniza redactorii și-i suspecta că fac învîrteli personale în loc să le aducă ziarului. Cu toată admirația sinceră ce o purta șefului său, Remus avea oroare să vorbească cu el, fiindcă veșnic îl bruftuluia, chiar cînd îl lăuda. Iși blestema clipa în care a pomenit de Răcaru bătrînului. Neavînd însă încotro, peste vreo două zile, văzînd pe Răcaru bine dispus, i-a povestit durerea lui Rosmarin. Răcaru deodată s'a făcut horyș:

— Bine, pîrțule, și tu ai început să-mi umbli cu gheșefturi? Parcă ziceai că ești literat, mă. năblegule! Halal literatură!... Oi fi luat și vreun șperț dela bietul om în numele meu? Să știi că dacă te prind, te dau afară! Ai auzit!

Dar mai înainte te cotonogesc în bătaie ca să mă ții minte!... Ce, mă, eu sînt biurou de intervenții pentru toți incapabilii?... Ce, eu am timp pentru d'astea cînd trebuie să hrănesc o șleahță de pușlamale ca tine care vă credeți gazetari!... Cu ce țin eu gazeta asta, idiotule? Vouă ce vă pasă, că prostul de Răcaru aleargă pînă îi ese limba de-un cot ca voi să veniți de-a gata la chenzină! Asta-i, băiete! Vi s'a urit cu binele! Ați început să vă faceți clientelă pe spinarea mea!... Să vii cu ăla, auzi, dar altădată să-ți bagi mințile în cap că pe urmă o pățești!... Ei, hai, acu eși afară că am de lucru!

Ziua următoare Remus a venit cu Rosmarin înverzit de emoție.

— Spune, șefule, ce-i cu d-ta, să văd dacă pot face ceva! zise Răcaru după ce Oloman se retrase discret.

În vreme ce bătrînul își depăna povestea cu multe bilbieli, Răcaru se plimba gînditor prin biroul simplu, între masa încărcată de ziare și o bibliotecă răvășită, bocănind atît de tare încît aproape acoperea glasul plîngător și răgușit care îl urmărea timid de colo pînă colo. Umblînd își examina ghetele botocănoase și numai din cînd în cînd svîrlea cîte-o privire furișe spre Rosmarin. De cum l-a văzut, slab și amărît, Răcaru și-a adus aminte de tatăl său, mort acum cîțiva ani. Mic funcționar la

căile ferate, împovărat cu o casă de copii, tot așa tremura și el de groaza zilei de mâine și se căciulea, umil, pela mărimile care-l amenințau mereu cu suprimarea pentru economii bugetare. Pînă ce, într'o zi, a venit acasă dela birou cu o hîrțulie mototolită în mîină și cu ochii înroșiți de lacrimi: lăsat în disponibilitate fiindcă locul lui trebuia unui protejat oarecare. Intoarcerea aceea dela birou a tatălui său i-a rămas lui Răcaru un izvor de revoltă pentru toată viața.

— Destul ! strigă deodată răgușit parcă ar fi simțit o mîină în beregată. Am priceput.

Se repezi la masă, îi notă numele și funcția pe un petec de hîrtie și apucă receptorul telefonului:

— Ascultă, fetițo, cere-mi pe secretarul general dela finanțe!... Repede, repede!... Stau cu receptorul la ureche!

Iși morfolea mustățile cu dinții, uitîndu-se spre Rosmarin dar fără să-l vază ca și cînd l'ar fi uitat cu desăvîrșire, urmărit de altă vedenie. Așteptarea îl înfuria. Mormăi o înjurătură în telefon, apoi peste cîteva secunde:

— Alo !... Da, eu, Răcaru !... Tu ești, Nicule ?... Uite ce e ! Aveți voi acolo un funcționar, Rosmarin Alexandru, subdirector la datoria publică... Așa, Rosmarin !... Ai însemnat ?... Ei, să știi, băete, că acest Rosmarin e omul meu și prin urmare să-l lăsați în pace!...

Nu, nu ! Vreau să rămie la locul lui și să fie ocrotit de tine în toate privințele !... Ce ministru? I-ascultă, Nicule, pe mine să nu mă iai cu ministrul că pe urmă mă superi! Te rog să-i spui și ministrului că Rosmarin nu se mișcă orice s'ar întâmpla!... Sper că atîta lucru poți să-mi faci și voi mie cînd eu vă fac vouă atîtea servicii !... Cred, cred că recunoașteți, dar vrei să mă sperii cu ministrul... Așa, da... Stai! Să nu crezi că eu mă mulțumesc cu simple promisiuni care se uită a doua zi ! Eu vreau lucruri clare. Prin urmare să faci bine să dai dispozițiile ce trebuiesc ca să nu se uite promisiunea, ai înțeles?... Și să chemi pe Rosmarin la tine, să îi spui tu, cu gura ta, ce trebuie să-i spui!... Ei da, așa-mi placi, Nicule!... Mersi! Noroc!

Trînti telefonul și adăogă către bătrînul împietrit de uimire:

— Dacă nu te cheamă mîine, să vii să-mi spui, ai înțeles?... Să poftească să se atingă cineva de d-ta !... Mama lor de hoți și de neisprăviți !

Rosmarin încercă să bilbîie o mulțumire. Răcaru nu-i dădu răgaz. Ii scutură mina, bombănind:

— Umblă sănătos!... Și să n'ai nici o grije!... Nu las eu să-și bată joc nimeni de d-ta...

Pe stradă Rosmarin se simțea întinerit cu douăzeci de ani.

3.

Pentru că Alistar a venit de câteva ori, soții Rosmarin socoteau că se cuvine să răspundă și ei cu o atenție specială și l'au poftit într'o seară la masă, să poată sta mai lung de vorbă și cu Liana. În urma întâmplării cu Răcaru s'au simțit obligați să invite și pe Remus asupra căruia se revărsa mai plin recunoștința bătrînului Rosmarin. La masă i-a povestit și lui Costică cum a repezit Răcaru la telefon pe secretarul general și cum a doua zi secretarul general l-a și chemat și i-a spus că nu era nevoie de intervenții fiindcă îl știe funcționar model și asemenea funcționari sînt indispensabili în minister și însfirșit cîte alte complimente. Alistar rîdea și confirma că într'adevăr așa se răstește Răcaru la toți miniștrii, că numai de Brătianu și de Maniu se sfiește...

După masă, bătrînii au căutat să lase pe Alistar cu Liana. Ei însă, fiind numai în familie se jenau să stea singuri deoparte și reveneau mereu la grupul care vorbea firește despre Răcaru, secretarul general, oamenii regelui, reducerea lefurilor și alte asemenea lucruri de actualitate... Remus poza puțin simțindu-se înconjurat de recunoștința întregii

familiei. Totuș, în răstimpul de cîteva minute cît a putut și el să vorbească în patru ochi cu Liana, făcu vreo două aluzii la Alistar ca și cînd ar fi vrut să întrebe cum se împacă aceasta cu iubirea cea mare.

— Degeaba ești malițios — zise Liana cam vexată. Cînd iubești nu ești obligat să fii și sălbatec. Așa ar putea și Alistar să facă aluzii răutăcioase la adresa ta!

— Dar eu nu-ți fac curte ! replică tînărul. Dealtfel notez, n'am fost malițios. Intr'o privință Alistar mi se pare preferabil celuilalt. Am exprimat o simplă nedumerire psihologică.

— E un bărbat foarte simpatic cu care-mă face plăcere să mă întretin — adăogă Liana simplu.

Intr'adevăr Alistar îi era mai simpatic acum. Cînd își lepăda masca de cuceritor iefiten pe care o afișa în lume, rămînea un suflet sfios și delicat care putea inspira o duioșie. Reținerea permanentă ce o avea față de Liana, mai ales cînd se aflau singuri, o impresionă plăcut. Parcă i-ar fi fost mereu teamă să nu-i bruscheze sentimentele, Alistar se silia să nu-i ceară nimic, ca să vie tot în mod firesc, din inimă adevărată.

Liana nici nu admitea în sinea ei vreo apropiere între el și cellalt. Pentru Alistar n'ar putea simți niciodată ce simte pentru Dandu. Sînt

două lumi deosebite și cu desăvârșire străine, despărțite una de alta printr'un zid impene-trabil. Cu Alistar, și cu oricine, era deplin lu-cidă, putea discuta și mai cu seamă a-și for-mula gândurile, pe cînd față de Dandu parcă nici n'avea gânduri, ci doar fragmente nebu-loase care nu reușeau să se închege în contu-ruri precise. Deaceea iubirea rămînea fără alt scop decît un dor etern neastîmpărat. Era ca o somnambulă care trebuie să meargă pe mar-ginea prăpastiei inconștientă de primejdie.

Cu altă ocazie a încercat să lămurească lui Remus starea de tulburare stranie ce-i încă-tușa ființa întregă. Tînărul o complectă cu gravitatea unui medic savant care se află în fața unei boli rebele:

— Diagnosticul iubirii adevărate, a iubirii ca element primordial în viață!

Liana ar mai fi vrut să adauge că dragostea ei e excepțională, dar s'a stăpînit ca să nu pară ridicolă cu închipuirea că dragoste ca ei n'a mai existat, dîndu-și seama că toți îndră-gostiții au aceiași convingere despre dragostea lor.

De cînd a început Alistar vizitele, părinții ei nu se mai interesau de Dandu, nici chiar d-na Rosmarin, atît de rîvnitoare la un ginere ofițer. Dimpotrivă, ar fi fost bucuroși să-l în-lătore de tot ca să nu se întîmple să-l întil-nească aici Alistar și să se supere. Cum și

Liana se ferea să mai vorbească de el acasă, toată lumea era mulțumită.

Avînd impresia că a mai scăpat de suspiciuni, Liana se simțea mai liniștită și întîlnirile cu Dandu continuau mai nestingherite, deși la intervale mai rare, de altfel fixate totdeauna de ea. În viața ce-și urma mersul grăbit și nepăsător, singură iubirea lor părea Lianeii un punct de sprijin și un refugiu care compensa toate vicisitudinile cotidiene.

S'a mirat ce repede a trecut luna cînd într'ozii a trebuit să iasă la gară cu familia și cu Gavrileştii să întîmpine pe tinerii căsătoriți care se întorceau din călătoria de nuntă. În gară, Angela i-a spus că Duminecă aranjează o mică petrecere pentru sărbătorirea întoarcerii. I-a înșirat și o listă de nume de invitați între care Liana n'a auzit pe al lui Dandu. S'a întristat puțin zicîndu-și că fără el petrecerea va fi săracă. I-a trecut prin creeri să găsească un pretext și să refuze a merge, dar asta ar fi însemnat o ofensă. Acuma erau și rude, cum să lipsească? Dealtminteri au să meargă și bătrîinii, afară de bunica însă care de cîtva timp era cam subredă... Pentru aceeași după amiazi avea hotărîtă mai dinainte o întîlnire la Dandu. I-a povestit cum a sosit Mircea cu Nina, dar n'a pomenit nimic despre ceaiul Angelei socotind că Dandu s'ar putea simți jicnit că n'a fost invitat după ce de atîtea ori a luat

parte la alte petreceri ale Gavrileştilor și a fost cavaler de onoare la nunta Ninei. În schimb, ca să-l despăgubească pentru că nu vor fi împreună Duminecă, i-a făgăduit că va veni negreșit Luni să stea cu dînsul pînă seara...

Parc'ar fi fost o pedeapsă cerească pentru că se ducea la petrecere fără Dandu, Liana a avut o zi proastă Duminecă. Toată vremea a încercat-o durerea de cap, o durere vagă, dar cu atît mai plictisitoare. Apoi bunica, simțindu-se mai rău, nu s'a sculat din pat, spunînd că n'a prea putut dormi și vrea să se mai odihnească puțin. Familia s'a alarmat, a vrut să cheme un doctor. Bătrîna i-a liniștit că n'are nimic, doar o slăbiciune, să nu-și facă inimă rea din pricina ei. Liana s'a oferit să nu mai plece la petrecere:

— Mi-e mai drag să stau cu tine, matîna mică... Te-am și neglijat în ultimul timp. Sînt o nerecunoscătoare.

— Ba ești bună, măicuță scumpă ! zise bunica mîngîind-o. Știu eu bine cît iubești tu pe matina ta, n'ai grije. Și dacă vrei să-mi faci o bucurie, să te duci la Gavrileştii și să petreci bine, că eu tot nu vreau să mor pînă nu te-oi vedea mireasă...

Au plecat mai tîrziu ca să nu sosească cei dinții. I-a primit, cu mare bucurie, Gavrilescu singur, fiindcă tinerii, cum s'au adunat, au și început să danseze după gramofon. Arun-

cînd o privire de curiozitate spre salon, Lianna a zărit numai decît printre dansatori și pe Dandu cu Angela. A băgat chiar de seamă că și el a văzut-o, dar a întors capul și a continuat să danseze. Durerea de cap o răzbi acum deodată, ca un trăznet. Simțea cum i se răcesc mîinile și cum genunchii încep să-i amorțească. Prin minte îi fulgera în zigzaguri același junghiu:

— Cum a venit el aici și de ce nu mi-a spus că vine ?

Iși dădea seama că întrebarea e stupidă și totuș nu putea scăpa de ea ca de o muscă su-părătoare. Ca să justifice anticipat orice s'ar întîmpla, a șoptit d-nei Rosmarin, înainte de-a trece în salon:

— Dac'ai ști, mamă, cum a început să mă doară!

— O, sărăcuța de tine, te cred! zise Didina compătimitor. O fi din pricina căldurii din casă...

În ciuda durerii, a intrat surîzînd la dansatori. În clipa aceea discul se termina. Angela s'a repezit la ea s'o îmbrățișeze, urmată de Dandu, surîzător și înădușit. După ce Angela a trecut să îmbrățișeze pe bătrîni, Dandu a început să-i explice:

— M'am întîlnit eri cu Angela și m'a rugat să viu neapărat că ești și tu...

— De ce te desvinovățești? zise Liana. Foarte bine ai făcut c'ai venit dacă te-a poftit...

Il părăsi. Dându făcu doi pași după ea, dar se opri văzînd că se duce spre Nina. Cînd a început însă alt dans, s'a apropiat din nou s'o invite. Liana refuză, fără să-i spuie vre-un motiv.

— Nu mai vrei să dansezi cu mine? întrebă ofensat Dandu.

— Nu pot! murmură ea.

— Ești supărată?

— Nu.

— Ești bolnavă?

— Da. Capul.

O oră a suportat chinurile. Pe urmă i-a spus d-nei Rosmarin că nu mai poate și că se duce acasă. Angela era de față. Nu voia s'o lase; îi oferi medicamente. Nereușind nici cum s'o mai reție, s'a oferit să cheme pe Dandu s'o întovărășească pînă acasă.

— Nu, nu, te rog, dragă Angeluș — făcu Liana aproape speriată. Iau o mașină și în cinci minute sînt acasă. Nu vreau să-ți stric petrecerea. Nu-ți închipui cît de rău îmi pare că... Dealtfel toată ziua m'a plictisit, dar acum a devenit îngrozitoare... Nici nu vreau să observe nimeni că plec, te rog foarte mult!

Bunica se spăimîntă văzînd-o sosind singură. Liana se așeză într'un fotoliu, lîngă patul ei, în toaleta de ceaiu, cum era. Glasul

blînd al matînei îi alină curînd migrena ca un leac miraculos. Numai în suflet îi stăruia durerea cealaltă, răscolită neconținut de întrebări ce-i apăreau ca niște pumnale. Pe aceasta însă izbutea s'o ascundă ca să nu întristeze pe matîna bolnavă care o dorea veselă și fericită. I'a povestit pe cine a văzut la Gavrileştii și ce bună dispoziție era, adăogînd cît regretă că n'a mai putut sta din pricina chinurilor. Apoi bunica, din vorbă în vorbă, ajunsese iar la măritișul ei pe care-l spera pe curînd, pe curînd, zugrăvind în toate amănuntele cum va fi micuța Liana în rochia de mireasă, cu beteala și coronița de lămîiță pe buclele ei de aur curat, parc'ar fi spus o poveste cu zîne și cu feți-frumoși ca odinioară, cînd studenta de azi era o fetiță cuminte și ascultătoare... Liana asculta cu un surîs în care pîlpîia și bucurie și amărăciune. Inchise pleoapele, ca și odinioară, legănată de cuvintele dulci ale matînei, uitînd parcă încetul cu încetul realitatea de azi și întorcîndu-se înapoi în lumea trandafirie unde nu exista dorință neîmplinită...

Soșii Rosmarin, sosind cu Bebe, le-au găsit pe amîndouă adormite, cu toate deabia era ceasul unsprezece.

A doua zi Liana a căutat să judece cu sînge rece întîmplarea și a găsit-o mai urită. Dându-s'a purtat odios și a fost mai ales de o neleali-

tate intolerabilă. Că la mijloc nu poate fi lucru curat reese clar din faptul că nici el nu i-a spus că merge, nici Angela că l-a invitat. De Angela nu-i pasă, poate minți cît pofteste și să umble cu orice tertipuri. Dar el ! Nu e vorba nici de iubire și mai puțin încă de gelozie, ci pur și simplu de...

Mai mult decît considerentele reci, se simțea ofensată și înjosită și trădată. Peste vorbele în care își circumscria indignarea exterioară, era durerea continuă pe care o ațîțau îndoielile pornite din toate colțurile inimii. În timp ce se revolta, scîrba îi cuprindea sufletul ca o caracatiță nemiloasă.

După amiazi, cînd se apropia ora întîlnirii, a ezitat totuș: să se ducă? A stat acasă, dar tot timpul cu inima a fost în Strada Regală unde el o aștepta, desigur, să-i ceară iertare și să-i explice, să-i dea motivele plauzibile ale neînțelegerii pe care ea dorea să le creadă...

Ziua următoare a venit Dandu. Infățișarea lui, glasul lui, în loc să o încălzească, o spăimîntau. Observa cum se silește să fie mieros și drăguț, să o mintă și să o înșele. Nu știa ce ar fi trebuit să facă, dar ceeace făcea îi deschidea o prăpastie. Il auzea:

— Te-am așteptat pînă la nouă eri... De ce n'ai venit, Liana?... Nu mă mai iubești, Liana?... Te-am supărat cu ceva?

Și apoi, fără să aștepte vre-un îndemn, a re-

petat justificarea cu amplificări: de-ar avea ceva de ascuns, tocmai că n'ar fi mers, știind prea bine că Liana trebuie să fie acolo. Atîta de prost îl crede? Dealtfel fata lui Gavrilescu mai curînd ar putea zice că i-e antipatică, fiindcă... El, care de obicei nu era în stare să vorbească trei minute, acuma sporovăi un sfert de ceas pînă să ajungă să întrebe:

— Mă crezi, Liana dragă?

— Nu! răspunse ea cu glas parcă mai gros ca totdeauna, rămînînd apoi cu ochii mirați ațintiți pe buzele lui.

Pe Dandu privirea cu imputarea mută îl ardea. Ca să se smulgă din puterea ei, încruntă sprîncenele și, cu o voce brusc tăioasă:

— Atunci... mă gonești?

— Nu! repetă Liana cu acelaș glas.

— Bine, dar... — mormăi confuz Dandu, ne mai știind ce să facă. În orice caz eu nu mai am ce să-ți spun... Dacă nu vrei să mă crezi...

Schiță involuntar un gest de plecare.

— Fă cum crezi tu, Danduț! murmură atunci Liana înflorindu-și fața cu un surîs în care, fără voia ei, se îmbina o slabă provocare cu mai mult desgust.

Tînărul se zăpăci de tot. Bilbăi ceva neînțeles nici de dînsul și apoi, nemai putînd suporta privirea ei, plecă fruntea în pămînt, cuprins parcă de o remușcare. Tăcerea se îngroșă în jurul lor, greoaie, irespirabilă. Liana își dă-

dea vag seama că acum ar fi momentul să uite tot și să dărîme cu un singur cuvînt chinul care se încheagă despărțitor între dînșii. Emoția o sugruma însă. Aștepta să rostească el cuvîntul salvator.

Stătură așa un răstimp lung neîndrăznind nici unul să reia cel puțin convorbirea, dacă nu explicația, sperînd amîndoi într'o minune care să topească scoarța de ghiață ce li s'a prins pe inimă.

Insfîrșit Dandu făcu un gest cu mîna care distruse toată emoția. Se sculă în picioare, se duse pînă la fereastra dinspre stradă și se întoarse la Liana zicînd natural ca și cînd nu s'ar fi întîmplat niciodată nimic:

— E tîrziu și trebuie să... Atunci cînd vii, Liana?

Intrebarea era ca o împunsătură într'o rană caldă. Liana tresări. Ii venea să-i arunce o privire disprețuitoare, dar se răzgîndi socotînd și asta de prisos. Răspunse evasiv:

— Nu știu...

Dandu o măsură o clipă, ridică din umeri și zise mohorît:

— Bine, dacă...

Ii luă mîna, i-o sărută ușor și șopti parcă înfricoșat:

— Atunci... la revedere, Liana!

Mai stărui o secundă, ca și cînd ar fi așteptat să-i ofere gura ca altădată. Desprinsă din-

tre mîinile lui, mîna Lianeî căzu grea ca de plumb.

Liana îi auzi pașii în hol, grăbiți, apoi în vestiar poposind pînă să-și ia mantaua, apoi auzi ușa marchizei deschizîndu-se și închizîndu-se, deasemenea și poarta dela stradă. Mai rămase cîteva clipe în acelaș loc, parcă în sufletul ei ar mai fi dăinuit un firicel de nădejde..

Coborî pe urmă în subsol unde părinții făceau planuri, ca totdeauna.

— A plecat? întrebă Didina.

— A plecat — zise Liana.

APRILIE

1.

— Degeaba, fată cuminte și deșteaptă ca Liana nu se pomenește! zicea acum d-na Rosmarin și cînd nu era Liana de față, dar mai ales cînd era.

Făcea aluzie la Dandu, firește. A băgat de seamă încă de-atunci, seara, la Gavrilescu, cît a fost Liana de rece cu aviatorul și cum l'a refuzat cînd Angela i l-a propus s'o însoțească pînă acasă. I-a atras atenția chiar atunci și lui Rosmarin care, la rîndul său, avea impresia că Dandu cam dădea tîrcoale fetei celei mici a lui Gavrilescu.

— Firește — zicea bătrînul. Dacă la Liana nu i-a mers să-și bată joc de ea cum ar fi dorit poate dumnealui, își încearcă norocul unde crede că are mai multe șanse...

— Ai crede că ofițerii să fie oameni de treabă — răspundea Didina scîrbită. Eu așa am apucat. Dar se vede că și militarii s'au stricat cum s'a stricat toată lumea după războiu.

Liana auzea și tăcea. Fiece cuvînt rău despre el o durea acuma că erau certați. Umblă ca o halucinată și nu-și găsea nicăiri liniștea. A trecut o săptămînă de cînd a plecat. De ce l'a lăsat? De ce a tăcut? De ce nu l-a oprit? Nu-și mai aducea aminte deloc cum s'a petrecut scena parcă un burete i-ar fi șters-o din memorie. Presimțirea îi spunea însă că n'are să se mai întoarcă. Eșea prin oraș și înainte și după amiezile cu speranța că-l va întîlni undeva și revenea mai amărită. Iși dădea seama că fiecă zi de întîrziere adîncește despărțirea și asta o îngrozea. Se pregătea mereu să se ducă în Strada Regală, să intre în apartamentul unde a cunoscut fericirea și să zică simplu: „Am venit, Dandule!” Iși zicea că între două ființe care se iubesc nu se poate nărui tot din pricina unor lucruri de nimic, că e o nebunie să-și distrugă iubirea pentru un scrupul de demnitate... Totuș nu putea trece pe Strada Regală.

Intre timp s'a văzut de două ori cu Remus Oloman, dar nu i-a spus nimic, evitînd chiar să rostească numele lui Dandu. A treia oară Remus a văzut-o tulburată și a întrebat-o, iar

Liana a răspuns, bucuroasă că poate spune cuiva, cu surîsul trist care-i devenea din ce în ce mai trebuincios:

— Ne-am certat și nu mai știu de el de zece zile!

Cînd a aflat toată povestea, Remus Oloman a exclamat cu o indignare de protector:

— Bine, dar sînteți niște copii idioti!... E admisibil?... Și tu ești vinovată, dar el e un măgar fără scuză!... Pentru o copilărie prostească să vă...

Și a început el să explice Lianeii cum trebuie să se fi întîmplat lucrurile și cum nu este la mijloc decît o simplă și absolut inofensivă neînțelegere. Liana asculta lămuririle cu o bucurie nestăpînită. Era atît de fericită că se convinge încît întrerupea mereu cu aprobări din cap și din gură:

— Adevărat, Remus!... Nu-i așa, Remus?

Insfîrșit tînărul, plecînd, făgădui solemn:

— Ei bine, am să-i trag o săpuneală domnișorului să mă ție minte!... Și am să-l aduc de urechi la picioarele tale să-ți ceară iertare, măgarul!

Liana exulta, dar îi părea rău că, chiar și în glumă, Remus îl făcea măgar pe bietul Danduf.

Era în Miercurea din săptămîna patimilor. Vineri după amiazi Remus a revenit cu Dandu. Liana i-a primit cu o voioșie pe care demult nu o mai avusese. Dacă n'ar fi fost de față

Oloman, i s'ar fi aruncat în brațe și l-ar fi sărutat pînă să-i soarbă sufletul. Așa însă a trebuit să se mulțumească a-i întinde amîndouă mîinile și să-l întrebe drăgălaș, împlîntîndu-și ochii în ochii lui:

— Pe unde-ai umblat, Dandutu'le, și ce-ai făcut de nu ne-am mai întîlnit de atîta timp?

Ofițerul făcea sforțări vizibile să-și ascundă un simțimînt care-l jena. Răspunse sărutîndu-i degetele nervoase:

— Am fost trimis la centrul din Chișinău să... Am lipsit din București fiindcă serviciul a început să fie... Abia eri m'am întors și... Era să viu eri, dar Remus n'a putut și de aceea...

Mințea atît de prostește că lui Oloman îi era rușine. Vedeă și Liana că minte și totuș îi plăcea, socotind minciuna o formă de scuză și singura posibilă în clipa aceasta.

Mai bine de o oră au vorbit lucruri care nu interesau pe nimeni, nici măcar pe Remus. Liana zîmbea într'una și se uita la Danduca într'o oglindă în care își vedeă mai clar sufletul. Oloman se simțea de prisos. S'a gîndit la început să caute pe Rosmarin ca să-i poată lăsa pe ei singuri cîteva minute. Bătrînul însă era în oraș cu Didina după cumpărături pentru sărbători... În cele din urmă au hotărît să meargă mîine seară împreună la Inviere.

— Venim să te luăm mai de vreme, pe la

zece jumătate să zicem! spuse Remus. Asta, știi, numai ca să nu se formalizeze bătrînii că eși singură cu Dandu. Eu însă declar anticipat că am să mă pierd de voi prin multe...

— De ce vorbești așa, Remus? zise Liana cu o mică mutră de supărare dar cu ochii sclipind de recunoștință. Crezi că ne jenezi?.. Ești un intrigant, Remus! Noi n'avem ce să ne ferim de nimeni, cu atît mai puțin de tine.

— Tocmai pentru că nu vrei să vă feriți! încuviință ironic tînărul gazetar.

Bătrînii n'au fost deloc încîntați cînd le-a spus că iar ese cu aviatorul. Ei au avut grije să invite pe Costică Alistar la masă a doua zi de Paști. Dacă Liana ar fi fost înțeleaptă, ar fi aranjat lucrurile așa încît să se ducă cu Alistar la Inviere. Cel puțin bine că e și Remus cu dînșii, un băiat cu scaun la cap și serios...

Intre cei doi tineri Liana sburda ciripind și rîzînd în seara călduță de Aprilie. Pe străzi lumea forfotea, iar în aer stăruia miros de cozonaci. Ici-colo mai întîlneau oameni încărcăți cu pachete, în vreme ce magazinele își trăgeau obloanele de fier rînd pe rînd. În vitrinele luminate ale băcăniilor și cofetăriilor ouăle roșii răspîndite printre mărfuri amin-teau sfintele sărbători.

Cei trei rătăceau în neștire pe străzi, să trea-

că timpul pînă la începerea slujbei bisericești. După ce se învîrtiră prin cartierul Berzei, coborîră în Schitu Măgureanu și intrară în Cișmigiul unde primăvara își despletea tineretea în parfumuri de pămînt reavăn, muguri proaspeți și flori timpurii. Pe marginea lacului cu apele argintate de lună, Liana strigă cu însuflețire:

— Uite, Danduț, parcă și acuma e gheața bună de patinaj!

Eșiră la bisericuța din dosul Palatului. Remus, ca să fie mai originali, propuse să se oprească aici:

— E lume mai puțină și e mai intim și mai mistic!

Nu era credincios și considera serviciul divin numai ca un spectacol. Liana refuză, fără măcar să se uite spre bisericuța dosnică:

— Nu! Nu! Vă rog!... Asta e biserica celor ce s'au înșelat în dragoste și sînt nefericiți...

Trecură înainte, să meargă la Domnița Bălașa. În Piața Teatrului Național se răsîndiră că e prea departe și se întoarseră pe Calea Victoriei spre Biserica Crețulescu.

— Sigur! zise Dandu strîngînd brațul Lianeii. Aici sîntem mult mai aproape...

Își croiră cu greutate drum prin mulțimea grămădită, dar totuș răzbiră pînă aproape de intrare. Remus s'a rătăcit, precum făgăduise, încît Liana cu Dandu s'au pomenit singuri în

mijlocul unei lumi necunoscute care se îmbulzea și se strivea în căutarea unui loc mai bun. Vălmășeala oamenilor îi strîngea și pe ei într'o îmbrățișare fără voie. Dându o ținea de mijloc, să o apere, să n'o smulgă mulțimea de lingă el. Din cînd în cînd se priveau și zîmbeau.

Apoi cînd răsună „Hristos a înviat”, Liana se închină cu emoție. În vreme ce cîntecul corului se amesteca cu dangătul clopotelor într'o armonie dominantă de înălțare, în sufletul ei tresălta o nouă speranță. Iubirea reînviată în noaptea sfîntă ardea ca o făclie de viață nouă a cărei flacără purifica inimile...

Pe urmă, cînd au început să se împrăștie oamenii cu lumînările aprinse, își ziseră, amîndoi în acelaș glas și cu acelaș gînd:

— Hai să mergem...

Pe Strada Regală, apropiindu-se, Liana întrebă drăgostos:

— Mă iubești, Dânduțule?

— Mult!... Mult! mormăi dînsul frîngîndu-î mijlocul.

Urcînd scările Liana se simțea albă și curată ca și atunci cînd le-a urcat prima oară...

Tîrziu, după orele două, apropiindu-se de casă, Liana își aduse aminte că a promis părinților să nu întîrzie mult, ca să fie și ea la gustarea tradițională după Inviere, cu ouă roșii și cozonac cald. A uitat, dar nu-i părea rău..

Avînd o cheie dela intrarea marchizei pentru orice eventualitate, s'a furişat în casă în vîrful picioarelor, să nu trezească pe bătrîni şi să poată minţi mîine că s'a întors mai devreme. Rosmarin totuş a simţit-o, dar n'a mai vrut să-şi strice somnul şi doar în gînd şi-a zis:

— Cum a eşit cu derbedeul, cum vine iar spre ziuă acasă ca la hotel!

2.

În Dumineca Paştelor Liana s'a grăbit să dea de ştire părinţilor că a doua zi se duce la aerodrom să primească botezul aerului. Bătrînii erau consternaţi: cum să plece cînd se află la masă Alistar? Liana nu se tulbură deloc: are să se aranjeze ea cu Alistar; la urma urmelor îl va lua şi pe el. Dealtfel Dandu a rugat-o să aducă şi pe Bebe „să-l facă o tură”, precum i-a promis astă-iarnă. D-na Rosmarin a sărit ca o leoaică:

— Tu du-te, fă ce vrei, că ai ajuns de nu mai primeşti nici o vorbă dela părinţii tăi, parcă ţi-ar fi duşmani şi ţi-ar vrea răul... Dar copilul să nu mi-l amăgeşti, să mi-l omoare ori să-l schilodească desmeticii ăia pe-acolo, c'apoi traiu cu mine nu mai duci, aşa să ştii!... Incalte de-ar fi unul mai cuminte,

mai grijuliu, dar să las eu viața copilașului pe seama unuia ca Dandu, Doamne ferește!

Eșirea ei, sprijinită și de bunica, deopotrivă de îngrozită de primejduirea vieții copiilor, a rămas fără rezultat fiindcă Bebe protesta atât de vehement (amenința că, dacă nu-i dă voie, are să se sinucidă aruncându-se înaintea tramvaiului), încît a trebuit să cedeze cu durerea în suflet și blestemînd:

— Cine dracu (Doamne iartă-mă, că-i sfînta zi de Paști!), cine ne-o mai fi trimis în casă pe haimanaua asta!... Doamne, Doamne! Să știți că dela ăsta numai nenorociri poate să ni se tragă! Uite-așa-mi spune mie inima!

Alistar era bucuros să iasă cu Liana care, înainte de-a trece la masă, cît au avut răgaz să stea pușin de vorbă, i-a făcut imputări că n'a venit s'o iea la Inviere, unde i-ar fi fost așa de plăcut să fie împreună... D-na Rosmarin l'a rugat să aibă și el mare grije de Bebe, că ea nici nu mai trăește pînă nu și-o vedea copilașul întors acasă, cu toate că Alistar îi explica și o asigura că Dandu e unul din cei mai buni piloți romîni.

La aerodrom Dandu îi aștepta. Prezența lui Alistar îl surprinse numai o clipă. Cîțiva ofițeri tineri înconjurară pe Liana cu o ploaie de complimente, oferindu-se care de care să-i fie călăuza primului sbor. Liana împărțea surîsuri din belșugul bucuriei care-i stăpînea

sufletul. A trebuit să cedeze înfrîietatea lui Bebe care nu admitea să i-o ia înainte o fată.

În timp ce avionul decola cu Dandu și Bebe într'un răscolitor uruit de motor, și apoi se înălța, Liana, urmărindu-i cu priviri duioase, vorbea și glumea într'una ca să nu-și trădeze emoția. În sfertul de oră cît a ținut tura cu Bebe, a înduplecat și pe Alistar să facă un sbor de plăcere, așa că în clipa cînd aterisa avionul lui Dandu, altul decola cu directorul care de altminteri, mai sburase, făcuse și un drum pînă la Paris pe calea aerului și a primit invitația numai pentru a fi pe placul Liane și a celorlalți.

— Ei, cum ți-a plăcut, Bebe? întrebă Liana mîngăindu-l.

— Superb! strigă copilul cu entuziasm. Dar a fost prea puțin!... Trebuie să mai facem o tură! Nu-i așa, nene Dandule?

Liana se urcă în carlingă fără frică. Avea atîta încredere în Dandu! Totuș cînd aparatul s'a urnit din loc, a închis ochii parc'ar fi vrut să uite tot, să se detașeze de toți și de toate, să se deștepte în înălțimile văzduhului, ca într'altă lume, singură cu el. N'a simțit despărțirea de pămînt. Cînd a deschis pleoapele peste un răstimp, buimăcită puțin de vijăitul asurzitor al motorului, n'a văzut întîi de jur împrejur decît imensul lințoliu de cer al-

bastru în care plutea ca într'o mare de seninătate. Abia pe urmă a descoperit jos harta uriașă a Bucureștilor pe care se zugrăveau ca niște jucării de copii casele, străzile, piețele, grădinile... I se păreau însă atît de străine și de mărunte ca și cînd toate ar fi fost fără importanță. În văzduhul pur inima îi palpita mai fierbinte, purificată de slăbiciuni, devotată desăvîrșit sentimentului atot-cuprinzător pentru care viața merită să fie trăită. În față vedea umerii și capul lui Dandu. Cu atenția încordată, cu gîtul întins, mînuind sigur și energic aparatul, ca un călăreț strunind un animal de rasă, îi apărea ca un erou din basm. Parcă niciodată nu i s'a arătat mai limpede în străfundul firii ei cît de mult îl iubește, ca acum în înălțimile cerești unde se afla departe de oameni și mai aproape de Dumnezeu. Îl simțea întreg și definitiv în inimă, izvorul de viață și destinul ei... Nu se mai uita la priveliștea de jos, nu mai voia să vadă nimic afară de dînsul care reprezintă mai mult decît toată lumea...

Deodată Dandu întoarse capul. Gura lui rîdea și spunea ceva în timp ce cu mîna arăta în jos. Fără să se uite, Liana înțelegea că i-a arătat casa din Strada Regală, cuibul iubirii lor. Mișcată de gîndul lui, răspunse întîi numai cu un rîs nehotărît. Cînd apoi iar nu-i mai văzu decît ceafa și spatele, i se păru că

s'a întunecat cerul. Și atunci, copleșită de iubire și de regrete, a început să strige din răsuputeri și să-și ușureze inima prea plină:

— Te iubesc, Danduț!... Te iubesc!... Tu ești viața mea, Danduț!

Dandu ședea la volan, cu ochii înainte. Strigătele de dragoste ale Lianeii mureau în huruitul motorului fără a mai ajunge la urechile lui...

Liana coborî sprinten pe pământ cu impresia că sborul a fost un vis de o clipă, deși stătuse în aer o jumătate de oră. Cît mai zăboviră pe aerodrom, Liana găsi prilejul să-i șoptească lui Dandu:

— Mulțumesc!... Sînt fericită!... Mîine vin!... Mîine!

Intorcîndu-se, au luat și pe Dandu să-l scoată în oraș. Liana cu Bebe au rămas în Strada Transilvaniei. Mașina cu cei doi bărbați și-a continuat calea. Liana a așteptat pe trotuar pînă a văzut-o cotind în altă stradă. Buzele ei murmurau pierdut:

— Mîine!... Mîine!...

MAIU

Abia acum se credea Liana capabilă să prețuiască într'adevăr iubirea, ca un convalescent care, după o boală grea, se bucură mai mult de frumusețile vieții. Oricît a făcut-o să sufere neînțelegerea trecătoare cu Dandu, o binecuvînta fiindcă numai grație ei și-a putut da seama ce-ar însemna pierderea lui pentru dînsa.

Înainte de criza binefăcătoare s'a gîndit veșnic numai la ea și mai deloc la el. A fost în realitate egoistă și meschină, preocupată numai de durerile și plăcerile ei ca și cînd Dandu ar fi fost doar un accesoriu. I-a fost frică de lume ca să nu-și compromită reputația de fată, să n'o suspecteze părinții și cunoscuții... În subconștientul ei a așteptat mereu tămîie. Scrupuluri numeroase au chinuit-o să nu mintă și să nu înșele... Azi nu-i mai era frică de nimeni și de nimic. În orice moment

ar fi fost gata acuma să părăsească și casa părintească, să rupă legăturile cu toată lumea și să trăiască cu dînsul, în micul apartament din strada Regală, fără nici o blagoslovenie bisericească, firește dacă i-ar fi cerut el și nu l-ar fi împovărat.

— Iubirea fără criză e moarte prin inaniție! spuse într'o zi lui Oloman.

— A, evident! ripostă tînărul. Cu condiția să nu se repete prea des!

Mințea acuma cu o ușurință și o siguranță de se minuna și ea. Ipocrizia o practica cu sistem ca armă defensivă deosebit de eficace. Se lepăda de Danduț fără să i se mai pară că săvîrșește o crimă față de iubirea lor, dimpotrivă convinsă că astfel o apără și o ocrotește. Nu mai era dragostea oarbă și pasivă care o spăimînta la fiecă pas cu primejdii închipuite și efemere. Luciditatea singură împodobește pasiunea cu fiorul marei bucurii și o ferește de a deveni silnică prin obișnuință.

Sborul cu Dandu a rămas o culme și un fel de revelație. Iși amintea neconținut clipa nesfîrșită de beatitudine dela care datează adevărata înțelegere. Numai de atunci întîlnirile s'au transformat în prilejuri de abandonare desăvîrșită în voia voluptății.

Altfel însă participa la viața de toate zilele cu interesul obișnuit, nu în starea de permanent somnambulism ca înainte. Se vedea me-

reu, aproape mai des cu Alistar decît cu Dandu. În familie directorul era considerat ca un ginere. Nu căutau să bruscheze lucrurile, în urma sugestiilor lui Alistar care dorea o evoluție firească. Liana bănuia aceasta și-i convenea situația. Se simțea chiar recunoscătoare și-l recompensa prin cochetării uneori exagerate care voiau să-i arate lui Alistar o afecțiune din ce în ce mai adîncă. El era fericit și cu atîta, dar din cînd în cînd îi repeta întrebarea:

— Liana, cînd?

Iar ea răspundea invariabil, cu o emoție prefăcută:

— De ce nu ai răbdare? Nu vezi că...

Lăsa să se înțeleagă că e aproape să fie bi-ruită și să capituleze. Odată, fiindcă în ziua aceea fusese la Danduș și era prea ostenită de mîngîieri, spuse lui Alistar duios parcă s'ar fi complăcut grozav în labirintul minciunii:

— La toamnă ne logodim, facem nunta numai decît și plecăm în Grecia! Totdeauna am visat să-mi petrec în Grecia luna cea mai frumoasă de iubire... Dar, te rog, rămîne deocamdată secretul nostru. Să nu spui bătrînilor și nimănui, că mă supăr !... Promis ?

Alistar era atît fericit că șovăia să răspundă. Liana avu impresia că i-a pătruns ipocrizia, și, ca să-l convingă de sinceritatea cuvîn-

telor, îi înlănțui umerii cu brațele, ținându-și buzele într'o șoaptă voluptoasă:

— Da?... Promis?

Atunci Alistar luă căpșorul buclat în mîini și-i sărută gura. Liana închisese ochii. Sărutarea totuș o îngreșoșă par'că fi atins niște buze de cauciuc. Se cutremură ușor, și se despărți de el, murmurînd cu o emoție falsă:

— De ce-ai făcut... asta...

Familia Rosmarin era din ce în ce mai îngrijorată din pricina bunicii care se topea văzînd cu ochii și mai mult stătea în pat decît în picioare. Bătrînica protesta mereu că n'o doare nimic și era amărîtă că-i aduceau doctori și medicamente, cheltuind degeaba banii în vremurile acestea de criză și nevoi... Liana ședea lîngă patul ei ceasuri întregi, căutînd s'o distreze și mai ales stîrnind-o să-i povestească din tinerețea ei, fiindcă pe bunica aducerile aminte o înviorau și parcă o întinereau re-deșteptîndu-le din depărtările trecutului. Totuș bătrînica spunea, din ce în ce mai des, fără patetism, ca de ceva în firea lucrurilor, că i-a venit vremea să se ducă și că boala ei nu e de leacuri doftoricești, ci o trage a pămînt.

— Matîna mică — zicea Liana încercînd să-i întoarcă în glumă vorbele — nu vreau să mori pînă nu mă vezi mireasă, ai auzit? Știi

că așa mi-ai făgăduit mereu și deci trebuie să trăești, nu să tot ispitești moartea!

— Nu mor, n'ai grije, măicuță frumoasă! zîmbea bunica duios. Dar și tu trebuie să te grăbești nițel că moartea-i mai rea ca pețitorii și vine cînd nici cu gîndul nu gîndești!

Rosmarin era cel mai afectat de sărmana soacră-sa și avea presimțirea că se prăpădește. Nu îndrăznea să o mai amărască și pe Didina cu presimțirile rele, și, trebuind astfel să păstreze taina pentru sine, mai rău se perpelea. Neavînd încredere în medici, consulta pe cunoscuții dela minister în speranța că va afla vre-un remediu bătrînesc mai eficace decît combinațiile cîntărite în bani grei ale farmaciilor. A și venit de cîteva ori cu diferite sfaturi pe care însă Didina le respingea fără să le încerce, socotind că nu face pentru niște oameni culți ca ei, în epoca aeroplanului și a radiofoniei, să umble cu prostii băbești. Ea, dimpotrivă, era convinsă că bunica are să se facă bine în curînd, firește, dacă va urma fidel prescripțiile medicilor.

— Bine, femeie, bine, eu nu mai zic nimic! E mama ta și trebuie să-ți fie mai aproape! zicea Rosmarin ofensat. Eu îmi fac datoria cum cred că-i mai bine, tu n'ai decît să procedezi cum te taie capul, dacă ești mai deșteaptă!

Intr'o zi însă, în loc de rețete bătrînești, a

venit cu vestea că a căzut guvernul. Iși freca mâinile și se bucura:

— S'au dus! Ducă-se!... Au fost haini cu funcționarii și au furat de au sărăcit țara! Să mai vie și alții, că mai rău decît cu ăștia nu poate să fie!

Spera că noul guvern va spori în primul rînd lefurile funcționarilor, renunțînd negreșit la suprimări și pensionări forțate. Cît a ținut criza a făcut cheltueli suplimentare pentru edițiile speciale. Il pasionau știrile care se contraziceau din oră 'n oră, ca pe toată lumea, parc'ar fi fost vorba de niște curse de obstacole. Admira pe rege și, parcurgînd veștile, murmură satisfăcut:

— Așa, domnule!... Las să-i frece că și ei ne freacă pe noi!... Numai regele poate să scape țara de țilhari!

Insfîrșit citind lista guvernului nou, s'a declarat mulțumit fiindcă era o surpriză. Peste cîteva zile apoi au reintrat toate în făgașul obișnuit. Se interesa iar de bunica și de leacuri miraculoase. Numai sfîrșitul lunii a început să fie puțin alarmat. Circulau șvonuri la biurou că noul ministru vrea să reducă la jumătate numărul funcționarilor și să scadă din nou lefurile. Rosmarin parcă regreta pe cei plecați. Seara, la masă, ofta greu:

— Cu schimbările astea de guverne nici nu mai poți ști ce aduce ziua de mîine... Baremi

la ceilalți eram asigurat cu Răcaru. Acu ăștia noui cine știe ce mai ticluiesc pe spinarea noastră, dar bine nu...

Și-a exprimat temerile și față de Remus Oloman într'o zi, când nu era acasă Liana și au putut sta de vorbă pe îndelete. Tînărul l'a liniștit imediat :

— Dacă te-a luat subt protecție Răcaru, vezi-ți de treabă, domnule Rosmarin! Directorul meu a fost prieten cu ceilalți, cu ăștia însă e stăpîn și le dă ordin, scurt ! Parcă ăsta-i guvern ?... Nișel să se încrunte la ei Răcaru și intră toți în pămînt!

Liana, care nu se prea sinchisea de crizele politice, de astă dată a profitat de nervozitatea generală ca să se vază mai des cu Dandu. Cunoștea atît de bine cuibul din Strada Regală și totuș deabia acuma se simțea acolo stăpînă și stăpînită. Impărăția celor două camere cu baia și un mic vestibul era pentru ea cea mai fermecătoare din lume. Inainte se sfia de ordonanța lui Danduț, un țăran pișicher și bine dresat. Azi îi dădea ordine și-l strunea ca la ea acasă. Observa toate detaliile și-l punea să frece mai bine parchetul, să șteargă mai bine praful, să facă să lucească baia, să curățe mai conștiincios lucrurile stăpînului. Micile griji casnice o încîntau și-i întrețineau iluzia intimității complete cu Danduț. Și pe el îl amuzau preocupările ei menajere încît uneori, amîndoi în pijamale, se apucau să imite pe ti-

nerii căsătorii care-și încropesc o gospodărie nouă.

În acelaș timp în sufletul Lianeii încolțea și creștea dorința de posesiune exclusivă. Precum în inima ei nu exista decît el, tot astfel în inima lui să nu existe decît ea. O dureau toți anii pe care i-a trăit fără dînsul și mai ales timpul ce-l petrecea el fără ea. Era geloasă pe toți oamenii cu care avea el contact și chiar pe trecătorii de pe străzi cărora le arunca vre-o privire oricît de indiferentă. Prietenii, camarazii, cunoscuții, toți i se părea că-i răpesc cîte ceva din Dandu. Făcea sforțări să se stăpînească și să nu-și demaște ura față de toată lumea, numai de frică să nu devie plicticoasă și sîcăitoare și astfel să scadă în inima lui. Dar îl pîndea și-l încerca. Deseori, vorbind despre vre-o femeie, începea să-i laude frumusețea sau alte calități numai ca să-i scormonească gîndurile ascunse. Și dacă observa vre-o lucire în ochii lui, se posomorea și, într'un tîrziu, cînd el habar nu mai avea despre ce a fost vorba, murmură cu glas lăcrimat:

— Nu mă mai iubesci, Danduț...

O înebunea mai cu seamă gîndul că, în lipsa ei, s'ar putea să intre și altă femeie în sanctuarul dragostei lor. Aici, unde ea nu poate veni decît la trei patru zile, unde nu poate trăi mai mult de cîteva ore pe săptămînă, era

întreaga ei viață. Frămînta planuri cum să a-
fle ea adevărul, să-și astîmpere tortura.
Proiecta mereu să stea la pîndă pe stradă și
renunța ca să nu fie surprinsă. Intr'o zi, so-
sind mai devreme și Dandu nefiind acasă, îi
veni ideea să descoase pe soldat:

— Ascultă, Tănase, ai un pol dacă-mi spui
adevărul!... Ce cucoană mai vine pe-aici cînd
nu sînt eu? Hai, repede!

— Vai de mine, duduică, se poate să vie aci
alte cucoane? făcu ordonanța prompt, ca din
carte. Doar d-voastră sînteți icoana domnului
locotenent!...

Liana era măgulită pentru moment. Un
om simplu nu poate minți fără să clipească din
ochi. Avu chiar remușcări că a suspectat pe
Danduțul ei drag. Ii și spuse ca și cînd astfel
ar fi vrut să-și ispășească vina de-a nu avea
încredere deplină într'însul. Dandu bombăni
cam absent:

— Copilării, Liana...

Părea puțin abătut. Liana se îngrijoră și-l
asaltă cu întrebări speriate. Voia să împartă
cu el orice nemulțumire, să-i ușureze sufle-
tul. Dandu se eschiva taciturn ca de obicei:
flecăuri care n'o interesează pe ea.

— Nu, Danduțule scump! îl mîngăia ea. Mă
ofensezi. Pe mine mă interesează tot ce te pri-
vește pe tine mai mult decît orice în lume!

Dandu o privi lung, întrebător, parcă n'ar

fi înțeles sau ar fi înțeles prea mult. Făcu gestul lui obișnuit prin care își spulbera gândurile, mormăind:

— Ia să lăsăm astea, turturico!... Tu ești dragostea, turturico! Ce să pierdem vremea cu...

Tîrziu, întinși în pat, storși de voluptate, după o tăcere lungă, Dandu zise moale, parcă ar fi fost un gând care-l urmărea demult:

— Să nu mă înșeli, turturico!... Că dacă mă înșeli...

Liana tresări ca înțepată și întrebă privindu-l nedumerită:

— Cum să te înșel?... Ce vorbă e asta?

— Așa... Să te măriți... sau... — urmă dînsul leneș, cu ochii mereu în tavan și cu o fluturare ciudată pe buze.

— Cu altul? făcu Liana uluită.

— Știi eu?... Poate cu Alistar, că tot aud că te pisează, ori poate...

Indignarea Liane se transformă subit în duioșie. Înțelegea că Danduț e gelos și asta o măgulea și o mișca. Se plecă peste dînsul, înfiorată de tandrețe, și-i sărută ochii, gîngurind:

— Ești gelos, prostule mic și drăguț!... Nu ți-e rușine?... Nu simți tu că în inima mea tu ești singurul stăpîn și pentru totdeauna?

După cîteva momente Dandu se ridică de-așemenea, mereu îngîndurat, se dădu jos și

începu să măsoare camera cu pași nesiguri, căutînd parcă o frază sau un gest de eliberare. Se opri lîngă mescioara rotundă pe care, într'un talmeș-balmeș de perii, cărți, creioane, nasturi, cartușe și alte mărunțișuri, zăcea un mic revolver cu mîner de os, încărcat și împiedecat. Il luă în palmă, îl jucă o clipă, cîntărindu-l, și apoi rosti cu glasul moale de adineaori, parcă ar fi continuat de unde s'a întrerupt:

— Așa, turturico... Altfel mă ai pe conștiință, fiindcă, uite-l, odată îl lipesc ici și apăs pe trăgaci și...

Duse țeava revolverului la tîmplă cu o mișcare lentă, calculată, uitîndu-se la Liana ca și cînd ar fi vrut să citească efectul. Ingrozită, Liana se aruncă la el:

— Danduțule, ești nebun?... Ce-s glumele astea stupide?...

Dandu așeză revolverul înapoi, pe mescioară, domol, tacticos. Și iar zise, cu acelaș glas:

— Toate glumele au un sens, turturico!... D'aia te previn să...

Liana era și fericită de o dovadă de iubire care merge pînă la desperare, dar mai mult era spăimîntată de perspectiva de a-l pierde. Avea credința că, într'o clipă de tulburare geoloasă, Dandu își va trage într'adevăr un glonte în cap. Cine știe ce îndoieli îl sbuciumă pe dînsul de a ajuns să o creadă capabilă să-l în-

șele?... Revolverul îi apărea ca amenințarea cea mai gravă a iubirii lor.

Cîteva zile fu obsedată de o spaimă surdă, continuă. Ori de cîte ori se gîndea la Dandu, îl vedea în aceeași atitudine, cu revolverul la țimplă. Nu mai putea suporta vedenia aceasta. Data viitoare, ducîndu-se la el, profită de un moment și strecoră revolverul în poșetă. Așa apoi îl ascunse într'un sertar unde păstra numai obiecte scumpe inimii ei și a cărui cheie o ținea ea, ascunsă, ca nu cumva să-i crotobăiască cineva... Cînd a observat lipsa revolverului, Dandu a bănuit îndată că numai ea i l-a putut lua și i l-a cerut foarte insistent. Cu aceeași insistență Liana a refuzat:

— Nu!... Nu vreau să mori, Danduțule!... Viața ta mi-e mai scumpă decît a mea!

Dandu rîse:

— De unde ți s'a mai năzărit și năzdrăvănia asta?... Ești adorabilă!

— In orice caz sînt mai liniștită! rîse și Liana.

IUNIE

1.

Liana tot se mai ducea pela Universitate din cînd în cînd, dar, firește, nu de dragul examenelor. O apuca uneori nostalgia cărții, îi reveneau ambițiile de-a lua o diplomă și de-a fi independentă, dar numai pentru Dandu. Își zicea cîteodată că, dacă ar avea și ea o leafă, s'ar putea uni mai sigur cu Dandu. Probabil că el se sfiește să-i propuie căsătoria fiindcă nu se simte în stare să facă față cheltuelilor mai mari ale unei gospodării. Fără să-l fi întrebat vreodată, Liana știa că e băiat cu avere și că trăește pe un picior mult superior unei solde de locotenent... Totuș nu găsea în sine energia de-a reîncepe studiile în mod serios. Amîna pentru mai tîrziu cînd își va redobîndi echilibrul sufletesc care să-i permită și alte

preocupări. Intrebuința însă și Universitatea ca un paravan pentru justificarea timpului petrecut în Strada Regală...

Fiindcă ea fixa totdeauna ziua și ora întilnirilor, pe care dînsul le accepta invariabil, odată, la începutul lui Iunie, a rămas puțin deconcertată cînd a auzit că nu poate s'o aștepte Duminecă. Dandu a trebuit să-i explice că are un *meeting* important care durează pînă seara, iar pe urmă o masă cu concurenții. Liana înțelegea, recunoștea și totuș se întrista parcă ar fi primit o mare lovitură. Zise resemnată:

— Atunci... cînd vrei tu!

— Luni, turturico! se grăbi Dandu, împăciuitor. Dealtfel trebuie să ții seama, turturică amărită, că noi vara avem serviciul cel mai greu, cînd toată ziua sîntem hărțuiți și mereu trimiși ba încoace, ba încolo... Așa că să nu te alarmezi dacă uneori...

— Bine, Dandușule — bîlbăi Liana căutînd să și zîmbească — înțeleg! De-aci încolo să hotărăști tu cînd să ne vedem. Da?

— Așa te vreau, Liana mică, cuminte și rezonabilă! zise el îmbrățișînd-o languros.

Liana își alungă sentimentul de umilire ce o neliniștea. Egoismul ei ar fi fost în stare să pretindă ca Danduș să o puie pe ea mai presus și de serviciu, și de camarazi, și de orice în viață. Ea a renunțat la toate pentru el. Dar

bărbații nu pot să trăiască numai pentru iubire.

Întîlnirile deveneau mai rare chiar decît atunci cînd le distanța ea de frica suspiciunilor. Dându-i dădea însă totdeauna motive atît de puternice încît nu putea să nu le accepte. Venea cu aceeași bucurie, numai inima îi tremura mereu ca și cînd i-ar fi fost teamă de un necunoscut care o pîndea undeva. Pe urmă lîngă el își recăpăta chiar și exuberanța dintr'un instinct speriat de a nu părea tristă și mai ales de a nu-l întrista pe Dandău.

Intr'o zi sosi mai veselă și alergă mai repede pe scara spre etajul lui. Nu-l mai văzuse de o săptămînă și dorul o mistuia. Fredona liniștită apăsînd pe butonul soneriei. Soldatul apăru cu oarecare întîrziere și, zărind-o, făcu o mișcare parc'ar fi vrut s'o oprească să intre. Liana nu băgă de seamă și năvăli în vestibul. Numai înainte de-a trece în camera de dormit auzi glasul ordonanței:

— Duduiță, don' locotenent nu-i acasă...

Intoarse capul necrezătoare, dar, peste o frîntură de secundă, zise cu încredere:

— Nu-i nimic! Are să vie îndată!...

— Duduiță, don'locotenent a eșit acușica, nu-i nici o jumătate de ceas, în civil, și încă mi-a spus să nu-l aștept că vine tîrziu!

— Nu se poate, Tănase! se încăpățîna totuș

Liana deși acuma cu o strângere de inimă.

— De, duduia — murmură soldatul dînd din umeri.

Lianeii îi venea să-l mai întrebe, să-l sgîlție, să-l roage. Ii fulgerau prin creeri mii de cuvinte de revoltă și de rușine. Apoi deodată își auzi vocea, albă și zgribulită și afectînd o nepăsare fără rușine:

— Atunci să știi, Tănase, c'a uitat... Are și el multe pe cap, săracul... Am să-i las un bi-lețel...

Intră în dormitor parcă tot ar mai fi păstrat o rămășiță de speranță într'o surpriză sau o farsă neroadă. Patul era răvășit întocmai ca după îmbrățișările lor. Rufe, haine de-ale lui, împrăștiate, îi arătau că soldatul n'a mințit și că într'adevăr Dandu a plecat, poate înadins ca să nu fie aici cînd va sosi ea. Trecu în cealaltă cameră. Căzu zdrobită pe scaunul de lîngă măsura de scris. Se reculese, hotărîta să-i scrie o insultă grea care să curme definitiv orice legătură între dînșii. Stiloul îi palpita între degete. Scrise cu litere zîmbitoare: „Eu am venit, Dandule drag. De ce nu m'ai așteptat?... De ce ești rău cu...” Stiloul se opri. Gîndise să termine cu „turturica ta”, dar mîna nu avea puterea să execute...

A coborît scările ca să nu le mai urce niciodată. A doua zi a revenit. Nu voia decît o ex-

plicație. Douăzeci și patru de ore s'a luptat cu toate stafiile. S'a gîndit că el o considera ca un simplu obiect de distracție. Ea sau o mîdinetă, pentru el e acelaș lucru. S'a gîndit că s'a înșelat și nu-i rămîne decît să-l disprețuiască. Dar... Pe urmă și-a zis că nu trebuie să judece fără chibzuială ca atunci. Dânduț nu poate fi ticălos. Desigur a avut un motiv grav de n'a putut-o aștepta. Pentru o întîlnire ratată nu se distruge o iubire adevărată. Rîndul trecut, dacă nu intervenea Remus, s'ar fi consumat o crimă contra dragostei, din vina ei. Acum se cuvine să fie „cuminte și rezonabilă”, cum îi place lui. Nu mai vrea intermediari. Și de ce să aștepte să vie el care are toate motivele să se simtă vinovat și deci să nu îndrăznească? Ea trebuie să-l caute, fiindcă e fără pată și n'are pentruce să roșească...

Explicația s'a terminat în pat, după lacrimile ei și consolările lui. Liana a auzit „ministerul de războiu”, „comandantul grupului”, „avionul tri-motor”, „recepția” și s'a potolit, iar cînd Dandu a mai adăogat emfatic că n'a găsit corect să-i lase vorbă ori bilet prin ordonanță ca să n'o offenseze, s'a convins deplin și a surîs cu ochii ei mirați înecați de plîns:

— Dar altă dată să nu mai faci, Dânduț, auzi?... Să nu mai superi pe turturica ta, căci ea numai pe tine te are subt soare!

Altădată Liana nu s'a mai supărat deloc. S'a

obișnuit să nu fie sigură dacă-l găsește cînd venea la întîlnirile hotărîte de el. Din Strada Regală trecea atunci la Universitate unde veșnic găsea colegi care să-i fie de urît și s'o distreze pînă își uita amărăciunea. Spre seară apoi lua tramvaiul și ajungea acasă tocmai la vremea mesei, să participe la conversațiile despre Alistar, care venea mai rar fiindcă noul ministru îl ținea pînă noaptea la biuro, sau despre boala bunicii care, înafară de durerea ce o pricinuia tuturor, încurca și proiectele de vacanță ale familiei. Rosmarin se înscrisese pentru concediu în Iulie și ar fi vrut să meargă cu toții undeva la mare, dar cîtă vreme bunica era bolnavă nu se puteau decide nici într'un fel...

Aproape de sfîrșitul lunii, într'o zi cînd iar n'a găsit pe Dandu la întîlnirea fixată și după ce s'a consolată iar la Universitate cu colegii binevoitori, Liana s'a suit în tramvai și a pornit spre casă. Se uita distrată, din fereastra yagonului, la forfoteala lumii pe Calea Victoriei și pe bulevard. Deodată, în furnicarul de oameni de pe trotuarul cinematografelor, i se păru că zărește pe Dandu cu o femeie... Întoarse capul să se uite mai bine, dar tramvaiul gonia clopoțind furios și coroanele castanilor acoperiră grupul în care a zărit pălăria cafenie trasă pe ochi și în dreapta, cum o purta el. Vru să se dea jos la stația din Bre-

zoianu, să alerge, să se convingă. Vagonul era arhiplin și ar fi trebuit să dea o luptă prea desperată ca să ajungă pînă la platforma de coborîre.

— O, dacă asta e la mijloc! își zicea mereu Liana ne mai văzînd nimic pînă acasă deși privea fix pe trecătorii de pe trotoare parc'ar fi așteptat să mai apară pălăria cafenie...

Dându s'a jurat a doua zi că nici n'a trecut pe bulevard fiindcă...

2.

Totuș Liana, deși a crezut jurămintele, a rămas cu pumnalul bănelii în inimă. Gelozia ei a fost pînă acuma impersonală, o temere vagă amestecată cu ură împotriva tuturor. Incidentele cu explicații le socotea o luptă contra tendinței inevitabile de-a intra în făgașul standardizării, de-a reglementa o pasiune la ore fixe, ca într'o căsnicie hodorogită. Discuțiile și lacrimile ațîță iubirea și o înprospătează cu farmecul surprizei. Dar dacă a intervenit între ei o femeie, atunci... Liana nu izbutea sau nu cuteza să se gîndească ce-ar fi atunci. Își frîngea doar mîinile și simțea o dorință irezistibilă s'o cunoască. Trebuie să o desco-

pere cu orice preț. Cînd nu-ți cunoști adversarul, bătălia e inegală.

Două zile consecutive, dela trei pînă la opt, Liana a stat pitită într'un gang, în strada Regală, peste drum de locuința lui Dandu, de unde putea observa tot ce se petrece, pe toți care intră și ies. L-a văzut pe Dandu, în prima zi, eșind în civil, cu pălăria cafeinie, exact cum l-a zărit din fuga tramvaiului. A oprit o mașină și a plecat spre teatru și nu s'a mai întors. A doua zi a eșit ordonanța și a revenit curînd cu un mănunchiu de trandafiri roșii. Inima Lianeii bătea să pleznească în ascunzătoarea din gang. Dar soldatul a eșit din nou cu florile și apoi s'a înapoiat fără ele, ceea ce însemna că le-a dat unui comisionar să le ducă mai departe. Spre seară Dandu a plecat tot în civil, fluerînd și învîrtind un bastonaș.

Pe urmă Liana și-a schimbat postul de observație, trecînd pe trotuarul cinematografeilor. În cea dintîi după amiază s'a întîlnit cu Angela. A încercat să o ocolească, dar Angela a apucat-o de braț, veselă, guralivă:

— Liana!... Ce bine-mi pare că te văd!... Hai să vedem împreună filmul! Am auzit că Joan Crawford e fenomenală și arborează cincizeci de toalete!... Tot sînt singură, Liana...

— Chiar acuma l-am văzut, Angeluțo dragă! făcu Liana cu o mască de încîntare. In-

tr'adevăr e delicioasă, merită s'o vezi!... Du-te și scuză-mă pe mine... Ce face Nina? N'am mai văzut-o de două săptămîni...

Acum era sigură că atunci a fost Dandu cu Angela. Lîngă pălăria cafenie a fost toca albă de paiu pe care o purta și azi Angela.

A treia zi l-a văzut și pe Dandu în holul de la Capitol, așteptînd cu ochii țintă la poartă, cu mutra de plictiseală tăcută ce o afecta cînd vroia să-și disimuleze nerăbdarea. Liana a trebuit să se amestece într'un grup de trecători ca să nu fie văzută... Peste vre-o zece minute apoi abia a izbutit să se ascundă de Angela care venea grăbită dinspre Calea Victoriei. Liana s'a întors și a ajuns-o din urmă tocmai cînd intra la cinematograful unde aștepta Dandu. De-afară, de pe trotuar, Liana s'a uitat bine cum a întîmpinat-o Dandu, cum au pornit împreună spre casa de bilete, cum el i-a arătat că le-a și cumpărat, apoi cum au dispărut de braț după perdeaua controlorilor...

Liniștită, parc'ar aștepta un tovarăș iubit, Liana s'a așezat apoi pe bancă, în hol, cu privirea la perdeaua care a înghițit pe cei doi. Aproape trei ore a șezut în acelaș loc, tresărind de cîte ori eșea cineva din sală. Insfîrșit a apărut pălăria Angelei. Liana a încercat să se scoale, să le iasă în cale, dar picioarele au refuzat ca și cînd ar fi fost paralizate. A ră-

mas pe bancă. Pe buzele vopsite tare îi juca un surîs neputincios, iar în ochii violeți, peste mirarea naturală, tremura desnădejdea.... Cu ei mai era acuma și un ofițer necunoscut. Cîteva momente s'au sfătuit în mijlocul holului, printre străinii care eșeau sau intrau. Dându stătea cu fața spre Liana. Intr'un moment privirea lui s'a încrucișat cu a ei. O străfulgerare de spaimă, o ezitare și pe urmă ochii lui s'au întors nepăsători în altă parte. Liana a observat pe urmă cum îi grăbea pe ceilalți să iasă. Indată ce grupul a dispărut, s'a ridicat și ea. I-a mai văzut pe trotoar, prin mulțime, mergînd agale spre Calea Victoriei. Dându s'a uitat înapoi de două ori. Ii era frică, desigur, că-i urmărește...

Liana nu-și dădea seama cum s'a tîrît pînă acasă. Maică-sa a crezut-o bolnavă și s'a speriat. Toată noaptea s'a răsucit în pătuceanul ei alb parc'ar fi fost pe jar. Prin creeri îi sburau neconținut aceleași cuvinte neputincioase:

— Ce să fac?... Ce să fac?... Ce să fac?

Ziua următoare era zi de întîlnire aleasă de el. S'ar fi dus, dar avea presimțirea că, mai ales acuma, n'o va aștepta. Ii părea rău că a pîndit și a aflat adevărul și mai mult că a văzut-o și dînsul. Ce-i trebuia adevărul? Cît nu-l cunoștea, cel puțin avea speranțele.

A încercat totuș. Dându o aștepta. Liana s'a

prăbușit la picioarele patului într'un hohot de plîns.

— Liana... turturica mea frumoasă... Ce-i cu tine? bolborosi Dandu ridicînd-o pe brațe ca pe un copil. Se poate?... Iar nu-i cuminte turturica?

Ii sărută gura și buzele plînse, o așeză pe pat, îi șterse lacrimile care curgeau șiroaie și între timp îi spunea că nu-i vinovat, că el aștepta pe un camarad și s'a pomenit din senin cu Angela care s'a agățat de el să-i fie companie, că el cumpăraseră bilet pentru cellalt ofițer și a fost nevoit să i-l ofere Angelei, că așa s'a mai întîlnit și altădată cu ea, că Angela e un scaiu de care nu te poți cotorosi și pe care dealtfel în casa lor a cunoscut-o, că el n'o suferă și i-e chiar antipatică cu nasul ei ca un cartof nou și cu gura ceea mare care rîde mereu proteste, că el a văzut-o pe bancă și a vrut să meargă la ea, dar i-a fost frică să nu-i facă vre-un scandal știind cît e de geloasă fără nici un motiv...

Printre lacrimi Liana asculta și vorbele lui îi descrețeau inima. Toate erau atît de plauzibile încît nu se poate să nu fie sincere. A recunoscut și întîlnirea cealaltă, despre care nici nu-și închipuiește că ea știe. Asta dovedește fără replică sinceritatea desăvîrșită. Și zugrăvirea Angelei. Dacă i-ar fi dragă cum ar vorbi despre ea cu atîta silă?

Liana știa că el pleacă în concediu acasă, la Focșani, la 1 Iulie. Ii spusese de câteva zile că părinții vor să-l aibă între ei, mai ales că bătrînul e șubred și într'o bună zi se poate prăpădi. Il cam plictisea perspectiva vilegiaturei la Focșani, dar îi era imposibil să refuze dorința bătrînilor... Liana, voind acum o dovadă hotărîtoare de sinceritate din partea lui, îi pu-se condiția să se vază în fiecare zi pînă la plecare. Mai erau cinci zile.

— Bine, turturico, în fiecare zi! zise Dandu cu tandrețe. Numai să fii împăcată și să nu mai plîngi că pe mine mă doboară lacrimile!

— Iacă, nu mai plîng, dacă ești bun! zîmbi Liana cu obrazii sărați de lacrimi.

În casa Rosmarin bătrînii se tot perpeleau cum să facă să trimită măcar pe Liana la băi, să se mai distreze și să se întremeze, că prea li se părea slăbită și plăpîndă în ultimul timp. Liana refuza. Nu vrea să plece de lîngă bunica tocmai cînd e bolnavă. Dacă Dandu nu s'ar fi dus la păriați, s'ar fi înțeles poate cu el și ar fi mers în aceeași localitate. Așa însă vilegiatura nu-i mai oferea nici o atracție.

Stăruințele bătrînilor fură reluate cînd Mircea le propuse să iea pe Liana cu ei, la Mangalia, unde vor fi împreună și cu Gavrilescu și cu Angela. Liana nici nu mai voia să audă de plecare. Asta i-ar mai lipsi, se gîndea, să fie toată vara tocmai cu Angela! Cel mult la

gară făgădui să-i conducă, dar numai pentru-că, la un ceas după trenul lor, pleca și Danduf și astfel va putea fi lângă el pînă 'n ultimul moment.

— Ce rău ne pare că nu vii și tu, Liana! îi spuse în gară Angela. Aveam să petrecem așa de bine împreună!...

Liana rămase pe peron după plecarea trenului de Constanța. Dandu apăru întovărășit de soldatul încărcat de geamantane. O jumătate de oră s'au plimbat pe lângă garnitura de vagoane care se umplea încet cu oameni și bagaje. Dandu mai mult tăcea, ca de obicei, în vreme ce Liana îi repeta de zeci de ori să-i scrie des și să se gîndească numai la ea.

— Da, da, negreșit! mormăia dînsul din cînd în cînd.

Se îmbrățișară lung. Liana avea ochii umezi, dar gura îi surîdea și șoptea cald, implorător:

— Nu mă uita, Danduțule!... Să nu mă uiți!...

Din fereastră Dandu o privea cu un zîmbet vag. Trenul se depărta greoiu. Liana agita tot mai speriată batista mică de mătase, murmurînd duios:

— Danduț!... Danduț!

Cu aceeași batistă încerca să-și oprească lacrimile care îi sărau sufletul.

IULIE

1.

Cît va lipsi Danduș, pentrucă a fost așa de bun în ultimele zile și pentrucă în general, cu toate mizeriile inerente oricărui om, are un suflet atît de simțitor și o iubește în fond atît de mult, Liana se hotărî să-și asume rolul de veritabilă soră de caritate pe lîngă bunica bolnavă și să nu iasă deloc nicăiri, să trăiască numai cu amintirea și cu scrisorile lui.

Factorii poștali nu băteau prea des la poarta casei Rosmarin. Ici-colo cîte-o scrisoare întîmplătoare, cîte-o cartă postală, cîte-un prospect de reclamă. Deaceea Liana era cam îngrijorată să nu-i rătăcească vre-o scrisoare dela Dandu. Cum sînt neglijenți poștașii și leneși, te pomenești că o să facă vre-o încurcătură tocmai acum... Se învoi cu maică-sa să atragă

atenția factorilor că trebuie să primească mai multă corespondență importantă și să fie mai atenți. Firește, spunea că se gîndește la știri dela Mircea și dela cunoștințele plecate la băi. Apoi, știind foarte curioasă pe mamă-sa, o dăscăli foarte serios să nu facă cumva să-i deschidă și să-i citească eventuale scrisori personale.

Primele zile trecură repede. Acuma Dănduț e acasă și șade cu părinții, își zicea Liana, la fel cum șade ea pe lîngă matîna, și se gîndește la ea și se pregătește să-i scrie. E cam leneș la scris, știe ea bine, are un fel de greață fizică de hîrtie și cerneală. Dar pentru turturica lui...

Veni Remus Oloman într'o zi, în alta Alistar pe care însă nu l-a mai primit așa de bucuroasă, ca și cînd primindu-l în lipsa lui Dănduț, ar săvîrși o trădare. Alistar a și observat răceala și a vrut să afle pricina. Liana s'a scuzat ușor că nu poate să fie veselă cînd sărmana bunica...

A șasea zi, înainte de-a sosi Rosmarin dela biurou, Didina a coborît triumfătoare în subsol cu o cartă postală. Liana s'a repezit, înflăcărată de emoție, să i-o smulgă din mînă. Cînd și-a aruncat însă ochii pe adresă și a recunoscut scrisul lui Mircea, i s'a tăiat entuziasmul.

— E dela Mircea, matîna! zise ea decepționată. Ia să vedem ce spune... „Salutări și să-

rutări din Mangalia. Am sosit bine și petrecm strașnic”.

Erau vreo zece iscălituri. Liana se sforța să le descifreze. În afară de Mircea și Gavri-leștii, remarcă numai pe Coralia. Două nume de necunoscuți și alte trei pe care nu reuși să le deslege.

— Vezi, mamă, e și Coralia acolo, probabil cu tipi de-ai ei! adăogă Liana melancolic.

Iși zicea în sine că, precum a sosit asta dela Mangalia, putea să vie și un cuvînt dela Focșani care e mult mai aproape, încît dacă ar pune scrisoarea la cutie dimineața, seara ar primi-o negreșit la București. Dar repede s'a gîndit să nu fie nerăbdătoare și nici să-l condamne, că băieții sînt mai uituci și mai cu seamă Danduş e atît de neglijent că ar avea nevoie de o dădacă să-i amintească obligațiile cele mai firești. Totuș zilele următoare a aşteptat pe factorii postali și i-a întrebat dacă n'au nimic pentru d-șoara Liana Rosmarin, rugîndu-i să fie cu mare grije dacă-i sosește ceva...

Peste cîteva zile, într'o Marți după amiazi, pe cînd Rosmarin se afla la minister, chemat special pentru niște lucrări urgente, iar Dina tocmai era gata să plece în oraș, sosi o scrisoare dela Mircea.

— Hai, citește-o repede, fetița mamei, că

sînt și eu curioasă ce scrie băiatul! strigă d-na Rosmarin grăbită și în acelaș timp îngrijorată să nu se încălzească zăbovind prea mult, așa, împopoțonată, și să i se șteargă pudra pe față.

Scrisoarea se întindea pe patru pagini mari. Liana începu citirea fără entuziasm, cu gîndul mereu la scrisorile ei care nu sosesc și cu o vagă neliniște că poate i s'o fi întîmplat ceva lui Danduf de nu dă nici un semn de viață. Mircea povestea cum au călătorit, cum s'au instalat la Mangalia, cum mănîncă de bine și de ieftin, apoi despre frumusețea orașelului și a plajei, despre vilegiaturiștii între care sînt foarte mulți bucureșteni, numai lume bună și distinsă.

„Dintre cunoscuții care știu că o să vă intereseze — continuă Liana — și din care unii au semnat cartă ilustrată pe care sper că ați primit-o, să vă înșir în primul rînd pe Coralia, prietena Lianeii. A venit cu o bandă întregă de băieți veseli cu care ne-am împrietenit și noi, ca să avem un grup mai mare. Deasemenea a sosit îndată după noi și locotenentul Dandu din aviație, îl știți, care a încercat să facă curte Lianeii și pe care ea l-a îndepărtat. (Numai hîrtia tremura puțin în mîna Lianeii; glasul îi rămase calm). Se pare că acum e amorezat turtă de Angela și se fi-

ne după ea ca umbra. Nina zice că n'ar fi exclus să ne întoarcem dela băi cu ei logodiți. Despre asta însă nu trebuie să suflați nici o vorbă deocamdată. Încă nu e nimic sigur și ar fi rău pentru Angela să se răspîndească șvonuri înainte de-a fi toate aranjate definitiv”.

— Și-a găsit sacul petecul — întrerupse d-na Rosmarin cu scîrbă. Vă spuneam eu că ăsta nu e om serios... Bine c'ai scăpat tu de el, draga mamei!

— Da, măicuță — încuviință Liana fără să ridice ochii din scrisoare. Bine că s'a terminat!

Apoi urmă lectura cu acelaș glas:

„Noi toți regretăm că Liana n'a vrut să vie cu noi. Sînt atîția băieți simpatici aici și ar fi petrecut și s'ar fi distrat admirabil. Dacă venea ea poate că se îndupleca și Costică Alistar și am fi fost o familie cu toții. Eu cred că tot ar mai putea să se hotărască și să vie măcar pentru zece cincisprezece zile...”

— O, mai ales acum! se întrerupse Liana. Nici nu mă gîndesc!

După ce se isprăvi scrisoarea, Didina mai ocări pe Dandu și o șterse împreună cu Bebe, ca să nu hoinărească singură prin magazine.

Liana rămase cu scrisoarea în mîină, cu privirile în gol, pe fotoliul dela capul patului bu-

nicii. Odaia se clătina din ce în ce mai tare. Avea senzația că totul se năruie în jurul ei și că dărîmăturile o acoperă și o înăbușesc. Ochii ei nu mai vedeau nimic. Pleoapele grele tremurau parc'ar fi făcut sforțări să stăvilească lacrimile. Inima îi sfîrăia și se răsucea ca o bucată de carne arsă. Respirația sacadată îi strivea pieptul. Insfîrșit ca și cînd s'ar fi rupt un zăgaz ce-o sugruma, izbucni în hohote scurte, sfîrticate de gemete.

— Aoleu, măicuță, ce s'a întîmplat? se sperîă bunica.

Cîteva secunde Liana continuă plînsul, zdrobit și torturat parcă tot ar mai fi încercat să și-l stăpînească. Pe urmă își prăvăli corpul pe marginea patului, urlînd și rostogolindu-și capul pe pieptul bunicii:

— Matîină dragă, matîină dragă, sînt atît de nenorocită!

— Taci, Liana mică! Taci, frumoasa măicuții! Taci! o ostoia bătrîna mîngăindu-i părul și totuș lăsînd-o să-și verse lacrimile, ca să-și ușureze inima.

Pe Liana chinul o apăsă atît de cumplit că nu-l mai putea tăinui. Șase luni s'a sbuciumat singură și s'a înșelat mereu. Acuma trebuie să scape de el, să-l arunce, altfel are s'omoare... Indemnată de glasul blînd al bunicii, printre lacrimile care curgeau fără sfîrșit,

își deșertă inima pînă 'n fund, să nu rămîie nici un colțișor pătat, să limpezească toate fibrele de rugina îngrămădită.

— Nu-i nimic, frumoasa mării mică și amărită! îi zise bătrîna înduioșată cu un glas care ungea rănile ca un balsam miraculos. Așa se întîmplă în viață. Bine că n'a fost mai rău și n'ai rămas cu altă rușine... Cîte fete nu greșesc, o Doamne! Că inimioara fetelor e slabă și nevinovată și crede în cuvintele dulci și-și face idol din primul bărbat, iar bărbatul se joacă și nu pricepe inima cea iubitoare. Să nu crezi tu că fetele stricate greșesc. Nu, măicuță, că acele stricate sunt ca și bărbații și nu-și dau inima nimănui întregă. Mai mult pătîmește tocmai fata cea mai cinstită că ea nu știe să înșele și nici să se prefacă... Dar tu să nu-ți faci inimă rea deloc, micuța matînii! Că tu nu pierzi nimic. Cel mult o iluzie. Pe cînd el, prostul și răul, pierde un suflețel ca o floare cum n'are să mai găsească niciodată în lumea asta. Tu, măicuță ai toată viața înaintea ta, și ce frumoasă e viața cînd ești tînără! Bărbați — geme pămîntul de ei. Lasă, are să vie el și cel adevărat, măicuță, cel care ți-e scris ție. Nu fii tu întristată, că Dumnezeu dă fiecăruia ce i se cuvine. Și poate că al tău e chiar pe drum pe aproape...

Liana se simțea mai ușurată. Cuvintele buneice îi cîntau în urechi. Și totuși inima plîngea mereu și glasul înăbușit repeta neconținut:

— Norocul meu!... Norocul meu!...

2.

Bunica se stinse pe neașteptate, tocmai cînd părea că s'a mai înzdrăvenit, într'o dimineață dinspre sfîrșitul lui Iulie. Didina striga și se cătrănea cu Tinca la bucătărie, fiindcă toața nu se sculase la timp, nu dereticase și nici nu pregătise ceaiul lui Rosmarin încît bietul creștin trebuia să plece la minister cu inima goală parcă n'ar avea familie și casă. Fierbînd de mînie trecu la bunica să se plîngă de ce pătimește cu servitoarea.

— Mamă! Ce ai? Aoleu, pentru Dumnezeu, ți-o fi rău! strigă deodată văzînd pe bunica cu gura deschisă și făcînd sforțări să respire.

— Didino, aprinde lumînarea că mor! blo-dogori bătrîna închizînd și deschizînd mereu ochii speriați parcă de o vedenie.

— Aoleu! Mamă!... Mamă! răcni d-na Rosmarin repezindu-se la lumînarea pe care bunica și-o avea pregătită pe mescioara de noapte de cînd a început să bolească, tocmai ca să

fie la îndemână și să nu se prăpădească fără lumina creștinească.

Pînă să nemerească Didina cutia de chibrituri, pînă să aprindă întii chibritul și apoi lumînarea, fiindcă tremura toată de spaimă, bunica nu mai mișca...

I-au făcut înmormîntare frumoasă cum merita coana Frusina. A venit și Mircea pentru o zi, întrerupîndu-și vilegiatura, singur însă deoarece Nina n'avea rochie de doliu și nici timp să-și facă. Au jelit-o cu toții, dar mai neconsolată era Liana care pierdea într'însa mai mult decît ceilalți.

— Iată-mă iar singură! își zicea mereu amintindu-și cum vorbea cu dînsa, după ce i s'a destăinuit, despre Dandu și despre toate și cum plănuiau împreună ce trebuie să facă și cum să se poarte cînd se vor revedea.

Luase hotărîrea și chiar jurase bunicii că nu mai vrea să știe de Dandu. Il va considera inexistent. Un vis urît cu coșmar a fost toată iubirea aceasta. S'a trezit. Visul s'a împrăștiat. Repeta zilnic aceeași hotărîre către bunica spre a se întări în ea și a înăbuși ezitățile care o ispiteau. Numai cu o zi înainte de moarte discutaseră de n'ar fi poate mai bine să-l primească, dacă va veni, să se explice liniștit, frumos și să se despartă ca doi oameni civilizați? Decît să apară în lume certați, mai ales că el poate să-i devie cumnat, dacă într'ade-

văr se va însura cu Angela, nu e mai corect să păstreze relații de politețe, să nu bănuiască lumea ce-a fost între dînșii? Și bunica spusese că da, așa ar fi mai bine, numai să iea seama și să nu-și piarză cumpătul niciodată. Cît a fost bunica lîngă ea, Liana avea încredere în sine, deși inima îi svîcnea dureros de cîte ori se gîndea să se întîlnească cu Dandu și să fie cu el ca o străină.

Ca să poate fi mai liniștită, mai ales seara cînd o năpădeau mai insistent gîndurile și amintirile, Liana s'a mutat jos, în subsol, în odaia bunicii. De ce să fie salonul totdeauna încurcat, să nu poată primi în orice moment pe oricine, și camera de jos să stea goală? Ei îi convine foarte mult și pentru învățătură, dacă va fi să reînceapă studiile, și ca să poată fi la largul ei fără să audă în fiecare dimineață că trebuie să se scoale pentrucă altfel rămîne toată casa încurcată din pricina ei.

Se simțea într'adevăr mai bine în camera unde amintirea glasului alintător al bunicii îi mîngîia mereu urechea.

Purta doliu mare. Culoarea neagră se armoniza cu părul blond, cu tenul alb, cu toată făptura ei. Cînd se privea în oglindă și se vedea cernită își zicea că poartă un doliu dublu. Și-a înmormîntat bunica și iubirea. Zimbea trist. În minte îi apărea Dandu ca și cînd pe el l'ar fi jelit. Își scutura bucelele ca să-l

izgonească. El însă persista ca o ispită veșnică și Liana își dădea seama că nu-l poate alunga. În fiecare seară adormea pe perne ude de lacrimi și bâiguind aceleași cuvinte chinuitoare.

— Cum m'a mințit!... Dece m'a mințit?...

AUGUST

1.

In prima zi de August, Oloman s'a întilnit în casa Rosmarin cu Constantin Alistar. Veneau amîndoi să-și iea rămas bun dela Liana pentru o lună. Gazetarul a picat mai devreme. Mai ales dela moartea bunicii, Liana s'a legat de dînsul ca de un suflet adevărat prietenesc. Remus a luat parte afectuoasă la durerea ei. A fost la înmormîntare, dealtfel ca și Alistar, și pe urmă aproape zilnic cu câte un cuvînt de consolare și de înțelegere. Lipsa lui din București, tocmai cînd se reîntorcea Dandu și cînd va trebui să aibă cu el ultima explicație, de despărțire, era pentru Liana ca, într'o luptă pe viață și pe moarte, pierderea tovarășului care, fără să-ți poată da vre-un ajutor, prin simpla-i prezență, îți oferă totuș o încre-

dere mai mare în propriile-ți puteri. Era singurul om, în afară de bunica în puținele zile dinainte de a dispărea, care știa din gura ei despre iubirea lor și cu care putea vorbi despre Dandu și altfel ca despre un străin.

Alistar a mai rămas puțin și după ce Remus s'a retras. Spera să dobândească un cuvânt de dragoste, merinde pe răstimpul cât va fi departe de ea. Liana însă era mai abătută. Clipa revederii cu Dandu o înfricoșa și-i încheșta inima într'un sbucium cu atât mai aprig cu cât clipa se apropia. Alistar îi spunea că vrea să-i scrie mereu și o implora să-i trimită și ea, din când în când, câte-un rînd măcar, să vadă că nu l-a uitat și să-i astîmpere dorul.

— Da, da, negreșit! murmura Liana cu gîndurile aiurea.

A doua zi Rosmarin a adus vestea de la biuro că Gavriileștii s'au întors aseară de la Mangalia, iar ziua următoare a venit în vizită Mircea cu Nina. Cîteva minute au vorbit despre biata matîna, cum s'a prăpădit așa repede, apoi Mircea a început să povestească cum au plecat dela Mangalia, toată banda, cum au ajuns la Constanța, cum au ocupat aproape un vagon întreg numai ei cu de-ai lor, începînd cu Dandu care era tăcut ca amorezații în-cît a fost ținta tuturor înțepăturilor glumețe pînă la București, urmînd cu Coralia care...

Liana n'a mai auzit restul. Emoția îi paraliza toate simțurile. „A sosit! A sosit!” îi sbura neîncetat prin minte cu spaimă și cu bucurie în acelaș timp. Va să zică totuș se vor vedea, evident ultima oară și pentru a-și explica despărțirea, dar se vor întîlni! Avea certitudinea că va veni el. Nu-și dădea seama și nici măcar nu se întreba de unde a luat certitudinea sau dacă e întemeiată. A crescut în sufletul ei singură și a pus stăpînire atît de mult că l'a și visat cum vine, umilit și rușinat și bîlbîind vorbe care nu se puteau înțelege. Iși pregătea răspunsuri cînd demne și mîndre, cînd indiferente sau drăgălașe. Nu-i plăceau. Toate i se păreau false ca într'o dramă franceză de salon unde personagiile n'au altă preocupare decît să-și rotunjească frumos frazele. Și sfîrșea totdeauna zicîndu-și că trebuie să se bizue pe inspirația momentului.

Il aștepta în fiecare zi precum i-a așteptat scrisorile. In locul lui soseau scrisori de la Alistar, lungi și sentimentale încît o enervau.

După vreo zece zile certitudinea începea să se zdruncine, făcînd loc îndoielii. Dacă s'ar întîmpla să nu mai vie ? Dacă el consideră despărțirea lichidată ? Dacă și lui i-e frică, de o nouă întrevedere care ar putea să redeștepte sentimentele numai amorțite ?... Cîteva zile se

mai măguli cu închipuirea că, într'adevăr, lui Dandu i-e frică.

Pe urmă a început s'o chinuiască tot mai mult gîndul că pentru Dandu iubirea lor e moartă definitiv. Atunci orice așteptare este zadarnică. El a părăsit-o, după ce s'a săturat de ea, ca pe orice fetișcană ieftină care trebuie să se socotească mîndră că un locotenent fercheș i-a făcut onoarea să se amuze cu ea. El se consideră, desigur, deslegat și scutit de orice fel de obligații, chiar a bunei cuviinți.

Liana se revoltă. I-a dăruit fericirea, inima, viața ei toată. Nimic nu și-a păstrat, nici măcar demnitatea. El i-a aștinut calea, i-a sfărîmat trupul și sufletul, iar acuma vrea să treacă înainte peste ruinele ființei ei, fără a se mai uita puțin înapoi...

Nu mai voia explicație, ci răfuială. El a isprăvit cu ea, dar ea n'a isprăvit cu el. Ii clo-cotea inima de ură:

— Insfîrșit am deschis ochii !... Nu mai sunt o proastă să-l aștept și să am emoții ! Nu merită el atîta sbucium ! Dacă n'a fost capabil să înțeleagă delicateța mea, va fi silit să înțeleagă altfel !

Trei zile și-a călit mînia recapitulîndu-și toate suferințele și umilințele. Pe urmă, a patra zi, în acelaș gang, unde odinioară a stat la pîndă agitată de gelozie, s'a ascuns să-l aștepte iarăș, liniștită ca și cînd ar fi fost vorba

de o întâlnire de afaceri. Știa că dela masă Dandu deobicei se duce acasă, fie să se schimbe și să plece iar, fie să se culce. Singura ei grijă era să nu se întâmple ca tocmai azi să aibă vre-o încurcătură și să nu treacă de loc pe acasă. La urma urmelor va veni și mâine, și poimîine, pînă-l va găsi, fiindcă trebuie să-l găsească și să se răfuiască.

Dandu apăru. Părea obosit în uniforma de serviciu. Liana îl văzu intrînd. Mai rămase locului cîteva minute, apoi trecu strada și urcă scările, fără grabă, parcă n'ar fi vrut să sosească prea de vreme. Se opri puțin la ușă, să-și potolească respirația, să-și calmeze inima care începuse să se tulbure. Sună. Auzi pașii soldatului venind din camera de dormit. Nerecunoscînd-o îndată în doliu, ordonanța avu o ezitare; dar pe urmă, cu o timidă încercare de-a reînchide ușa, bîlbăi speriat și rușinat :

— Duduiță, sărut mîna, să ne iertați că don' locotenent nu-i acuma...

Liana îl măsură cu dispreț și intră în vestibul. În aceeași clipă glasul lui Dandu întreba dinlăuntru :

— Cine-i, Tănase ?

— Eu sînt... Liana !

După o mică pauză glasul ofițerului răspunse șovăitor :

— Numai un moment că tocmai mă desbră...

Nu sfirși parcă s'ar fi sfiit să rostească cuvântul. Liana trecu în odaia cealaltă, strângînd poșeta în mîini ca o pavăză. Așteptînd, în picioare, ochii ei rătăceau prin încăpere pipăind obiectele atît de cunoscute cari toate îi deșteptau amintiri, evocau momentele de fericire sau speranțele de altădată. Totuși reușea să nu se înduioșeze, ca și cînd inima, prea plină de răni, ar fi devenit refractară bucuriei... Se pomeni deodată cu Dandu în față, ca eșit din pămînt, aproape s'o sperie. Avu și el o tresărire văzînd-o în doliu, deși știa despre moartea bunicii. El însă își redobîndi imediat stăpînirea și zise cu o politeță exagerată, fără a o privi în ochi:

— Iartă-mă, Liana, că te-am făcut să aștepți... Dar de ce nu stai jos ?

Intre dînșii era mescioara de scris. Dandu trecuse de partea cealaltă, poate înadins ca să nu se apropie prea mult și să nu fie obligați să-și dea mîna.

Liana, parc'ar fi vrut să-și încerce inima, îl examinează o secundă gîndindu-se: „Cum am putut să-l iubesc atîta ?” Incepu apoi clar, fără ezitare :

— Te aștept de aproape trei săptămîni, Dandule, să vii și să...

Suspendă fraza. Voia să-l lase pe el să completeze: să explici sau să aranjezi.

Plimbîndu-și privirile pe masă, ca și cînd ar

fi căutat ceva, ofițerul răspunse cu aceeași politețe care pe Liana o enerva:

— Am crezut că însfîrșit și tu ai înțeles că...

Se întrerupse și el, imitînd-o pe ea, ca să nu rostească un cuvînt aspru. Liana însă îl complectă grabnic, mulțumită că i-a dat prilejul:

— Că m'ai mințit și că ți-ai bătut joc de mine?... Da, bine, însfîrșit a trebuit să înțeleg, firește, prea tîrziu! După ce m'ai necinstit, dupăce....

— Nu poate fi vorba de necinste între noi, Liana! reluă Dandu, oprind-o. A fost iubire.

— Eu am crezut în iubire — zise Liana cu o nuanță de amărăciune. Cît de mult am crezut! I-am jertfit tot fără ezitare. Și iată rezultatul!

— Toate în lumea asta trebuie să aibă un sfîrșit, Liana! făcu dînsul, după o tăcere, grav.

Liana rîse batjocoritor:

— O, filozofule!... Vrei să-ți acoperi purtarea cavaleriească cu sentințe înțelepte!...

— Ce să fac? zise Dandu mai rece. Incerc și eu să spun mai delicat ceea ce mă silești tu să spun.

Schimbarea tonului spulberă brusc ultimii aburi de speranță care totuș mai dăinuiau în sufletul Lianeii. Cu vocea nesigură, aproape înneacă, înfricoșată parcă de răspunsul ce avea să-l audă, întrebă:

— Adică nu mă mai iubești de loc, Dandule ?

— De ce să mă silești să...

— Sau poate nu m'ai iubit niciodată ? continuă ea cu ochii disperați.

— Cred că da— zise ofițerul calm.

— Numai crezi, nu ești sigur ? insistă Liana, parcă de cuvântul lui ar atârna lumea.

— În orice caz te-am dorit mult — murmură el gânditor. Cred că m'aș fi împușcat atunci dacă...

— Doamne, Doamne, Doamne ! bolborosi Liana abia perceptibil, numai pentru sine.

Stăteau față'n față și se priviau și Liana avea impresia că Dandu se depărtează, micșorându-se și schimbându-și mereu formele ca o fantomă nereală care totuș își sporește în inimă panica. Dispăruse din sufletul ei și ura, și iubirea. Ii rămânea numai o spaimă greoaie, obositoare prin persistență. Apoi deodată îi răsări, ca o minune mîntuitoare, o întrebare nouă :

— Da... pe ea o iubești ?

Dandu păru surprins. Răspunse, însoțindu-și vorbele cu un gest nehotărît:

— Nu știu.... Eu nu-mi pun întrebări d'astea... Cred că da.

— Nu ești sigur ? continuă Liana cu mirare și o licărire de bucurie.

— Siguranța e relativă, mai ales în iubire. Numai experiența te lămurește.

— Și totuș vrei să te însori cu ea ?

— Căsătoria n'are aface cu iubirea ! zise Dandu convins.

— Bine dar... ?

Intrebarea frîntă cuprindea nedumerire și reproșuri. Ofițerul înțelese gîndul ei și nu ezită de loc, ca și cînd lucrul ar fi fost de mult clar într'însul:

— Desigur că m'aș fi însurat cu tine atunci și aș fi fost nespus de fericit dacă m'ai fi primit de bărbat.

— Și acuma nu ? făcu Liana îngrozită.

Dandu ridică întîi numai din umeri, evaziv. Fiindcă ochii Lianeii stăruiau, după cîteva momente adăogă cu un glas mai cald, în care vibrau regrete și amintiri:

— Uite, Liana dragă... De ce să ne înșelăm și să ne ascundem ? Oricît ar fi de penibilă o clarificare, tot e mai bună decît... Mie mi-e greu să-ți explic motivele și celelalte. În mințea mea și în sufletul meu toate sînt limpezi și totuș nu găsesc cuvintele cele adevărate care să-ți lămurească și ție ceea ce în mine e așa de perfect lămurit... Nu ne potrivim, Liana, pentru o viață întreagă ! Tu ești bună și frumoasă și plină de toate calitățile. Ești prea bună pentru mine — iată, cred că asta are să te convingă. Eu m'am simțit lîngă tine veșnic infe-

rior, și mic, și umil, și deseori ticălos. Nu știi de ce. Din prima zi și pînă în clipa asta cînd trebuie să ți-o spun... Ce vrei, Liana? E înjositor pentru un bărbat să se simtă atît de inferior față de femeea lui, și intolerabil Mi-ar fi imposibil să trăiesc mereu așa... Aș vrea să înțelegi și tu...

— Înțeleg că nu m'ai iubit niciodată, Dandule! zise Liana fără să-și mai ascundă durerea.

Explicația i se părea stranie, o înmărmurire, dar în acelaș timp vedea și simțea că el o crede și că e sincer cum nu a fost poate niciodată în trecut. Durerea amenința s'o covîrșească, s'o facă să se piardă și să nu mai știe nici ce vrea, nici pentru ce a venit. Continuă repede, înăbușindu-și duioșia care amenința s'o năpădească:

— N'am venit la tine acuma de plăcere, îți închipui... Aveam iluzia că m'ai iubit cum te-am iubit și eu. Am crezut că ceea ce se petrece azi e un capriciu trecător și voiam să-ți propun să ne căsătorim ca să nu mai fim despărțiți, să scapi și tu de tentații și să continuăm viața împreună mai fericiți... Acuma văd bine că asta nu se mai poate... Totuș o reparație îmi datorezi, Dandule! În legătura aceasta nenorocită tu nu pierzi nimic, pe cînd eu am pierdut tot. Așa că... Nu mă iubești—nu face nimic. Nu-ți reproșez nimic. Îți cer numai

un gest care să-mi dovedească și mie și altora că n'ai vrut doar să-ți bați joc de mine. Nu vreau să trebuiască să roșesc și să mint când va veni poate timpul și pentru mine... Și gestul e foarte simplu, foarte expeditiv. Ne căsătorim numai de formă, ca să-mi redai ce mi-ai luat, și a doua zi divorțăm. Din parte-mi ai consimțimîntul în scris anticipat... Așa-i că nu-ți cer mult? Ție gestul nu-ți pricinuește nici o dificultate, iar mie îmi dăruiește dreptul de-a umbla cu fruntea sus. Nu-i așa, Dandule ?

El asculta întunecîndu-se din ce în ce, fără să o privească. Iși examina unghiile, lăsînd-o să sfîrșească în liniște. Apoi își descreți fruntea și îi zise aproape surîzînd, parc'ar fi răspuns la o glumă:

— Nu, Liana, nu se poate .. De ce să terminăm cu o farsă o legătură de iubire ? N'ar fi demn nici pentru tine, nici pentru mine.

— Atunci... atunci cum vrei tu s'o terminăm ? murmură Liana iarăș îngrozită, mai ales de înfățișarea lui nepăsătoare.

Dandu strînse din umeri, ca și adineaori, încruntînd puțin și sprîncenele, ca și cînd ar fi vrut să-i dea mai elocvent a înțelege că întrebarea ei e de prisos. Liana însă dorea un răspuns și-l așteptă un răstimp cu frică, apoi consternată. Urmărea fiecă mișcare a lui Dandu și în fiecare descoperirea aceeași impasibilitate. În tăcerea prelungită Liana își auzi

deodată suspinele pornite, necontrolate, de dincolo de conștiința ei. Slăbiciunea i se furișă în suflet, gata să o biruiască. Dacă nu va reacționa imediat, peste câteva momente va plînge și atunci va fi venit în zadar. Se cutremură. Urmă șovăind încă:

— Va să zică tu crezi că n'ai nici un fel de obligație față de mine ?

El tăcea.

— Nimic, Dandule ? reluă Liana cu vocea stinsă. Absolut nimic ?

Mai așteptă o clipă. Tăcerea lui începea să o revolte.

— Crezi că superiorii tăi ar fi și ei de aceeași părere dacă ar afla cum te-ai purtat ?

— Ce vrei tu, în fond, Liana ? zise Dandu deodată întorcînd spre ea niște ochi în care lucea o sclipire de ironie.

Liana căuta neconținut să se stăpînească. Ii era frică să nu fie vulgară, să nu izbucnească în invective, deși indiferența aceasta față de toată durerea ei o simțea ca o insultă care ar merita orice eșire, cît de violentă.

— Nu vreau să rămîn batjocorită de tine!... Trebuie să mă iei de nevastă!... Iar dacă nu vrei de bună voie, vei fi obligat!... Dar, să știi! Tocmai de aceea am venit... Nu-ți voi permite ție să mă consideri o simplă jucărie ori un obiect de distracție! Voi merge unde va fi nevoie și voi reclama și vei fi silit să te execuți!

Am fost fecioară cînd m'ai ademenit. Un om de onoare nu poate abuza de o fecioară și apoi să întoarcă spatele. Numai brutele...

Imperturbabil, Dandu replică:

— Exagerezi, Liana! Nu te-am ademenit și nici n'am abuzat de tine... Am eu mutră de satir?... Nu, să nu exagerăm! Dacă pornim așa, ne rătăcim în vorbe... Atunci pot să te întreb și eu: ești sigură că ai fost fecioară ?

— Cum? Îngăimă Liana uluită parcă n'ar fi înțeles.

— Ai să poți dovedi superiorilor mei, cum zici, c'ai fost fecioară ? repetă dînsul cu acelaș ton liniștit și puțin ironic.

Liana nu se desmeteci complet. Pe figura lui vedea o satisfacție ciudată. Atunci își aminti subit un moment pe care niciodată n'a cutezat să și-l evoce dintr'un scrupul de rușine pentru mîndria ei. In camera de-alături, în prima noapte, cînd ea, în patul răscolit, zăcea goală, cu ochii închiși, cu inima grea de emoția plăcerii dureroase, l-a auzit deodată pe el, care se sculase și stătea în picioare lîngă mesicioara de-alături, rostind cu un glas ciudat, de satisfacție lucidă: „Sic!” Cuvîntul i s'a părut atît de vulgar că a tresărit și a deschis ochii. Era întunerec și nu i-a putut vedea fața... In secunda aceasta însă era sigură că atunci a avut aceeași înfățișare ca și acum... Se clătina pe picioare. Mînia i se îngrămădea în

piept și o sufoca. Izbucni într'un țipăt prelung, ca un urlat de desnădejde:

— Lașule !... Lașule!... Lașule !...

3.

Nu-și mai aducea aminte cum a plecat din locuința lui Dandu, cum a ajuns în stradă, pe unde a rătăcit pînă s'a pomenit acasă. Zile întregi a umblat ca o zănatecă, urmărită de aceeași mînie neputincioasă, strivind în minte și în dinți cuvîntul rămas ca un stilet în rană:

— Lașul !.. Lașul !...

În acelaș timp îi roiau în creeri zeci de planuri, toate haotice, de a-i întoarce insulta cu vîrf și îndesat. Cum veneau, așa se împrăștia. Nici unul nu i se părea destul de drastic. Se gîndea mereu să-l reclame și nu știa unde să se adreseze. Ar fi vrut să găsească pe vre-un comandant de-al lui care să-l oblige să se însoare cu ea. Asta o socotea pedeapsa cea mai aspră pentru el și satisfacția cea mai plăcută pentru ea. Din nenorocire habar n'avea măcar unde face serviciu Dandu. S'a hotărît pe urmă să se ducă direct la ministrul de războiu. A plecat de cîteva ori spre minister și s'a întors din drum. O apuca frica și mai ales rușinea. Cum să-și desvâluiască nenorocirea unui străin

cînd s'a ferit pînă acum și de părinții ei? Dar dacă generalul o fi avut și el în tinerețe vre-o aventură similară, și în loc să-l pedepsească pe el, va face glume ușoare pe socoteala ei? Sau dacă, în cazul cel mai bun, îi va spune o vorbă de consolare protocolară și se va scuza că în afacerile intime ale ofițerilor nu se poate amesteca?... O singură dată a ajuns pînă la poarta ministerului și s'a plimbat de ici-colo pe trotoar vre-un ceas. Atunci însă a nădăjduit că poate să întilnească pe acolo pe Dandu și el, văzînd-o și bănuind ce vrea să facă, va veni la ea, îi va cere iertare și se vor împăca.

Dealtfel sfărîmîndu-și mereu capul cu proiecte de răzbunare, mînia i se astîmpăra. Incepea să judece mai rece lucrurile și nu i se mai păreau atît de ireparabile. El era vinovat, firește, dar nici ea nu era fără greșală. Trebuie să admită că el a fost destul de corect și chiar delicat, deși ea a dat buzna cu intenții necunoscute. În afară de vorbele acelea despre virginitate, n'a pronunțat nimic nepoliticos. Mai curînd ea a fost aspră și a căutat necontent să-l provoace. Chiar vorbele acelea au fost de fapt o replică la amenințările ei și deci n'are dreptul să le ia atît de grav. O ceartă între îndrăgostiți poate suporta și lucruri mai grave. Iubire fără ceartă nici nu s'a văzut. Spune și proverbul așa ceva. Și toate disputele de dragoste sfîrșesc prin împăcare. Ea, în loc să fie

împăciuitoare, a încercat să-l câştige prin şantaj, ca o leliţă de suburbie. Degeaba s'a ferit de vulgaritate. A fost vulgară.

Nu regreta că s'a dus la el, dar regreta că n'a avut tact. Când judeci o situaţie numai din punctul tău de vedere, o judeci fatal strîmb. Şi ea, căreia îi plăcea să pozeze în intelectuală încît a ajuns să spăimînte pe bietul Dandu, n'a fost totuşi capabilă să priceapă că omul trece poate printr'o criză sufletească. Angela poate că întrebuiţează nişte mijloace de atracţie împotriva cărora Dandu, suflet simplu, nici nu e în stare să reacţioneze? Sau poate că el tocmai se luptă să se elibereze, dar neprimind concurs de nicăeri, nu mai are puteri destule să reziste? Nu e nevoie să crezi în farmece blestemate, dar nici să le tăgăduieşti existenţa. S'au văzut atîtea cazuri inexplicabile prin mijloace naturale. Altfel cum ar fi reuşit Angela să înduplece pe Dandu, un băiat fin, să o prefere pe ea.

Şi tocmai în timpul cînd el se lupta cu ispitele, ea a făcut tot posibilul să-l îndepărteze. L'a sîcîit cu gelozia, l'a urmărit, l'a terorizat cu lacrimile şi a încercat să-l încătuşeze complet, ca pe un rob, nu ca pe un amant. Iubirea ei a devenit pentru dînsul, din pricina aceasta, o povară insuportabilă.

— Bietul Danduşu ! se gîndea Liana. Sîntem doi nenorociţi!... Poate că dragostea aşa

e merită să fie, mai multă amărăciune decît plăcere...

Își aduse aminte cum a refuzat la Inviere să intre în biserica îndrăgostiților fără noroc din dosul Palatului. Dacă ar fi intrat, poate că Dumnezeu le-ar fi binecuvîntat iubirea și ar fi ferit-o de multe dureri...

Și într'o dimineață plecă pe jos spre bisericuța veche, ascunsă între coroane de copaci bătrîni și case mari noi ca un refugiu tainic pentru sufletele întristate. Liana spera să fie singură, să slujească preotul o liturghie numai pentru ea și Dandutu, să se roage fierbinte, cum nu s'a mai rugat de ani de zile. Pe omul modern, amețit de civilizație, numai nenorocirile îl întorc la Dumnezeu...

În biserică mai așteptau cîteva femei, și tinere și bătrîne. Preotul luă bilețelul Liane și nu izbuti să-i descifreze îndată scrisul mărunt.

— Cum zice, fetiço ? întrebă duhovnicul.

— Liana și Victor....

Liana apoi se retrase într'un colț întunecos, căzu în genunchi și rămase un ceas față'n față cu Dumnezeu...

Cînd a eșit pe urmă din biserică se simțea curată și plină de încredere parcă s'ar fi scăldat în lumină...

4.

— Nu se poate, duduiță, zău, credeți-mă ! se împotriva soldatul. Don' locotenent nu-i a-casă și mi-a spus că vine târziu, poate după miezul nopții.

— Am să-l aștept, Tănase! zicea Liana stăruind. Acum cât e ceasul!... Nouă trecute.

— Duduiță, vreți să mă bată don' locotenent ?

— Nu te bate, Tănase... Am să-i spun că tu nu m'ai lăsat să intru și că eu...

— Ba eu v'aș lăsa, duduiță, păcatele mele, dar dacă don' locotenent mi-a ordonat să nu vă mai dau drumul înăuntru, ce-s eu de vină? C'așa mi-a spus, duduiță, uite, asta mi-e crucea!

Lianeii nu-i mai era rușine să se umilească în fața ordonanței. Voia să vadă pe Dandu numai ca să-i ceară iertare și altceva nimic. Dacă o va opri el, firește, va rămîne. Dacă nu, va pleca. Dar Danduu trebuie să știe că ea regretă și să-i păstreze o amintire frumoasă, fără nici o uriciune.

Stătu de vorbă cu Tănase numai despre stăpînul-său. Il lăudau împreună. Liana vedea cum îi așterne patul, cum îi pregătește toate. Dădu și ea o mîna de ajutor ici-colo. Pe urmă

se așeză în camera cealaltă, unde data trecută a fost atît de nesocotită. Soldatul îi ținu de urît cîtva timp, apoi o lăsă singură. Nu se plictisea de loc. Amintirile cele bune fluturau în jurul ei și-i aprindeau speranțe. Numai ceasornicul de masă îi arăta din cînd în cînd cum trece vremea: unsprezece, douăsprezece, unu fără un sfert..

Se ridică deodată bucuroasă. I-a auzit pașii la ușa antreului. Tănase îi spunea ceva, desigur că „duduița” e înlăuntru. Glasul lui Dandu izbucni furios:

— Bine, tîmpitule, ce ți-am spus eu?... Ai?... Pentru ce nu execuți ordinul, crucea și..!

Liana năvăli în antreu:

— Nu-l bate, Dandule !... Te rog !... Pe mine să mă bați că numai eu sînt de vină!

— Eși! se încruntă ofițerul.

Iar după ce soldatul dispăru, aproape cu aceeași încruntare se întoarse la Liana:

— Ei, nu! Asta nu!.. Ajunge, te rog !... Fii rezonabilă !

Trecu pe lîngă ea în odaie parcă ar fi vrut astfel să termine discuția de a începe. Liana îl urmă:

— Nu fii supărat, Danduțule... Nu vreau să te... Nu vreau nimic....

— Atunci pentru ce mai...

Iși trînti șapca pe masă, mânușile peste ea, bufnind mînios, fără să-și ascundă nemulțu-

mirea și fără să se uite la ea, nu de sfială însă, ci ca să-i arate cât îl supără prezența ei nedorită.

— Sînt rezonabilă, Danduțule! zise Liana, întrebuițînd cuvîntul lui favorit spre a-i face plăcere și apropiindu-se puțin cîte puțin Am venit numai ca să vezi cît sînt de rezonabilă. Pe urmă n'am să mai viu pînă nu mă vei chema tu... E bine așa, Danduțule ?

— Trebuie să înțelegi că s'a sfîrșit și că trebuie să mă lași în pace ! făcu Dandu mohorît și în glas cu o răceală respingătoare. Ce Dumnezeu, ești fată subțire și nu o...

— Da, Danduțule ! continuă Liana mișcată ca și cînd n'ar fi auzit decît dorința inimii ei. Da!... Imi dau seama că s'a sfîrșit și știu că te-am supărat mult, Danduțule! De aceea am și venit, să te rog drăguț să mă ierți, Danduțule dragă !... Tu ai să fii fericit, dar poate ai să-ți mai aduci aminte cîte odată de turturica ta și nu vreau să rămîi supărat pe ea fiindcă asta m'ar face și mai nenorocită... Vreau să-ți amintești numai că te-am iubit mult, Danduțule, mai mult decît poți tu să-ți închipui și că toate supărările numai din prea mare iubire ți le-am făcut... Mă ierți, Dandule ?

Dandu mormăi puțin jenat:

— Ce să te iert?... Noi n'avem ce să ne ier-tăm...

— Acuma sînt mulțumită, Dandușule ! zise Liana lipindu-se de el cu recunoștință. Acuma pot să plec... Să plec, Dandușule ? adăogă punîndu-i mîna pe umăr și căutînd să-i întîlnească privirea.

— Da, Liana! rosti Dandu grav, scuturîndu-i mîna de pe umăr și depărtîndu-se de ea. Pleacă!

Liana, chiar în vorbele care o alungau, simțea un farmec și o încurajare. Încercă să se apropie din nou, continuînd ca o rugăciune:

— De ce nu mă tolerezi aici măcar noaptea asta, Dandușule?... Ultima noapte !... Am să fiu cuminte, îți jur!... Doar să fiu lîngă tine, să te văd și să-mi mulcomesc sufletul... Nu vreau să-ți fiu o piedică întru nimic... Poți să iubești pe cine vrei, să te însori cu cine vrei, Dandușule! Numai nici pe mine să nu mă înlături de tot, de tot!... Cîte odată, oricît de rar, să-mi dăruiești și mie măcar o rămășiță din dragostea ta, Dandușule!

— De ce mă silești să fiu brutal, Liana? făcu Dandu, inflexibil. Vrei să pui soldatul să te izgonească ?...

Parcă i-ar fi apărut brusc soluția, întoarse spatele, trecu grăbit în dormitor, închise ușa în urma sa și învîrti de două ori cheia în broască. Liana rămase o clipă înmărmurită de groază că l-a pierdut. Se repezi la ușă, sgîlțai clanța, bătu cu pumnii, urlînd jalnic :

— Nu mă lăsa, Danduțule!... Te implor!... Danduțule, te implor!... Nu pot trăi fără tine! Mi-ai otrăvit sîngele și nu mai pot fără otrăva ta...

Fără puteri, căzu grămadă lingă ușa încuiată, gemînd mereu:

— Nu mă părăsi, Danduțule!... Danduțule!

Lacrimile o înnecau și totuș nu se sătura implorînd și sperînd...

Intr'un tîrziu se mai desmeteci. In jurul ei era liniște mare. Numai suspinele ei o crestau din cînd în cînd cu cîte o dîră dureroasă. Iși lipi urechea de ușa care o despărțea de el. Dandu respira calm, nepăsător. Poate că și dormea... Liana se ridică cu greu de jos. Toată ființa ei parcă era zdrențuită. Pe ușa deschisă a vestibulului văzu pe Tănase, șezînd pe un scaun și privind-o cu milă. Ii miji în minte că bietul soldat stă de veghe numai din pricina ei.

Iși luă poșeta de pe masă. Se privi în oglinjoara rotundă, își șterse ochii și obrazii, mîngăindu-i cu puful de pudră ca să acopere urmele lacrimilor.

Soldatul îi deschise ușa, zicînd blînd:

— Sărut mîna, duduîță, și nu fiți mîhnită că viața...

— Noapte bună, Tănase !

SEPTEMBRE

1.

— Adevărat, Liana ? întrebă Remus Olo-man alarmat îndată ce se întoarse la Bucu-rești. Se logodește Dandu?... Cu fata lui Ga-vrilescu?

— Nu știu... Și nici nu mă interesează — zise Liana apatic.

— Dar... v'ați iubit?... Mi-ai spus chiar tu ?

— O, iubit !... Ce vorbă mare !... A fost poa-te un capriciu sau poate altceva...

Liana era liniștită și purta un surîs proa-pe ostentativ, ca și când ar fi vrut să-și dove-dească și sie-și că începe o viață nouă sau cel puțin și-o reface pe cea veche. După lungile zile și săptămîni de încordare nervoasă, se simțea înșfîrșit capabilă să uite ori cel puțin să încerce să uite. Ii era rușine de ea însăși

pentru toate gîndurile și faptele din ultimul timp. Își amintea cu groază umilințele îndurate și mai ales cum, după fiecare, se găsea tot pe ea vinovată ca să poată reîncepe și să ajungă a cerși în genunchi, în loc de iubire, măcar toleranța de a culege rămășițele altora.

Pentru a-și smulge din suflet iubirea aceasta care a transformat-o într'o biată zdreanță umană, voia să facă pasul hotărîtor și să se mărite. Numai așa își va putea birui slăbiciunea pe urma căreia și-a pierdut chiar dragostea de viață. Constantin Alistar i-a scris mereu, cu toate că ea nu i-a răspuns nici odată. Scrisorile au venit însă în vremea cînd nu mai era stăpînă pe viața și sentimentele ei. Pentru Alistar avea pretextul tristeții cu moartea bunicii. Are să-i mărturisească mai tîrziu, înaintea nunții, greșeala și iubirea cu Dandu. Nu vrea să mintă pe cel care-i va fi tovarăș de viață și nici să aibă taine față de dînsul. Dacă el o iubește cu adevărat, va înțelege și va ierta și vor fi fericiți...

Alistar se prezintă în primele zile din Septembrie. Era îndoit și îngrijorat. Bănuia că Liana, nerăspunzîndu-i nimic timp de o lună, a vrut să-i dea a înțelege că își retrage promisiunea.

— Sînt de patru zile în București — zise el — dar n'am cutezat să viu. Nici pe tatăl tău

n'am încercat să-l văd, de frică să nu aflu prea curînd ceea ce n'aș fi dorit... Tăcerea ta, Liana dragă, m'a pus pe gînduri, ca să nu zic mai rău, oricît te știam de afectată de pierderea bunicii tale...

Fiindcă o iubea, s'a împăcat repede. Liana era atît de drăguță cu dînsul că se simțea răsplătit pentru toate nerăspunsurile. Iar cînd a venit a doua oară, peste cîteva zile, Liana i-a spus că s'a hotărît definitiv să facă logodna îndată ce va eși din doliu și se vor fi împlinit trei luni dela moartea bătrînei, iar căsătoria cît mai curînd, poate chiar la o săptămînă. În privința aceasta, firește, mai trebuie să se consulte și cu părinții cărora încă nu le-a spus nimic, fiindcă a ținut să-l anunțe mai întîi pe el. Data cununiei poate că vor lăsa să o fixeze părinții ca să aibă răgaz să se pregătească cu trusoul și toate cele trebuincioase... Alistar îi săruta mereu mîinile ascultînd-o și aprobînd tot cu entuziasm. Fericirea îl intimida. Abia într'un tîrziu întrebă:

— Acuma pot să te îmbrățișez, Liana ?

— Acuma da! făcu ea surîzînd. Acuma tu ești stăpînul tuturor sărutărilor mele ! Numai tu!

Se lăsă în brațele lui, murmurînd cuvinte de dragoste, cu ochii închiși, cu gîndurile turburi și se surprinse că încearcă să-și închipească că se află în brațele lui Dandu.

— Sărută-mă ! suspină Liana parc'ar fi vrut să se pedepsească.

Cînd aflară bătrîinii, în aceeași seară, casa se umplu de bucurie. Felicitări, îmbrățișări, lacrimi.

— Săraca matîna, cum n'a apucat și ea ziua asta ! exclama Didina înduioșată.

Stătură pînă tîrziu să discute și să stabilească amănuntele, deși acestea nu se puteau epuiza într'o singură seară. Rosmarin ar fi dorit o logodnă mare, cu lume multă și cununia mai simplă. Didina se supăra: cum să n'aibă Liana nuntă mare și mai frumoasă ca toate fețele, cînd face o partidă așa de strălucită ? Se mărită cu un director general, nu cu un ofițeraș oarecare... Hotărîră deocamdată ca sindrofia obișnuită a Lianeii să fie un fel de anunțare generală a logodnei care va urma la cîteva zile, numai în familie. Nunta s'ar putea face chiar a doua sau a treia zi după logodnă. De ce să mai tărăgăneze ? Hîrtille în orice caz vor trebui să fie gata, ca să nu aibă să aștepte din pricina lor. Data nunții totuș mai depinde și de cum vor putea grăbi confecționarea trusoului, fiindcă d-na Rosmarin ținea neapărat să facă Lianeii un trusou cum n'a mai avut altă mireasă...

Cînd Liana se retrase să se culce și veni Tîncu să-i aducă ceva, o întrebă curioasă:

— Știi, Tîncușo, că mă mărit ?

— Mi-a spus adineaori, conia... și tare m'am bucurat!

— Ei, spune drept, Tincuțo, care-ți place ție mai mult, ăsta pe care-l iau ori... ?

— Apoi de, domnișoară dragă...

Servitoarea avu o mică ezitare înainte de a spune că preferă pe Alistar. Liana se vîrî în pat, să adoarmă mai repede. Voia să se gîndească numai la Alistar și se gîndea mereu la Dandu...

Spunea tuturor că se mărită și-și afișa fericirea. Iși dădea seama că o face în speranța că vestea, ajungînd la urechile lui Dandu, are să-i stîrnească gelozia ori să-i redeștepte dragostea. Fiindcă nu auzea nimic, i se părea că nimeni nu i-a spus și se enerva. Intîlnind într'o zi pe Remus Oloman, în loc de bună ziua, îl întîmpină cu:

— Mă mărit cu Alistar, Remus dragă... Ai auzit? Ce zici?

— Foarte bine, foarte cuminte — spuse Oloman fără mirare. E chiar mai cuminte.

— Nu-i așa, Remus ? Nu-i așa ? sburda Liana, sigură că însfirșit Oloman are să-i comunice.

2.

Ziua Liana era veselă ca și odinioară, înainte de a fi întâlnit pe Dandu. Nu mai purta doliu mare, dar mai păstra culoarea cernită în îmbrăcăminte.

— M'am învățat cu doliul ca și cu durerea — se gândea în sine, deși altfel spunea că a îndrăgit culoarea neagră pentru că îi șade bine.

Serile se întrista. Atunci rămânea singură cu gândurile pe care nu le mai putea înșela. Voia să judece rece și obiectiv. Nu-și mai găsea vini imaginare și nici nu se condamna că n'a făcut tot ce trebuia și nu trebuia ca să-și apere iubirea. Se mîngăia de multe ori, după ce examina în gînd atîtea momente în care Dandu s'a purtat odios, că a fost năpasta ei să dea peste un om nedemn de o dragoste mare și curată. Iși amintea de atîția băieți care au oftat după ea și ar fi fost fericiți dacă i-ar fi ascultat. Nici unul n'ar fi fost atît de rău ca Dandu... Se întreba de ce l'a ales tocmai pe el? Și nu găsea nici o explicație sau motivare logică. În realitate Dandu e exact antipodul celui visat de ea înainte de a-l fi cunoscut. Ce antipatie a avut ea față de ofițeri totdeauna! Poate a fost presimțirea suferințelor ce va

avea să îndure din pricina unui mic locotenent.

Intr'o seară, tîrziu, neputînd adormi, hărțuită mereu de aceleași gînduri, a aprins becul, o coborît din pat și a tras sertarul scrinului cu amintiri, să le trieze, să le aranjeze din nou — poate de un an nici n'a mai cotrobăit prin ele — și astfel să-și alunge ispitele. Erau mai cu seamă scrisori dela tineri care jurau că o adoră, bilețele, mici trofee dela baluri sau petreceri, lucruri neînsemnate de care totuș se lega cîte-o sclipire a trecutului, și care păstrau vii pentru ea momente plăcute care s'au stins demult ca bășicile de săpun... Citea cîte-o frază înflăcărată și se înduioșa. Pe atunci bombasticismul romantic în amor i se părea atît de caraghios!... Răscolind mereu în sertar, dădu deodată peste revolverul lui Dandu. Se speria o clipă. Apoi își aduse aminte cum i l-a șterpelit, cu cîtă groază și grabă, ca nu cumva să se omoare bietul Dandu pentru ea.

— Cît am fost de proastă! se gîndea cu părere de rău. El făcea teatru și eu, neroada credeam că e iubire. Am trăit numai cu iluzii!

Luă revolverul fără frică și-l examinează parc'ar fi vrut să ghicească cum funcționează. Dandu spunea că apasă pe trăgaci și... Privind revolverul se gîndea că numai dela Dandu n'are nici o amintire, nimic decît durerea și rușinea. El nu i-a scris nici un rînd, nu i-a fă-

cut nici un cadou, cît de neînsemnat. I-a trimis flori cîtva timp, pînă ce i-a infectat inima. Pe urmă nici măcar flori... Florile veștede s'au aruncat la gunoiu, cum a aruncat-o și el pe ea cînd s'a veștejit. Intre semnele dela alții, străini cărora ea nu le-a oferit decît cel mult vre-un surîs înșelător, a rămas și revolverul lui ca o amintire sinistră. Dacă nu i l-ar fi luat ea, ar fi putut crede că i l'a ascuns Dandu înadins ca un îndemn.

Și totuș, cînd se hotărî să nu mai păstreze revolverul printre lucrurile scumpe, primul gînd care i-a răsărit în creeri a fost să meargă să i-l dea înapoi. E datoare să i-l ducă. Nu poate să reșie nimic dela dînsul. Dealtfel Dandu i l-a și cerut mereu... Și cu acest prilej îi va putea anunța și căsătoria pe curînd cu Alistar.

— Nu, nu! își zise îndată cu desgust de ea însăși că mai poate să se gîndească să-i treacă pragul.

Chiar răsîndirea o simți nesinceră și provocată numai de temerea că soldatul nu i-ar mai permite să intre, ba ar putea s'o și bruscheze dacă ar insista, firește din ordinul lui Dandu care și atunci era cît pe-aci să-l bată...

Ori și cum revolverul nu mai poate să-l păstreze. Ar deveni o altă ispită. Trebuie să-l înlătore. Deocamdată nu știa ce să facă cu el.

Il ascunse în poșeta ce-i era la îndemână, pe mescioara de noapte. Apoi aranjînd din nou sertarul și chibzuind mereu cum să-l svîrle undeva, îi răsări în minte spontan, ca o idee care fermentează mult pînă să-și găsească forma de circulație:

— Am să-l împușc cu revolverul lui!

Zadarnic mai încerca să izgonească din creeri gîndul. Recunoștea că face o nebunie, că își distruge viața, că își dă în vileag rușinea... Fără ură, cu sînge rece și cu liniște sufletească își zicea că numai omorîndu-l pe el se salvează pe ea. Cît timp va trăi Dandu, viața ei va fi o veșnică temniță. Cînd va fi dispărut el, ea va putea trăi și în temniță mai bine decît azi în libertate.

Adormi făurindu-și planul. Și se trezi a doua zi mai hotărîtă.

Firește, cel mai nemerit ar fi fost să-l ucidă chiar acasă, acolo, în Strada Regală, unde i-a terfelit iubirea. Dar a renunțat, nu pentru că nu ar putea pătrunde, ci de frică să n'o înduioșeze amintirile sau să nu-și închipuiască Dandu că dragostea a mînat-o iar la dînsul. Ii rămînea să-l aștepte pe stradă, oriunde înafară de a lui.

Nu se grăbea. Avea răbdare. Eșea în fiecare zi pe Calea Victoriei, pe unde obișnuia el să treacă. Se întorcea acasă fără părere de rău

că nu l-a întîlnit. Revolverul îl purta în poșetă, mereu, să-l aibă în orice clipă la îndemînă.

De cîteva ori i s'a părut că-l zărește. Iși iuștea pașii, fără emoție. Cînd vedea că l-a confundat, că era un străin, trecea liniștită înainte ori se întorcea înapoi.

Insfîrșit, într'o după amiazi, în colțul Străzii Sărindar, oprindu-se puțin să se ferească de o mașină ce cotea claxonînd furios, s'a pomenit deodată față'n față, la trei pași, cu Dandu care venea dinspre Cercul Militar. Se văzură în acelaș moment și avură amîndoi aceeași ușoară tresărire. Liana rămase pironită pe loc în timp ce el continua să se apropie. Era în civil, cu pălăria cafenie trasă puțin pe ochi și la dreapta. Cînd ajunse în dreptul ei, Dandu ridică pălăria cu un surîs natural, zicînd simplu ca un prieten bun:

— Sărut mîna, Liana!

— Bună ziua, Danduțule! răspunse glasul Lianeii, la fel de simplu și de prietenos.

Dandu trecu pe lîngă ea, depărtîndu-se. Liana în acelaș loc, întoarse capul după el, urmărindu-l cu ochii mari albaștri și bîiguind în neștire:

— Danduțule...

Spera că va întoarce și el capul, dar Dandu se depărta mereu și curînd dispăru în mul-

țimea pestriță care umplea strada. Abia cînd îl pierdu din ochi, simțindu-și degetele amorțite de cum se încleștaseră în poșetă, își aduse aminte de revolver și de planul ei ucigaș. Parcă ar fi muștrată conștiința, repetă stins:
— Dânduțule...

OCTOMBRE

1.

Ca o suverană autocrată, d-na Rosmarin decidea singură toate detaliile în legătură cu căsătoria Lianeii. Se consulta mereu cu Rosmarin și cu Liana, cerea sfaturi sau lămuriri și d-nei Gotcu și altora, chiar Ninei, dar la urmă făcea tot cum credea dînsa. Fata n'are experiență, Rosmarin e nepriceput, ca toți bărbații — dacă n'ar fi ea, praf s'ar alege de nunta asta.

Trusoul era demult în lucru, rochia de mireasă comandată. Mobila urma s'o aleagă Liana și Alistar, după gustul lor, sau s'o comande. Alistar se codea, spunînd că el are casă mare instalată și de ce să mai arunce banii în vînt. D-na Rosmarin nici nu voia să audă ca fata ei, o floare între flori, să-și pîngărească trupușorul imaculat printre niște mobile care

cine știe câte au văzut, că doar Alistar e bărbat în toată firea și n'a trăit ca un călugăr, ba chiar dimpotrivă... Numai în alegerea nașilor a lăsat ginerelui deplină libertate. Fiind om cu vază mare, trebuie să-și ia nași de talia lui.

Fiindcă întâi Novembre cădea într'o Marți și Marțea nu e bună decît pentru odihnă, sindrofia Liane de începutul sezonului se hotărî, fi-rește de d-na Rosmarin, pentru 30 Octomb-re, Duminecă, să poată veni toată lumea și să petreacă mai bine, ca într'o sărbătoare. Luni va merge Liana cu Alistar să comande verighetetele, Vineri vor serba logodna oficială în sînul familiei, Sîmbătă va fi cununia civilă, iar Duminecă cea religioasă, nunta adevă-rată...

Pînă atunci însă Didina se agita și se supăra și ținea toată casa într'o permanentă enervare. Serile însă rămîneau consacrate consfătuiri-lor și proiectelor intime și mai calme. În su-frageria de toate zilele din subsol, în jurul bătrînei mese rotunde, sub abajurul roz, unde își depăneau speranțele și năzuințele de atîția ani, urzeau și acuma zi de zi pînza vii-torului. Bătrînul Rosmarin nu se mai sinchisea de zvonurile rele ce umblau prin minister că va fi redus numărul funcționarilor la jumă-tate. Subt aripa ocrotitoare a lui Răcaru se

simțea tot atît de sigur ca și omul regelui. Dinina era radioasă. A dorit să-și vadă copiii așezați la casele lor. După Mircea, iată și pe Liana mireasă. Ce să se mai gîndească la ofițer cu ordonanță, cînd i-a trimis Dumnezeu o partidă ca unei fete de milionari. Și Bebe a scăpat numai cu două corigențe și a trecut în clasa a doua. Dacă n'ar fi avut jalea cu bu-nica, ar putea spune că mai norocoasă ca familia Rosmarin nici nu există...

Alistar, firește, mînca deseori în familie la dejun, dar mai bucuros seara cînd putea rămîne mai tîrziu și în patru ochi cu Liana. Refuza să vorbească despre chestiile materiale și nici nu voia să audă de zestre. Nu e bogat, dare are cît le trebuie lor doi. Soții Rosmarin protestau că Liana are mica ei zestre și că nu se poate să-i dea drumul în lume ca unui copil de pripas...

Dar cu consfătuiri, cu pregătiri, cu agitațiile firești cînd se mărită o fată răsfățată, se apropia ziua sindrofiei.

Lista invitațiilor le-a prilejuit mai puține discuții ca anul trecut. Liana, pretextînd că de data aceasta sindrofia e prefața nunții, n'a mai vrut să se amestece. Să poftescă bătrînii pe cine doresc și cred ei, numai să întrebe și pe Alistar dacă ține să aducă prieteni de-ai lui, avînd în vedere că invitații la

sindrofie, cu mici modificări neînsemnate, vor fi invitați și acasă după cununia religioasă, la masă. Alistar adăogă într'adevăr vre-o zece persoane mai simandicoase. Incolo Didina se mărgini cam la prietenii obișnuiți ai casei. Numai în privința lui Dandu a avut ezitări, fiindcă a făcut curte Lianeii și să nu se supere Alistar. Liana, consultată, spuse că i-e indiferent, oricît în sufletul ei ardea dorința de a-l invita, și ca să o vază el alături de viitorul ei bărbat, dar mai mult ca să-l observe ea pe el cu Angela. Intr'o tainiță subconștientă se mai sbătea un firicel de speranță că Dandu va veni, poate pentru Angela, și, în ultimul moment, se va petrece un reviriment într'însul, îi va cădea vâlul de pe ochi, se va sfărîma vraja care i-a întunecat inima, și atunci... Bătrînul Rosmarin interveni energic și obținu să fie invitat negreșit aviatorul.

— Ce vreți? zise dînsul. Să ofensați pe Gavrilescu?... Locotenentul e în vorbă cu fata lui, poate să fie și logodiți oficial pînă la sindrofie... S'ar putea să nu-l poftiți?... Ce are a face că a făcut puțină curte Lianeii? Așa fac tinerii. Nu e o crimă, vai de mine!

Liana își întrebuița toată arta ca să apară la sindrofie cît mai frumoasă. Trei ceasuri a stat în fața oglinzii și totuș, cînd au sosit cei dintîi oaspeți, soții Buta, ea era încă în că-

mașă. Noroc că Alistar, care a luat masa în familie, a făcut el onorurile împreună cu Rosmarin, pînă și-a terminat Liana găteala. Dar și cînd a apărut în hol, în mijlocul celor vre-o zece persoane adunate, a stîrnit un cor de admirație. D-na Agripina Buta, care excepțional pusese două eleve de-ale ei, cele mai bune, să-i lucreze rufăria de mireasă, o îmbrățișă cu un suspin liric:

— Iubita mea Liana, ești mai superbă ca o regină!

— Ferice de domnul Alistar — observă Buta, taciturnul soț al Agripinei, cu o lucire poficioasă în ochii adormiți. A așteptat și a ales mult, dar a și găsit o floare de parcă...

Intîlni privirea de reprimandă a soției sale și își curmă brusc complimentul. Dealtfel Liana trecuse la locotenentul Tănăsescu, apostrofîndu-l drăgălaș:

— E tocmai anul de cînd nu mi-ai mai citit în palmă! Acuma însă trebuie să-mi spui negreșit viitorul! Să nu te codești că tot nu scapi de mine!

— Domnișoară, am renunțat la arta chiro-mantică! declară ofițerul poet cu o înclinare nobilă. Ți-am făcut atunci o proorocie și uite cum s'a împlinit, că ești mireasă!

— Nu prezentul, care se vede, e interesant, domnule Tănăsescu — zise Liana. Viitorul, viitorul!... Măcar o săptămînă!

— Pentru o săptămână, firește! făcu locotenentul glumeț. Imi dai voie?... Palma stîngă... Da... Linia inimii e clară și calmă... A vieții... fericită!... Vineri vei avea logodna, Sîmbătă cununia civilă, Duminecă cununia religioasă, Luni...

— Ești un farsor! rîse Liana. Astea le știe toată lumea...

Se retrase puțin cu Coralia pe care n'o mai văzuse demult. Vorbiră numai despre Alistar. Coralia îl lăuda în superlative entuziaste, o felicita pentru partida extraordinară ce o făcea și că s'a hotărît să iea un bărbat matur, care se ține foarte bine și o va face fericită. Adăogă apoi că băieții tineri de azi nu merită să fie iubiți, ilustrîndu-și afirmația cu pătania ei de astă-vară, la Mangalia, unde unul s'a ținut atîta de capul ei, promițîndu-i că are să o iea de nevastă și cîte de toate, pînă ce ea, ca o proastă, i-a cedat. După două luni, cînd a băgat de seamă că tipul și-a uitat promisiunea și vrea doar să profite de ea, firește, l-a dat afară.

— M-am convins nu mai știu a cîtea oară că băieții ăștia nu-s buni decît pentru distracții! urmă Coralia cu volubilitatea-i obișnuită. Aștia cred că toate li se cuvin pe gratis și sînt capabili să-ți mai ceară și cîte ceva de buzunar... Pentru căsătorie trebuie un om întreg pe care să poți conta, nu un fleac!

Liana nu știa dacă face aluzie la Dandu, dar convorbirea, cu întorsătura ce o lua, o indis-punea... Profită că se anunța sosirea unor invitați și alergă spre marchiză unde tocmai intra Lelița cu maiorul Antonescu. Imbrățișându-se cu tînăra maioreasă care o hiritizea de zor, Liana își aduse aminte că anul trecut cu ei a venit Dandu. Involuntar aruncă o privire ca și cînd s'ar fi așteptat să apară iarăș necunoscutul de atunci.

Maiorul Antonescu aduse un ritm mai vioiu între invitații care păreau a nu-și fi găsit încă locurile. Se apucă să povestească în gura mare o anecdotă pipărată, proaspătă, auzită chiar azi dela un căpitan de artilerie, și stîrni o veselie generală. D-na Raluca Gotcu, care ședea în fotoliul ocupat altădată de bunica, abia după ce se sătură de rîs îl dojeni că asemenea povești nu sînt pentru urechile domnișoarelor.

— Ce domnișoare! strigă maiorul triumfător. Liana e ca și cînd n'ar fi! O săptămînă și s'a dus domnișoara!... Nu-i așa, Liana?... Nu răspunzi, ai, dar nu-ți displace?

— Cosma! îl certă Lelița, trăgîndu-l de braț. Nu ți-e rușine?

— Ce rușine? se îndîrjia Antonescu. Asta-i rostul domnișoarelor, să devie doamne!

Numai Iancu Petrescu, lîngă bătrînul Rosmarin, rîdea în silă parcă l-ar fi durut dinții. Pînă acuma vorbise cu Rosmarin, mai lao-

parte, numai despre de-ale ministerului, plîngîndu-se de guvernul actual care umblă foarte serios să facă niște reduceri de funcționari îngrozitoare, încît i-e frică și lui să nu fie sacrificat, cu toate că e licențiat și are vechimea și toate drepturile. De cînd se simțea ocrotit și la adăpost de orice primejdie, Rosmarin își modificase considerabil părerile în privința aparatului funcționăresc. Acuma susținea, fără ostentație însă ca să nu-și jicnească colegii amenințați, că statul n'are nevoie de funcționari mulți și în mizerie, ci puțini și bine plătiți. Asta și din pricină că guvernul pregătea o nouă curbă de scădere a salariilor, după ce de vre-o două luni nu mai achita pe cele vechi decît la întîmplare. Pe Petrescu însă îl consola și-l încuraja. Era doar simpatia lui.

Pe Remus Oloman Liana îl primi mai călduros ca pe alții. Spera să audă măcar dela el ceva despre Dandu, dacă vine sau nu, dacă i-a vorbit de ea cumva... Remus însă, ca toată lumea, îi prezinta felicitări ceremonioase, îi zugrăvea calitățile lui Alistar...

De cîte ori sosea un nou invitat, Liana tresărea. Presimțirea îi spunea că n'are să vie și totuș spera mereu. Și din ce în ce i se părea mai mult că de venirea lui atîrnă soarta ei.

Insfirșit apăru și Mircea cu nevastă-sa, întovărășiți de Gavrilescu cu Angela. Liana se bucură că Dandu n'a venit cu ei. Se gîndise că

a dovedit o delicatețe sufletească prin acest gest și-i mulțumea în gând cu recunoștință.

Gavrilescu era jovial și expansiv ca totdeauna. Fericirea îi flutura în ochi ca o luminiță de candelă. Se îmbrățișă cu Rosmarin și cu Didina, sărută pe Liana și pe Bebe care-și pregătise discurile pentru dans și nu aștepta decît semnalul de începere.

Angela, vioaie, sprintenă, părea totuș puțin schimbată, mai serioasă și mai sentimentală. Cuprinse de mijloc pe Liana ca pe o soră scumpă, spunîndu-i îndată:

— E așa de mult de cînd nu ne-am văzut, dragă Liana!... Dar e explicabil, nu-i așa? Cu preocupările noastre de-acuma... Eu cel puțin aproape nici nu mai ies... Ce bine-mi pare însă că ne mărităm în acelaș timp, Liana! Nici nu-ți închipui!

Liana se străduia din răspuțeri să răspundă la fel:

— O, și mie, dragă Angeluțo!... Ții minte, noi din școală plănuiam să facem nunta în aceeași zi și să...

— Da, m'am gîndit și eu la planurile noastre de-atunci chiar zilele astea... Firește, tu ai mai mult noroc. Il și meriți, dragă Liana, zău, eu recunosc. Tu ai muncit, ai studiat, te-ai trudit, și se cuvine o recompensă, nu-i așa? Și, ce-i drept, faci o partidă mare, Liana, zău. Să nu mă audă cumva Alistar, să-și iea nasul la

purtare... Devii dintr'odată mare cucoană, cogenite directoareasa generală... Ai să mă și intimidezi, Liana!... Pe cînd eu cu Dandu, de, un pîrlit de locotenent, știi, săbiuța și lădița...

Angela rîdea sincer parcă se vedea lîngă Dandu, cu lădița în mîină, gata să pornească spre cine știe ce garnizoană prăpădită. Liana zîmbi o clipă, dar își înăbuși zîmbetul ca și cînd ar fi fost o ofensă față de cel ce lipsea. Zise apoi natural:

— De ce, dragă? Dandu e...

— Știi că el te-a iubit mult, Liana — o întrerupse brusc Angela cu o undă de imputare în glas — și că te-ar fi luat mai bucuros poate pe tine! Dacă tu ai fi vrut...

— Dac'aș fi vrut eu? se miră Liana. Ți-a spus el?

— Nu! Vai! protestă cealaltă. Dandu e prea delicat și discret să-mi vorbească despre amururile lui, cel puțin acuma, la început. Poate mai tîrziu... Bănuesc însă eu, fiindcă știu cît a alergat după tine, cît a oftat, cît...

Rîse iar, puțin ironic. Ironia enerva dureros pe Liana.

— Apropos, să nu uit, dragă Liana! reluă Angela. Dandu vă roagă mult să-l iertați că n'a putut veni, dar a trebuit să plece aseară la Cernăuți cu comandantul lui într'o misiune. Abia eri a primit ordinul și era așa de trist. Mi-a și spus, eri după amiazi, cînd a venit pe

la noi... M'a rugat apoi să-ți transmit felicitările lui cele mai călduroase... Imi închipui cu cîtă plăcere ar fi venit săracul băiat, fiindcă, nu știu de ce, poate mă înșel, dar îmi face impresia că el și acuma te iubește, zău, Liana dragă!

— Fii liniștită, Angeluțo! zise Liana cu un surîs nehotărît. Nu m'a iubit niciodată. Cel mult și-a închipuit, dar nu m'a iubit! Dacă mă iubea...

Sfîrși cu un gest deasemenea nehotărît. I se acumulasă în inimă atîta emoție, în cursul celor cîteva minute, că abia îi mai simțea bătaia. Despărțindu-se de Angela fu mulțumită cînd maică-sa o duse în sufragerie, unde bufetul era complet aranjat, să-i arate ceva. Astfel avea răgaz să se reculeagă puțin.

— A vorbit și cu ea despre mine! se gîndea într'una și de acest gînd i se agățau speranțe noi.

D-na Rosmarin avu satisfacția de-a servi bufetul în cea mai exemplară ordine, nu ca altădată cînd unii dansau, alții jucau cărți, alții flirtau și nimeni nu se ocupa serios de masă.

Totuș, îndată ce invitații își făcură datoria față de stăpîna casei, Bebe intră în funcțiune cu gramofonul chiar din însărcinarea lui Alistar care dorea mai multă animație. Dansul cucerii nu numai pe tineri, ci și pe bătrîni, încît d-na Gotcu zadarnic își striga partenerii

angajați din vreme pentru pocher. De cum răsună primul tango și Alistar deschise jocul cu Liana, cum se cerea, Gavrilescu s'a repezit cu o temenea adîncă la d-na Agripina Buta, invitînd-o la dans și a pornit îndată tinerește în aplauzele tuturor. Pînă la urmă a trebuit să danseze și Didina, chiar și Rosmarin, singură d-na Gotcu izbutind să reziste asalturilor vajnicului Gavrilescu care voia să dovedească tineretului că tot garda veche e mai vîrtoasă.

Liana dansa mai mult, firește, cu Alistar, trebuind să-i asculte tot timpul șoaptele drăgostoase și să răspundă cu surîsuri dulci sau cu priviri languroase, ca să nu fie silită să rostească cuvinte care i-ar fi fost mai grele. Dansînd cu el își aducea neconținut aminte de dansul cu Dandu, atunci, întîia oară, cînd s'a supărat fiindcă a simțit primii fiori adevărați ai iubirii.

Tinerii căutau să o mai smulgă din brațele lui Alistar cu glume de ocazie, și reușeau. Atunci Liana trebuia să asculte felicitări și complimente care îi sunau în ureche ca niște ironii usturătoare. Remus Oloman, dansînd cu ea, o întrebă direct:

— Il iubești?

Liana, surprinsă, răspunse tot cu întrebare:

— Pe cine?

Numai după ce o rosti își dădu seama că n'ar fi trebuit. Remus continua:

— Să fiu atunci mai precis: îl mai iubești?
Liana, obosită, găsi totuș un surîs care să-i sublinieze replica:

— Nu l-am iubit niciodată...

Și iarăș, după ce o spuse, își zise că n'ar fi trebuit...

Animația creștea. Muzica exotică întreținea o atmosferă încărcată de un sensualism ciudat care sgîria nervii Lianeii cu evocări dureroase. Insoțită mereu și pretutindeni de fericitul Alistar, ca de o umbră vorbitoare și inevitabilă, Liana umbla surîzătoare, ascunzînd osteneala care i se infiltra în toate fibrele trupului ca plumbul topit, trecea dintr'o cameră în alta, schimba cuvinte drăgălașe cu toată lumea, pîrînd însăși întruparea fericirii. Pretutindeni, oriunde se întorcea, o întîmpinau aceeași felicitări și în timpane îi răsuna aceleași complimente fade și searbăde ca o ploaie plictisitoare de toamnă tristă. Toate îi sporeau neconținut oboseala, toate îi apăreau false, batjocoritoare și înșelătoare, și mai cu seamă ea însăși. Pînzișul de minciuni ce o înfășura ca o blană somptuoasă îi ardea sufletul, iar gîndul că toată viața va trebui să poarte aceeași mască ipocrită, îi răsări ca o întrebare și îi rămase ca un coșmar.

Apoi în mijlocul sgomotului de veselie, al muzicii mecanice, al lingușirilor și zîmbetelor, în mijlocul atîtor rude și invitați care o încon-

jurau cu toate atențiile, Liana se pomeni deodată covârșită de sentimentul unei singurătăți sfișietoare. Se simțea despărțită de oameni și de lume, izolată într'o carapace unde sufletul ei se svîrcolea inutil. Constata pentru întâia oară că, în realitate, omul, ca și toate vietățile pămîntului, a fost condamnat să trăiască singur, fiindcă existența nu e posibilă decît în singurătatea individuală. Omul e un univers închis cu legile-i proprii care-i comandă viața efemeră, tot atît de departe de ceilalți oameni ca și un astru de ceilalți aștri, fără nici un mijloc de comunicare reală cu nimeni. Iluzia comunității cu alți semeni te înșeală numai pînă în momentul unei mari zdruncinări sufletești cînd deodată îți dai seama că nici părinții, nici frații, nici prietenii, nimeni nu te poate nici ajuta, nici măcar înțelege...

Pela unsprezece invitații începură să se rărească. Jucătorii de cărți, subt pasiunea d-nei Gotcu, care pierdea și tot nădăjduia că se va schimba cartea și-și va întoarce gologanii, rămaseră pînă după miezul nopții. Liana reținuse și pe Remus ca să nu fie obligată să stea numai cu Alistar, să-i mai ție de urît. Totuș Alistar a mai rămas cîteva minute în urma tuturor ca să stabilească cu Liana programul pentru mîine cînd aveau să meargă împreună să comande verighetetele. Liana, ca totdeauna, fu lăsată singură să-l conducă. În marchiză,

după ce își îmbracă pardesiul, Alistar o mai înbrățișă odată, zicîndu-i drăgostos:

— Atunci pe mîine, Liana dragă, mireasa mea!... La patru fix, nu-i așa?

Pe Liana o enerva acest „patru” repetat de atîtea ori în interval de cinci minute. Răspunse cu un glas dulceag:

— Da... patru!

Din ușa deschisă a marchizei îl urmări pînă eși pe poartă. Afară ploua mărunț, rece, enervant. Aerul umed, cu degete reci de reptilă, îi mîngăia umerii și brațele goale, înfiorînd-o. Inchise repede ușa și reveni în casă, oftînd cu greață:

— Uf!...

D-na Rosmarin era încîntată cum s'a desfășurat petrecerea și mai ales cum s'a servit bufetul. Declară convinsă:

— Asta a fost sindrofia noastră cea mai reușită!... Așa e, Liana?

— Cea mai reușită, măicuță! răspunse Liana. Dar sînt ostenită moartă...

2.

Liana coborî în subsol, în camera ei. Tre-cînd prin gangul de jos, văzu pe Tinca, în bucătăria cu ușa dată la perete, totalizîndu-și

bacșișurile cu o gravitate de mare financiar.

— Ești mulțumită, Tincuțo? îi strigă Liana cu bunătate.

— Am făcut dēstul de bine, domnișoară, slavă Domnului! zise servitoarea puțin speriată.

În odaie era călduț. Lumina becului de pe mescioara de noapte cădea întregă pe patul alb ca o chemare plăcută. Liana își roti privirea goală parcă n'ar fi observat nimic. Numai căldura îi dădea o senzație de moliciune încît șopti:

— Ce bine e aici!

Nu-și auzea însă șoapta. În clipa aceea se gîndea la Tincuța care-și numără banii și face socoteli de viitor. Apoi imediat își aduse aminte că e obosită și trebuie să se culce. Se așeză mașinal pe pat cu acelaș gînd, deși oboseala n'o simțea deloc cum dealtfel nu simțea nimic, ca și cînd ar fi purtat un trup străin, fără legătură cu sufletul ei. Stătea cu gîtul întins, cu bărbia scoasă înainte, cu ochii ațintiți asupra unei figuri zugrăvite pe peretele din față, sprijinindu-se cu amîndouă mîinile pe dunga patului, legănîndu-și ușor picioarele ce atîrnau fără a atinge pardoseala. Îi alergau prin creeri gînduri atît de multe că nici unul nu izbutea să-i fixeze atenția.

Intr'un tîrziu simți o furnicare în picioare. Se desmeteci, se ridică. Genunchii îi amorti-

seră și o dureau. Bolborosi cu o imputare:

— O, Doamne... ce-i cu mine?... De ce nu mă culc?... Si sînt așa de...

Istovirea fizică o apăsa ca o povară. Incepu să se desbrace. Se trudi mult pînă să-și deschieie rochia și totuș nu se enerva deloc, ca alteori. O scoase cu băgare de seamă, să nu agațe vre-o copcă, și o așeză binișor pe spe-teaza unui scaun, să nu se șifoneze. Rămasă numai într'un combinezon de mătase, o cuprinse frigul. Iși strînse o clipă brațele peste sîinii goi, sgribulită, ca și cînd ar fi uitat ce făcea. Numai cînd privirea, rătăcind fără țintă, zări pe pat cămașa de noapte albă, se dumeri, aruncă în grabă combinezonul pe alt scaun și se înfășură în cămașa lungă și largă. In vreme ce se descălța și-și vîra piciorul gol în papucii moi cu pampoane, îi trecu prin minte cît a dorit ea s'o vază și Dandu în cămașa asta care i se părea că-i dă o înfățișare de copil mofturos și că-i șade foarte bine. Se duse repede la oglinda înaltă din colț să controleze dacă într'adevăr îi șade tot atît de bine, gîndindu-se că mai nostimă era în pyjamaua lui Dandu din care abia se putea descurca. Fiindcă toată lumina era întoarsă spre pat, oglinda îi arăta în semi-obscuritate numai o stafie albă cu capul ciufulit. Reveni înfiorată lîngă lumină, zicîndu-și:

— Ce importanță mai are acuma....

În aceeași clipă gîndul făcu o cotitură și se pierdu în altul care năzuia mereu să iasă la suprafață:

— Acuma trebuie să mă culc fiindcă mîine la patru vine Alistar să mergem pentru verighetele de logodnă...

Împreună cu gîndul nou îi apărură și simțimîntul de osteneală amestecat însă cu atîta desgust încît se cutremură și-și spuse înfricoșată:

— Trebuie să adorm numai decît ca să nu începă...

Se întinse pe pat, peste plapomă și rămase nemișcată. Dorea să ridice mîna, să stingă lumina și nu reușea să ajungă cu gîndul pînă la voință. În schimb își amintea că și-a propus ca mîine, după ce se vor înapoia dela inele, să-i mărturisească tot lui Alistar, fără a-i ascunde nimic, cum era demult hotărîtă. Dealtfel uneori a avut impresia că Alistar bănuște ceva. Odată i-a spus că nu-l interesează trecutul, oricum ar fi, că nu admite geloziile retrospective... Liana atunci s'a simțit puțin ofensată. Ii repugna mărinimia care o puneă în inferioritate. Printr'o spovedanie sinceră voia să ispășească și să se purifice. Acuma însă gîndul spovedaniei o scîrbea. De ce să-și pîngărească dragostea desvăluindu-i tainele unui străin? Să roșească în fața lui pentru ceeace a avut ea mai bun în viață! Iu-

birea e prețioasă și prin suferințele cari ți le impune...

— Și totuș mîine la patru va trebui să...

Sări din pat ca și cînd astfel ar fi vrut să alunge gîndul care se îmbulzea insistent în mintea ei. Merse de ici-colo, îngrijorată că gîndurile n'au s'o lase să se odihnească. Trecea pe lîngă oglinda înaltă, dar se ferea a întoarce ochii într'acolo pentrucă nu e bine să te uiți în oglindă noaptea. Iși zicea că i-ar trebui acuma ceva să-i distreze simțurile, să-i concentreze atenția, să-i risipească gîndurile negre. Porni să scoale pe Tinca, să stea de vorbă cu ea pînă se va liniști. Cu mîna pe clanța ușii se răsîndi, se întoarse și se duse drept la scrinul cu amintiri.

— Dacă-mi aduceam aminte mai repede n'aș mai fi... — murmură bucuroasă descuind sertarul și aducîndu-l să-l așeze pe pat.

Deasupra, pe teancurile de scrisori și panglicuțe, văzu imediat revolverul lui Dandu, cu mînerul de os, mic ca un bibelou. Il ridică și-l puse cu atenție pe mescioara de noapte. Apoi, ca și cînd iar s'ar fi răsîndit, duse înapoi sertarul și-l închise. Cîteva clipe stătu în picioare lîngă scrin, sprijinindu-și coapsa de dunga teșită, parcă ar fi ostenit umblînd cu sertarul. Iși reluă plimbarea prin cameră, uitîndu-se din cînd în cînd la arma ca o jucărie și pîrîndu-i-se că țintele de pe mînerul de

os sînt niște ochi curioși care îi urmăresc toate mișcările. Se apropie de mescioara de noapte, se opri și își roti privirea pe pereți căutînd ceva. Mîna atinse întîmplător țeava revolverului. O retrase parc'ar fi atins o șopîrlă.

— Nu, nu! șopti Liana atît de răgușit că tresări de propriu-i glas ca și de atingerea revolverului.

Se așeză încet pe marginea patului. Privirea și gîndurile se învîrteau mereu în jurul jucăriei de pe mescioară. Intinse mîna deodată, nemai putîndu-și stăpîni curiozitatea, și apucă mînerul. Iși aminti cum și-a lipit atunci Dandu gura țevei pe tîmplă și cît i-a fost ei de groază să nu se împuște. Examina revolverul cu senzația de greață de adineaori. Il ridică totuș și lipi gura țevii de tîmpla dreaptă cum a făcut atunci Dandu.

— Nu, nu! își zise iarăși, fără glas însă parcă i-ar fi amorțit complet fibrele vocale.

Ii erau buzele arse și cerul gurii uscat. Ar fi vrut ceva și nu știa ce. Se întinse pe pat. Gîndurile se linișteau, gata să adoarmă. Ici-colo cîte o întrebare mijea. Ce va fi mîine cu Alistar și...? Nu mai există mîine, nimic nu mai există. Se simțea inutilă și anacronică, o zdreanță veche care încurcă locul.

Iși descheieă cămașa pe piept. Sîinii mici tremurau înfricoșați cu sfîrcurile trandafirii.

Mîna înfrigurată se plimbă nehotărîtă o clipă pe rotunjimile cărnii, apoi pipăi binișor linia moale și caldă subt sînul stîng pînă ce simți bătaia inimii, grăbită și speriată, ca o pasăre surprinsă noaptea în cuib.

— Nu te speria, proastă mică...

Pe buzele vopsite se desemna un surîs de încurajare în timp ce gura rotundă de oțel se lipea pe culcușul inimii ca altă dată gura lui Danduf. Ii fulgeră prin creeri că detunătura va scula din somn toată casa și va...

3.

— Tulai, conită!... Tulai!... Tuuulai!...

Tinca urla și bătea cu pumnii în ușa dormitorului soților Rosmarin. Didina, buimăcită încă de somn, sări din pat și alergă să deschidă. Rosmarin, enervat, mormăi:

— Vezi că s'o fi aprins coșul și toanta aia...

— Tulai, conită, a murit domnișoara !... Tulai, tulai! gîfîia Tinca cu ochii roșii de plîns și frîngîndu-și mîinile.

— Aoleu!... Alexandre! răcni Didina repezindu-se jos așa cum era, în cămașa de noapte.

Rosmarin nu-și mai dădu seama cum și-a luat halatul și cum a ajuns în subsol. Didina

plîngea cu hohote și-și smulgea părul și gemea :

— Aoleu, fetița mamei cea scumpă și bună!
Aoleu și aoleu !

Abia peste cîteva ore reuși Rosmarin să se reculeagă într'atîta ca să se gîndească să anunțe poliția, rudele, prietenii... Tinca povestea tuturor cum a intrat de dimineață, ca de obicei, să ațîțe focul în odaia domnișoarei, cum a avut grijă să nu facă sgomot s'o trezească. Tare s'a minunat însă cînd a văzut lumina aprinsă pe mescioara de noapte și pe domnișoara cu ochii deschiși, cu gurița zîmbind, de i-a și zis: „Sărut mîna domnișoară! V'ați sculat?” Apoi a văzut revolverul pe pieptul domnișoarei și îndată i-a trăznit prin minte că nu e lucru curat...

La patru după amiazi, cînd era să meargă la inele, Alistar a venit cu un braț de flori albe să le așeze la catafalcul Lianeii. A aflat de dimineață, la minister, dela funcționari, căci Rosmarin în zăpăceala momentului a uitat să-l vestească și pe el, și a alergat. A plîns ca un copil de i s'a făcut milă și Didinei, cît era ea de amărîtă, mai ales că mereu-mereu o întreba:

— Cum a putut face Liana un gest atît de îngrozitor?... Pentru ce motiv?... N'o fi oare din cauza mea?... Poate că nu m'a iubit suficient și a preferat să...

Didina, după ce și-a mai revenit puțin, și-a explicat gestul nenorocit al Lianeii prin surmenajul cu învățătura. Dacă ar fi avut vre-un motiv, vre-o supărare sau nemulțumire, Liana s'ar fi plîns ori ar fi lăsat o scrisoare, măcar în ceasul morții, să fie o mîngăiere pentru bieții părinți. Dar poate fi vorba în cazul ei de necazuri cînd toată viața a fost răsfățata tuturor și chiar acum era mireasă și în ajun avusese o sindrofie cu veselie și bucurie și a petrecut și a fost fericită, pe bună dreptate, ca nici o altă fată? Cărțile și școala însă i-au zdrobit nervii, încît se plîngea mereu de oboseală, chiar și aseară. Și într'un moment desperat, fără să-și dea seama...

Explicația Didinei a fost adoptată de toată lumea, chiar de oficialitate. Doar d-na Gotcu exprima o îndoială ici-colo:

— O fi și învățătura, dar poate să fie și vre-o dragoste nenorocită și ascunsă...

D-na Agripina Buta însă observă cu superioritate:

— Liana nu și-ar fi ascuns dragostea, coană Raluca! Era atît de sinceră și de comunicativă, draga de ea!... Ș'apoi ce bărbat n'ar fi fost fericit să fie iubit de o ființă dulce ca Liana?

— Cu fetele de azi nu poți ști niciodată nimic...

Impodobită cu rochia de mireasă, și cu coroana de lămâiță, Liana surîdea și în cosciug. Dricul alb era încărcat de flori...

Remus Oloman apăru numai Miercuri, în ziua înmormîntării. Ii era penibil să vadă moartă pe Liana. Bolborosi cîteva fraze de condoleanțe lui Rosmarin care îl privea năuc, parcă n'ar fi înțeles nimic. Apoi urmă și el carul mortuar amestecîndu-se în grupul rudelor și prietenilor apropiați. Schimbă cîte o vorbă cu cei cunoscuți și rămase însfîrșit lîngă Dandu care avea ochii roși și speriați.

— De ce s'o fi omorît biata fată, măi Dandule, ce crezi? întrebă încet Remus într'un rînd. Tu ai cunoscut-o mai de-aproape și trebuie să...

Dandu se uită uluit și biigui:

— Am iubit-o mult și pe urmă...

— A, să nu-ți închipui că te bănuiesc pe tine! zise Remus batjocoritor. Liana a fost prea inteligentă ca să... Nu! Eu mă gîndesc la motivarea psihologică a unui gest așa de definitiv... Și am impresia acuma că Liana n'a avut rădăcini destul de adînci în viață. A fost prea fragilă pentru lupta brutală care e viața noastră mecanizată. I-au clacat nervii, la un moment dat, ca unui cal de rasă după o cursă de încercare...

Dandu pășea cu ochii în pămînt. Remus își continua explicațiile psihologice mai mult pen-

tru sine. În romanul pe care-l purta în cap avea o eroină enigmatică. Acuma i se părea că Liana îi justifică, prin moartea ei, anume strict logic.

— Nimic nu e mai puțin logic ca viața !
își zise dînsul, privind nedumerit florile albe ce împodobeau sicriul Lianeii.

S F A R Ș I T

CAPITOLELE:

	<u>Pag.</u>
Octobre	7
Novembre	42
Decembre	98
Januarie	134
Februarie	164
Martie	186
Aprilie	213
Maiu	225
Iunie	237
Iulie	250
August	261
Septembre	283
Octobre	294

CARTEA ACEASTA S'A TIPARIT IN
ATELIERELE „A DE VERUL“ S. A.
IN LUNA MAIU, ANUL 1934.
I N B U C U R E Ş T I.

